

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας

ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ «ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ»

Συγγραφική ομάδα

Βασιλική Μούγια
Αγορίτσα Κουλούρη
Αναστάσιος Φάρος
Μαρία Κοτσινάρη
Κωνσταντίνος Ζώης
Δημήτριος Τσιργής

Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης

του εκπαιδευτικού εγχειριδίου
Παναγιώτης Γ. Παπαδημητρίου

Γλωσσική επιμέλεια

Εκδόσεις Σοκόλη

Σχεδιασμός-σελιδοποίηση

Mr. Moschos / WINK DESIGN

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού εγχειριδίου της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» (κωδικός ΟΠΣ [MIS] 5069281) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και, ειδικότερα, από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ.). Το παρόν εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με την ευθύνη του ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, τα επιστημονικά στελέχη του οποίου παρακολούθησαν και υποστήριξαν τον συντονισμό του έργου σε όλες του τις φάσεις.

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	7
2	Εισαγωγή	9
A	Περιγραφή ειδικότητας	11
1	Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1 . 1	Τίτλος ειδικότητας	11
1 . 2	Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2	Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2 . 1	Ορισμός ειδικότητας	12
2 . 2	Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	12
2 . 3	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	13
2 . 4	Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	14
B	Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	16
1	Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	16
2	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης	17
Γ	Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	21
1	Ωρολόγιο πρόγραμμα	22
2	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	24
2 . 1	ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	24
2 . 1 . A	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	24
2 . 1 . B	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ – ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ	31
2 . 1 . Γ	ΑΝΑΤΟΜΙΑ	38
2 . 1 . Δ	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ	45
2 . 1 . Ε	ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ	52
2 . 1 . ΣΤ	ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	59
2 . 2	ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	65
2 . 2 . A	ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	65
2 . 2 . B	ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ – ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	72

2 . 2 . Γ	ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	79
2 . 2 . Δ	ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	85
2 . 2 . Ε	ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑ – ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	92
2 . 2 . ΣΤ	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)	98
2 . 3	ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄	105
2 . 3 . Α	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ	105
2 . 3 . Β	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΘΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ	111
2 . 3 . Γ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	118
2 . 3 . Δ	ΚΛΙΝΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)	124
2 . 4	ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄	131
2 . 4 . Α	ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	131
2 . 4 . Β	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ	137
2 . 4 . Γ	ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΓΗΡΙΑΤΡΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	144
2 . 4 . Δ	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)	150
3	Διδακτική μεθοδολογία	157
4	Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	160
4 . 1	Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	160
4 . 2	Μέσα ατομικής προστασίας	161
Δ	Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης	162
1	Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	163
2	Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η	165
2 . 1	Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	165
2 . 2	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης	165
2 . 3	Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	167
3	Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης	168
4	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης	169
5	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης	175
5 . 1 . Α	ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΩΝ	175
5 . 1 . Β	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΕΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ	176
5 . 1 . Γ	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΓΚΩΝ	176
5 . 1 . Δ	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ	177
5 . 1 . Ε	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ	178
5 . 1 . ΣΤ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ	179
5 . 1 . Ζ	ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	180

5 . 2	Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης	181
	Βιβλιογραφία	183
A	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	184
B	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων	190
Γ	Σχετική εθνική νομοθεσία	193

1 | Πρόλογος

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο της ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 5069281], η οποία υλοποιήθηκε από σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Το έργο αυτό αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και την ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μια περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης, την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία, αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση COVID-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του θεσμού. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μια συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Εμπερικλείοντας μια καινοτόμο δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών, επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης,
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών/-τριών,
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.
- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της

εκπαίδευσης και της πιστοποίησής της, λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό επίπεδο, αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των οδηγιών κατάρτισης, των εγχειριδίων και των τραπεζών θεμάτων, ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2 | Εισαγωγή

Το παρόν εγχειρίδιο, εκκινώντας από την περιγραφή της ειδικότητας, εστιάζεται στο αναλυτικό περιεχόμενο και τις βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές ενός προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας». Στοχεύει στην ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών του προγράμματος κατάρτισης, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς στο πεδίο.

Απευθύνεται κυρίως στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, αλλά και στους/στις εκπαιδευτές/-τριες των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τα στελέχη σχεδιασμού, τους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους –τις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης–, αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων δυνάμει συντελεστών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/-ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια συστηματική βάση, η οποία περιλαμβάνει βασικά στοιχεία για την κατανόηση του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας, αλλά κυρίως εστιάζεται στην ανάλυση των μαθησιακών ενοτήτων και των εκπαιδευτικών προδιαγραφών της θεωρητικής και της εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, για το κάθε πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, το οποίο δύναται να υλοποιηθεί, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα όπως και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αποτελείται από τέσσερα (Α΄-Δ΄) Μέρη.

- **Το Μέρος Α΄ παρέχει συνοπτικά τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας.**

Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των κύριων εργασιακών καθηκόντων της, των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, ενώ γίνεται αναφορά σε βασικές πηγές πληροφόρησης σε σχέση με την ειδικότητα.

- **Το Μέρος Β΄ εστιάζεται στον καθορισμό των ευρύτερων, αλλά και των επιμέρους ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.**

Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- Το Μέρος Γ΄ εστιάζεται στο περιεχόμενο και τη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και σε βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές υλοποίησής του.

Το Μέρος Γ΄ περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, καθώς και την περίληψη, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, τις βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά, ένα κείμενο αναφοράς και τις προτεινόμενες πηγές μελέτης κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία, όπως και σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

- Το Μέρος Δ΄ εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται, επίσης, οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης, ενδεικτικές εργασίες, τις οποίες θα εκτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, καθώς και οι ειδικές προδιαγραφές υλοποίησης που αφορούν τον εξοπλισμό. Αναλύονται οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ προτείνονται βασικές μεθοδολογικές αρχές για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και η τράπεζα θεμάτων της ειδικότητας συνδέονται οργανικά με τον αντίστοιχο οδηγό κατάρτισης της ειδικότητας¹.

Για τη συγγραφή της μεθοδολογίας ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Ελένη Θεοδωρή, Κωνσταντίνος Μαρκίδης και Δέσποινα Μπαμπανέλου, η οποία ανέλαβε και τη συντακτική της επιμέλεια. Η μεθοδολογία αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της «Οριζόντιας Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας» της εν λόγω Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» και με βάση μια κατάλληλα προσαρμοσμένη εκδοχή του προτύπου ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Γούλας, Μαρκίδης & Μπαμπανέλου, 2021).

1 Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: «Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις». Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας

A

Περιγραφή ειδικότητας

1 | Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 • Τίτλος ειδικότητας

«Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας»²

1.2 • Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» ανήκει στην ομάδα προσανατολισμού «Υγείας και Πρόνοιας».

2 | Ιδρυτικό ΦΕΚ 193/Α/17.9.2013. Τροποποίηση ονόματος ειδικότητας ΦΕΚ 2955/Β/4.5.2023. Ανακτήθηκε από: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/N_4186_2013_fek193.pdf

2 | Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 • Ορισμός ειδικότητας

Ο/Η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» είναι ο/η επαγγελματίας υγείας που, γνωρίζοντας τη νοσηλευτική τέχνη και επιστήμη, ασχολείται με τη φροντίδα της ψυχικής υγείας ατόμων, οικογενειών και κοινοτήτων, υπό την επίβλεψη νοσηλευτικού προσωπικού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών νοσηλευτικής φροντίδας σε νοσοκομειακές μονάδες, κέντρα υγείας ή δομές επανένταξης και αποκατάστασης έχει σκοπό την πρόληψη, προαγωγή, υποστήριξη και αποκατάσταση της ψυχικής υγείας τόσο σε βιολογικό όσο και σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο.

Ο/Η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» συμμετέχει στη διεπιστημονική ομάδα και συνεργάζεται με τα μέλη της, με απώτερο στόχο την επίτευξη του βέλτιστου θεραπευτικού αποτελέσματος, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες και τα νοσηλευτικά πρωτόκολλα.

2.2 • Αρμοδιότητες/Καθήκοντα

Ο/Η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» ασκεί, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, τις παρακάτω αρμοδιότητες/καθήκοντα (ESCO 2022, ΚΕΔΙΒΙΜ-ΕΚΠΑ 2022, ΕΟΠΠΕΠ 2015, CEDEFOP 2022, CareerExplorer 2017, Zippia 2020):

- Σχεδιάζει το ασφαλές περιβάλλον φροντίδας του/της ασθενούς με την επιμέλεια της υγιεινής και της οργάνωσης του θαλάμου νοσηλείας,
- Επιμελείται το υλικό όλων των ειδών και φροντίζει για την καλή λειτουργία συσκευών, οργάνων και εργαλείων,
- Υποστηρίζει την υγιεινή και την εμφάνιση του/της ασθενούς με αξιοπρέπεια και σεβασμό, φροντίζοντας παράλληλα για την πρόληψη των κατακλίσεων,
- Οργανώνει τη διευθέτηση της κλίνης, την κινητοποίηση του/της ασθενούς, την τοποθέτησή του/της σε ειδικές θέσεις και την πρόληψη των πτώσεων, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες τεχνικές και μέσα μεταφοράς,
- Διευκολύνει και ικανοποιεί τις διατροφικές ανάγκες, σύμφωνα με το διαιτολόγιο και τις δυνατότητες του/της ασθενούς, καθώς και τις ανάγκες κένωσης και ούρησης με διακριτικότητα,
- Αξιολογεί τα ζωτικά σημεία ανάλογα με τις οδηγίες και τους κανονισμούς,
- Πραγματοποιεί οποιαδήποτε νοσηλευτική πράξη που ανατίθεται από τον/την υπεύθυνο/-η νοσηλευτή/-τρια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με προϋπόθεση την αποκλειστική ευθύνη του/της τελευταίου/-ας,
- Συνεργάζεται αξιόπιστα με τα μέλη της ομάδας υγείας, σύμφωνα με τις οδηγίες, τους κανόνες εχεμύθειας και τη δεοντολογία του επαγγέλματος,

- Διαχειρίζεται την τοπική προεγχειρητική προετοιμασία σύμφωνα με τις οδηγίες,
- Εφαρμόζει μέτρα πρόληψης των νοσοκομειακών λοιμώξεων, τηρώντας τα νοσηλευτικά πρωτόκολλα,
- Παρεμβαίνει στην ψυχολογική κρίση με ασφάλεια, ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα του/της ασθενούς,
- Εκπαιδεύει τον/την ασθενή και την οικογένειά του/της για την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξή του/της, καλύπτοντας ολιστικά τις ανάγκες του/της,
- Στηρίζει την πρόληψη και την προαγωγή της ψυχικής υγείας στα μέλη της κοινότητας,
- Συνεισφέρει στην άρση του στίγματος της ψυχικής νόσου με σκοπό τον περιορισμό των προκαταλήψεων.

2.3 • Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Οι ανάγκες στις υπηρεσίες υγείας διευρύνονται συνεχώς τα τελευταία χρόνια λόγω της γήρανσης του πληθυσμού, της εμφάνισης νέων νόσων, των καλύτερων διαγνωστικών και θεραπευτικών μέσων, αλλά και της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό, οι ελλείψεις στη στελέχωση του τομέα της ψυχικής υγείας απαιτούν την κάλυψή τους με ειδικευμένο προσωπικό όλων των κατηγοριών. Ο/Η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» απασχολείται όχι μόνο ως ειδικός/-ή στην προαγωγή και θεραπεία της ψυχικής υγείας αλλά και ως επαγγελματίας της υγείας σε οποιονδήποτε χώρο απαιτείται (ΓΓΕΕΚΔΒΜ&Ν, Προηγούμενος οδηγός σπουδών ειδικότητας 2018).

Για παράδειγμα, ο/η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» μπορεί να εργαστεί σε:

- Δημόσια ή ιδιωτικά γενικά νοσοκομεία,
- Δημόσια ή ιδιωτικά γενικά νοσοκομεία με ψυχιατρικές κλινικές,
- Δημόσια ή ιδιωτικά γενικά νοσοκομεία με παιδοψυχιατρικές κλινικές,
- Δημόσια ή ιδιωτικά ψυχιατρικά νοσοκομεία ή κλινικές,
- Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων,
- Κέντρα υγείας,
- Κέντρα ψυχικής υγείας,
- Κινητές μονάδες ψυχιατρικής περίθαλψης,
- Συμβουλευτικούς σταθμούς,
- Μονάδες εξωνοσοκομειακής παρακολούθησης ασθενών με ψυχικά νοσήματα (νοσοκομεία ημέρας, ξενώνες, προστατευόμενα διαμερίσματα),
- Θεραπευτικές κοινότητες χρηστών τοξικών ουσιών,
- Υπηρεσίες απεξάρτησης,
- Δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης,
- Δομές κοινωνικής πρόνοιας,
- Κέντρα ημερήσιας φροντίδας,
- Κοινοτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων,

- Προγράμματα πρόνοιας (π.χ. «Βοήθεια στο σπίτι»),
- Μονάδες οικογενειακής θεραπείας,
- Μονάδες γνωστικής αποκατάστασης,
- Κέντρα αποκατάστασης,
- Γηροκομεία ή γηριατρικές κλινικές,
- Οικοτροφεία,
- Κατ' οίκον παροχή υπηρεσιών σε καθεστώς ελεύθερου επαγγέλματος,
- Ελεύθερο επάγγελμα ως αποκλειστικός/-ή νοσοκόμος.

2.4 • Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ):
<https://www.eoppep.gr/index.php/el/>
- Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΚΕΔΙΒΙΜ-ΕΚΠΑ), περιγραφή επαγγέλματος «Ειδικός Νοσηλευτικής Ατόμων με Ψυχικές Παθήσεις»:
<http://edujob.gr/node/4225>
- Ευρωπαϊκή Ταξινόμηση Ικανοτήτων, Δεξιοτήτων και Επαγγελμάτων (ESCO), περιγραφή ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλεύτη/-τριας»:
<https://esco.ec.europa.eu/el/classification/occupation?uri=http://data.europa.eu/esco/occupation/d38c2107-98f2-47b7-8bb4-f69750d51082>
- Ευρωπαϊκή Ταξινόμηση Ικανοτήτων, Δεξιοτήτων και Επαγγελμάτων (ESCO), περιγραφή ειδικότητας «Βοηθός Νοσοκόμου»:
<https://esco.ec.europa.eu/el/classification/occupation?uri=http://data.europa.eu/esco/occupation/87d0795a-d41f-47ee-979f-0ab7d73836e7>
- Ευρωπαϊκή Ταξινόμηση Ικανοτήτων, Δεξιοτήτων και Επαγγελμάτων (ESCO), περιγραφή ειδικότητας «Κατ' Οίκον Νοσοκόμος»:
<https://esco.ec.europa.eu/el/classification/occupation?uri=http://data.europa.eu/esco/occupation/1391bdf9-bd61-4fb5-91ca-c29036ab2b60>
- Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ), εθνική νομοθεσία επαγγελματικών δικαιωμάτων:
<https://www.elinyae.gr/etiketes/epaggelmatika-dikaiomata>
- Υπουργείο Υγείας, σχεδιασμός ανάπτυξης μονάδων ψυχικής υγείας:
<https://www.moh.gov.gr/articles/health/domes-kai-drases-gia-thn-ygeia/c312-psyikh-ygeia/monades-psyikhs-ygeias/5520-ekthesh-sxediasmos-anaptykshs-monadwn-psyxargws>

- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας (ΓΓΕΕΚΔΒΜ&Ν), οδηγοί κατάρτισης/σπουδών ειδικοτήτων ΣΑΕΚ:
<https://www.gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>
- Εθνικός Σύνδεσμος Νοσηλευτών Ελλάδος (ΕΣΝΕ), προεδρικό διάταγμα επαγγελματικών δικαιωμάτων βοηθών νοσηλευτών:
<https://www.esne.gr/downloads/proedriko-diatagma-165.pdf>
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Τμήμα Νοσηλευτικής:
<http://www.nurs.uoa.gr/>
- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Νοσηλευτικής:
<https://www.uop.gr/tmima-nosileytikis>
- Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (ΕΛΜΕΠΑ), Τμήμα Νοσηλευτικής:
<https://nurs.hmu.gr/>
- Σύλλογος Βοηθών Νοσηλευτών ΔΕ Δημοσίου, 1ης και 2ης ΥΠΕ:
<https://www.synde12type.gr/>
- Σύλλογος Βοηθών Νοσηλευτών ΔΕ Δημοσίου, Μακεδονίας – Θράκης:
<http://syndemakthra.blogspot.com/>
- Σύλλογος Βοηθών Νοσηλευτών ΔΕ Δημοσίου, Κρήτης:
<https://synde-kritis.webnode.gr/>
- Σύλλογος Βοηθών Νοσηλευτών ΔΕ Δημοσίου, 6ης ΥΠΕ:
<http://synde2014.blogspot.com/>
- gov.gr – Ψηφιακή επικοινωνία για την υπηρεσία «Αναγγελία έναρξης άσκησης επαγγέλματος Βοηθού Νοσηλευτή/-τριας»:
<https://support.gov.gr/guide/?lang=el&type=ngsrv1695>
- Περιφέρεια Θεσσαλίας, περιγραφή αιτήματος «Αναγγελία Έναρξης Άσκησης Επαγγέλματος Βοηθού Νοσηλευτή/-τριας»:
http://www.thessaly.gov.gr/data/exyp/general/40_3.pdf

B

Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

1 | Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας». Επιδιώκεται, μέσω της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης αλλά και της πρακτικής άσκησης ή της μαθητείας, να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την άσκηση της ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας».

2 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που καλύπτουν το σύνολο του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, για την ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» διακρίνουμε τις παρακάτω ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων:

- α) «Φροντίδα περιβάλλοντος και υλικών»,
- β) «Υποστήριξη και άνεση ασθενούς»,
- γ) «Παρακολούθηση βασικών ενδείξεων και κάλυψη αναγκών»,
- δ) «Συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα»,
- ε) «Συμμετοχή στις κλινικές διεργασίες»,
- στ) «Διαχείριση ασθενών με ψυχικά νοσήματα»,
- ζ) «Παρέμβαση στην κοινότητα».

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα, τα οποία προσδιορίζουν με σαφήνεια όσα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίζουν ή/και θα είναι ικανοί/-ές να πράττουν, αφού ολοκληρώσουν το πρόγραμμα κατάρτισης της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
A. «Φροντίδα περιβάλλοντος και υλικών» συνέχεια >>	• Σχεδιάζουν το ασφαλές περιβάλλον φροντίδας με την επιμέλεια της υγιεινής και της οργάνωσης του θαλάμου νοσηλείας, σύμφωνα με τους κανόνες αντισηψίας και απολύμανσης, • Ταξινομούν ορούς, όργανα, συσκευές, ιματισμό, εργαλεία, φαρμακευτικό και αναλώσιμο υλικό σε προκαθορισμένους χώρους αποθήκευσης, • Ελέγχουν την ποιότητα των εργαλείων και τη λειτουργία απλών συσκευών και οργάνων, αναφέροντας βλάβες και ακαταλληλότητα στους/στις αρμόδιους/-ες,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια A. «Φροντίδα περιβάλλοντος και υλικών»	• Μεριμνούν για την προετοιμασία οργάνων, υλικών και θεραπευτικών μέσων και τον έλεγχο της αποστείρωσης των εργαλείων για τη νοσηλεία των ασθενών, • Προγραμματίζουν την καταμέτρηση και την προετοιμασία χρησιμοποιούμενων εργαλείων, επιδεσμικού υλικού και ιματισμού για την αποστείρωση ή την απόρριψή τους.
B. «Υποστήριξη και άνεση ασθενούς»	• Υποστηρίζουν τη γενική και τοπική υγιεινή του/της ασθενούς καθώς και την εμφάνισή του/της με αξιοπρέπεια και σεβασμό, • Οργανώνουν την κινητοποίηση του/της ασθενούς, την τοποθέτησή του/της σε ειδικές θέσεις και την πρόληψη των πτώσεων, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες τεχνικές και μέσα μεταφοράς, • Διευθετούν την κλίνη (απλή, με κατακεκλιμένο άτομο, χειρουργική) ανάλογα με την περίπτωση, • Εφαρμόζουν φυσικά μέσα για την αντιμετώπιση διαταραχών της θερμοκρασίας του σώματος, • Ασκούν νοσηλευτική φροντίδα με σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κατακλίσεων.
Γ. «Παρακολούθηση βασικών ενδείξεων και κάλυψη αναγκών»	• Διευκολύνουν τις ανάγκες κένωσης και ούρησης του/της ασθενούς με διακριτικότητα, • Ικανοποιούν τις διατροφικές ανάγκες του/της ασθενούς σύμφωνα με το διαιτολόγιο και τις δυνατότητές του/της, • Αξιολογούν τα ζωτικά σημεία ανάλογα με τις οδηγίες και τους κανονισμούς, • Μεριμνούν για τη μέτρηση των προσλαμβανόμενων και αποβαλλόμενων υγρών και τη συλλογή δειγμάτων εκκρίσεων σύμφωνα με τα ισχύοντα πρωτόκολλα, • Εποπτεύουν τις παροχετεύσεις και τους καθετήρες με σκοπό την καλή λειτουργία τους.

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
Δ. «Συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα»	• Πραγματοποιούν οποιαδήποτε νοσηλευτική πράξη που ανατίθεται από τον/την υπεύθυνο/-η νοσηλευτή/-τρια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, υπό την αποκλειστική ευθύνη του/της τελευταίου/-ας, • Συνεργάζονται αξιόπιστα με τα μέλη της ομάδας υγείας, σύμφωνα με τις οδηγίες, τους κανόνες εχεμύθειας και τη δεοντολογία του επαγγέλματος, • Αναφέρουν τις παρατηρήσεις τους για τα συμπτώματα και τη συμπεριφορά των ασθενών, με σκοπό την ολιστική φροντίδα, • Συνεργάζονται με ψυχραιμία με την υπόλοιπη ομάδα σε επείγοντα συμβάντα, • Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες δεξιότητες και τεχνικές επικοινωνίας με το προσωπικό.
Ε. «Συμμετοχή στις κλινικές διεργασίες»	• Διαχειρίζονται την τοπική προεγχειρητική προετοιμασία σύμφωνα με τις οδηγίες, • Συμβάλλουν στην πραγματοποίηση απλών επιδέσεων και στην εφαρμογή νάρθηκα, όπως ορίζεται από τις αρχές επιδεσμολογίας, • Ιεραρχούν τις ενέργειες προσφοράς πρώτων βοηθειών που είναι κατάλληλες για κάθε περίπτωση, • Εφαρμόζουν μέτρα πρόληψης των νοσοκομειακών λοιμώξεων, τηρώντας τα νοσηλευτικά πρωτόκολλα, • Συμμορφώνονται με τη νομοθεσία για την υγιεινολογική περίθαλψη.
Στ. «Διαχείριση ασθενών με ψυχικά νοσήματα»	• Παρεμβαίνουν στην ψυχολογική κρίση με ασφάλεια, ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα του/της ασθενούς, • Αποδέχονται τις ανάγκες του/της ασθενούς με σκοπό την πληρέστερη ικανοποίησή τους, • Φροντίζουν τον/την ασθενή ανάλογα με τις ανάγκες του/της, παρέχοντας ολιστική φροντίδα, • Συμμετέχουν στη διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα μέσω της συνεργασίας, • Εκπαιδεύουν τον/την ασθενή και την οικογένειά του/της για την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξή του/της.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
Ζ. «Παρέμβαση στην κοινότητα»	• Στηρίζουν την πρόληψη και την προαγωγή της ψυχικής υγείας στα μέλη της κοινότητας, • Συνεισφέρουν στην άρση του στίγματος της ψυχικής νόσου με σκοπό τον περιορισμό των προκαταλήψεων, • Ενδυναμώνουν τον/την ασθενή και την οικογένειά του/της καθ' όλη την πορεία της φροντίδας, • Υποστηρίζουν την αποκατάσταση και τη φροντίδα των ασθενών στο πλαίσιο της κατ' οίκον νοσηλείας, • Συμμετέχουν στην αποκατάσταση και φροντίδα των ασθενών σε δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης.

Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

1 | Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ), εργαστηρίου (Ε) και του συνόλου (Σ) ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
A/A	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ	4	5	9									
2	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ – ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ	1	2	3									
3	ΑΝΑΤΟΜΙΑ	2		2									
4	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ	2		2									
5	ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ	2		2									
6	ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	2		2									
7	ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ				4	4	8						
8	ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ – ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ				2		2						
9	ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ				2		2						
10	ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ				2		2						
11	ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑ – ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ				2		2						
12	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)					4	4						
13	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ							3		3			
14	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΘΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ							2		2			
15	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ							2		2			
16	ΚΛΙΝΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)								13	13			
17	ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ										2		2
18	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ										3		3

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
19	ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΓΗΡΙΑΤΡΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ										2		2
20	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)											13	13
ΣΥΝΟΛΟ		13	7	20	12	8	20	7	13	20	7	13	20

2 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 • ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2.1.A • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα αναλύονται θεμελιώδεις έννοιες της νοσηλευτικής επιστήμης, όπως αυτές της πρόληψης της ασθένειας, της προαγωγής της υγείας και της φροντίδας των ασθενών όλων των ηλικιών στα σύγχρονα υγειονομικά περιβάλλοντα. Εξετάζονται επαγγελματικά ζητήματα, θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του ΕΣΥ, παράλληλα με τις βασικές αρχές νοσηλείας, νοσηλευτικής διεργασίας και ανάπτυξης δεξιοτήτων επικοινωνίας των καταρτιζομένων για την κατανόηση της βιοψυχοκοινωνικής οντότητας του/της ασθενούς. Παρουσιάζονται οι βασικές αρχές ασηψίας, αντισηψίας, αποστείρωσης και απολύμανσης, οι κανόνες πρόληψης και προφύλαξης στα λοιμώδη και μεταδοτικά νοσήματα, ενώ σε πρακτικό επίπεδο εξηγούνται τεχνικές που αφορούν το στρώσιμο κλίνης του/της ασθενούς, τη λήψη και καταγραφή ζωτικών σημείων, την αντιμετώπιση του πόνου και την καθημερινή φροντίδα του/της. Εξηγείται η σκοπιμότητα των νοσηλευτικών ενεργειών κατά τη σίτιση ασθενούς, η ασφάλεια στη χορήγηση φαρμάκων, οι νοσηλευτικές εφαρμογές στις μεταγγίσεις αίματος και παραγώγων του, καθώς και οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις στη φροντίδα κατακλίσεων. Τεκμηριώνονται οι παρεμβάσεις φροντίδας του/της ασθενούς κατά τη χρήση ραδιοϊσοτόπων και τη φροντίδα του/της σε τελικό στάδιο. Η πρώτη μαθησιακή ενότητα ολοκληρώνεται με εργαστηριακές ασκήσεις για την εμπέδωση και τον συνδυασμό της θεωρητικής κατάρτισης με την πρακτική εφαρμογή.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Τεκμηριώνουν την ανάγκη εξέλιξης της νοσηλευτικής ως επιστήμης,
- Αναγνωρίζουν τις αναδυόμενες ανάγκες των ασθενών σε οργανικό και συναισθηματικό επίπεδο,
- Αξιοποιούν τις επικοινωνιακές δεξιότητες που έχουν αποκτήσει,
- Συσχετίζουν τις θεωρητικές γνώσεις που έχουν αποκτήσει με τα συγκεκριμένα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν κατά τη διαχείριση του/της ασθενούς,
- Εφαρμόζουν τις νοσηλευτικές τεχνικές που σχετίζονται με τη φροντίδα του/της ασθενούς σε συνδυασμό με τη σκοπιμότητα των νοσηλευτικών παρεμβάσεων,

- Ιεραρχούν τις νοσηλευτικές ενέργειες, στοχεύοντας στη βέλτιστη φροντίδα του/της ασθενούς,
- Συμβάλλουν στην αποτελεσματική διεκπεραίωση των διαγνωστικών εξετάσεων του/της ασθενούς,
- Ολοκληρώνουν την ατομική φροντίδα του/της ασθενούς καθώς και τη φροντίδα του άμεσου νοσοκομειακού περιβάλλοντός του/της,
- Παρατηρούν την εξέλιξη της υγείας του/της ασθενούς,
- Ενημερώνουν τους/τις υπεύθυνους/-ες νοσηλευτές/-τριες σε περίπτωση αλλαγής της κλινικής εικόνας του/της ασθενούς,
- Επιλέγουν με ακρίβεια τα υλικά που απαιτούνται για την πραγματοποίηση μιας νοσηλευτικής πράξης,
- Επιδεικνύουν ομαδικό και συνεργατικό πνεύμα με τους/τις λοιπούς/-ές επαγγελματίες υγείας, εκτελώντας τα καθήκοντά τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νοσηλευτική επιστήμη / Φροντίδα ασθενούς / Νοσηλευτικές δεξιότητες / Δεοντολογία / Δεξιότητες επικοινωνίας / Ζωτικά σημεία / Χορήγηση φαρμάκων / Υγιεινή ασθενούς.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (4), Εργαστήριο (5), Σύνολο (9).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
2	ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
3	ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ
4	Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
5	ΖΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ
6	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ
7	ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ
8	ΑΡΧΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.A.1 | Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Στην πρώτη υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η ιστορική αναδρομή της νοσηλευτικής επιστήμης, η ολιστική ενασχόλησή της με τον άνθρωπο και η ανάγκη εξέλιξής της. Αναφέρεται η κατάταξη της νοσηλευτικής στις ανθρωπο-

κεντρικές επιστήμες και αναπτύσσονται οι θεωρίες της νοσηλευτικής με παράλληλη εξάσκηση στις τεχνικές δεξιότητές της. Αναλύεται η συνθετότητα της νοσηλευτικής επιστήμης και η δραστηριοποίησή της σε ατομικό, οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο για τη φροντίδα υγιών και ασθενών ατόμων. Ορίζονται οι έννοιες υγεία, ασθένεια, αρρώστια και νόσος, καθώς και ο σκοπός και οι στόχοι της νοσηλευτικής επιστήμης. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι επιμέρους στόχοι της φροντίδας: η διατήρηση της σωματικής και ψυχικής υγείας του ατόμου, η αποδοχή της νόσου, η αποκατάσταση από την οξεία και χρόνια ασθένεια ή αναπηρία και η διαχείριση του στρες. Επίσης, προσδιορίζεται η ιεράρχηση των ανθρωπίνων αναγκών, με παράλληλη παρουσίαση της κλίμακας Maslow. Προσδιορίζονται οι έννοιες της πρόληψης της ασθένειας και της προαγωγής της υγείας, αξιοποιείται η κριτική σκέψη και προβάλλονται πρωτοβουλίες παρέμβασης για την εξυπηρέτηση των αναγκών του ατόμου και της κοινότητας. Παράλληλα, προβάλλεται η συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα για την εκπαίδευση ομάδων πληθυσμού μέσω της ανάπτυξης προγραμμάτων, η συμμετοχή στην κατ' οίκον νοσηλεία και η παροχή φροντίδας ατόμων σε σύγχρονα υγειονομικά περιβάλλοντα. Εξηγείται η σημασία της αγωγής υγείας. Η υποενότητα αυτή συνδέεται με την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» σε όλα τα υγειονομικά περιβάλλοντα. Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που προτείνονται για τη διδασκαλία είναι η εισήγηση με παράλληλη χρήση εποπτικών μέσων και η συζήτηση για την αξιοποίηση πρότερων γνώσεων. Η ενεργή συμμετοχή και η συνεργασία των εκπαιδευομένων επιτυγχάνεται με ψηφιακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ομαδικές εργασίες.

2.1.A.2 | ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η υποενότητα αυτή συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία». Παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η διάρθρωση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) και ο δημόσιος χαρακτήρας του με την ισότιμη παροχή υπηρεσιών υγείας σε όλους τους πολίτες. Γίνεται αναφορά στη διάκριση των επίδεων της υγειονομικής περίθαλψης στην Ελλάδα σε πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια περίθαλψη, για την εξωνοσοκομειακή και νοσοκομειακή φροντίδα. Παρουσιάζεται ο ρόλος του νοσοκομείου στην προσφορά γενικών ή εξειδικευμένων ιατρονοσηλευτικών υπηρεσιών και ως πεδίο επιστημονικής έρευνας. Παράλληλα, εξετάζονται τα είδη νοσοκομείων, γενικά, ειδικά, περιφερειακά, πανεπιστημιακά, καθώς και οι ιδιωτικές μονάδες υγειονομικής φροντίδας, ως χώροι εργασίας για τον/την «Βοηθό Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας». Περιγράφεται το οργανόγραμμα ενός νοσοκομείου ιδρύματος με τη διάρθρωση των υπηρεσιών και των επιστημονικών επιτροπών. Επίσης, αναφέρονται η διάρθρωση, η ιεράρχηση και οι αρμοδιότητες της νοσηλευτικής υπηρεσίας και η πολυεπίπεδη συμμετοχή της στη διοίκηση του νοσοκομείου, στην πρόληψη της ασθένειας και στην παροχή φροντίδας στους/στις ασθενείς. Στη συνέχεια, ορίζεται η λειτουργία ενός νοσηλευτικού τμήματος με τις διοικητικές εργασίες, τους χώρους νοσηλείας, τους θαλάμους ασθενών, τις κλίνες και τον συνολικό εξοπλι-

σμό του. Επιπλέον, προβάλλεται η ασφάλεια του/της ασθενούς και αναγνωρίζονται οι ανάγκες του/της, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του/της. Ακόμα, περιγράφονται οι ενέργειες για την εισαγωγή του/της ασθενούς, τη νοσηλεία, την έξοδό του/της, καθώς και τη συμπλήρωση διοικητικών και νοσηλευτικών εντύπων, δεξιότητες απαραίτητες σε κάθε επαγγελματικό περιβάλλον στο οποίο θα εργαστούν οι απόφοιτοι. Οι εκπαιδευτικές τεχνικές που προτείνονται είναι η εισήγηση με την αξιοποίηση εποπτικών μέσων, ο καταγισμός ιδεών για τα είδη των νοσοκομείων, η ανάθεση εργασιών, το παιχνίδι-ρόλων με προσομοίωση λειτουργίας νοσοκομείου και τμήματος νοσηλείας.

2.1.A.3 | ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Στην τρίτη υποενότητα αναλύεται η ισχύουσα νομοθεσία για το επάγγελμα του «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας». Ακόμα, εξηγούνται τα σύγχρονα δεοντολογικά και ηθικά διλήμματα για την προστασία των ασθενών αλλά και των εργαζομένων. Προσδιορίζονται τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του/της νοσηλευτή/-τριας, η θέση του/της στο σύστημα υγείας, σύμφωνα με τη δημοσιοϋπαλληλική νομοθεσία, οι ευθύνες στην άσκηση του επαγγέλματος και η καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων μέσα στη διεπιστημονική ομάδα. Ακόμα, προβάλλονται τα ηθικά διλήμματα στην εργασία και η αξιοποίηση των νοσηλευτικών πρωτοκόλλων. Επίσης, αναδεικνύονται τρόποι προσαρμογής σε έκτακτες καταστάσεις στον χώρο εργασίας καθώς και τεχνικές λήψης αποφάσεων με κριτική σκέψη. Ακολουθώντας, αναλύονται δεξιότητες συνεργασίας με τον/την ασθενή και τους/τις οικείους/-ες του/της. Στη συνέχεια, εξηγούνται οι όροι διαπολιτισμικότητα, πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα, διαφορετικότητα, κουλτούρα και έθιμα. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στις έννοιες της υπευθυνότητας σε κοινωνικά και ηθικά ζητήματα και της διακριτικότητας σε θέματα ταυτότητας φύλου. Επίσης, αναλύονται οι όροι της βιώσιμης ανάπτυξης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος σε σχέση με τα υγειονομικά περιβάλλοντα εργασίας. Στη συνέχεια, προσδιορίζονται οι έννοιες της μεταμόσχευσης, της δωρεάς οργάνων, του εθελοντισμού και της ευθανασίας. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην έννοια και στην τήρηση του νοσηλευτικού απορρήτου, το οποίο ορίζεται από ηθικούς και νομικούς κανόνες και εφαρμόζεται σε κάθε εργασιακό χώρο. Εξηγούνται οι δυνατότητες που έχουν οι απόφοιτοι της ειδικότητας για εργασία στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο εργαστήριο, οι εκπαιδευτικές τεχνικές που προτείνονται είναι μελέτες περιπτώσεων διαχείρισης προσωπικών πληροφοριών ασθενούς, σενάρια προβληματισμού για τη δωρεά οργάνων, ομαδικές εργασίες. Οι δεοντολογικοί κώδικες ρυθμίζουν με τον καλύτερο τρόπο την επαγγελματική συμπεριφορά του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» κατά την άσκηση του επαγγέλματός του/της.

2.1.A.4 | Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Στην υποενότητα αυτή ορίζονται οι βασικές αρχές επικοινωνίας για την καλύτερη συνεργασία με συναδέλφους και ασθενείς από όλες τις κοινωνικές και πολιτισμικές

ομάδες και με διαφορετική εθνική προέλευση. Παρουσιάζονται τεχνικές διαλόγου και τρόποι λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας. Επίσης, περιγράφονται οι παράγοντες και τα μέσα που επηρεάζουν την επικοινωνία και τη διαδικασία αλληλεπίδρασης. Αναλύονται οι αρχές της ενεργητικής ακρόασης και της ανάπτυξης θεραπευτικής σχέσης, η οποία στηρίζεται στον σεβασμό και την ενσυναίσθηση κατά την καθημερινή επαφή με τον/την ασθενή. Στη συνέχεια, περιγράφονται όλα τα στάδια της νοσηλευτικής διεργασίας, η διερεύνηση των αναγκών του/της ασθενούς, ο προγραμματισμός του σχεδίου παρέμβασης, η εφαρμογή των νοσηλευτικών παρεμβάσεων και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, μέσω της επικοινωνίας με τον/την ασθενή. Ακόμα, αναπτύσσεται η διαδικασία λήψης και καταγραφής του νοσηλευτικού ιστορικού και οι τρόποι άντλησης πληροφοριών από τον/την ίδιο/-α ασθενή και από τους/τις οικείους/-ες του/της. Επίσης, εξηγούνται οι τεχνικές ανάπτυξης επαγγελματικών σχέσεων με τον/την ασθενή, αξιοποίησης των πληροφοριών και διαχείρισής τους σε συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα για την οργάνωση των παρεμβάσεων. Περιγράφεται η ανάπτυξη τεχνικών και δεξιοτήτων επικοινωνίας με άτομα που παρουσιάζουν δυσκολίες στη χρήση του λόγου ή με διαταραχές λόγου και με άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες που μπορεί να αντιμετωπίζουν πολύπλοκες ανάγκες υγείας. Ακόμα, προβάλλονται δεξιότητες επικοινωνίας με ηλικιωμένους, παιδιά, ασθενείς που βιώνουν κρίση στο οικείο περιβάλλον τους, ασθενείς με ψυχικό νόσημα ή άτομα σε τελικό στάδιο νόσου. Ο/Η βοηθός νοσηλευτικής φροντίδας διαχειρίζεται τη γνωστοποίηση δυσάρεστων πληροφοριών με ενσυναίσθηση και σεβασμό. Στο εργαστήριο θα γίνει εξάσκηση δεξιοτήτων επικοινωνίας μέσω σεναρίων προσομοίωσης, παιχνιδιού ρόλων και μελετών περίπτωσης, αξιοποιώντας και τα εποπτικά μέσα.

2.1.A.5 | ΖΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα αναδεικνύεται η σημασία των ζωτικών σημείων στην εκτίμηση της κατάστασης υγείας του ατόμου. Ορίζονται τα ζωτικά σημεία, οι φυσιολογικές τιμές τους και οι παράγοντες αξιολόγησής τους ανάλογα με τον/την ασθενή. Επίσης, εξηγούνται οι πρωτοβουλίες παρέμβασης σε περίπτωση απόκλισης από τις φυσιολογικές τιμές των ζωτικών σημείων, σύμφωνα με τα πρωτόκολλα κάθε εργασιακού χώρου. Προσδιορίζονται οι σταθερές ώρες λήψης των ζωτικών σημείων, εξηγούνται οι διαφορές στο ωράριο μέτρησης σε κάθε εργασιακό χώρο καθώς και οι έκτακτοι λόγοι μέτρησης. Αναλυτικότερα, εξηγούνται οι έννοιες θερμοκρασία, σφυγμός, αρτηριακή πίεση, αναπνοές και κορεσμός οξυγόνου και τα κριτήρια αξιολόγησής τους. Ακόμα, διακρίνονται οι παράγοντες που επηρεάζουν την αυξομείωση των τιμών των ζωτικών σημείων, ορίζονται τα σημεία λήψης και ερμηνεύεται η παθολογική μεταβολή τους. Γίνεται αναφορά στην καταγραφή των ζωτικών σημείων στο διάγραμμα του/της ασθενούς και στην ολοκληρωμένη συμπλήρωσή του. Στο εργαστήριο προτείνεται η επίδειξη των τρόπων λήψης όλων των ζωτικών σημείων και εξηγούνται τα είδη οργάνων μέτρησης για καθένα από αυτά. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται εξάσκηση

των εκπαιδευομένων με ασκήσεις ανά δυάδες στη μέτρηση θερμοκρασίας, αρτηριακής πίεσης, σφυγμών, αναπνοής και κορεσμού οξυγόνου. Ακόμα, πραγματοποιείται επίδειξη των απαιτούμενων υλικών για την απεικόνιση των τιμών της μέτρησης των ζωτικών σημείων στο διάγραμμα του/της ασθενούς. Ακολούθως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη συμπλήρωση διαγράμματος. Παράλληλα, εξηγούνται τα πεδία που αφορούν τις ιατρικές οδηγίες, τις νοσηλευτικές παρεμβάσεις καθώς και τα σύμβολα απεικόνισής τους. Κατόπιν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να εκτελέσουν σενάρια προσομοίωσης μέτρησης ζωτικών σημείων ανά τρίωρο σε πολυτραυματία ασθενή. Οι δεξιότητες αυτής της υποεπάρκειας εφαρμόζονται σε όλους τους εργασιακούς χώρους υγειονομικής φροντίδας.

2.1.A.6 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ

Η υποεπάρκεια αυτή αναφέρεται στη φυσική εξέταση κατά την είσοδο του/της ασθενούς στο νοσοκομείο, στην εκτίμηση της κατάστασής του/της και στη διάγνωσή του/της. Μέσω εισήγησης περιγράφονται οι νοσηλευτικές δεξιότητες λήψης ιστορικού, μέτρησης ζωτικών σημείων και υποστήριξης εργαστηριακών εξετάσεων, καθώς και η κλινική εξέταση. Ακολούθως, στις βασικές αρχές νοσηλευτικής αναλύονται ο σεβασμός στην προσωπικότητα του/της ασθενούς, η ενημέρωσή του/της, η ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ νοσηλευτή/-τριας και ασθενούς, οι διαδικασίες προστασίας του/της ασθενούς, οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις και η προετοιμασία του υγειονομικού υλικού βάσει επιστημονικών δεδομένων. Παράλληλα, εξηγείται η φροντίδα για την εκτέλεση των ιατρικών οδηγιών, ο σεβασμός στην ατομικότητα του/της ασθενούς και η σημασία της τήρησης των οδηγιών πρόληψης και προφύλαξης από λοιμώδη και μεταδοτικά νοσήματα. Ακόμα, αναφέρονται οι έννοιες ασηψία, αντισηψία, αποστείρωση, απολύμανση. Επίσης, περιγράφονται οι κανόνες που διέπουν την άσηπτη τεχνική κατά τη διάρκεια της εξέτασης αλλά και κατά τη νοσηλεία του/της ασθενούς. Στη συνέχεια, ταξινομούνται τα είδη κλιβάνων που χρησιμοποιούνται στην αποστείρωση υλικού. Στο εργαστήριο πραγματοποιείται επίδειξη και εξάσκηση στη χρήση αποστειρωμένου υλικού με άσηπτη τεχνική που αφορά εργαλεία, εξεταστικά και επεμβατικά όργανα, αναλώσιμα υλικά και ιματισμό. Προβάλλονται η εφαρμογή κανόνων ασηψίας, η υγιεινή χεριών και η εφαρμογή και αφαίρεση αποστειρωμένων γαντιών, στις οποίες εξασκούνται οι εκπαιδευόμενοι/-ες. Ακολούθως, πραγματοποιείται επίδειξη και εξάσκηση στη χρήση ατομικών μέσων προστασίας. Μέσω προσομοίωσης προβάλλονται δεξιότητες συσκευασίας σετ για αποστείρωση, καθώς και δεξιότητες προετοιμασίας χειρουργικού πεδίου, η διαχείριση υλικού στο αποστειρωμένο πεδίο και πραγματοποιούνται σχετικές ασκήσεις. Επιδεικνύεται ο χειρισμός κλιβάνου ανάλογα με τον εξοπλισμό του εργαστηρίου. Η υποεπάρκεια συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία».

2.1.A.7 | ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Στην υποεπένεηηα αναλύνονται οι έννοιες ηης υγιεινής και ηης φροντίδας του/της αςθε- νούς, ο ρεδιαςμός και η εφαρμογή εξατομικευμένης φροντίδας βάσει ηης εκτίμησης των αναγκών του/της, οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις και τα προληπτικά μέτρα για την προστασία του/της. Γίνεται αναφορά ρις τεχνικές εξαςφάλισης άνεσης, ανάπαυ- ρης, ξεκούρας και ύπνου, ρίτισης και κίνησης του/της αςθενούς, όςο επιτρέπει η κατάσταση του/της. Ακόμα, περιγράφονται οι ειδικές θέσεις τοποθέτησης του/της αςθενούς και η πολυεπίπεδη ρυμβολή τους. Μέςω ειςήγησης παρουςιάζονται ο εξο- πλιςμός του θαλάμου, τα εξαρτήματα κλίνης, ο ιματιςμός και η ατομική υγιεινή του/ της αςθενούς και επισημαίνεται η ρημασία ηης καθημερινής φροντίδας. Εξηγείται ο μηχανιςμός πρόκλησης κατακλίσεων, τα ρτάδια και η ρημασία ηης πρόληψης. Επίσης, προβάλλεται ο ρόλος ηης διατροφής ρη νόςο και ρη θεραπεία, καθώς και η ρημα- ρία ηης απεκκριτικής λειτουργίας του/της αςθενούς. Στο εργαρτήριο, μέςω επίδει- ξης παρουςιάζονται η εργονομία, ο εξοπλιςμός θαλάμου αςθενούς, τα εξαρτήματα και ο ιματιςμός κλίνης. Ακολούθως, εφαρμόζεται εξατομικευμένη φροντίδα αςθε- νών, με επίδειξη τεχνικών φροντίδας κλίνης χωρίς αςθενή και με αςθενή, με ένα και δύο άτομα. Παρουςιάζονται δεξιότητες κάλυψης καθημερινών αναγκών του κλινήρη αςθενούς: πρωινή φροντίδα, φροντίδα ρτοματικής κοιλότητας, λούςιμο κατακεκλι- μένου αςθενούς, λουτρό επί κλίνης, τοπική καθαριότητα, χορήγηση ρκωραμίδας και ουροδοχείου, ποδόλουτρο. Στη ρυνέχεια, πραγματοποιείται εξάςκηση των εκπαι- δευομένων ρτην έγερση και τοποθέτηση του/της αςθενούς ρε ειδικές θέσεις ρτην κλίνη. Ακόμα, εκτελύνονται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες τεχνικές πρόληψης και περιποίησης κατακλίσεων. Μέςω επίδειξης ρε πρόπλαςμα νοσηλείας αναπαρίστα- νται τεχνικές ρίτισης από το ρτόμα και από ρινογαςτρικό καθετήρα. Η δεξιότητα του υποκλυςμού και η τοποθέτηση ρωλήνα αερίων παρουςιάζονται μέςω επίδειξης και εξάςκησης. Ακολούθως, αναλύνονται οι αρχές μηχανικής του ανθρωπίνου ρώματος για ρωρτή ρτάση του ρώματος του/της βοηθού νοσηλευτικής, καθώς και για την κί- νηση και την άςκηση του/της αςθενούς.

2.1.A.8 | ΑΡΧΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Στην τελευταία υποεπένεηηα αναλύνονται οι βασικές αρχές για την αςφαλή χορήγηση φαρμάκων. Περιγράφονται επίσης οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις κατά τη μετάργηση ολικού αίματος και παραγώγων του, οι κίνδυνοι και οι αντιδράσεις κατά τη χορήγηση. Εξηγύνται οι κλίμακες αξιολόγησης πόνου, διατυπώνονται τρόποι αντιμετώπισης του πόνου και εφαρμόζονται παρεμβάσεις για την ευεξία και την ποιότητα ζωής του/ της αςθενούς. Στη ρυνέχεια, επισημαίνονται μέτρα αςφαλείας κατά την παραςκευή και χορήγηση των φαρμάκων. Παρουςιάζονται οι τρεις έλεγχοι που απαιτύνονται και επισημαίνεται η ρημασία τήρησης των πέντε ρωρτών ρτοιχείων που εφαρμόζονται από τον/τη νοσηλευτή/-τρια και εξαςφαλίζουν την ορθότητα ηης χορήγησης των φαρμάκων. Ακολούθως, αναφέρονται η αςφάλεια και οι καλές ρυνθήκες περιβάλ-

λοντος που απαιτούνται τόσο κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας όσο και κατά τη διάρκεια της χορήγησης των φαρμάκων. Παράλληλα, εντοπίζονται οι αρχές φύλαξης και χρέωσης φαρμάκων και ναρκωτικών σκευασμάτων. Ορίζονται οι ιδιαίτερες ανάγκες νοσηλείας και φροντίδας του/της ασθενούς κατά την εφαρμογή ραδιοϊσοτόπων, καθώς και του/της ασθενούς τελικού σταδίου. Στο εργαστήριο επιδεικνύονται τρόποι και μέθοδοι ασφαλούς χορήγησης φαρμάκων. Η μελέτη περίπτωσης ενδείκνυται για την εφαρμογή δεξιοτήτων μετάγγισης ολικού αίματος ή παραγώγων του, την ανάλυση των προϋποθέσεων χορήγησής τους, καθώς και των τεχνικών αντιμετώπισης παρενεργειών κατά τη μετάγγιση. Επιδεικνύονται τρόποι προστασίας κατά τη διάρκεια της νοσηλείας ή της διενέργειας εξετάσεων με ραδιενεργές ουσίες για τον/τη βοηθό νοσηλευτικής και το περιβάλλον, σύμφωνα με τα πρωτόκολλα του χώρου εργασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω σεναρίων εξασκούνται στην προσέγγιση του/της ασθενούς τελικού σταδίου με ενσυναίσθηση και σεβασμό. Παρουσιάζονται παρεμβάσεις ανακουφιστικής φροντίδας του/της ασθενούς σε τελικό στάδιο, καθώς και δεξιότητες φροντίδας νεκρού. Η υποενότητα αυτή ολοκληρώνει τη μαθησιακή ενότητα «Εισαγωγή στη νοσηλευτική».

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κελέση, Μ., Φασόη, Γ. & Παπαγεωργίου, Ε. Δ. (2016). *Εισαγωγή στην επιστήμη της νοσηλευτικής: Εννοιολογικό και φιλοσοφικό πλαίσιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντάρα.
2. Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής πρακτικής* (τόμοι Α΄-Γ΄), (επιμ. ελλ. έκδοσης Χ. Λεμονίδου & Ε. Πατηράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

Συμπληρωματικές

1. Ιορδάνου, Π. (2001). *Βασικές νοσηλευτικές δεξιότητες και παρεμβάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταβιθά.
2. Ζυγά, Σ. (2010). *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.

2.1.B • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ – ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιούν σε ένα επείγον περιστατικό. Ειδικότερα, παρουσιάζεται το αναγκαίο θεωρητικό υπόβαθρο γνώσεων, το οποίο, σε συνδυασμό με την πρακτική εφαρμογή, υποστηρί-

ζει τις παρεμβάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, παρέχεται διασαφήνιση των βασικών εννοιών, όπως ο αλγόριθμος πρώτων βοηθειών, η ασφαλής προσέγγιση πάσχοντος/-ουσας, η αναζήτηση βοήθειας, οι ιδιαιτερότητες στην αντιμετώπιση παιδιών, η εκτίμηση της κατάστασης, η διαλογή (triage) στον τόπο συμβάντος ή στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών. Αναλύονται οξεία προβλήματα και η αντιμετώπισή τους, όσον αφορά το κυκλοφορικό και το αναπνευστικό σύστημα, τα εγκαύματα, τις ακραίες θερμοκρασίες, τα δηγήματα, τα επείγοντα προβλήματα του ανοσοποιητικού και τις δηλητηριάσεις. Περιγράφονται τρόποι παρέμβασης σε κατάγματα και ειδικές κακώσεις, καθώς και σε λοιπά επείγοντα περιστατικά, όπως τα νευρολογικά προβλήματα ή τα τροχαία ατυχήματα. Τέλος, γίνονται ειδικές αναφορές στην αντιμετώπιση μαζικών καταστροφών (εφαρμογή σεναρίων), περιπτώσεων απεγκλωβισμού από αυτοκίνητο και μετακίνησης του/της πάσχοντος/-ουσας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Διακρίνουν τις έννοιες που σχετίζονται με την επείγουσα νοσηλευτική,
- Διατυπώνουν τον αλγόριθμο των πρώτων βοηθειών,
- Εξετάζουν τη σκηνή ενός συμβάντος και τους κινδύνους που παρουσιάζονται,
- Εκτιμούν την κατάσταση του/της πάσχοντος/-ουσας ανάλογα με το αίτιο και την προηγούμενη λειτουργία του οργανισμού του/της,
- Διαφοροποιούν τις ενέργειες τους ανάλογα με τον πάσχοντα, το συμβάν και τη βαρύτητά του για όλα τα περιστατικά,
- Υποστηρίζουν ειδικότερα την αναπνευστική και καρδιακή λειτουργία,
- Ιεραρχούν την αιμορραγία και τα τραύματα ως προς την επικινδυνότητά τους και τις ενέργειες που απαιτούνται για την αντιμετώπισή τους,
- Παρακολουθούν το περιστατικό για τυχόν επιπλοκές μετά την παρέμβασή τους,
- Αξιοποιούν τους διαθέσιμους πόρους για υποστήριξη όλων των εμπλεκομένων σε ένα συμβάν,
- Ταξινομούν το υλικό στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών, στο ασθενοφόρο ή στο φαρμακείο,
- Συμμετέχουν στη διαδικασία της διαλογής του περιστατικού στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών,
- Αξιολογούν τα αποτελέσματα των πράξεών τους,
- Αναπτύσσουν θετική στάση για τον εθελοντισμό και την προσφορά προς τον συνάνθρωπο.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρώτες βοήθειες / Εκτίμηση πάσχοντα / Διαλογή (triage) / Καρδιακή ανακοπή / ΚΑΡΠΑ / Πνιγμός / Πνιγμονή / Έμφραγμα / Έγκαυμα / Θερμοπληξία / Δήγματα / Δηλητηρίαση / Αναφυλαξία / Αιμορραγία / Περίδεση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ
2	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ/-ΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΗ
3	ΚΑΡΔΙΟΠΝΕΥΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ
4	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
5	ΕΓΚΑΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΕΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΕΣ
6	ΔΗΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ
7	ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΚΩΣΕΙΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.B.1 | ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Η πρώτη υποενότητα επισημαίνει τη σπουδαιότητα των γνώσεων και δεξιοτήτων για την παροχή των πρώτων βοηθειών από τους/τις αποφοίτους της ειδικότητας, είτε ως επαγγελματίες υγείας είτε ως πολίτες. Προσδιορίζει βασικές έννοιες, αρχές και ορισμούς των πρώτων βοηθειών και της επείγουσας νοσηλευτικής καθώς και το νομικό τους πλαίσιο. Λεπτομερής αναφορά γίνεται σχετικά με το τι είναι πρώτες βοήθειες, ποιος είναι ο σκοπός τους, ποιες είναι οι γενικές ή βασικές αρχές πρώτων βοηθειών, ποια είναι τα απαραίτητα τηλέφωνα άμεσης βοήθειας. Κωδικοποιούνται οι κανόνες ασφαλούς προσέγγισης στην περιοχή ενός συμβάντος και εκτίμησης παραγόντων κινδύνου καθώς και η σημασία της ικανότητας επικοινωνίας με άλλους τόσο στον χώρο του συμβάντος όσο και κατά την κλήση για βοήθεια (π.χ. 112). Αναφέρεται η σημασία της επείγουσας νοσηλευτικής και η σχέση της με την προνοσοκομειακή φροντίδα. Παρουσιάζεται ακόμα ο τρόπος σύνδεσης της ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» με τις πρώτες βοήθειες και τη διαχρονική εξέλιξη τους υπό το πρίσμα του ανθρωπισμού, μέσα από την ανασκόπηση της ιστορίας του παγκόσμιου εθελοντισμού και των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που συνέβαλαν στη δημιουργία εθελοντικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και των στάσεων σε σχέση με τον ανθρωπισμό και τον εθελοντισμό, συστήνεται η μέθοδος της μετασχηματίζουσας μάθησης

μέσα από την τέχνη. Προτείνεται ακόμα το παιχνίδι ρόλων για την εκτίμηση ασφάλειας σκηνής και κλήσης για βοήθεια.

2.1.B.2 | ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ/-ΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΗ

Σε συνέχεια της προηγούμενης, η δεύτερη υποενότητα εξειδικεύει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, για την παροχή πρώτων βοηθειών. Αναλύεται ο τρόπος παρατήρησης, εφαρμογής, ανάπτυξης και βελτίωσης της πρωτογενούς εκτίμησης, με βάση τον αλγόριθμο ABCDE και τις παραλλαγές του, και δευτερογενούς εκτίμησης του πάσχοντος με βάση το ιστορικό ΠΑΦΑΓ (SAMPLE) και επισημαίνονται οι διαφορές τους. Αναλύεται το περιεχόμενο της πρωτογενούς εκτίμησης που περιλαμβάνει: γενική εμφάνιση πάσχοντος, κατάσταση συνείδησης, αναπνευστική και κυκλοφορική λειτουργία, (εξασφάλιση αεραγωγού και ακινητοποίηση αυχενικής μοίρας σπονδυλικής στήλης, εξασφάλιση επαρκούς αερισμού, καρδιακή λειτουργία και σημεία ανοιχτής αιμορραγίας), νευρολογική εκτίμηση και σημεία παραμόρφωσης και πόνου, έκθεση στο περιβάλλον, συνολική επισκόπηση και εκτίμηση του τραυματία. Προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις της δευτερογενούς εκτίμησης, που συμπεριλαμβάνει τη λεπτομερή εξέταση από το κεφάλι μέχρι τα δάχτυλα των ποδιών και τη λήψη του ιατρικού ιστορικού του θύματος. Παρουσιάζονται επίσης οι βασικοί αλγόριθμοι πρώτων βοηθειών, όπως επικαιροποιούνται κάθε φορά με κατευθυντήριες οδηγίες ελληνικών και διεθνών φορέων. Ακολουθεί η τοποθέτηση του/της πάσχοντος/-ουσας σε θέση ανάνηψης. Επιπρόσθετα, αναδεικνύονται τα κύρια μοντέλα συστημάτων κατηγοριοποίησης και διαλογής των περιστατικών (triage), τόσο για μαζικές καταστροφές όσο και για τμήματα επειγόντων περιστατικών. Στη συνέχεια, συνοψίζονται οι τρόποι ανταπόκρισης σε περιστατικά μαζικών καταστροφών (π.χ. υπολογισμός θυμάτων και διαθέσιμων πόρων, περιοχή διαλογής, κανόνες πρόληψης αντιμετώπισης σε σεισμό, δασική πυρκαγιά ή πλημμύρα, περιστατικά με παιδιά κ.ά.). Τέλος, αναλύεται η οργανωτική δομή και η υλικοτεχνική υποδομή του τμήματος επειγόντων περιστατικών νοσοκομείου.

Προτείνονται η δημιουργία αλγορίθμων και η αντιπαραβολή τους με τις επίσημες κατευθυντήριες οδηγίες, η κριτική πρακτική εφαρμογή με σενάρια, οι διαλογικές αντιπαραθέσεις και συζητήσεις για τα συστήματα διαλογής και την εφαρμογή τους στην ελληνική πραγματικότητα.

2.1.B.3 | ΚΑΡΔΙΟΠΝΕΥΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ

Στην προηγούμενη υποενότητα παρουσιάζονται οι αρχικές ενέργειες προσέγγισης σε ένα επείγον συμβάν, ενώ στην παρούσα υποενότητα, αφού εξηγούνται τα κριτήρια αναγνώρισης της καρδιακής ανακοπής, συνοψίζονται οι προδιαθεσικοί παράγοντες και οι συνέπειές της και αναλύονται η πρόληψη και αντιμετώπισή της. Στη συνέχεια, διατυπώνονται ο σκοπός, οι προϋποθέσεις, η μέθοδος και τα πιθανά λάθη κατά την εφαρμογή της καρδιοπνευμονικής αναζωογόνησης (ΚΑΡΠΑ), ανάλογα με τα κάθε

φορά ισχύοντα πρωτόκολλα ή οδηγίες, και επιδεικνύεται η εφαρμογή της τόσο σε μελέτες περίπτωσης όσο και σε παραδείγματα καταστάσεων με λήψη απόφασης (π.χ. αναγνώριση καρδιακής ανακοπής, απελευθέρωση αεραγωγού εκτελώντας υπερέκταση κεφαλής και ανύψωση κάτω γνάθου, εφαρμογή θωρακικών συμπίεσεων, αερισμός από το στόμα του διασώστη ή από ασκό αερισμού ή με συσκευή φραγμού δυνητικών μολυσματικών παραγόντων όπως η μάσκα τσέπης, με 1 ή 2 διασώστες κ.ά.). Παρουσιάζεται επιπλέον η αλυσίδα επιβίωσης (κλήση εξειδικευμένης βοήθειας, άμεση έναρξη ΚΑΡΠΑ, εφαρμογή απινιδώσης) και οι αλγόριθμοι της βασικής υποστήριξης της ζωής με ή χωρίς απινιδώση. Γίνεται στη συνέχεια αναφορά στην αξιολόγηση και ιεράρχηση των ενεργειών σε παιδιατρικές περιπτώσεις με εφαρμογή των ισχυόντων κάθε φορά πρωτοκόλλων καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης ανάλογα με την ηλικία (βρέφος, νήπιο, παιδί), καθώς και κατά την κύηση.

Συστήνεται η εφαρμογή ομαδικών μαθησιακών δραστηριοτήτων καθώς και οι μετρήσεις, οι πειραματισμοί και οι επαληθεύσεις με χρήση προπλασμάτων ΚΑΡΠΑ και εκπαιδευτικού απινιδωτή.

2.1.B.4 | ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται τι είναι απόφραξη αεραγωγού – πνιγμονή, ποια είναι τα αίτια, σε ποιες ηλικιακές ομάδες συμβαίνει συχνότερα, ποια είναι η ορθή αντιμετώπιση σε βρέφη, νήπια, παιδιά, ενήλικες με ή χωρίς συνείδηση, πώς εφαρμόζονται οι κατάλληλοι χειρισμοί (π.χ. χτυπήματα πλάτης, κοιλιακές ωθήσεις κ.ά.), καθώς και τα μέτρα πρόληψης. Η υποενότητα αυτή συνδέεται άμεσα με την προηγούμενη, γιατί η καρδιακή ανακοπή μπορεί να είναι το αποτέλεσμα καταστάσεων όπως αυτές που περιγράφονται εδώ. Στη συνέχεια, ακολουθεί η επεξήγηση των όρων πνιγμονή και πνιγμός. Αναφέρονται οι ηλικιακές και επαγγελματικές ομάδες και οι συνθήκες στις οποίες συμβαίνει ο πνιγμός, τα στάδια που παρουσιάζει, οι πρώτες βοήθειες που πρέπει να δοθούν αλλά και τα προληπτικά μέτρα και οι κανόνες ασφαλείας που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Ακολουθεί η συνοπτική αναφορά σε παθήσεις με βασικό σύμπτωμα τη δύσπνοια μη τραυματικής αιτίας ή απόφραξης, ενώ παρουσιάζονται και οι ενέργειες παροχής πρώτων βοηθειών. Έμφαση δίνεται σε παθήσεις και καταστάσεις που σχετίζονται με ασθενείς σε χώρους παροχής φροντίδας υγείας, όπως είναι η κρίση πανικού ή η ασθματική κρίση αλλά και η οξεία δύσπνοια στα παιδιά (Croup). Στη συνέχεια, για τα προβλήματα του κυκλοφορικού συστήματος, η διδασκαλία εστιάζεται στο λιποθυμικό επεισόδιο (ορισμός, συχνότερες αιτίες, συμπτώματα, πρώτες βοήθειες). Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη διαφοροποίηση μεταξύ των συχνότερων εκδηλώσεων της στεφανιαίας νόσου, δηλαδή της στηθάγχης και του οξέος εμφράγματος του μυοκαρδίου, σε επίπεδο αιτιών, προδιαθεσικών παραγόντων, ενεργειών άμεσης αντιμετώπισης καθώς και πρόληψης. Ως πρακτικές μελέτης και εξάσκησης προτείνονται καταστάσεις λήψης απόφασης και συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες.

2.1.B.5 | ΕΓΚΑΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΕΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΕΣ

Σε αυτή την υποενότητα επισημαίνονται καταστάσεις που δυνητικά συνδέονται και με τη συμπεριφορά ασθενών ψυχικής υγείας ή καταστάσεις που αποτελούν αίτιο συμβάντων, όπως αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Για τα εγκαύματα αναφέρονται: ανατομία και φυσιολογία του δέρματος, συσχέτιση με ηλικίες, επάγγελμα και ειδικές καταστάσεις, κατηγοριοποίηση ανάλογα με το αίτιο (θερμικά, χημικά, ηλεκτρικά), εκτίμησή τους ανάλογα με τη βαρύτητα (επιφανειακό/1ου βαθμού, μερικού πάχους/2ου βαθμού, ολικού πάχους/3ου βαθμού, εντόπιση, ηλικία) και την έκτασή τους (π.χ. κανόνας Wallace του «9» κ.ά.). Έμφαση δίνεται σε: ασφάλεια διασώστη κατά την προσέγγιση στον χώρο του συμβάντος, απομάκρυνση ή εξάλειψη της αιτίας (π.χ. κατάσβεση φωτιάς στα ρούχα του θύματος), αφαίρεση κοσμημάτων και ζωνών, πρόληψη λοιμώξεων, αποφυγή χρήσης πάγου ή ακατάλληλων ουσιών, άμεση αντιμετώπιση των εγκαυμάτων με χρήση απλών μέσων (καταιονισμός, εμβύθιση σε νερό). Τονίζονται οι ενέργειες ασφαλείας σε περιπτώσεις κεραυνοπληξίας ή ηλεκτρικών εγκαυμάτων με ρεύμα χαμηλής ή υψηλής τάσης, καθώς και τα μέτρα πρόληψης εγκαυμάτων. Στη συνέχεια, περιγράφονται παθολογικές καταστάσεις που οφείλονται σε ακραίες θερμοκρασίες περιβάλλοντος, όπως θερμοπληξία, υποθερμία, τοπικές βλάβες από ψύχος (π.χ. κρυοπαγήματα), ενώ αναφέρονται τα συμπτώματα, η αντιμετώπιση και η πρόληψή τους. Επιπρόσθετα, αναφέρονται ορισμοί, αίτια και προδιαθεσικοί παράγοντες (π.χ. έκθεση σε ήλιο ή ψυχρό περιβάλλον), κλινικές εκδηλώσεις και διαφοροποιήσεις μεταξύ τους (π.χ. συμπτώματα του δέρματος στη θερμοπληξία και στην υπερθερμία), βαθμοί κατηγοριοποίησης κρυοπαγήματων ανάλογα με το βάθος της βλάβης, πρώτες βοήθειες στον χώρο του συμβάντος και μέτρα ασφαλείας του διασώστη, αρχική αντιμετώπιση σε τμήμα επειγόντων περιστατικών και μέτρα πρόληψης. Για τη διδασκαλία προτείνονται μελέτες περίπτωσης, επισήμανση διασυνδέσεων/σχέσεων και συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες.

2.1.B.6 | ΔΗΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ

Αυτή η υποενότητα αποτελεί τμήμα του επαγγελματικού αντικειμένου των αποφοίτων της ειδικότητας, γιατί τα περιστατικά που πραγματεύεται παρουσιάζονται τόσο σε χώρους παροχής φροντίδας ψυχικής υγείας όσο και στην καθημερινότητα κάθε ανθρώπου και δυνητικά σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή (π.χ. μετάδοση του ιού του Δυτικού Νείλου ύστερα από δήγματα κουνουπιών κ.ά.). Αναλύονται ορισμοί, συμπτώματα και βασικές αρχές αντιμετώπισης δηγμάτων από ανθρώπους και ζώα και τσιμπημάτων από έντομα. Εξετάζονται οι περιπτώσεις λύσσας και παρακολούθησης του ζώου, τα δαγκώματα ανθρώπων που υποεκτιμούνται, τα δήγματα από φίδια που απαντούν στην Ελλάδα, τσιμπήματα από έντομα, αράχνες, σκορπιούς, θαλάσσιους οργανισμούς (π.χ. μέδουσες, δράκαινα κ.ά.). Στις δηλητηριάσεις περιγράφονται οι κατηγορίες ανάλογα με την οδό δηλητηρίασης (από το στόμα, με εισπνοή, με απορρόφηση από το δέρμα ή τους βλεννογόνους κ.ά.) και αναφέρεται η ταξινόμησή τους

(π.χ. τυχαίες, ηθελημένες, επαγγελματικές, ιατρογενείς, κατάχρηση φαρμάκων), η συχνότητα εμφάνισης στην Ελλάδα ανάλογα με την ηλικία (π.χ. παιδιά στο σπίτι και χρήση απορρυπαντικών) ή τη γεωγραφική περιοχή (π.χ. φυτοφάρμακα σε αγροτικές περιοχές) και η σύγκριση με άλλες χώρες. Παρουσιάζονται επίσης το Κέντρο Δηλητηριάσεων και η σπουδαιότητα σήμανσης των προϊόντων, τα συμπτώματα και οι επιδράσεις των ουσιών στον ανθρώπινο οργανισμό, οι πρώτες βοήθειες ανάλογα με την ουσία. Η διδασκαλία εστιάζεται σε περιπτώσεις υπερδοσολογίας φαρμάκων και αλκοόλ, κατάποσης χημικών, εισπνοής μονοξειδίου του άνθρακα, μικροβιακών παραγόντων, δηλητηριάσεων από τρόφιμα. Αναδεικνύονται ζητήματα ασφάλειας του διασώστη και πρόληψης των δηλητηριάσεων, ενώ επισημαίνεται η αντιμετώπιση των αλλεργικών αντιδράσεων (π.χ. αναφυλαξία) και τα προβλήματα του ανοσοποιητικού συστήματος. Τέλος, εξετάζονται οι πρώτες βοήθειες σε περιπτώσεις εισόδου ξένων σωμάτων στη μύτη, στο αυτί, στον οφθαλμό και στο δέρμα. Ως πρακτικές μελέτης και εξάσκησης προτείνονται καταστάσεις λήψης απόφασης και παιχνίδι ρόλων.

2.1.B.7 | ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΚΩΣΕΙΣ

Στην τελευταία υποενότητα παρουσιάζονται καταστάσεις που συναντώνται και στο επαγγελματικό περιβάλλον της ειδικότητας αλλά και στην καθημερινότητα, με δυνητικά απειλητική έκβαση για τη ζωή. Διατυπώνονται τα κλινικά συμπτώματα, η κατηγοριοποίηση των αιμορραγιών ανάλογα με τον τύπο του αγγείου, η διάκριση μεταξύ εξωτερικής και εσωτερικής αιμορραγίας και αποσαφηνίζεται η έννοια της καταπληξίας (σοκ). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις πρώτες βοήθειες, ιδίως σε εξωτερική αιμορραγία, καθώς και σε περιπτώσεις ρινορραγίας και καταπληξίας. Στη συνέχεια, αποσαφηνίζεται η έννοια των κακώσεων. Επεξηγούνται αρχικά τα είδη (ανοιχτά/κλειστά) και οι τύποι τραυμάτων, όπως εκδορές, θλαστικά, νύσσοντα, διαμπερή, εκχυμώσεις, με ενσφήνωση ξένου σώματος, τριχωτού κεφαλής, ακρωτηριασμός, και περιγράφονται οι πρώτες βοήθειες. Ακολουθεί η παρουσίαση των τύπων μυοσκελετικών κακώσεων, όπως κάταγμα, εξάρθρωση, διάστρεμμα, μυϊκή θλάση ή καταστάσεων όπως οι κράμπες. Στην ανάλυση των πρώτων βοηθειών επισημαίνεται η σημασία των περιδέσεων και ο τρόπος με τον οποίο γίνονται, η προστασία από λοιμώξεις, η χρήση αυτοσχέδιων ναρθήκων σε περιπτώσεις ανεπάρκειας εξοπλισμού και η παρέμβαση σε διαστρέμματα (π.χ. RICE). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον απεγκλωβισμό θύματος σε τροχαία ατυχήματα (π.χ. ακινητοποίηση της αυχενικής μοίρας της σπονδυλικής στήλης, αφαίρεση κράνους), στην αναγνώριση των συμπτωμάτων της εγκεφαλικής διάσεισης ως συνέπειας κρανιοεγκεφαλικής κάκωσης, ενώ επιδεικνύονται μέθοδοι ασφαλούς μετακίνησης πάσχοντος από ένα ή περισσότερα άτομα με ή χωρίς χρήση ειδικού εξοπλισμού. Τέλος, συνοψίζεται το περιεχόμενο του φαρμακείου πρώτων βοηθειών. Συστήνονται ως πρακτικές άσκησης και μελέτης η ανάλυση αλληλεπιδράσεων, η προσομοίωση και η υποστηριζόμενη πρακτική εφαρμογή.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. Αθήνα: ΕΚΑΒ, Τμήμα Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από: <https://www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithies.pdf>
2. Πατέστος, Δ. (2016). *Πρώτες βοήθειες*. Αθήνα: Γιατροί του Κόσμου. Ανακτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/prwtes-voitheies/>

Συμπληρωματικές

1. Σιούρδα, Π. (χ.χ.). *Αγωγή υγείας – Πρώτες βοήθειες*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, Κέντρα Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://www.gsvetlly.minedu.gov.gr/publications/docs2023/%CE%9A%CE%94%CE%92%CE%9C-%CE%91%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE_%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CE%A0%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B5%CF%82_%CE%92%CE%BF%CE%AE%CE%B8%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82.pdf
2. Αντωνιάδου-Κουμάτου, Ι., Ξεκαλάκη, Α. & Πρασούλη, Α. (2018). *Πρώτες βοήθειες: Εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού. Ανακτήθηκε από: https://ich-ddsp.gr/first_aid

2.1.Γ • ANATOMIA

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην προτεινόμενη ύλη της ενότητας συμπεριλαμβάνονται οι έννοιες των ιστών, των οργάνων και των συστημάτων του ανθρωπίνου σώματος. Αναλύονται οι βασικοί ανατομικοί όροι, η γνώση των οποίων είναι σημαντική για την εκτέλεση του παραγόμενου νοσηλευτικού έργου και τη συσχέτισή του με τις παθολογικές καταστάσεις. Ειδικότερα, παρουσιάζονται το μυϊκό και το σκελετικό σύστημα, καθώς και οι αρθρώσεις και τα είδη τους. Εκτενής αναφορά γίνεται στο κυκλοφορικό σύστημα, στο αναπνευστικό σύστημα, στο πεπτικό σύστημα και στα όργανά του, καθώς και στο ουροποιητικό σύστημα. Επεξηγούνται η ανατομία και τα όργανα του γεννητικού συστήματος, με επισήμανση των διαφορών φύλου (γεννητικό σύστημα του άνδρα, γεννητικό σύστημα της γυναίκας), του νευρικού συστήματος που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το κεντρικό και το περιφερικό νευρικό σύστημα. Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα αισθητήρια όργανα, στα οποία περιλαμβάνονται το δέρμα, οι τρίχες, τα νύχια και οι αδένες, καθώς και τα όργανα της όσφρησης, της όρασης, της ακοής, της ισορροπίας και της γεύσης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τη δομή των κυττάρων, των ιστών και των οργάνων,
- Παρατηρούν τις ανατομικές δομές, μέσω τεχνολογιών απεικόνισης,
- Εντοπίζουν στο πρόπλασμα τα ανατομικά στοιχεία του ανθρωπίνου σώματος,
- Εξηγούν τη λειτουργία των συστημάτων του ανθρωπίνου σώματος,
- Διατυπώνουν με σαφήνεια τα σημεία σύνδεσης των διαφορετικών οστών στο ανθρώπινο σώμα,
- Αναγνωρίζουν τα σημεία πρόσφυσης και κατάφυσης των κυριότερων μυών στο ανθρώπινο σώμα,
- Συσχετίζουν μία συγκεκριμένη κίνηση του σώματος με τους μυς που συμμετέχουν σε αυτή,
- Αναπαριστούν εικονικά τη μεγάλη και τη μικρή κυκλοφορία του αίματος,
- Αναφέρουν τα όργανα που συμμετέχουν στη μεταφορά της τροφής κατά μήκος του γαστρεντερικού σωλήνα,
- Εντοπίζουν τη θέση των γεννητικών οργάνων στο ανδρικό και το γυναικείο σώμα,
- Ανακαλούν στη μνήμη τους τα μέρη του νευρικού κυττάρου σε σχέση με την πορεία ενός νευρικού ερεθίσματος από και προς τον εγκέφαλο,
- Προσδιορίζουν τα ανατομικά μέρη σε σχέση με τη λειτουργία και τη θέση των παρακείμενων οργάνων,
- Χρησιμοποιούν την κατάλληλη ορολογία κατά την περιγραφή των ανατομικών στοιχείων του ανθρωπίνου σώματος.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανατομία ανθρωπίνου σώματος / Κύτταρο / Ιστός / Όργανα / Ανθρώπινος σκελετός / Μυς / Δέρμα / Οστά / Συστήματα του ανθρωπίνου οργανισμού.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΚΥΤΤΑΡΟ
2	ΕΡΕΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΥΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
3	ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
4	ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
5	ΠΕΠΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
6	ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
7	ΓΕΝΝΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
8	ΝΕΥΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΕΝΔΟΚΡΙΝΕΙΣ ΑΔΕΝΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Γ.1 | ΤΟ ΚΥΤΤΑΡΟ

Η πρώτη υποενότητα αποτελεί μια εισαγωγή στην επιστήμη της ανατομίας, η οποία μελετά την κατασκευή του ανθρώπινου σώματος. Παρουσιάζεται η ανατομία του κυττάρου, των ιστών, των οργάνων και των συστημάτων. Ορίζονται η δομή του κυττάρου, η κυτταρική μεμβράνη, το ενδοκυττάριο και εξωκυττάριο υγρό, το κυτταρόπλασμα και τα οργάνιδια. Αναλύεται ο πυρήνας του κυττάρου, ο οποίος αποτελείται από την πυρηνική μεμβράνη, τον πυρηνίσκο, το πυρηνόπλασμα και τη χρωματίνη. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στο DNA, στα χρωμοσώματα και στην αναπαραγωγή του κυττάρου. Ερμηνεύεται ο σχηματισμός κάθε ιστού από σύνολα κυττάρων. Περιγράφονται οι κύριοι ιστοί του σώματος: ο μυϊκός, που συνθέτει τους μυς, ο συνδετικός, από τον οποίο δημιουργούνται σύνδεσμοι, τένοντες και οστά, ο επιθηλιακός, από τον οποίο είναι σχηματισμένα τα σπλάχνα, και ο νευρικός, ο οποίος συνθέτει τον εγκέφαλο, τον νωτιαίο μυελό και τα γάγγλια. Στη συνέχεια, διατυπώνεται ο ορισμός του οργάνου, το οποίο σχηματίζεται από σύνολα διαφορετικών ιστών. Αναλύεται η κατασκευή των οργάνων και η δημιουργία των συστημάτων, τα οποία αποτελούνται από όργανα που συμμετέχουν σε μια κοινή λειτουργία. Εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο η συνεργασία πολλών συστημάτων οδηγεί στη λειτουργία του ανθρώπινου σώματος. Κατάλληλες εκπαιδευτικές τεχνικές για τη μετάδοση συγκροτημένων γνώσεων και την ανάλυση των εννοιών της υποενότητας αποτελούν η εισήγηση και η επίδειξη των ανατομικών δομών με προπλάσματα και ανατομικούς χάρτες. Επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων μέσω ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για την ορθή χρήση ανατομικών όρων, με απώτερο σκοπό την υιοθέτηση επαγγελματικής ορολογίας. Η υποενότητα συνδέεται με την εργασία σε όλους τους υγειονομικούς χώρους.

2.1.Γ.2 | ΕΡΕΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΥΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζεται η μελέτη των οστών ή οστεολογία, των συνδέσμων ή συνδεσμολογία και των μυών ή μυολογία, καθώς και ο ρόλος τους στη στήριξη και κίνηση του ανθρώπινου σώματος. Αναλυτικότερα, στην οστεολογία μελετώνται η σύσταση, η κατασκευή και η κατάταξη των οστών σύμφωνα με το σχήμα τους. Γίνεται αναφορά στον σκελετό του ανθρώπου, ειδικότερα στα οστά του εγκεφαλικού και προσωπικού κρανίου, στη σπονδυλική στήλη και τα μορφολογικά γνωρίσματα των σπονδύλων. Ακολουθώντας, εξετάζεται ο σκελετός του θώρακα, οι πλευρές, το στήρνο, ο σκελετός των άνω άκρων, τα οστά της ωμικής ζώνης, του βραχίονα, του πήχη, της άκρας χείρας, ο σκελετός της πυέλου και ο σκελετός των κάτω άκρων, τα οστά του μηρού, της κνήμης, του άκρου πόδα. Στη συνέχεια, στη συνδεσμολογία μελετώνται τα μέρη της άρθρωσης, τα είδη αρθρώσεων και οι βασικές διαρθρώσεις και συνarthρώσεις του ανθρώπινου σκελετού. Ακόμα, στη μελέτη της μυολογίας παρουσιάζονται οι μυϊκές ίνες και τα είδη των μυών. Η συμμετοχή των εκπαιδευομένων ενισχύεται με την παρουσίαση ομαδικών εργασιών για τους σκελετικούς μυς, τους λείους μυς και το μυοκάρδιο. Επιπλέον, περιγράφονται οι μύες του ανθρώπινου σκελετού με την έκφυση, την κατάφυση και τη νεύρωσή τους. Εντοπίζονται οι μύες της κεφαλής και του τραχήλου, οι μύες του θώρακα και της κοιλίας και οι εσωτερικοί μύες του κορμού. Εξετάζονται οι μύες της ράχης, του ώμου, του βραχίονα, του πήχη και της άκρας χείρας. Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται οι μύες της πυέλου και του περινέου, οι πρόσθιοι, οπίσθιοι και προσαγωγοί μύες του μηρού, οι μύες της κνήμης και οι μύες του άκρου πόδα. Η κατανόηση της τοπογραφίας του μυοσκελετικού συστήματος εξυπηρετείται με εισήγηση και παράλληλη χρήση προπλάσμάτων, σκελετού του ανθρώπινου σώματος και ανατομικών χαρτών.

2.1.Γ.3 | ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει το κυκλοφορικό σύστημα, συγκεκριμένα την καρδιά που ρυθμίζει την κυκλοφορία του αίματος και τα αγγεία που μεταφέρουν αίμα στην περιφέρεια του σώματος και απομακρύνουν άχρηστα προϊόντα. Αρχικά, εντοπίζεται η θέση της καρδιάς σε σχέση με τα γειτονικά όργανα. Η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση ψηφιακών διαδραστικών εφαρμογών για την περιγραφή της καρδιάς, του αριστερού και του δεξιού κόλπου και της αριστερής και της δεξιάς κοιλίας, των κολποκοιλιακών και μηνοειδών βαλβίδων. Ακόμα, με εισήγηση αναλύονται τα στεφανιαία αγγεία της καρδιάς και η στεφανιαία κυκλοφορία. Γίνεται αναφορά στην κατασκευή του καρδιακού μυός, του ενδοκαρδίου και του περικαρδίου και στη λειτουργία τους. Στη συνέχεια, εξηγείται το ερεθισματοαγωγό σύστημα με τον φλεβόκομβο, τον κολποκοιλιακό κόμβο και το δεμάτιο του His. Παράλληλα, η ανάπτυξη της επικοινωνίας και η αλληλεπίδραση στην εκπαιδευτική διαδικασία ενθαρρύνεται με τον ορισμό ομάδων και τη συμπλήρωση φύλλων εργασίας και εννοιολογικών χαρτών για την κατασκευή των αρτηριών, φλεβών και τριχοειδών

αγγείων. Ακολουθώς, περιγράφεται η μεγάλη (συστηματική) και μικρή (πνευμονική) αρτηριακή και φλεβική κυκλοφορία του αίματος. Εντοπίζεται η πορεία των μεγάλων αρτηριών, ξεκινώντας από την αορτή και τα αρτηριακά στελέχη, καθώς και οι φλεβικοί κλάδοι με τους οποίους επιστρέφει το αίμα στην καρδιά. Γίνεται αναφορά στη δομή του λεμφικού συστήματος και στην παρουσίαση της λεμφικής κυκλοφορίας. Περιγράφεται η λειτουργία των λεμφαγγείων και των λεμφαδένων. Εκπαιδευτικές τεχνικές που προτείνονται για τη διδασκαλία της υποεπνότητας είναι η εισήγηση με την παράλληλη επίδειξη προπλασμάτων και ανατομικών χαρτών. Η υποεπνότητα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Πρώτες βοήθειες» και με την εφαρμογή της στην άσκηση του επαγγέλματος.

2.1.Γ.4 | ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Με τη συγκεκριμένη υποεπνότητα περιγράφονται αναλυτικά τα μέρη και τα όργανα του αναπνευστικού συστήματος του ανθρώπινου οργανισμού, το οποίο εξυπηρετεί τη λειτουργία της αναπνοής. Αναλυτικότερα, παρουσιάζεται η ρινική κοιλότητα, οι παραρρινικοί κόλποι, ο ρινοφάρυγγας και ο ρόλος τους στην αναπνευστική λειτουργία. Στη συνέχεια, εξηγείται η ανατομική κατασκευή του λάρυγγα και συσχετίζεται με τις λειτουργίες του, την αναπνοή και τη φώνηση. Ακόμα, περιγράφεται η τοπογραφία και η κατασκευή της τραχείας και των βρόγχων, καθώς και η εσωτερική μορφολογία τους. Παρουσιάζεται το βρογχικό δένδρο, οι πνεύμονες και οι λοβοί των πνευμόνων σε σχέση με τα γειτονικά όργανα, καθώς και η κατασκευή τους. Στη συνέχεια, για ενεργοποίηση των εκπαιδευόμενων κατανέμονται σε ομάδες εργασίας και εκπονούν ασκήσεις σχεδιασμού ανατομικού χάρτη σχετικά με την κατασκευή και τη λειτουργία του υπεζωκότα και του πλευριτικού υγρού. Στη συνέχεια, προσδιορίζεται ο ρόλος των πνευμονικών και βρογχικών αρτηριών και φλεβών που εξυπηρετούν την κυκλοφορία του αίματος στους πνεύμονες. Ορίζεται η μορφολογία των κυψελίδων. Εντοπίζεται η κατασκευή της κυψελιδοτριχοειδικής μεμβράνης. Επιπλέον, αναλύεται η μηχανική της αναπνοής με την είσοδο και έξοδο του αέρα στις κυψελίδες, τη δράση των κύριων αναπνευστικών μυών (διάφραγμα, μεσοπλεύριοι μύς) και των επικουρικών. Παράλληλα, εξηγείται ο τρόπος μεταφοράς του οξυγόνου στα κύτταρα και του διοξειδίου του άνθρακα στους πνεύμονες με τη μεσολάβηση της αιμοσφαιρίνης. Επιπροσθέτως, αναφέρεται ο ρόλος του κεντρικού νευρικού συστήματος και του αναπνευστικού κέντρου στη ρύθμιση της αναπνευστικής λειτουργίας. Στην εκπαιδευτική διαδικασία για την κατανόηση της ανατομίας του αναπνευστικού συστήματος αξιοποιούνται οι τεχνικές της εισήγησης και επίδειξης με χρήση προπλασμάτων και ανατομικών χαρτών.

2.1.Γ.5 | ΠΕΠΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στην πέμπτη υποεπνότητα αναλύεται η ανατομία του γαστρεντερικού σωλήνα και των αδένων του πεπτικού συστήματος. Ειδικότερα, περιγράφεται η στοματική κοιλότητα, τα δόντια ως όργανα μάσησης και η ανατομική τους κατασκευή, καθώς και οι ιδιαι-

τερότητες των νεογλών και μόνιμων δοντιών. Εξετάζεται η τοπογραφία και η κατασκευή της γλώσσας, ο μυς, οι θηλές, η νεύρωση και η γεύση. Περιγράφεται η μαλακή και σκληρή υπερώα, η αμυγδαλή και η συμμετοχή της στην άμυνα του οργανισμού. Στη συνέχεια, διακρίνονται οι σιελογόνοι αδένες σε μικρούς και μεγάλους και παρουσιάζονται η θέση, οι εκφορητικοί πόροι και ο ρόλος της σιέλου στη μάσηση και στην πέψη της τροφής. Ακόμα, μελετάται ο φάρυγγας, αναφέρονται τα μέρη του και ο ρόλος του στην κατάποση και άμυνα του οργανισμού. Αναπτύσσεται η ανατομία, η τοπογραφία και η χρησιμότητα του οισοφάγου. Παρουσιάζεται η θέση και η κατασκευή του στομάχου και η χρησιμότητα των γαστρικών υγρών. Κατόπιν, αναλύεται η ανατομία του λεπτού και παχέος εντέρου, τα τμήματα, η εσωτερική και εξωτερική μορφολογία, η κινητικότητα που παρουσιάζουν, η σκωληκοειδής απόφυση, η μικροβιακή χλωρίδα. Στη συνέχεια, περιγράφονται η κατασκευή του ήπατος, η θέση και οι λειτουργίες του, το χοληφόρο σύστημα, η χοληδόχος κύστη και οι δράσεις της χολής. Αναλύονται η ανατομία του παγκρέατος, η εξωκρινής και η ενδοκρινής μοίρα του, η δράση των παγκρεατικών υγρών και οι ορμόνες που παράγει. Παράλληλα, μελετώνται η κατασκευή και η λειτουργία του σπλήνα, ως οργάνου που γειτνιάζει ανατομικά με το πεπτικό σύστημα. Γίνεται αναφορά στον μεταβολισμό, την πέψη, την απορρόφηση της τροφής, έννοιες που συνδέονται με τη μαθησιακή ενότητα «Φυσιολογία» και εφαρμόζονται στη σίτιση ασθενών στον χώρο εργασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση προπλάσμάτων, ανατομικών χαρτών, ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων διακρίνουν την ανατομία του πεπτικού συστήματος.

2.1.Γ.6 | ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα περιγράφεται το ουροποιητικό σύστημα του ανθρώπινου οργανισμού. Αναλυτικότερα, το ουροποιητικό σύστημα διακρίνεται στην εκκριτική μοίρα που αποτελείται από τους νεφρούς και την αποχετευτική μοίρα που αποτελείται από τη νεφρική πύελο, τους ουρητήρες, την ουροδόχο κύστη και την ουρήθρα. Εξετάζεται με επίδειξη προπλάσμάτων και ανατομικών χαρτών η ανατομική θέση του αριστερού και του δεξιού νεφρού, η κατασκευή και η λειτουργία τους. Στη συνέχεια, εντοπίζεται η τοπογραφία της φλοιώδους και της μυελώδους ουσίας στο εσωτερικό του νεφρού. Εξηγούνται η νεφρική πύελος, η νεφρική κοιλία, οι νεφρικές πυραμίδες, οι νεφρικοί κάλυκες και οι νεφρικές θηλές. Περιγράφονται τα μέρη του νεφρώνα ως ανατομική και λειτουργική μονάδα του νεφρού. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στο νεφρικό σωματίο και στο ουροφόρο σωληνάριο. Κατόπιν, προσδιορίζεται η πύλη του νεφρού από την οποία διέρχονται τα νεφρικά αγγεία και νεύρα. Πρόσθετα, εξηγούνται η κατασκευή, η θέση και η λειτουργία του ουρητήρα και της ουροδόχου κύστης. Επιπλέον, διακρίνονται οι διαφορές στην κατασκευή της ανδρικής ουρήθρας σε σχέση με τη γυναικεία. Κατόπιν, εντοπίζεται ο μηχανισμός παραγωγής ούρων, γίνεται αναφορά στη σύσταση των ούρων και εξετάζεται το αντανakλαστικό της ούρησης. Οι εκπαιδευτικές τεχνικές που προτείνονται για την κατανόηση της ανατομίας

του ουροποιητικού συστήματος είναι η εισήγηση με την ταυτόχρονη χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων επιτυγχάνεται με χρήση τεχνικών όπως καταγισμός ιδεών και συζήτηση με θέμα την απόφραξη ουρητήρα από λίθο για την αξιοποίηση πρότερων γνώσεων. Η επικοινωνία και η συνεργασία των συμμετεχόντων πραγματοποιείται με τη δημιουργία ομάδων εργασίας για τη συμπλήρωση φύλλων εργασίας καθώς και εννοιολογικών χαρτών. Η υποενότητα συνδέεται με την εργασία σε όλες τις δομές υγείας.

2.1.Γ.7 | ΓΕΝΝΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η υποενότητα αυτή ασχολείται με τη μελέτη του γεννητικού συστήματος του ανθρώπου. Ειδικότερα, ορίζεται η διάκριση σε γεννητικό σύστημα του άνδρα και σε γεννητικό σύστημα της γυναίκας. Τα γεννητικά όργανα διακρίνονται σε έξω και έσω και καθορίζεται η ανατομική τους θέση στο ανθρώπινο σώμα. Στο γεννητικό σύστημα του άνδρα περιγράφονται οι όρχεις, στους οποίους παράγονται το σπέρμα και οι ανδρικές ορμόνες. Ακόμα, περιγράφονται οι επιδιδυμίδες, οι σπερματικοί πόροι, οι σπερματοδόχες κύστες, οι εκσπερματικοί πόροι, όργανα από τα οποία διέρχεται το σπέρμα. Επίσης, παρουσιάζεται ο προστάτης αδένας και η ανατομική δομή του πέους. Επιπλέον, αναφέρεται η εξωκρινής λειτουργία των όρχεων, η σπερματογένεση και η ενδοκρινής λειτουργία με την έκκριση τεστοστερόνης. Στη συνέχεια, αναλύεται το γυναικείο γεννητικό σύστημα, περιγράφονται τα έσω γεννητικά όργανα, οι ωοθήκες, που παράγουν ωάρια και γυναικείες ορμόνες. Κατόπιν, παρουσιάζονται οι ωαγωγοί, η μήτρα, ο κολεός και ο παρθενικός υμένας. Ακολούθως, διακρίνεται το σύνολο των έξω γεννητικών οργάνων της γυναίκας, που αποτελούν το αιδοίο. Γίνεται αναφορά στην αιμάτωση και νεύρωση των γεννητικών οργάνων. Παράλληλα, παρουσιάζονται η θέση και η λειτουργία του μαστού, που εξετάζεται μαζί με το γεννητικό σύστημα. Στο πλαίσιο των μαθησιακών μεθόδων και για την καλύτερη κατανόηση της ανατομίας του γεννητικού συστήματος χρησιμοποιούνται η εισήγηση, που μπορεί να εμπλουτιστεί με επίδειξη, και η συζήτηση. Η τεχνική της χιονοστιβάδας προτείνεται για διερεύνηση και προβληματισμό στο ζήτημα της εξωσωματικής γονιμοποίησης. Εκπαιδευτικά μέσα που μπορούν να αξιοποιηθούν είναι τα προπλάσματα, οι ανατομικοί χάρτες, οι ψηφιακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες, καθώς και η προβολή οπτικοακουστικού υλικού. Η δημιουργία ομάδων για την εκπόνηση εργασιών και ασκήσεων καλλιεργεί την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ των μελών.

2.1.Γ.8 | ΝΕΥΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΕΝΔΟΚΡΙΝΕΙΣ ΑΔΕΝΕΣ

Οι γνώσεις που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες της ειδικότητας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» από την παρούσα μαθησιακή ενότητα αποτελούν τη βάση για την εφαρμογή νοσηλευτικών τεχνικών και χρησιμοποιούνται για την υιοθέτηση μιας δόκιμης επαγγελματικής ορολογίας κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Στην τελευταία υποενότητα αρχικά αναπτύσσεται η ανατομία του νευρικού συστήματος. Ανα-

λυτικότερα, μελετώνται το νευρικό κύτταρο, οι κινητικοί, οι συνδετικοί και οι αισθητικοί νευρώνες, καθώς και οι νευρικές συνάψεις. Αναφέρεται η διαίρεση του νευρικού συστήματος, τα νωτιαία νεύρα και τα δώδεκα ζεύγη των εγκεφαλικών νευρών. Ακόμα, στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα μελετώνται η ανατομία του εγκεφάλου, οι λοβοί, τα εγκεφαλικά κέντρα, οι αρτηρίες, οι μήνιγγες, το εγκεφαλονωτιαίο υγρό και ο νωτιαίος μυελός. Στο Περιφερικό Νευρικό Σύστημα διακρίνονται τα νωτιαία νεύρα. Ακολουθως, εξηγείται το αυτόνομο νευρικό σύστημα, το οποίο χωρίζεται σε συμπαθητικό και παρασυμπαθητικό. Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης της υποενότητας εφαρμόζονται οι μαθησιακές μέθοδοι της εισήγησης και της επίδειξης ανατομικών χαρτών και προπλάσμάτων για την περιγραφή της ανατομίας των αισθητηρίων οργάνων: του οφθαλμού, του αυτιού, της μύτης, της γλώσσας, του δέρματος, των τριχών και των νυχιών. Η τελευταία υποενότητα της μαθησιακής ενότητας «Ανατομία» ολοκληρώνεται με την περιγραφή της τοπογραφίας και ανατομικής κατασκευής των ενδοκρινών αδένων. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται ο υποθάλαμος, η υπόφυση, ο θυρεοειδής και οι παραθυρεοειδείς αδένες, ο θύμος αδένας και τα επινεφρίδια. Μέσω του καταγισμού ιδεών, ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και παρουσίασης ομαδικών εργασιών για την ανατομία του θυρεοειδούς και των παραθυρεοειδών αδένων επιτυγχάνεται η ενεργή συμμετοχή και συνεργασία των εκπαιδευομένων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Moore, K. L., Dalley, A. F. & Agur, A. M. R. (2013). *Κλινική ανατομία* (2η έκδοση), (επιμ. Ν. Θαλασσινός κ.ά.). Λευκωσία: Broken Hill Publishers.
2. Μπαλτόπουλος, Π. (2003). *Ανατομική του ανθρώπου: Δομή και λειτουργία* (τόμοι Α΄-Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

Συμπληρωματικές

1. Waschke, J., Böckers, M. T. & Paulsen, F. (2021). *Sobotta ανατομία με έγχρωμο άτλαντα* (2η γερμανική έκδοση), (μτφρ. Δ. Ι. Ζερβουδάκη). Λευκωσία: Broken Hill Publishers.
2. Παπαδόπουλος, Ν. & Κατρίτσης, Ε. (2002). *Ανατομική του ανθρώπου* (τόμοι Α΄-Δ΄). Αθήνα: Εκδόσεις Λίτσα.

2.1.Δ • ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην παρούσα μαθησιακή ενότητα οι καταρτιζόμενοι/-ες κατανοούν τη λειτουργία των οργάνων του σώματος. Μελετώνται οι βιοφυσικές και βιοχημικές λειτουργίες

του ανθρώπινου οργανισμού και τα στοιχεία του ως προς τη φυσιολογική κατάσταση, με σκοπό την ανάδειξη της ομοιόστασης και τη συσχέτισή τους με ενδεχόμενη παθολογική μεταβολή. Αναλύονται οι έννοιες της κυτταρικής ομοιόστασης, της φλεγμονής και της άμυνας του οργανισμού. Περιγράφονται οι λειτουργίες της ανοσίας, των ομάδων αίματος και του παράγοντα Rhesus, καθώς και η ρύθμιση της καρδιακής λειτουργίας. Επεξηγούνται οι λειτουργίες του αναπνευστικού συστήματος, οι οποίες περιλαμβάνουν ως βασικά πεδία μελέτης τη φυσιολογία της αναπνοής, τον πνευμονικό αερισμό, την ανταλλαγή και μεταφορά αερίων και τη ρύθμιση της αναπνοής. Περαιτέρω, παρουσιάζονται οι λειτουργίες του πεπτικού συστήματος και των οργάνων του. Η ύλη ολοκληρώνεται με την ανάλυση λειτουργιών του ουροποιητικού συστήματος, του μυϊκού συστήματος και του νευρικού συστήματος, των ενδοκρινών αδένων και των αισθητηρίων οργάνων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν μεμονωμένα τις λειτουργίες των διαφορετικών οργάνων στο ανθρώπινο σώμα,
- Διακρίνουν με σαφήνεια τη φυσιολογική από την παθολογική λειτουργία ενός οργάνου στον ανθρώπινο οργανισμό,
- Περιγράφουν τη δομή και τη λειτουργία των διαφορετικών συστημάτων στο ανθρώπινο σώμα,
- Εξηγούν τις αλληλεπιδράσεις των διαφόρων συστημάτων στον ανθρώπινο οργανισμό,
- Διατυπώνουν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η ομοιόσταση στον οργανισμό,
- Συνδέουν τυχόν επιπλοκές με τη δυσλειτουργία ενός οργάνου στο ανθρώπινο σώμα,
- Αιτιολογούν τη δυσλειτουργία ενός οργάνου εξηγώντας τον μηχανισμό βλάβης στο συγκεκριμένο όργανο,
- Εντοπίζουν τις ενδεχόμενες αποκλίσεις της φυσιολογικής λειτουργίας των οργάνων και συστημάτων στο ανθρώπινο σώμα,
- Διακρίνουν τη λειτουργία του ΚΝΣ από τη λειτουργία του αυτόνομου νευρικού συστήματος,
- Διατυπώνουν παραδείγματα που αφορούν τη δράση του συμπαθητικού και του παρασυμπαθητικού συστήματος,
- Ερμηνεύουν οργανικές δυσλειτουργίες σε σχέση με τυχόν βλάβες της παρεγκεφαλίδας και των βασικών γαγγλίων,
- Ταξινομούν δυσλειτουργίες οργάνων σε σχέση με τα συστήματα στα οποία αυτά ανήκουν,
- Προβλέπουν επιπλοκές που προκύπτουν από ανεπαρκή λειτουργία οργάνου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Φυσιολογία ανθρώπου / Συστήματα του ανθρώπινου οργανισμού / Λειτουργία οργάνων του ανθρώπινου σώματος / Λειτουργία ρυθμιστικών μηχανισμών / Λειτουργία κυττάρου / Ομοιόσταση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΥΤΤΑΡΟΥ ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ
2	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
3	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
4	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
5	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΝΕΦΡΩΝ
6	ΝΕΥΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΜΥΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑ ΟΡΓΑΝΑ
7	ΕΝΔΟΚΡΙΝΕΙΣ ΑΔΕΝΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Δ.1 | ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΥΤΤΑΡΟΥ ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ

Στην πρώτη υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η φυσιολογία του κυττάρου και του αίματος. Αναλυτικότερα, μέσω εισήγησης ορίζεται η λειτουργία του κυττάρου σε σχέση με την παρουσία ενδοκυττάριου και εξωκυττάριου υγρού. Παράλληλα, εξετάζεται η διαπερατότητα της κυτταρικής μεμβράνης με τη διακίνηση νερού, πρωτεϊνών, λιπών, υδατανθράκων και ιόντων μέσω αυτής. Επίσης, με συζήτηση εξηγείται ο μηχανισμός της ομοιόστασης και της ωσμωρύθμισης. Ακόμα, γίνεται αναφορά στις λειτουργίες που επιτελούνται στο κυτταρόπλασμα χάρη στην ύπαρξη των οργανιδίων. Ακολούθως, προσδιορίζεται με επίδειξη προπλάσμάτων ο πυρήνας του κυττάρου και επισημαίνεται ο ρόλος του DNA στον σχηματισμό των χρωμοσωμάτων. Κατόπιν, προσδιορίζονται ο μεταβολισμός του κυττάρου και η αναπαραγωγή του. Στη συνέχεια, εντοπίζονται οι λειτουργίες του αίματος, των έμορφων συστατικών και του πλάσματος με φωτογραφίες από ηλεκτρονικά μικροσκόπια. Ακολούθως, εξηγείται η φυσιολογία των ερυθρών αιμοσφαιρίων, η διαδικασία της ερυθροποίησης, ο ρόλος της αιμοσφαιρίνης, η σημασία του αιματοκρίτη και προσδιορίζονται οι φυσιολογικές τιμές τους. Επίσης, γίνεται αναφορά στην παραγωγή και στη λειτουργία των λευκών αιμοσφαιρίων, στα είδη τους και στον λευκοκυτταρικό τύπο, στις φυσιολογικές τιμές τους, καθώς και στη φαγοκυττάρωση. Στη συνέχεια, εξηγείται ο μηχανισμός ανάπτυξης της φλεγμονής και περιγράφεται το σύστημα άμυνας

του οργανισμού και η έννοια της ανοσίας (παθητική και ενεργητική) με τη συμμετοχή των B- και T-λεμφοκυττάρων. Προβάλλεται με βίντεο η διαδικασία παραγωγής των αιμοπεταλίων, παρουσιάζονται οι φυσιολογικές τιμές τους και αναλύεται ο μηχανισμός της αιμόστασης και της πήξης του αίματος. Πρόσθετα, με ψηφιακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην ταξινόμηση των ομάδων αίματος, στο σύστημα Rhesus, στον καθορισμό τους και στην ερμηνεία της διασταύρωσης του αίματος.

2.1.Δ.2 | ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στη δεύτερη υποενότητα διατυπώνονται οι έννοιες της ηλεκτροφυσιολογίας της καρδιάς και των μηχανισμών ελέγχου λειτουργίας του καρδιαγγειακού συστήματος. Με την εκπαιδευτική τεχνική της εισήγησης προσδιορίζεται η λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος που εξασφαλίζει τη ροή αίματος από την καρδιά στα αγγεία και αντίστροφα, μεταφέροντας στην περιφέρεια του σώματος θεραπευτικά στοιχεία και απομακρύνοντας άχρηστα προϊόντα. Αρχικά, απαραίτητη είναι η επίδειξη προπλάσμάτων και ανατομικών χαρτών για την αδρή περιγραφή της κατασκευής της καρδιάς και των αγγείων που λειτουργούν ως σύνολο και ρυθμίζονται από ορμόνες και από το αυτόνομο νευρικό σύστημα. Στη συνέχεια, με παράλληλη χρήση εποπτικών μέσων εξηγείται το ερεθισματοαγωγό σύστημα με τον φλεβόκομβο και η ρύθμιση του καρδιακού ρυθμού. Αναλύεται το ηλεκτροκαρδιογράφημα και η σημασία του στη διάγνωση παθολογικών καταστάσεων. Παρουσιάζονται οι ιδιαιτερότητες και οι ανωμαλίες στη λειτουργία της καρδιάς και η σημασία των διαγνωστικών μεθόδων, όπως η στεφανιογραφία, το υπερηχογράφημα, η μαγνητική και η αξονική τομογραφία, καθώς και η ακρόαση καρδιακών ήχων. Στη συνέχεια, με βάση την κατασκευή των αρτηριών, των φλεβών και των τριχοειδών αγγείων, περιγράφεται η λειτουργία της ροής του αίματος στη μεγάλη και μικρή αρτηριακή και φλεβική κυκλοφορία. Σκιαγραφείται η έννοια του αρτηριακού σφυγμού, τα σημεία λήψης και η σημασία της παρακολούθησής του. Κατόπιν, ορίζεται η αρτηριακή πίεση καθώς και οι έννοιες συστολική και διαστολική πίεση. Επιπλέον, γίνεται επίδειξη στη λήψη αρτηριακής πίεσης με αναλογικό ή ηλεκτρονικό πιεσόμετρο. Γίνεται αναφορά στη λειτουργία του λεμφικού συστήματος και στη σύσταση της λέμφου και στον ρόλο της. Η συμμετοχή και η συνεργασία των συμμετεχόντων επιτυγχάνεται με την παράλληλη συμπλήρωση φύλλων εργασίας και την ομαδοσυνεργατική εξάσκηση με πιεσόμετρο στη λήψη αρτηριακής πίεσης.

2.1.Δ.3 | ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στην υποενότητα αυτή αναλύεται η βασική φυσιολογία της αναπνοής, η διάχυση και μεταφορά των αερίων του αίματος. Αναλυτικότερα, με επίδειξη προπλάσμάτων παρουσιάζεται ο ρόλος των αεραγωγών στην αναπνευστική λειτουργία. Επιπλέον, αναλύεται η μηχανική της αναπνοής με την είσοδο και έξοδο του αέρα στις κυψελίδες και τη δράση των αναπνευστικών μυών. Παράλληλα, εξηγούνται οι αναπνευστικοί όγκοι

και οι χωρητικότητες, η έννοια του νεκρού χώρου και η σημασία του διαγνωστικού ελέγχου με τη σπιρομέτρηση. Παρουσιάζεται η ανταλλαγή των αερίων και η λειτουργία της διάχυσης οξυγόνου και διοξειδίου του άνθρακα στην κυψελιδοτριχοειδική μεμβράνη. Στη συνέχεια, μέσω ανατομικών χαρτών προσδιορίζεται ο ρόλος των πνευμονικών αρτηριών και φλεβών που εξυπηρετούν την κυκλοφορία του αίματος στους πνεύμονες και την προώθησή του προς την περιφέρεια. Κατόπιν, εξηγείται η μεταφορά του οξυγόνου στα κύτταρα και του διοξειδίου του άνθρακα στους πνεύμονες με τη δράση της αιμοσφαιρίνης. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στις φυσιολογικές τιμές των αερίων αίματος και στη σύνδεσή τους με την οξεοβασική ισορροπία και το pH του οργανισμού. Επιπροσθέτως, αναφέρεται ο ρόλος του κεντρικού νευρικού συστήματος, μέσω του αναπνευστικού κέντρου, στη ρύθμιση της αναπνευστικής λειτουργίας. Ακολούθως, καθορίζονται τα είδη και οι τύποι της αναπνοής, η συχνότητα και οι φυσιολογικές τιμές της. Ακόμα, προσδιορίζονται οι όροι υποξία, υπερκαπνία, υποκαπνία, άπνοια, δύσπνοια και ταχύπνοια. Στην εκπαιδευτική διαδικασία για την κατανόηση της φυσιολογίας του αναπνευστικού συστήματος αξιοποιούνται οι εκπαιδευτικές τεχνικές της εισήγησης με παράλληλη ενθάρρυνση των εκπαιδευομένων να θέτουν ερωτήσεις. Προτείνεται η κατανομή σε ομάδες των εκπαιδευομένων για την εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας με θέμα τη διάχυση αερίων στις πνευμονικές κυψελίδες.

2.1.Δ.4 | ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στην τέταρτη υποενότητα αναλύεται με την εκπαιδευτική μέθοδο της εισήγησης η φυσιολογία του πεπτικού σωλήνα και των αδένων του γαστρεντερικού συστήματος. Αναλυτικότερα, αναφέρονται η λειτουργία των σιελογόνων αδένων και ο ρόλος του σάλιου στη μάσηση, στην κατάποση και στην επεξεργασία της τροφής. Ακόμα, προτείνεται η επίδειξη προπλασμάτων για τη μελέτη του φάρυγγα και αναφέρεται ο ρόλος του στην κατάποση και στην άμυνα του οργανισμού με την παρουσία της αμυγδαλής. Στη συνέχεια, εξετάζεται η μεταφορά της τροφής από τον οισοφάγο στο στομάχι, η διάκριση των γαστρικών υγρών που παράγονται από τους γαστρικούς αδένες και η χρησιμότητά τους. Κατόπιν, αναλύεται η φυσιολογία του λεπτού και του παχέος εντέρου, οι εκκρίσεις τους, η περισταλτικότητα, η μικροβιακή χλωρίδα και η δράση της στην παραγωγή βιταμινών, καθώς και η αμυντική λειτουργία της σκληροειδούς απόφυσης. Στη συνέχεια, προτείνεται, με χρήση ανατομικών χαρτών, η περιγραφή των λειτουργιών του ήπατος, του χοληφόρου συστήματος και της δράσης της χολής στην πέψη των λιπών. Αναλύεται η φυσιολογία του παγκρέατος, η εξωκρινής και ενδοκρινής μοίρα του, η επίδραση των ορμονών που παράγει και η δράση των παγκρεατικών υγρών στην πέψη των πρωτεϊνών. Οι λειτουργίες του σπλήνα μελετώνται παράλληλα με το πεπτικό σύστημα με χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, αναπτύσσεται ο μεταβολισμός, η πέψη των θρεπτικών συστατικών, η απορρόφηση της τροφής και η απαραίτητη πρόσληψη βιταμινών για τη διατήρηση

της καλής υγείας, με τη συμπλήρωση φύλλων εργασίας. Η κατανόηση της λειτουργίας του πεπτικού συστήματος σχετίζεται με τον προγραμματισμό της σωστής διατροφής ασθενών με παθήσεις του πεπτικού συστήματος, τους οποίους θα χρειαστεί να φροντίσουν οι απόφοιτοι της ειδικότητας κατά την εργασία τους σε νοσηλευτικές δομές.

2.1.Δ.5 | ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΝΕΦΡΩΝ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα περιγράφεται η λειτουργία των νεφρών. Αρχικά, με εισήγηση και συζήτηση αναλύονται αδρά τα μέρη του νεφρώνα ως λειτουργικής μονάδας του νεφρού. Στη συνέχεια, με χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων εξηγείται η διεργασία της πρόσληψης και της αποβολής νερού από τον οργανισμό και ο ρόλος των νεφρών. Παράλληλα, με επίδειξη ανατομικών χαρτών αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο επιτελείται η πειραματική διήθηση στο νεφρικό σωματίο, μέσω της ενεργητικής και της παθητικής μεταφοράς, καθώς και η επαναρρόφηση νερού και ηλεκτρολυτών κατά μήκος του ουροφόρου σωληναρίου. Κατόπιν, με καταίγισμό ιδεών εντοπίζονται οι μηχανισμοί ρύθμισης του όγκου των αποβαλλόμενων ούρων και εξετάζεται η δράση της αντιδιουρητικής ορμόνης και της αρτηριακής πίεσης. Στην ενδοκρινική λειτουργία των νεφρών γίνεται αναφορά στην παραγωγή και δράση της ερυθροποιητίνης και της ρενίνης. Ακολούθως, γίνεται αναφορά στη σύσταση των ούρων, σε οργανικά και ανόργανα συστατικά και εξετάζεται το αντανεκλαστικό της ούρησης. Παράλληλα, επισημαίνονται παθολογικές καταστάσεις του ουροποιητικού, όπως η ουραιμία, η νεφρολιθίαση, η λευκωματουρία, ο άποιος διαβήτης, η ουρολοίμωξη, η νεφρική ανεπάρκεια και, για την καλύτερη κατανόησή τους, προτείνεται η χρήση προπλάσματος. Επίσης, αναπτύσσεται η διαδικασία της νεφρικής ρύθμισης των υγρών και των ηλεκτρολυτών, καθώς και της ρύθμισης της οξεοβασικής ισορροπίας (έλεγχος pH). Για την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων συνιστάται η συμπλήρωση εννοιολογικών χαρτών και φύλλων εργασίας με θέμα τη σύσταση των αποβαλλόμενων ούρων σε ασθενή με σακχαρώδη διαβήτη. Η υποενότητα αυτή συνδέεται με τις μαθησιακές ενότητες «Ανατομία» και «Εισαγωγή στη νοσηλευτική». Ο επιπολασμός των νεφρικών νοσημάτων αυξάνεται συνεχώς και ο/η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» καλείται να φροντίσει ασθενείς με νοσήματα του ουροποιητικού κατά την άσκηση του επαγγέλματος.

2.1.Δ.6 | ΝΕΥΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΜΥΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑ ΟΡΓΑΝΑ

Αρχικά, στην υποενότητα αυτή αναπτύσσεται η φυσιολογία του νευρικού συστήματος. Αναλυτικότερα, με χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων μελετώνται το νευρικό κύτταρο, οι κινητικοί, οι ενδιάμεσοι και οι αισθητικοί νευρώνες, καθώς και οι νευρικές συνάψεις. Ακολούθως, με μελέτη περίπτωσης πολυτραυματία διακρίνεται η λειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος από τη λειτουργία του αυτόνομου νευρικού συστήματος και περιγράφονται οι δράσεις του συμπαθητικού και του παρασυμπαθητικού συστήματος. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι λειτουργίες

των μυών και η δυνατότητα να διεγείρονται από τα νευρικά κύτταρα και να συστέλλονται, βοηθώντας την κίνηση και τη στάση του σώματος. Παράλληλα, αναλύεται ο μυϊκός τόνος που συνδέεται με το αντανakλαστικό της επιγονατίδας και αποτελεί μέρος της νευρολογικής εξέτασης, στην οποία ο/η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» συμμετέχει ως επαγγελματίας υγείας σε νοσηλευτικά ιδρύματα ψυχικής υγείας. Στη συνέχεια της υποενότητας, περιγράφονται στοιχεία φυσιολογίας των αισθητηρίων οργάνων, του οφθαλμού και της λειτουργίας της όρασης. Επίσης, γίνεται αναφορά στη φυσιολογία του αυτιού, στη λειτουργία της ακοής, καθώς και στην αίσθηση του χώρου και της ισορροπίας. Κατόπιν, διευκρινίζονται οι λειτουργίες της μύτης και της όσφρησης, της γλώσσας και της γεύσης. Επιπλέον, προτείνεται με καταιγισμό ιδεών και σενάριο προσομοίωσης να διερευνηθεί πώς συνδέονται οι αισθήσεις της αφής, του πόνου, της θερμοκρασίας και της πίεσης με τις λειτουργίες του δέρματος. Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης της υποενότητας εφαρμόζονται οι μαθησιακές μέθοδοι της εισήγησης, της επίδειξης ανατομικών χαρτών και προπλασμάτων. Η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων επιτυγχάνεται με την παρουσίαση εργασιών για τη λειτουργία της ακοής. Η φυσιολογία του μυϊκού συστήματος, του νευρικού συστήματος και των αισθητηρίων οργάνων αποτελεί κύριο πεδίο γνώσεων για την άσκηση του επαγγέλματος σε νευρολογικές δομές και δομές ψυχικής υγείας.

2.1.Δ.7 | ΕΝΔΟΚΡΙΝΕΙΣ ΑΔΕΝΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στην τελευταία υποενότητα της μαθησιακής ενότητας «Φυσιολογία» παρουσιάζεται η λειτουργία των ενδοκρινών αδένων και του αναπαραγωγικού συστήματος του ανθρωπίνου οργανισμού. Στη μαθησιακή ενότητα «Ανατομία» έχει γίνει περιγραφή της τοπογραφίας των ενδοκρινών αδένων, του υποθαλάμου, της υπόφυσης, του θυρεοειδούς και των παραθυρεοειδών αδένων, του θύμου αδένα και των επινεφριδίων. Στη συγκεκριμένη υποενότητα εξηγούνται η παραγωγή και η δράση των ορμονών που εκκρίνονται από κάθε ενδοκρινή αδέν. Οι παραπάνω αδένες με τα εκκρίματά τους επηρεάζουν πληθώρα οργάνων και λειτουργιών του οργανισμού και εξασφαλίζουν την καλή υγεία του ανθρώπου. Για την καλύτερη κατανόηση της φυσιολογίας των ενδοκρινών αδένων, προτείνεται η μελέτη περίπτωσης ατόμου με υπερθυρεοειδισμό ή υποθυρεοειδισμό. Στη συνέχεια της υποενότητας, μέσω εισήγησης παρουσιάζεται η μελέτη του γεννητικού συστήματος και η χρησιμότητά του στην αναπαραγωγή του ανθρώπου. Στο γεννητικό σύστημα του άνδρα, με προβολή οπτικοακουστικού υλικού, περιγράφεται η παραγωγή σπέρματος και αναλύονται η σύσταση και η κινητικότητα του. Εξηγείται η έκκριση των ανδρικών ορμονών από την ενδοκρινή μούρα των όρχεων καθώς και η δράση της τεστοστερόνης. Ακολούθως, παρουσιάζεται ο προστάτης αδένας και η συμμετοχή του στη διαδικασία της σύλληψης. Η τελευταία υποενότητα ολοκληρώνεται με ανάλυση του γεννητικού συστήματος της γυναίκας και του ρόλου των ωοθηκών στην παραγωγή ωαρίων και ορμονών. Παράλληλα, συνιστάται η επίδειξη προπλασμάτων και ανατομικών χαρτών και εξηγούνται ο ωοθηκικός κύκλος στη

γυναίκα, τα στάδια της ωοθυλακιορρηξίας, η λειτουργία του ωχρού σωματίου, η δράση των ορμονών στις μεταβολές του ενδομητρίου, η έμμηνος ρύση, η γονιμοποίηση και η κύηση. Στη μαθησιακή ενότητα εισάγεται σημαντική ορολογία του επαγγέλματος, απαραίτητη για εργασία σε υγειονομικές δομές.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Silverthorn, D. U. (2018). *Φυσιολογία του ανθρώπου* (επιμ. Μ. Κ. Αλμπάνη κ.ά.). Λευκωσία: Broken Hill Publishers.
2. Fox, I. S. (2013). *Φυσιολογία του ανθρώπου* (9η έκδοση), (επιμ. Κ. Μανδρούκας). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Συμπληρωματικές

1. Mulroney, E. S. & Myers, K. A. (2010). *Βασικές αρχές φυσιολογίας του ανθρώπου* (μτφρ. Γ. Ανωγειανάκης & Α. Ανωγειανάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
2. Barrett, K. E., Barman, S. M., Boitano, S. & Brooks, H. L. (2011). *Ganong's ιατρική φυσιολογία* (2η βελτιωμένη έκδοση), (μτφρ. Κ. Καψαμπέλη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

2.1.Ε • ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τους μηχανισμούς δράσης, τις οδούς χορήγησης, τις ενδείξεις, τις αντενδείξεις, τις αλληλεπιδράσεις και τις παρενέργειες των φαρμάκων. Αναλύονται τα στοιχεία φαρμακοδυναμικής και φαρμακοκινητικής και οι τρόποι χορήγησης φαρμάκων με ειδικές αναφορές στις διαδικασίες απορρόφησης, κατανομής, μεταβολισμού και απέκκρισης, καθώς και στη δοσολογία. Παρουσιάζονται οι ειδικές κατηγορίες φαρμάκων, όπως τα φάρμακα του αυτόνομου νευρικού συστήματος, τα φάρμακα του συμπαθητικού και του παρασυμπαθητικού, τα μυοχαλαρωτικά, τα φάρμακα που χορηγούνται σε χρόνια φλεγμονώδη εντερική νόσο, τα αντιεμετικά, καθαρτικά και αντιδιαρροϊκά, τα φάρμακα του ενδοκρινικού συστήματος και οι κατηγορίες φαρμάκων που χορηγούνται για την αντιμετώπιση παθολογικών καταστάσεων των συστημάτων του οργανισμού. Εξετάζονται οι κύριες κατηγορίες φαρμάκων, όπως τα αντιμικροβιακά, τα αντικαρκινικά, τα μη στεροειδή αντιφλεγμονώδη και τα κορτικοστεροειδή. Ειδικές επισημάνσεις αφορούν, τέλος, τις κατηγορίες φαρμάκων που δρουν στην πήξη του αίματος, τον τρόπο δράσης τους, τις παρενέργειες και τις αλληλεπιδράσεις τους, καθώς και τα φάρμακα που τροποποιούν την κινητικότητα του εντέρου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Κατονομάζουν τις ιδιότητες και τη δράση των φαρμάκων, όταν χορηγούν μια συγκεκριμένη φαρμακευτική αγωγή,
- Περιγράφουν τις μορφές τυποποίησης των φαρμακευτικών σκευασμάτων,
- Ερμηνεύουν σωστά τις πληροφορίες που αναγράφονται στην ετικέτα των φαρμακευτικών σκευασμάτων,
- Αναγνωρίζουν τις επωνυμίες των φαρμάκων κάθε κατηγορίας,
- Συσχετίζουν τα στοιχεία φαρμακοδυναμικής και φαρμακοκινητικής των διαφόρων κατηγοριών των φαρμάκων,
- Διακρίνουν την εκδήλωση τυχόν παρενεργειών και ανεπιθύμητων δράσεων κατά τη χορήγηση φαρμάκων,
- Αξιολογούν τη δράση των φαρμάκων σύμφωνα με τις ενδείξεις τους,
- Συσχετίζουν το πρόβλημα του/της ασθενούς με τις καταγεγραμμένες ενδείξεις του φαρμάκου,
- Εξηγούν την έννοια της συνέργειας, όσον αφορά τη χορήγηση πολλαπλής φαρμακευτικής αγωγής,
- Διατυπώνουν τον μηχανισμό του ανταγωνισμού των φαρμάκων κατά τη χορήγηση πολλαπλής φαρμακευτικής αγωγής,
- Επιλέγουν τους σωστούς τρόπους διαχείρισης και αποθήκευσης των φαρμάκων,
- Παρατηρούν με προσοχή τον/την ασθενή τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Μηχανισμός δράσης / Αντοχή / Εξάρτηση / Αλληλεπίδραση / Παρενέργειες / Κατανομή / Απέκκριση / Δοσολογία / Ειδικές κατηγορίες φαρμάκων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ
2	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΑΡΜΑΚΟΔΥΝΑΜΙΚΗΣ
3	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΑΡΜΑΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ
4	ΦΑΡΜΑΚΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
5	ΦΑΡΜΑΚΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
6	ΑΝΤΙΜΙΚΡΟΒΙΑΚΑ, ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ
7	ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Ε.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Στην υποενότητα παρουσιάζονται οι βασικές εισαγωγικές έννοιες στην επιστήμη της φαρμακολογίας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να ερμηνεύουν μία ιατρική συνταγή, δηλαδή μία γραπτή εντολή που θα περιέχει όνομα, μορφή, δοσολογία, ποσότητα και οδηγίες χρήσης ενός φαρμάκου. Στην υποενότητα περιγράφονται οι προσεγγίσεις στις πρωταρχικές έννοιες της υγείας και της ασθένειας, με συγκριτικά παραδείγματα. Στη συνέχεια, αναλύονται το θεματικό πεδίο της επιστήμης της φαρμακολογίας, η οποία στοχεύει στη βελτίωση της σωματικής και ψυχικής υγείας του ανθρώπου, καθώς και οι συνδεόμενες έννοιες της ίασης και της επιμήκυνσης της ζωής. Ακολούθως, περιγράφονται θεματικές σχετικές με την εξέλιξη της φαρμακολογικής έρευνας από την αρχαιότητα έως σήμερα, οι κύριες κατηγορίες φαρμάκων, οι μηχανισμοί δράσης και οι αλληλεπιδράσεις τους, η μελέτη κατανομής, απορρόφησης και απέκκρισης των φαρμάκων στον οργανισμό, οι ανεπιθύμητες ενέργειες και η εφαρμογή της φαρμακολογίας στην κλινική πράξη. Επιπλέον, γίνονται αναφορές στη σύνδεση της φαρμακολογίας με άλλες επιστημονικές περιοχές, όπως η βιοχημεία, η φυσιολογία και η μικροβιολογία, ενώ παράλληλα τονίζεται η συμβολή της στην πρόοδο της ιατρικής και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ασθενών μέσω της ανάπτυξης ασφαλών και αποτελεσματικών θεραπειών. Επεξηγούνται η έννοια του φαρμάκου, η ονομασία του, οι πηγές προέλευσής του, οι μορφές του και οι οδοί χορήγησής του. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη δυνατότητα ανάγνωσης και επεξήγησης των ετικετών διαφορετικών φαρμακευτικών σκευασμάτων. Η ανάλυση των ανωτέρω εννοιών με παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης και ασκήσεις προσομοίωσης φαρμακολογικών σχημάτων λειτουργεί υποστηρικτικά στην αφομοίωση των γνώσεων και δεξιοτήτων που παρέχονται.

2.1.E.2 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΑΡΜΑΚΟΔΥΝΑΜΙΚΗΣ

Στην παρούσα υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τις δράσεις των πιο συχνά συνταγογραφούμενων φαρμάκων. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να προσδιορίζουν τα αποτελέσματα των δράσεων των φαρμάκων στον οργανισμό. Στο αρχικό στάδιο της υποενότητας παρουσιάζεται η μελέτη της δράσης των φαρμάκων και οι μηχανισμοί ενεργοποίησης μέσω των οποίων επιδρούν στο βιολογικό σύστημα. Ειδικότερα, στη μελέτη του πεδίου αυτού περιλαμβάνονται ο τρόπος λειτουργίας των φαρμάκων στον οργανισμό, η αλληλεπίδρασή τους με τους υποδοχείς του οργανισμού, οι ανταγωνιστές των υποδοχέων και οι βιοχημικές διαδικασίες. Τονίζεται η σημασία των αλληλεπιδράσεων, οι οποίες καθορίζουν τη φαρμακευτική απόκριση του οργανισμού, δηλαδή την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια των φαρμάκων. Γίνεται επεξήγηση εννοιών και φαινομένων, όπως αυτά της θεραπευτικής, της τοξικής και της θανατηφόρας δόσης, της αντοχής σε μια φαρμακευτική ουσία και της συνέργειας ενός φαρμάκου. Αναλύεται διεξοδικά η έννοια των παρενεργειών στη φαρμακολογία, τα σημεία για την έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπισή τους, με επισημάνσεις στις έννοιες του εθισμού και της εξάρτησης. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους λοιπούς ιδιοσυγκρασιακούς ή περιβαλλοντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη δράση ενός φαρμάκου, όπως επίσης και στις αντιδράσεις τοξικότητας. Για τη διδασκαλία της υποενότητας προτείνεται η χρήση εννοιολογικών χαρτών, εικόνων και διαγραμμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προτείνεται να δημιουργούν ομάδες εργασίας, στις οποίες θα μελετούν περιπτώσεις με ειδική θεματολογία για την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης σε θέματα φαρμακοδυναμικής.

2.1.E.3 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΑΡΜΑΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα εισάγεται η έννοια της φαρμακοκινητικής ως κλάδου της φαρμακολογίας που μελετά τους παράγοντες εκείνους που επιδρούν στην απορρόφηση, την κατανομή, τον μεταβολισμό και την αποβολή ενός φαρμάκου από τον οργανισμό. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να προσδιορίζουν τους παράγοντες που επιδρούν στη φαρμακευτική αγωγή και, μέσω συζητήσεων στην τάξη, να αιτιολογούν τα διαφορετικά φαρμακολογικά αποτελέσματα. Αναλύεται η παρουσία φραγμών από ιστούς και όργανα του σώματος, η οποία επιδρά προστατευτικά προς τα πολύτιμα και ευαίσθητα όργανα του οργανισμού. Ειδικότερα, αναφέρεται η κύρια λειτουργία τους, η οποία έγκειται στην παρεμπόδιση ή στην καθυστέρηση της πορείας και της απορρόφησης του φαρμάκου στον οργανισμό και στη σημαντική επίδρασή τους στο προσδοκώμενο αποτέλεσμα. Στην παρούσα υποενότητα επεξηγούνται αναλυτικά οι οδοί χορήγησης μιας φαρμακευτικής ουσίας με αναφορά στα σημεία του σώματος όπου γίνεται η χορήγηση του φαρμάκου. Αναλύονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη δράση ενός φαρμάκου όπως η ηλικία, το φύλο, η ιδιοσυγκρασία, η συνύπαρξη άλλης ασθένειας, οι

αλλεργίες κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προτείνεται να σχηματίζουν ομάδες εργασίας και με τη χρήση ανατομικών χαρτών, παρουσιάσεων και προπλάσμάτων να συσχετίζουν την περιοχή του σώματος με τα σημεία χορήγησης φαρμάκου.

2.1.E.4 | ΦΑΡΜΑΚΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται το Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ) και το Αυτόνομο Νευρικό Σύστημα (ΑΝΣ). Στο τέλος αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση, μέσω πρακτικών ασκήσεων, να διακρίνουν τη φαρμακολογική ενέργεια και τον μηχανισμό δράσης των φαρμάκων του Κεντρικού και του Αυτόνομου Νευρικού Συστήματος. Επισημαίνεται η λειτουργία του ΚΝΣ, που αφορά τις ενέργειες εκείνες που ελέγχονται συνειδητά από τον εγκέφαλο και τον νωτιαίο μυελό. Παρουσιάζονται φάρμακα του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος, όπως αναλγητικά, γενικά αναισθητικά, ηρεμιστικά, μυοχαλαρωτικά και αγχολυτικά, τα οποία επιδρούν θεραπευτικά σε ορισμένες παθήσεις του εγκεφάλου και του νωτιαίου μυελού ή προσφέρουν ανακούφιση από τα συμπτώματα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις παρενέργειες που εμφανίζονται και μπορεί να περιλαμβάνουν εξάρτηση, αντοχή, πονοκέφαλο, ναυτία κ.ά. Στη συνέχεια, αναλύεται το Αυτόνομο Νευρικό Σύστημα, που έχει τον ρόλο του κύριου ρυθμιστή πολλών λειτουργιών επιβίωσης στο ανθρώπινο σώμα και περιλαμβάνει λειτουργίες που δεν ελέγχονται από τη βούληση του ατόμου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περιγραφή των δράσεων του ΑΝΣ και των διακρίσεών του σε συμπαθητικό σύστημα, το οποίο δρα σε συνθήκες έντασης, και σε παρασυμπαθητικό σύστημα, το οποίο δρα σε συνθήκες ηρεμίας. Επισημαίνεται ότι τα δύο συστήματα δρουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους με σκοπό τη διατήρηση της ομοιόστασης του οργανισμού. Αποσαφηνίζεται ότι τα φάρμακα που επιδρούν στο ΑΝΣ επηρεάζουν τις λειτουργίες των δύο αυτών συστημάτων και η δράση τους τροποποιεί βασικές λειτουργίες του οργανισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προτείνεται, με τη χρήση εικόνων και γραφικών απεικονίσεων, να συζητούν την ενδεδειγμένη φαρμακευτική αγωγή και να εντοπίζουν τις παρενέργειες των φαρμάκων.

2.1.E.5 | ΦΑΡΜΑΚΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Στη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται η φαρμακευτική αντιμετώπιση των συνηθέστερων προβλημάτων υγείας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να διακρίνουν την κατάλληλη φαρμακευτική αγωγή με σκοπό την αντιμετώπιση των ασθενειών. Αρχικά, μελετώνται τα προβλήματα του καρδιαγγειακού συστήματος που αντιμετωπίζονται με φάρμακα, όπως καρδιοτονωτικά, αντιαρρυθμικά και αντιστηθαγικά. Στη συνέχεια, αναφέρονται προβλήματα του γαστρεντερικού συστήματος, όπως έλκος στομάχου και δωδεκαδακτύλου, που αντιμετωπίζονται με φάρμακα που ελαττώνουν την έκκριση του γαστρικού οξέος. Ακολούθως, μελετώνται φάρμακα αντιμετώπισης της λοίμωξης από το ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού, φάρμακα αντιμετώπισης προβλημάτων κινητικότητας και

φλεγμονωδών καταστάσεων του εντέρου, αντιεμετικά και αντιδιαρροϊκά φάρμακα. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα φάρμακα του ενδοκρινικού συστήματος, που επιδρούν στις ορμόνες που εκκρίνει το σώμα, όπως για παράδειγμα αντιθυρεοειδικά, φάρμακα αντιμετώπισης του σακχαρώδη διαβήτη και φάρμακα του αναπαραγωγικού συστήματος. Ακολούθως, εξηγείται η δράση των φαρμάκων του ουροποιητικού συστήματος, κυρίως τα διουρητικά για τη θεραπεία της υπέρτασης και τη μείωση του οιδήματος στη συμφορητική καρδιακή ανεπάρκεια, φάρμακα του αναπνευστικού συστήματος, όπως αποχρεμπτικά, βλεννολυτικά, αντιβηχικά, φάρμακα κατά του βρογχικού άσθματος, βρογχοδιασταλτικά, καθώς και φάρμακα κατά της ρινικής συμφόρησης. Τέλος, παρουσιάζονται οι δράσεις των φαρμάκων του αιμοποιητικού συστήματος, αντιπηκτικά, αντιθρομβωτικά, φάρμακα που χορηγούνται στις αναιμίες, καθώς και οφθαλμολογικά φάρμακα. Στους/Στις εκπαιδευόμενους/-ες προτείνεται, μέσω πρακτικών ασκήσεων και ανταλλαγής απόψεων στην τάξη, να ταυτοποιούν την πάθηση με την ενδεδειγμένη φαρμακευτική αγωγή.

2.1.E.6 | ΑΝΤΙΜΙΚΡΟΒΙΑΚΑ, ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα περιγράφονται οι δράσεις, οι ενδείξεις και οι παρενέργειες των αντιμικροβιακών, αντιφλεγμονωδών και αντικαρκινικών φαρμάκων. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τη σκοπιμότητα μιας φαρμακευτικής αγωγής καθώς και τις παρενέργειες που μπορεί να προκύψουν. Αναλυτικότερα, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά και οι δράσεις των αντιμικροβιακών φαρμάκων σχετικά με την αναστολή του πολλαπλασιασμού και την καταστροφή των μικροβίων. Αναλύεται η προέλευση και η εκλεκτική τους δράση, ενώ παράλληλα αιτιολογείται η ανάπτυξη ανθεκτικού στελέχους που οδηγεί σε αποτυχία της φαρμακευτικής αγωγής. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα χημειοπροφυλακτικά φάρμακα, με επισημάνσεις ως προς την πρόληψη και την αποφυγή της δημιουργίας λοιμώξεων. Συμπληρωματικά, μελετώνται τα αντικαρκινικά φάρμακα και αναλύεται η διαφορά των ιών από τα βακτήρια, κυρίως ως προς τη δομή τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναφορά των εμβολίων, τα οποία αποτελούν την κύρια μέθοδο πρόληψης νοσημάτων που προέρχονται από ιούς. Ακολούθως, περιγράφονται τα χαρακτηριστικά και οι δράσεις των αντιφλεγμονωδών φαρμάκων, σε καταστάσεις πόνου, φλεγμονής ή πυρετού. Τονίζεται η επίδραση που έχουν στον οργανισμό και επισημαίνονται οι συχνές παρενέργειες. Στη συνέχεια, περιγράφονται τα χαρακτηριστικά και οι δράσεις των αντικαρκινικών ή χημειοθεραπευτικών φαρμάκων. Επεξηγούνται τα δοσολογικά σχήματα που στοχεύουν στην αναστολή του πολλαπλασιασμού των καρκινικών κυττάρων και οι δυνατότητες συνδυασμού τους με στόχο την επίτευξη συνέργειας και καλύτερων θεραπευτικών αποτελεσμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω ανατομικών χαρτών, πρακτικών ασκήσεων και συζητήσεων στην τάξη, προτείνεται να περιγράψουν τον μηχανισμό δράσης των ανωτέρω φαρμάκων.

2.1.E.7 | ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Στην τελευταία μαθησιακή υποενότητα περιγράφονται οι μέθοδοι καταστροφής των μικροοργανισμών, των σπορίων και των τοξινών τους. Συμπληρωματικά, αναφέρεται η δράση των βιταμινών. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα περιγράψουν με σαφήνεια τις μεθόδους αντισηψίας, απολύμανσης και αποστείρωσης, ενώ παράλληλα θα είναι σε θέση να εντοπίζουν τα προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη βιταμινών και να προτείνουν τις πηγές λήψης τους. Στην εισαγωγή της υποενότητας παρουσιάζονται τα σκευάσματα και τα χημικά μέσα που χρησιμοποιούνται για αντισηψία, απολύμανση και αποστείρωση. Αποσαφηνίζεται η ταξινόμησή τους ανάλογα με τις ιδιότητες και τους τρόπους χρήσης. Αναφέρονται οι επιδράσεις των αντισηπτικών στους ζώντες ιστούς και η αξιοποίησή τους στη χειρουργική. Κατονομάζονται οι κατηγορίες των απολυμαντικών και επεξηγείται η δράση τους στα εργαλεία, τις επιφάνειες και τα δάπεδα. Διευκρινίζεται η έννοια της αποστείρωσης σε συσχέτιση με τις δύο προηγούμενες μεθόδους εφαρμογής για την καταστροφή ή την αδρανοποίηση των μικροοργανισμών. Ακολούθως, αναλύονται οι βιταμίνες, οι οποίες είναι οργανικές ουσίες απαραίτητες για την ομαλή λειτουργία του οργανισμού. Παρουσιάζεται η ταξινόμησή τους σε δύο κατηγορίες, τις υδατοδιαλυτές και τις λιποδιαλυτές. Εντοπίζονται οι κύριες πηγές λήψης βιταμινών, επισημαίνονται οι διαταραχές που προκύπτουν από την έλλειψή τους και επεξηγείται η συμβολή τους στην καλή υγεία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να σχηματίζουν ομάδες εργασίας σε εστιασμένα θέματα, ώστε να διατυπώνουν κανόνες για τη χρήση απολυμαντικών και αντισηπτικών σκευασμάτων και να παρουσιάζουν μεθόδους καταστροφής ή αδρανοποίησης μικροοργανισμών. Παράλληλα, μέσω μελετών περίπτωσης, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ερμηνεύουν ειδικές έννοιες στο πεδίο των βιταμινών, όπως αυτή της αβιταμίνωσης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κούβελας, Δ. (2022). *Βασική φαρμακολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ροτόντα.
2. Λαμπροπούλου, Α., Ξενίας, Π. & Τεσσερομάτη, Χ. (2015). *Φαρμακολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Συμπληρωματικές

1. Katzung, B. G. & Trevor, A. J. (2021). *Βασική και κλινική φαρμακολογία* (2η έκδοση). Αθήνα: Broken Hill Publishers.
2. Rang, H. P., Ritter, J. M., Flower, R. & Henderson, G. (2018). *Φαρμακολογία* (8η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η υγιεινή και η ασφάλεια στην εργασία καθίστανται αναπόσπαστο μέρος της εργασιακής ή/και εκπαιδευτικής καθημερινότητας. Οι καταρτιζόμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να εμβαθύνουν στον κλάδο της υγιεινής και στις έννοιες της επιδημιολογίας, με έμφαση στα λοιμώδη νοσήματα, στην ατομική υγιεινή, στις επιμολύνσεις και στην καταστροφή παθογόνων μικροοργανισμών. Εξετάζονται οι έννοιες της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, οι πηγές πληροφόρησης σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας, οι γενικές αρχές εθνικού και κοινοτικού δικαίου με αναφορές στις υποχρεώσεις εργοδοτών, η υποχρεωτική τήρηση φαρμακείου πρώτων βοηθειών, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εργαζομένων. Στην ενότητα αναλύεται η αιτιολογία και η αναγκαιότητα διερεύνησης των εργατικών ατυχημάτων με την επισήμανση της διάκρισής τους από τις επαγγελματικές ασθένειες, ενώ παράλληλα προτείνονται σταθμισμένα μέτρα προστασίας ως προς τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων και τη χρήση επικίνδυνων ουσιών. Η μελέτη της κατηγοριοποίησης και ανάλυσης κινδύνων, των ελαχίστων προδιαγραφών χώρων εργασίας, των κινδύνων από τη χρήση μηχανημάτων με την εξέταση επιμέρους θεματικών πεδίων, συμπεριλαμβανομένης της μελέτης εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου, συμβάλλει στην ενίσχυση του γνωστικού υποβάθρου των καταρτιζομένων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους σε θέματα εργατικής νομοθεσίας,
- Περιγράφουν βασικές και επιμέρους έννοιες στο θεματικό αντικείμενο της υγιεινής της εργασίας,
- Συσχετίζουν τις έννοιες πρόληψης και προφύλαξης σε σχέση με την προστασία της υγείας,
- Ενημερώνονται για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των εργοδοτών και εργαζομένων,
- Αναγνωρίζουν τους αναδυόμενους εργασιακούς κινδύνους,
- Διακρίνουν το εργατικό ατύχημα από την επαγγελματική ασθένεια,
- Εντοπίζουν τις πηγές κινδύνου στα εργασιακά περιβάλλοντα,
- Πλοηγούνται με ασφάλεια σε διαδραστικά εργαλεία εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου στα εργασιακά περιβάλλοντα,
- Λαμβάνουν κατάλληλα προληπτικά μέτρα ασφάλειας και υγείας ανάλογα με το εργασιακό περιβάλλον,
- Εφαρμόζουν ορθές πρακτικές πρόληψης επαγγελματικών κινδύνων και διατήρησης της ανθρώπινης υγείας,

- Συμμετέχουν σε παρεμβάσεις συμβουλευτικής στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Υγιεινή και ασφάλεια / Θεσμικό πλαίσιο / Αξιολόγηση κινδύνου / Επικινδυνότητα / Εργατικά ατυχήματα / Επαγγελματικές ασθένειες / Λοιμώξεις / Μέτρα πρόληψης.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
2	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
3	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ
4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ
5	ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
6	ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.ΣΤ.1 | ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η υποενότητα αυτή είναι εισαγωγική στη μαθησιακή ενότητα «Υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία» και σκοπός της είναι, μέσα από την παρουσίαση των ορισμών και την επεξήγηση βασικών εννοιών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταστούν ικανοί/-ές να διακρίνουν τις εννοιολογικές διαφορές της ορολογίας στο πεδίο της υγιεινής και της ασφάλειας στο εργασιακό περιβάλλον. Οι έννοιες «επαγγελματική ασθένεια», «ασφάλεια» και «πρόληψη» αναλύονται αρχικά στην παρούσα υποενότητα. Στη συνέχεια, μελετώνται η υγεία σε σχέση με την εργασία και το ασφαλές εργασιακό περιβάλλον σε σχέση με το επίπεδο του κινδύνου τραυματισμού ή βλάβης που θεωρείται ότι είναι αποδεκτό. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μελέτη της κατανομής και της εξέλιξης των νοσημάτων στον ανθρώπινο πληθυσμό μέσω της περιγραφικής επιδημιολογίας καθώς και στον προσδιορισμό των εννοιών της νοσηρότητας, του επιπολασμού και της επίπτωσης των νοσημάτων. Συγκεκριμένα, μελετώνται τα χαρακτηριστικά και οι μηχανισμοί δράσης των λοιμογόνων παραγόντων που επηρεάζουν τη μολυσματικότητα, τη μεταδοτικότητα και την εμφάνιση των λοιμωδών νοσημάτων. Επιπλέον, στην υποενότητα αυτή αναλύονται οι τρόποι διασποράς και επιμόλυνσης των παθογόνων μικροοργανισμών στο εργασιακό περιβάλλον καθώς και οι τρόποι καταστροφής τους. Συμπληρωματικά, παρουσιάζονται οι τρόποι μετάδοσης αλλά

και οι μέθοδοι ελέγχου των λοιμώξεων, μέσω της ανοσοποίησης, της καλής ατομικής υγιεινής και της κατάλληλης διαχείρισης των πασχόντων. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση ασκήσεων και παραδειγμάτων, θα ερμηνεύουν τη χρησιμοποιούμενη ορολογία στο πεδίο της υγιεινής και της ασφάλειας στην εργασία.

2.1.ΣΤ.2 | ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο στόχος της υποενότητας είναι η περιγραφή του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου που διέπει τα θέματα της υγιεινής και της ασφάλειας στην εργασία. Στην υποενότητα γίνεται μια συνοπτική αναδρομή στην εξέλιξη της νομοθεσίας στη χώρα μας, στις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες οδηγίες, τους εθνικούς φορείς και τους διεθνείς οργανισμούς διασφάλισης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάζονται οι γενικές αρχές του εθνικού και κοινοτικού δικαίου και ειδικότερα η υποχρέωση των εργοδοτών να διασφαλίζουν την υγεία και την προστασία των εργαζομένων τους ως προς όλες τις πτυχές της εργασίας. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και στην υποχρέωση των εργαζομένων ως προς τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς ασφαλείας, την τήρηση ατομικών και γενικών μέτρων προστασίας και τη συμμετοχή τους σε επιτροπές επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Επιπλέον, καθώς η διασφάλιση υγιούς και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ευημερίας των εργαζομένων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στους άξονες προτεραιότητας και στις στοχευμένες δράσεις της εθνικής στρατηγικής για την υγιεινή και την ασφάλεια. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση της συζήτησης εμπεδώνουν και διαχωρίζουν τη σχέση μεταξύ στρατηγικών στόχων, αξόνων προτεραιότητας και εφαρμογής δράσεων για την προστασία της ζωής και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Η υποενότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση μελετών περίπτωσης, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες σχηματίζουν ομάδες εργασίας σε εστιασμένα θέματα που καταδεικνύουν τη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ της γνώσης του θεσμικού πλαισίου και της εφαρμογής των μέτρων συλλογικής και ατομικής προστασίας, με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης.

2.1.ΣΤ.3 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Στην παρούσα υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τις κατηγορίες των επαγγελματικών κινδύνων και τους παράγοντες που επηρεάζουν το μικροκλίμα των εργασιακών χώρων με σκοπό την ανάπτυξη δεξιοτήτων άμεσης αντίληψής τους στο εργασιακό περιβάλλον και τη λήψη προστατευτικών μέτρων. Ακολούθως, περιγράφονται οι κίνδυνοι για την ασφάλεια (που οφείλονται σε κτιριακές δομές, εγκαταστάσεις και μηχανολογικό εξοπλισμό), οι κίνδυνοι για την υγεία (που οφείλονται σε χημικούς, φυσικούς και βιολογικούς παράγοντες) και οι εγκάρσιοι κίνδυνοι που απειλούν την υγεία. Στη συνέχεια, μελετώνται οι κίνδυνοι που ανακύπτουν από την οργάνωση της εργασίας, την εργονομία και την έκθεση σε αντίξοες συνθήκες ερ-

γασίας. Επιπλέον, στην υποενότητα γίνεται αναφορά στην ψυχολογική καταπόνηση, την εργασία υπό χρονική πίεση και τα κυκλικά ωράρια εργασίας στον χώρο της υγείας. Κατά τη διδασκαλία συνιστάται να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα υψηλά επίπεδα εργασιακού άγχους και την επαγγελματική εξουθένωση, που αποτελούν τους αναδυόμενους εργασιακούς κινδύνους και τις συχνότερες αιτίες νοσηρότητας των εργαζομένων στην υγεία, μετά τις μυοσκελετικές παθήσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση ασκήσεων κατανόησης και παραδειγμάτων επαγγελματικών κινδύνων θα καταστούν ικανοί/-ές να διακρίνουν τα μη εμφανή προβλήματα υγείας και την επίδραση που αυτά έχουν στην απόδοση, την παραγωγικότητα, τον απουσιασμό και τον κύκλο παραιτήσεων. Η υποενότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των παραγόντων που επηρεάζουν το μικροκλίμα στον εργασιακό χώρο. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από σενάρια προσομοίωσης και μελέτες περίπτωσης, θα περιγράψουν με σαφήνεια την επίδραση των επαγγελματικών κινδύνων στην υγεία των εργαζομένων στον χώρο της υγείας.

2.1.ΣΤ.4 | ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ της επαγγελματικής έκθεσης, του επαγγελματικού κινδύνου και των επαγγελματικών βλαπτικών παραγόντων. Στη συνέχεια, επεξηγείται η σημασία της εκτίμησης των κινδύνων, η οποία αποτελεί τη βάση για την αποτελεσματική διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας και το κλειδί για τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών. Ακολουθώς, περιγράφεται η διαδικασία εκτίμησης και αξιολόγησης των κινδύνων. Αναλύονται τα βήματα εντοπισμού και εξακρίβωσης του κινδύνου, ο προσδιορισμός των ατόμων που κινδυνεύουν αλλά και ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η αξιολόγηση των μέτρων πρόληψης και προστασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση μελετών περίπτωσης, εμποδώνουν τα βήματα προσδιορισμού και εκτίμησης των κινδύνων και είναι σε θέση να χρησιμοποιούν μοντέλα ποιοτικού υπολογισμού του κινδύνου. Στην υποενότητα επεξηγούνται οι διαφορές μεταξύ κινδύνου και εκτίμησης της επικινδυνότητας και παρουσιάζεται η διαβάθμιση της επικινδυνότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα διαδραστικά εργαλεία εκτίμησης κινδύνων που παρέχουν τη δυνατότητα κατάρτισης σχεδίων προληπτικής δράσης για τη διατήρηση ενός ασφαλούς και υγιούς περιβάλλοντος εργασίας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να σχηματίσουν ομάδες εργασίας και, με τη χρήση σεναρίων, να αξιολογήσουν την επικινδυνότητα, να δημιουργήσουν πίνακες διαχείρισης κινδύνων και να πλοηγηθούν στα διαδραστικά τεχνολογικά εργαλεία. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες με περιγραφικές μεθόδους μπορούν να αποτυπώσουν μια ημέρα εργασίας και να εντοπίσουν τις πιθανές πηγές κινδύνου, να τις κατηγοριοποιήσουν και να προτείνουν μέτρα πρόληψης και διορθωτικές ενέργειες που πρέπει να εφαρμοστούν για την προστασία των εργαζομένων.

2.1.ΣΤ.5 | ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι κατηγορίες των εργατικών ατυχημάτων, το κόστος τους και οι επιπτώσεις που αυτά επιφέρουν στους/στις εργαζομένους/-ες και στην εργοδοσία. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι αιτίες των ατυχημάτων και γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη φύση της εργασίας, το πρόγραμμα εργασίας, την κουλτούρα ασφάλειας του οργανισμού, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο οι παράμετροι αυτές επηρεάζουν το ψυχολογικό κλίμα που επικρατεί μεταξύ των εργαζομένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση παραδειγμάτων και συζήτησης διακρίνουν τον ρόλο που διαδραματίζει η ηλικία, η εργασιακή εμπειρία, η δέσμευση και οι στάσεις των εργαζομένων στη διαδικασία διερεύνησης των αιτιών των εργατικών ατυχημάτων. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα όργανα ελέγχου και βελτίωσης των συνθηκών εργασίας. Ακολούθως, αναλύονται οι αρμοδιότητες του Ιατρού Εργασίας, του Τεχνικού Ασφαλείας, των Εξωτερικών Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης καθώς και της Επιτροπής Ενδονοσοκομειακών Λοιμώξεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην Επιτροπή Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, τις προϋποθέσεις δημιουργίας της και τα μέλη που την αποτελούν. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να σχηματίσουν ομάδες εργασίας και, με τη χρήση σεναρίων και μελετών περίπτωσης, να διακρίνουν τα άμεσα και έμμεσα αίτια πρόκλησης ατυχημάτων, τον ρόλο των οργάνων βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και να τα κατηγοριοποιούν ανάλογα με τη λειτουργία τους σε συμβουλευτικά, ελεγκτικά, συντονιστικά και εποπτικά. Επιπλέον, μέσα από την εφαρμογή σεναρίων προσομοίωσης θα μπορούν να διαχωρίζουν το κόστος από τις συνέπειες των εργατικών ατυχημάτων και να περιγράφουν τα στάδια της διαδικασίας διερεύνησης.

2.1.ΣΤ.6 | ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Στην τελευταία υποενότητα παρουσιάζονται τα μέτρα πρόληψης και προστασίας της ασφάλειας των εργαζομένων στον χώρο της υγείας με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες υλοποίησης και εφαρμογής των προγραμμάτων πρόληψης. Στη συνέχεια, περιγράφονται τα είδη των προληπτικών μέτρων και η διάκρισή τους σε τεχνικά ή μηχανολογικά, οργανωτικά και διοικητικά μέτρα. Στην παρούσα υποενότητα, για τη διδασκαλία, προτείνεται να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στη λήψη συλλογικών μέτρων απομόνωσης του κινδύνου, μείωσης της διάρκειας της έκθεσης του/της εργαζομένου/-ης στον κίνδυνο και στη χρησιμότητα της σήμανσης ασφάλειας. Περιγράφονται οι μορφές των σημάτων (απαγόρευσης, υποχρέωσης, προειδοποίησης, διάσωσης και εξοπλισμού) και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Σε αυτή την υποενότητα αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της ορθής χρήσης των μέσων ατομικής προστασίας και της λήψης των κατάλληλων μέτρων ατομικής προστασίας. Συμπληρωματικά, προτείνονται σταθμισμένα μέτρα προστασίας ως προς τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων καθώς και ως προς τη χρήση επικίνδυνων ουσιών στο εργασιακό περιβάλλον. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι ελάχιστες προδιαγραφές που απαιτούνται

για την προστασία των εργαζομένων που χρησιμοποιούν ουσίες ή μηχανήματα που εκπέμπουν ακτινοβολία για διαγνωστικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς. Επίσης, μέσα από τα περιεχόμενα της υποεπνότητας αναδεικνύεται η σημασία της ύπαρξης κουλούρας και νοοτροπίας ασφάλειας και υγείας, καθώς αυτές είναι οι παράμετροι που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων και των συστημάτων ασφάλειας. Η υποεπνότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση ορθών πρακτικών πρόληψης των επαγγελματικών κινδύνων, μέσω ευαισθητοποίησης και προτάσεων ενημέρωσης και συμβουλευτικής των εργαζομένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από ασκήσεις και σενάρια προσομοίωσης, θα καταστούν ικανοί/-ές να επεξηγούν τα χαρακτηριστικά των πινακίδων μόνιμης σήμανσης και να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης, ανάλογα με το είδος του κινδύνου και το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2013). *Κίνδυνοι για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b29abb0a-f41e-4cb4-b787-4538ac5f0238/language-el>
2. Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

Συμπληρωματικές

1. Ευσταθίου, Γ. (2015). «Ασηψία και πρόληψη λοιμώξεων». Στο *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη και τη φροντίδα υγείας* (σσ. 485-496). Αθήνα: Broken Hill Publishers.
2. ΕΛΙΝΥΑΕ. (2007). *Θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.elinyae.gr>
3. ΦΕΚ 4359/Β/17-8-2022. Υπουργική Απόφαση 73066/22. Έγκριση Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία 2022-2027. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
4. European Commission/Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). *Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027: Ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο εργασίας*. Ανακτήθηκε από: <https://osha.europa.eu/el/safety-and-health-legislation/eu-strategic-framework-health-and-safety-work-2021-2027>

2.2 • ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2.2.A • ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα συνδυάζει τη θεωρία και τις αποκτηθείσες δεξιότητες με την πράξη. Βασικές αρχές των νοσηλευτικών ενεργειών, όπως το πλύσιμο των χεριών, η χρήση μπλούζας, μάσκας και γαντιών, το στρώσιμο κλίνης, οι ειδικές θέσεις ασθενούς, η έγερση ασθενούς, οι ασκήσεις σε κλινήρη ασθενή, οι αρχές σωστής μεταφοράς και οι συστάσεις για σωστή μηχανική του σώματος, παρουσιάζονται και εξηγούνται. Εφαρμόζονται νοσηλευτικές πράξεις, όπως η εξειδικευμένη φροντίδα σώματος κλινήρους ασθενούς, η εξάσκηση στη λήψη ζωτικών σημείων και η συμπλήρωση θερμομετρικού διαγράμματος, η τοποθέτηση σωλήνα αερίων, η χορήγηση υποθέτου, ο υποκλυσμός και η αποστείρωση. Επιπλέον, αναλύονται ειδικές νοσηλευτικές παρεμβάσεις, όπως η εφαρμογή ψυχρών και θερμών επιθεμάτων, η αντιμετώπιση και περιποίηση κατακλίσεων, η τεχνητή διατροφή ασθενούς, η σίτιση ασθενούς με στομία, η πλύση στομάχου και η προεγχειρητική και η μετεγχειρητική φροντίδα του/της ασθενούς. Οι οδοί χορήγησης φαρμάκων, τα υλικά και η διαδικασία μετάγγισης, η οξυγονοθεραπεία, ο καθετηριασμός ουροδόχου κύστεως, η τεχνική για λήψη ούρων, η φροντίδα ειλεοστομίας και κολοστομίας και η νοσηλευτική φροντίδα νεκρού αποτελούν πεδία εξάσκησης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Προβαίνουν σε νοσηλευτικές πράξεις αντίστοιχες με τις ανάγκες του/της ασθενούς,
- Λαμβάνουν με ακρίβεια τα ζωτικά σημεία του/της ασθενούς και τηρούν το θερμομετρικό διάγραμμα,
- Συμμετέχουν στη νοσηλευτική διεργασία,
- Εκτιμούν τις ανάγκες του/της ασθενούς,
- Παρέχουν πληροφόρηση στους/στις ασθενείς και στους/στις συγγενείς τους για τις προγραμματισμένες νοσηλευτικές ενέργειες,
- Εφαρμόζουν το σχέδιο νοσηλευτικής φροντίδας,
- Επαναξιολογούν τα νοσηλευτικά δεδομένα βάσει τεκμηριωμένων ενδείξεων με απώτερο σκοπό την παροχή ποιοτικής και αποτελεσματικής φροντίδας,
- Αναπτύσσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για την αποτελεσματική εφαρμογή νοσηλευτικών τεχνικών,
- Ενδυναμώνουν την ικανότητα επικοινωνίας με τον/την ασθενή, τους/τις συγγενείς και τους/τις επαγγελματίες υγείας,
- Προσφέρουν φροντίδα σε ασθενείς με δυσκολίες αυτοεξυπηρέτησης,

- Ετοιμάζουν με ακρίβεια το απαιτούμενο υλικό για πλύση στομάχου,
- Λαμβάνουν ατομικά μέτρα προστασίας,
- Αντιλαμβάνονται στην πράξη την έννοια του πολυδιάστατου νοσηλευτικού ρόλου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νοσηλευτική διεργασία / Νοσηλευτικές πράξεις / Ανάγκες του/της ασθενούς / Νοσηλευτική φροντίδα / Σίτιση ασθενούς / Οξυγονοθεραπεία / Περιποίηση στομίας / Προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα / Ατομικά μέτρα προστασίας.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (4), Εργαστήριο (4), Σύνολο (8).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ
2	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ
3	ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
4	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΗΠΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
5	ΠΡΟΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
6	ΟΔΟΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
7	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.A.1 | ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Στην πρώτη υποενότητα εισάγονται βασικές νοσηλευτικές δεξιότητες και παρεμβάσεις. Αρχικά, εξηγείται η νοσηλευτική διεργασία στην παροχή ποιοτικής φροντίδας με εισήγηση και χρήση εποπτικών μέσων. Στο εργαστήριο γίνεται επίδειξη και εξάσκηση βασικών νοσηλευτικών ενεργειών στο πλύσιμο των χεριών και στη χρήση προστατευτικού εξοπλισμού (μάσκες, ποδιές, γάντια). Ακολούθως, αναλύεται ο σκοπός διευθέτησης κλίνης ασθενούς και συνδυάζεται με επίδειξη και εξάσκηση στο στρώσιμο κλίνης με έναν/μία νοσηλευτή/-τρια και με δύο νοσηλευτές/-τριες και στη φροντίδα κλίνης κατακεκλιμένου ασθενούς σε ύπτια και πλάγια θέση. Προτείνεται διδακτική επίσκεψη σε υγειονομικό ίδρυμα, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την οργάνωση νοσηλευτικών μονάδων, τη διεύθυνση κλινών, την επικοινωνία με τους/τις ασθενείς και τη συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα.

Πρόσθετα, παρουσιάζονται δεξιότητες κάλυψης καθημερινών αναγκών ασθενούς με δυσκολίες αυτοεξυπηρέτησης, όπως πρωινή φροντίδα, φροντίδα στοματι-

κής κοιλότητας, λούσιμο κεφαλής, λουτρό επί κλίνης, τοπική καθαριότητα, χρήση σκωραμίδας, ουροδοχείου, ποδόλουτρο. Στο εργαστήριο με τη χρήση προπλάσματος νοσηλείας οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασκούνται σε δεξιότητες παροχής φροντίδας υγιεινής στον/στην ασθενή. Στη συνέχεια, επισημαίνονται και επιδεικνύονται τεχνικές πρόληψης κατακλίσεων και πραγματοποιείται εξάσκηση. Κατόπιν, διακρίνονται οι ειδικές θέσεις τοποθέτησης ασθενούς στο κρεβάτι, αναπαριστώνται τρόποι έγερσης και μεταφοράς ασθενούς καθώς και ασκήσεις κινητοποίησής του/της για αποφυγή επιπλοκών. Με σενάριο προσομοίωσης οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνιστάται να τοποθετήσουν τον/την ασθενή στις ειδικές θέσεις στην κλίνη.

Ακολουθώντας, για τη μείωση της σωματικής καταπόνησης του/της βοηθού νοσηλευτικής στην εκτέλεση των καθηκόντων του/της προτείνονται και αναπτύσσονται τεχνικές σωστής στάσης και αρχές μηχανικής του ανθρώπινου σώματος. Η υποενότητα αυτή συνδέεται με τις μαθησιακές ενότητες «Εισαγωγή στη νοσηλευτική», «Νοσηλευτική (πρακτική στο νοσοκομείο)» και αναπτύσσει τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις για την άσκηση του επαγγέλματος σε εργασιακούς χώρους.

2.2.A.2 | ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα αναδεικνύεται η σημασία της λήψης και καταγραφής των ζωτικών σημείων, της εφαρμογής ψυχρών και θερμών επιθεμάτων με τις κατάλληλες νοσηλευτικές πρακτικές. Διατυπώνονται οι ορισμοί των ζωτικών σημείων, οι φυσιολογικές τιμές, εντοπίζονται οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις που εφαρμόζονται στις διακυμάνσεις τους και ερμηνεύεται η παθολογική μεταβολή τους. Επίσης, αναφέρονται παράγοντες που επηρεάζουν την απόκλιση των φυσιολογικών παραμέτρων. Παράλληλα, στο εργαστήριο επιδεικνύονται τα ανατομικά σημεία, ο τρόπος λήψης και τα όργανα μέτρησης ζωτικών παραμέτρων. Ειδικότερα, γίνεται εξάσκηση ανά ζεύγη εκπαιδευομένων στη μέτρηση θερμοκρασίας, σφυγμών, αναπνοής, κορεσμού οξυγόνου και αρτηριακής πίεσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με σενάρια προσομοίωσης καλούνται να αναγνωρίσουν αποκλίσεις από τις φυσιολογικές τιμές των ζωτικών σημείων και να ασκηθούν στη λήψη αποφάσεων σε επείγουσες καταστάσεις.

Στη συνέχεια, καθορίζονται οι ώρες λήψης των ζωτικών σημείων στις υγειονομικές δομές και διακρίνονται οι έκτακτοι λόγοι μέτρησης ανάλογα με τη βαρύτητα της κατάστασης υγείας του/της ασθενούς. Ακολουθώντας, ερμηνεύεται η συμπλήρωση των ζωτικών σημείων στο θερμομετρικό διάγραμμα και η ολοκληρωμένη ενημέρωση των πεδίων που αφορούν ιατρικές οδηγίες, νοσηλευτικές παρεμβάσεις και σύμβολα απεικόνισής τους. Ακόμα, προσδιορίζονται τα απαιτούμενα υλικά για την καταγραφή των τιμών μέτρησης ζωτικών σημείων και προτείνεται πρακτική άσκηση των εκπαιδευομένων στη συμπλήρωση διαγράμματος. Ανατίθεται ατομική εργασία συμπλήρωσης διαγράμματος, με τιμές ζωτικών σημείων και σύμβολα απεικόνισης που δίδονται από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες. Η υποενότητα ολοκληρώνεται με την εισήγηση, εφαρμογή και εξάσκηση στις πρακτικές τοποθέτησης και αντικατάστασης ψυχρών και

θερμών επιθεμάτων που χρησιμοποιούνται ως νοσηλευτικές παρεμβάσεις μετά από αξιολόγηση των αναγκών του/της ασθενούς. Στους εργασιακούς χώρους, η παρακολούθηση των ζωτικών σημείων των ασθενών διασφαλίζει την παροχή ποιοτικής νοσηλευτικής φροντίδας.

2.2.A.3 | ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται δεξιότητες και γνώσεις που απαιτούνται για την παροχή εξειδικευμένης νοσηλευτικής φροντίδας σε ασθενείς. Ειδικότερα, με χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, η διδασκαλία επικεντρώνεται στον ρόλο της διατροφής στην ασθένεια, στην ίαση και στη σημασία της απεκκριτικής λειτουργίας για τον/την ασθενή. Διακρίνεται η τεχνητή διατροφή σε εντερική και παρεντερική για τη θεραπευτική υποστήριξη του/της ασθενούς. Παράλληλα, διευκρινίζεται ότι η σίτιση μέσω ρινογαστρικού καθετήρα και στομίας ανήκει στην εντερική τεχνητή διατροφή. Ακόμα, καθορίζονται οι σκοποί και τα απαραίτητα υλικά για την τοποθέτηση ρινογαστρικού καθετήρα (Levin). Στο εργαστήριο προτείνεται με σενάριο προσομοίωσης επίδειξη πλύσης στομάχου σε άτομο που κατανάλωσε υπερβολική ποσότητα αλκοόλ, δεξιότητα στην οποία εξασκούνται οι εκπαιδευόμενοι/-ες. Κατόπιν, προβάλλονται οι λόγοι που οδηγούν στη δημιουργία στομιών και τα είδη τους, ανάλογα με τη θέση στον εντερικό σωλήνα. Στο εργαστήριο γίνεται επίδειξη συγκέντρωσης υλικών και σίτισης μέσω γαστροστομίας και νησιδοστομίας καθώς και της νοσηλευτικής φροντίδας τους. Επίσης, παρουσιάζονται τα υλικά και η φροντίδα ειλεοστομίας και κολοστομίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω συζήτησης για πραγματικές περιπτώσεις καλούνται με ασκήσεις ρόλων να εφαρμόσουν δεξιότητες φροντίδας στομιών στο πρόπλασμα νοσηλείας. Στη συνέχεια, καθορίζονται οι σκοποί της τοποθέτησης σωλήνα αερίων, της διενέργειας χαμηλού και υψηλού υποκλυσμού και της χορήγησης υποθέτου. Ακολούθως, στο εργαστήριο επιδεικνύεται η τοποθέτηση σωλήνα αερίων, η χορήγηση υποθέτου και ο χαμηλός και ο υψηλός υποκλυσμός στο πρόπλασμα νοσηλείας και ακολουθεί εξάσκηση των εκπαιδευομένων ανά δυάδες. Προτείνεται η μελέτη περίπτωσης για την εφαρμογή χαμηλού υποκλυσμού σε ασθενή με δυσκοιλιότητα. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες της υποενότητας αυτής παρέχουν αυτοπεποίθηση για την αντιμετώπιση πραγματικών καταστάσεων, συμβάλλοντας έτσι στην επαγγελματική ανάπτυξη του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας».

2.2.A.4 | ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΗΠΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

Σε αυτή την υποενότητα περιγράφονται οι διεργασίες για την πρόληψη και τον έλεγχο των νοσοκομειακών λοιμώξεων, καθώς και η εφαρμογή άσηπτης τεχνικής. Ειδικότερα, εισάγονται οι ορισμοί της απολύμανσης και της αποστείρωσης, καθώς και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή τους. Προτείνεται η επίδειξη και η εξάσκηση των εκπαιδευομένων στη διαδικασία απολύμανσης επιφανειών, εργαλείων, αντικειμένων και εξοπλισμού, προκειμένου να αποτραπεί η μετάδοση παθογόνων μικροορ-

γανισμών σε ασθενείς, επισκέπτες/-τριες και προσωπικό. Παράλληλα, ταξινομείται η απολύμανση σε υψηλού, ενδιάμεσου και χαμηλού επιπέδου και διακρίνονται τα είδη υλικών που απολυμαίνονται σε κάθε επίπεδο. Στο εργαστήριο, η πρακτική άσκηση εστιάζεται στην επίδειξη και εφαρμογή πρωτοκόλλων καθαρισμού και απολύμανσης, με χρήση μέσων ατομικής προστασίας. Συνιστάται η υλοποίηση εκπαιδευτικών σεναρίων για την εξάσκηση των εκπαιδευομένων στον καθαρισμό εργαλείων που πρόκειται να αποστειρωθούν. Ακολούθως, γίνεται αναφορά στις έννοιες και μεθόδους αποστείρωσης, με έμφαση στην άσηπτη τεχνική χρήσης αποστειρωμένου υλικού, όπως ματισμού, εργαλείων, αναλώσιμων, επεμβατικών και εξεταστικών οργάνων. Επισημαίνονται οι κανόνες ασηψίας, η υγιεινή των χεριών και η σωστή χρήση αποστειρωμένων γαντιών. Στο εργαστήριο γίνεται εξάσκηση στο πλύσιμο των χεριών και στην εφαρμογή και απομάκρυνση αποστειρωμένων γαντιών. Με προσομοίωση πραγματικών καταστάσεων, εξασκούνται δεξιότητες συσκευασίας πακέτων για αποστείρωση και προετοιμασίας χειρουργικού πεδίου. Η υποεπότητα αυτή συνδέεται με την πρακτική άσκηση στο νοσοκομείο και τις δεξιότητες νοσηλευτικής φροντίδας. Η ορθή τήρηση των αρχών ασηψίας προστατεύει τους ασθενείς και το προσωπικό από λοιμογόνους παράγοντες. Ο/Η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» ως εργαζόμενος/-η σε χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας, με τις αποκτηθείσες γνώσεις και δεξιότητες αυτής της υποεπότητας, συμβάλλει στη διασφάλιση των υψηλών προτύπων ποιότητας στη νοσηλευτική φροντίδα των ασθενών.

2.2.A.5 | ΠΡΟΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Στην πέμπτη υποεπότητα σκιαγραφείται η φροντίδα ασθενών πριν και μετά από χειρουργικές επεμβάσεις. Αρχικά, προτείνεται η έναρξη συζήτησης με θέμα την προεγχειρητική φροντίδα, για την ενεργοποίηση των εκπαιδευομένων και την αξιοποίηση πρότερων γνώσεων. Αναλυτικότερα, εισάγονται οι έννοιες της προεγχειρητικής αξιολόγησης, της σωματικής και ψυχολογικής προετοιμασίας ασθενούς για το χειρουργείο, της pronάρκωσης και της διευθέτησης θαλάμου και κλίνης. Επιπλέον, επισημαίνεται η συμμετοχή του/της βοηθού νοσηλευτικής στην προετοιμασία και διενέργεια απεικονιστικών και εργαστηριακών εξετάσεων, που περιλαμβάνονται στην προεγχειρητική πορεία. Παράλληλα, περιγράφεται η σημασία της προσωπικής επαφής και επικοινωνίας με ασθενείς και οικείους στην παροχή πληροφόρησης για τις προγραμματισμένες προεγχειρητικές και μετεγχειρητικές ενέργειες. Επιπλέον, συνιστάται η επίδειξη του στρωσίματος χειρουργικής κλίνης και της διευθέτησης του θαλάμου για την υποδοχή του χειρουργημένου ασθενούς σε ασφαλές περιβάλλον. Με τη χρήση του προπλάσματος νοσηλείας οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν εξάσκηση στις παραπάνω δεξιότητες. Ακολούθως, με εισήγηση εμπλουτισμένη με εποπτικά μέσα καθορίζεται η διεγχειρητική φροντίδα, η κάλυψη των αναγκών του/της ασθενούς και ο χειρισμός εξοπλισμού και μηχανημάτων. Στη συνέχεια, προβάλλεται η μετεγχειρητική φροντίδα με εισήγηση και με χρήση ψηφιακών μέσων. Οι εκπαιδευ-

όμενοι/-ες μπορούν να εξασκηθούν μέσω εκπαιδευτικών σεναρίων στη διαχείριση των ειδικών αναγκών του/της ασθενούς στη μονάδα ανάνηψης, όπως του πόνου, της αιμορραγίας και της νάρκωσης, καθώς και της συστηματικής παρακολούθησης των ζωτικών σημείων, παροχετεύσεων και χορηγούμενων υγρών και αίματος. Επιπλέον, οι μαθησιακές τεχνικές στο εργαστήριο μπορούν να περιλαμβάνουν προσομοιώσεις εκπαίδευσης στην παραλαβή του χειρουργημένου ασθενούς και στην αντιμετώπιση άμεσων και απώτερων μετεγχειρητικών επιπλοκών. Στους χώρους εργασίας, η ενότητα αυτή είναι κρίσιμη για τους/τις βοηθούς νοσηλευτικής για την εξασφάλιση ολοκληρωμένης και ασφαλούς προεγχειρητικής και μετεγχειρητικής φροντίδας των χειρουργημένων ασθενών.

2.2.A.6 | ΟΔΟΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Η υποενότητα αναφέρεται στις βασικές αρχές χορήγησης φαρμάκων, τη νοσηλευτική φροντίδα κατά τη μετάγγιση αίματος και την οξυγονοθεραπεία. Ειδικότερα, προτείνεται η συζήτηση για ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη διαχείριση ιατρικών οδηγιών, την καταγραφή τους στα νοσηλευτικά έντυπα και την ακριβή εφαρμογή τους. Στο εργαστήριο επιδεικνύονται τρόποι και μέθοδοι ασφαλούς τοπικής, εντερικής και παρεντερικής χορήγησης φαρμάκων και πραγματοποιείται εξάσκηση στις τεχνικές παρασκευής και χορήγησης φαρμάκων. Με σενάρια προσομοίωσης επιδεικνύονται και εφαρμόζονται τεχνικές υποδόριων, ενδομυϊκών και ενδοφλέβιων ενέσεων. Ακολούθως, συνιστάται να πραγματοποιηθεί, με επίδειξη στο πρόπλασμα, άσκηση φλεβοκέντησης και εμπλουτισμού ορού με ηλεκτρολύτες για ενδοφλέβια έγχυση υγρών. Με εισήγηση και επίδειξη παρουσιάζονται τα είδη ισότονων και υπέρτονων ορών ανάλογα με τη σύστασή τους και τη χρήση τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να επιλέξουν τον ορό που πρέπει να χορηγήσουν σε ασθενή με υπόταση. Κατόπιν, με εισήγηση και χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών μέσων προβάλλεται η έννοια της μετάγγισης αίματος και τονίζεται η εθελοντική προσφορά αίματος. Με εκπαιδευτικό σενάριο που αφορά ασθενή με λευχαιμία, προετοιμάζονται υλικά για μετάγγιση, εφαρμόζονται δεξιότητες χορήγησης ολικού αίματος ή παραγώγων του, αναλύονται οι προϋποθέσεις χορήγησης και οι τεχνικές αντιμετώπισης επιπλοκών κατά τη μετάγγιση. Στη συνέχεια, διατυπώνονται ορισμοί που αφορούν την οξυγονοθεραπεία, τα μέσα χορήγησης οξυγόνου και τα μέτρα ασφαλείας. Στο εργαστήριο πραγματοποιείται επίδειξη και εξάσκηση στη χρήση ρινικού καθετήρα οξυγόνου, απλής μάσκας και μάσκας Venturi με εφαρμογή και άσκηση στο πρόπλασμα. Επιπλέον, η χορήγηση οξυγόνου σε ασθενή με τραχειοστομία συνδυάζεται με εξάσκηση στη φροντίδα της τραχειοστομίας. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες της υποενότητας προετοιμάζουν τους/τις βοηθούς νοσηλευτικής για τις απαιτήσεις του επαγγέλματος και συνδέονται άμεσα με τις μαθησιακές ενότητες που προβλέπουν χορήγηση φαρμάκων.

2.2.A.7 | ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Στο πλαίσιο της τελευταίας υποενότητας παρουσιάζονται νοσηλευτικές δεξιότητες που απαιτούνται στην περιποίηση των κατακλίσεων, στον καθετηριασμό ουροδόχου κύστεως, στη λήψη ούρων και στη φροντίδα στο τελικό στάδιο της ζωής. Ακόμα, αναπτύσσεται η ικανότητα επικοινωνίας, στήριξης και ενθάρρυνσης ασθενών και συγγενών τους πριν από τις επεμβατικές διεργασίες και καλλιεργείται το αίσθημα συνεργασίας με τη διεπιστημονική ομάδα. Ειδικότερα, εξηγούνται ο μηχανισμός πρόκλησης κατακλίσεων, με έμφαση στην πρόληψη, τα στάδια και τα μέσα αντιμετώπισής τους. Στο εργαστήριο εκτελούνται τεχνικές περιποίησης κατακλίσεων μετά από επίδειξη με τη χρήση της εκπαιδευτικής τεχνικής της προσομοίωσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες χωρίζονται ανά δυάδες και με παιχνίδι ρόλων εξασκούνται στη σωστή επικοινωνία για εξασφάλιση συνεργασίας του/της ασθενούς κατά την εκτέλεση τεχνικών περιποίησης των κατακλίσεων του/της. Στη συνέχεια, εφαρμόζεται η δεξιότητα νοσηλευτικής φροντίδας κατακλίσεων στο πρόπλασμα νοσηλείας. Πρόσθετα αναλύονται ο σκοπός και οι ενδείξεις καθετηριασμού ουροδόχου κύστεως και προσδιορίζονται τα απαραίτητα υλικά για τη διαδικασία καθετηριασμού. Συγχρόνως, διακρίνονται μέθοδοι λήψης ούρων για διαγνωστικές εξετάσεις με εποπτικά μέσα. Στο εργαστήριο επιδεικνύονται τα είδη ουροκαθετήρων, η συγκέντρωση υλικού και η τεχνική καθετηριασμού ουροδόχου κύστεως σε γυναίκα και σε άνδρα. Προτείνεται επίσης οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικής άσκησης, να συγκεντρώσουν το απαραίτητο υλικό για τοποθέτηση ουροκαθετήρα σε γυναίκα ασθενή και λήψη καλλιέργειας ούρων με άσηπτη τεχνική. Ακόμα, επισημαίνεται η παροχή αξιοπρεπούς φροντίδας με σεβασμό στις πολιτισμικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις του νεκρού. Ειδικότερα, περιγράφεται η συγκέντρωση απαιτούμενου υλικού για τη διαδικασία περιποίησης νεκρού, η οποία ενισχύει την ανθρωπιστική διάσταση του νοσηλευτικού επαγγέλματος. Η υποενότητα αυτή ολοκληρώνει την παρούσα μαθησιακή ενότητα, η οποία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τους εργασιακούς χώρους άσκησης του νοσηλευτικού επαγγέλματος.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κελέση, Μ., Φασόη, Γ. & Παπαγεωργίου, Ε. Δ. (2016). *Εισαγωγή στην επιστήμη της νοσηλευτικής: Εννοιολογικό και φιλοσοφικό πλαίσιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντάρα.
2. Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής πρακτικής* (τόμοι Α' - Γ'), (επιμ. ελλ. έκδοσης Χ. Λεμονίδου & Ε. Πατηράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

Συμπληρωματικές

1. Ζυγά, Σ. (2010). *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Ιορδάνου, Π. (2001). *Βασικές νοσηλευτικές δεξιότητες και παρεμβάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταβιθά.
3. Nicol, M., Bavin, C., Bedford-Turner, S., Cronin, P. & Rawling-Anderson, K. (2004). *Βασικές νοσηλευτικές διαδικασίες* (επιμ. Γ. Μπίτση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

2.2.B • ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ – ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων από τους/τις καταρτιζόμενους/-ες στο πεδίο της χειρουργικής ειδικότητας για την εφαρμογή της νοσηλευτικής φροντίδας σε ασθενείς με χειρουργικές παθήσεις και χειρουργικό τραύμα. Παρουσιάζονται παθήσεις και ειδικές καταστάσεις, η αντιμετώπιση των οποίων συνδέεται με τις σύγχρονες θεραπευτικές προσεγγίσεις στον κλάδο της χειρουργικής. Επεξηγούνται θέματα χειρουργικών λοιμώξεων, κακώσεων, αιμορραγιών και καταπληξίας (shock), παράλληλα με την ανάδειξη της σημασίας των αναγκών νοσηλευτικών παρεμβάσεων για την ανακούφιση και την ολοκληρωμένη φροντίδα του/της χειρουργικού/-ής ασθενούς. Έμφαση δίνεται στον εντοπισμό σημαντικών προκαλούμενων διαταραχών, όπως οι διαταραχές ύδατος και ηλεκτρολυτών, στην αξιολόγηση της κλινικής νοσηλευτικής εικόνας, καθώς και στην εντερική και παρεντερική διατροφή των χειρουργικών ασθενών. Η προεγχειρητική και μετεγχειρητική αγωγή, οι παθήσεις οργάνων του ανθρώπινου σώματος που χρήζουν χειρουργικής αντιμετώπισης και οι μετεγχειρητικές επιπλοκές αποτελούν σημαντικό μέρος εφαρμογής των γενικών αρχών της νοσηλευτικής φροντίδας. Οι κυριότερες παθήσεις ανά σύστημα αναλύονται ως προς το θεωρητικό αναγκαίο υπόβαθρο γνώσεων και διανθίζονται με αντίστοιχα παραδείγματα νοσηλευτικών παρεμβάσεων στη χειρουργική ειδικότητα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Συμμετέχουν στην εφαρμογή ενδεικνυόμενων νοσηλευτικών παρεμβάσεων σε αντιστοίχιση με τις χειρουργικές παθήσεις ή καταστάσεις,
- Αξιολογούν το χειρουργικό τραύμα κατά την παροχή εξατομικευμένης φροντίδας,
- Προετοιμάζουν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες τον/την ασθενή για το χειρουργείο,
- Αναγνωρίζουν τις αναδυόμενες ανάγκες των ασθενών μετά από τη χειρουργική επέμβαση,
- Ετοιμάζουν κατάλληλα τη χειρουργική κλίνη, προκειμένου να δεχθεί χειρουργημένο/-η ασθενή,
- Εξοικειώνονται με τις έννοιες της προεγχειρητικής και μετεγχειρητικής φροντίδας των ασθενών,
- Αξιολογούν την κατάσταση υγείας των ασθενών κατά την προεγχειρητική και μετεγχειρητική φάση,
- Γνωρίζουν τις φάσεις της μετεγχειρητικής πορείας του/της ασθενούς,
- Εφαρμόζουν μέτρα πρόληψης χειρουργικών επιπλοκών,
- Αξιολογούν τους ασθενείς που βρίσκονται σε υψηλό χειρουργικό κίνδυνο,
- Παρέχουν εξατομικευμένη μετεγχειρητική φροντίδα στους/στις ασθενείς με σκοπό την πρόληψη των μετεγχειρητικών επιπλοκών,
- Συμμετέχουν στη διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα,
- Συμβάλλουν σε συνεργασία με τα μέλη της διεπιστημονικής θεραπευτικής ομάδας στον σχεδιασμό προγραμμάτων αποκατάστασης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Χειρουργική / Χειρουργικό τραύμα / Μετεγχειρητικές επιπλοκές / Χειρουργικές παθήσεις / Χειρουργική νοσηλευτική / Παροχετεύσεις / Καταπληξία (shock).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ
2	ΦΛΕΓΜΟΝΗ ΚΑΙ ΛΟΙΜΩΞΗ
3	ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΛΥΤΕΣ
4	ΠΕΡΙΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
5	ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΟΙΛΙΑΣ
6	ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΘΩΡΑΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΥΠΤΗΡΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.B.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

Η εισαγωγική αυτή υποενότητα αποτελεί βάση για την κατανόηση, από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, της χειρουργικής και της χειρουργικής νοσηλευτικής. Με τη χρήση του καταγισμού ιδεών για την ενεργοποίησή τους, προσδιορίζεται η έννοια της χειρουργικής, με αναφορά στην ιστορική εξέλιξη από τους αρχαίους Αιγυπτίους και Έλληνες έως σήμερα. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι οι πρώτες αναφορές συμμετοχής νοσηλευτών/-τριών σε χειρουργικές επεμβάσεις προέρχονται από την περίοδο του πολέμου στην Κριμαία. Ακολουθώντας, με έρευνα στο διαδίκτυο από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες εντοπίζονται νέες τάσεις στη χειρουργική. Ειδικότερα, ερμηνεύεται η χρήση της ρομποτικής και η εφαρμογή προηγμένων τεχνολογικών εργαλείων, όπως ιατρικό λέιζερ, για εκτέλεση επεμβάσεων μεγαλύτερης ακρίβειας. Επιπλέον, καθορίζονται εξειδικευμένες τεχνικές, όπως λαπαροσκοπικές επεμβάσεις και χρήση προηγμένων συσκευών υπερήχων, που ελαχιστοποιούν τον μετεγχειρητικό πόνο και τις επιπλοκές. Προτείνεται η προβολή βίντεο με θέμα τη λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή και τη ρομποτική προστατεκτομή. Πρόσθετα, ορίζονται η τηλεϊατρική, η τηλεχειρουργική και η τηλενοσηλευτική, που χρησιμοποιούνται για συμβουλευτική και χειρουργική φροντίδα από απόσταση, βελτιώνοντας την πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες στις υγειονομικά δυσπρόσιτες περιοχές. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται η συνεργασία της διεπιστημονικής ομάδας, τα ηθικά διλήμματα και η τήρηση του απορρήτου. Αναλυτικότερα, προβάλλεται η συνεισφορά του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» στην ομάδα υγείας, για την υποστήριξη του/της ασθενούς κατά τη διάρκεια της χειρουργικής πορείας. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες των ψηφιακών μέσων προβάλλεται βίντεο με θέμα τον προγραμματισμό αναγκών νοσηλευτικών παρεμβάσεων μέσω τρισδιάστατων μοντέλων που επιτρέπουν την εκτίμηση των αναγκών του/της ασθενούς. Επιπρόσθετα, σκιαγραφείται ο σχεδιασμός της νοσηλευτικής διεργασίας για την περιεγχειρητική πορεία του/της ασθενούς, που αποτελεί ουσιώδες μέρος της ολιστικής νοσηλευτικής φροντίδας και συνδέεται στενά με την επαγγελματική εξειδίκευση για εργασία σε σύγχρονα χειρουργικά τμήματα.

2.2.B.2 | ΦΛΕΓΜΟΝΗ ΚΑΙ ΛΟΙΜΩΞΗ

Στη δεύτερη υποενότητα εισάγονται οι έννοιες της φλεγμονής, της μόλυνσης, της λοίμωξης, της χειρουργικής λοίμωξης και των παθήσεων των οργάνων του ανθρώπινου σώματος που χρήζουν χειρουργικής αντιμετώπισης. Η υποενότητα συνδέεται με τις μαθησιακές ενότητες «Βασική νοσηλευτική» και «Νοσηλευτική (πρακτική στο νοσοκομείο)». Ειδικότερα, με τη μαθησιακή μέθοδο των ερωτήσεων και απαντήσεων, για την επίτευξη της ενεργού συμμετοχής των εκπαιδευομένων, προσδιορίζονται η οξεία και η χρόνια φλεγμονή. Επιπλέον, εξηγείται η τοπική και συστηματική φλεγμονή με παραδείγματα πραγματικών περιπτώσεων ασθενών με αμυγδαλίτιδα, κύστη κόκκυγα και απόστημα νεφρού. Αναλυτικότερα, με την τεχνική της συζήτησης εντοπίζονται τα συμπτώματα της φλεγμονώδους αντίδρασης. Προτείνεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να εντοπίσουν τις φάσεις της φλεγμονώδους αντίδρασης με μελέτη περίπτωσης ασθενούς με τομή από αιχμηρό αντικείμενο. Στη συνέχεια, με καταιγισμό ιδεών για τη χρήση πρότερων γνώσεων δίνονται παραδείγματα και επεξεργάζονται οι έννοιες της μόλυνσης και λοίμωξης. Με έρευνα στο διαδίκτυο διακρίνονται οι χειρουργικές λοιμώξεις και οι παράγοντες που επηρεάζουν τον κίνδυνο εμφάνισης. Πρόσθετα διαιρούνται οι χειρουργικές λοιμώξεις σε φλεγμονές που εμφανίζονται αυτόματα μετά από καταστροφή ιστών και σε αυτές που εμφανίζονται μετά από χειρουργική επέμβαση. Ακολούθως, γίνεται αναφορά στη θεραπεία της χειρουργικής λοίμωξης, όπως η χειρουργική διάνοιξη, και στις επιπλοκές, όπως η σηψαιμία. Επιπρόσθετα, με εισήγηση και συζήτηση αναφέρονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις για τη λήψη μέτρων πρόληψης των χειρουργικών λοιμώξεων. Στη συνέχεια, προβάλλονται με την εκπαιδευτική μέθοδο της μελέτης περίπτωσης ειδικές χειρουργικές λοιμώξεις, όπως απόστημα, εμπύημα, αεριογόνος γάγγραινα και τέτανος. Στην υποενότητα αυτή αποκτούνται γνώσεις και δεξιότητες απαραίτητες για την άσκηση του επαγγέλματος του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» σε επαγγελματικούς χώρους χειρουργικής αντιμετώπισης ασθενών.

2.2.B.3 | ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΛΥΤΕΣ

Στην υποενότητα αυτή εξετάζονται τα υγρά του σώματος, η κατανομή τους, οι ηλεκτρολύτες, το ισοζύγιο υγρών και ηλεκτρολυτών. Η υποενότητα συνδέεται με τις μαθησιακές ενότητες «Φυσιολογία» και «Βασική νοσηλευτική». Αναλυτικότερα, διακρίνονται τα υγρά του σώματος και τα δύο κύρια διαμερίσματα στα οποία βρίσκονται, με τη χρήση του καταιγισμού ιδεών για την ενεργοποίηση των εκπαιδευομένων και την αξιοποίηση των πρότερων γνώσεών τους. Παράλληλα, με κατανομή των εκπαιδευομένων σε ομάδες και έρευνα στο διαδίκτυο, εισάγεται η έννοια των ηλεκτρολυτών και παρουσιάζονται οι κυριότεροι ηλεκτρολύτες του ανθρώπινου σώματος. Ειδικότερα, με εισήγηση σκιαγραφούνται η ρύθμιση των ηλεκτρολυτών, η τήρηση ισοζυγίου υγρών και ηλεκτρολυτών, καθώς και οι πηγές πρόσληψης. Με μελέτη περίπτωσης χειρουργημένου ασθενούς με υπογλυκαιμία, επισημαίνονται οι διαταραχές ηλεκτρο-

λυτών και υγρών. Προτείνεται η αξιολόγηση της κλινικής νοσηλευτικής εικόνας ασθενούς στη μετεγχειρητική φάση για την ταξινόμηση των νοσηλευτικών παρεμβάσεων με σκοπό την πρόληψη αφυδάτωσης ή υπερφόρτωσης του οργανισμού. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στα διαλύματα υγρών, ηλεκτρολυτών και στον εμπλουτισμό ορών, που χορηγούνται ενδοφλέβια σε χειρουργικά περιστατικά. Εξηγείται η αξιοποίηση της μέτρησης κεντρικής φλεβικής πίεσης και του εργαστηριακού ελέγχου στην τήρηση του ισοζυγίου υγρών και ηλεκτρολυτών και στη διατήρηση της οξεοβασικής ισορροπίας του/της ασθενούς. Επιπλέον, συσχετίζεται η διατροφική αξιολόγηση του χειρουργημένου ασθενούς με την επίλυση των διαταραχών του ισοζυγίου υγρών και ηλεκτρολυτών καθώς και την προαγωγή της αποκατάστασής του/της. Με παιχνίδι ρόλων οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσομοιώνουν τη συνεργασία της διεπιστημονικής ομάδας για σχεδιασμό διαιτολογίου εντερικής ή παρεντερικής διατροφής. Η υποενότητα παρέχει γνώσεις που απαιτούνται για τη μετάβαση των εκπαιδευομένων στο επάγγελμα και εφαρμόζονται σε όλες τις δομές νοσηλείας.

2.2.B.4 | ΠΕΡΙΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σε αυτή την υποενότητα παρουσιάζονται η προεγχειρητική προετοιμασία, η διεγχειρητική φροντίδα και η μετεγχειρητική φροντίδα του/της ασθενούς. Η υποενότητα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Βασική νοσηλευτική». Αρχικά, προτείνεται η έναρξη συζήτησης για την ενεργοποίηση των εκπαιδευομένων και την αξιοποίηση πρότερων γνώσεων, σχετικά με τη σωστή προεγχειρητική προετοιμασία, η οποία συνδέεται με την πρόληψη μετεγχειρητικών επιπλοκών και την επίτευξη θεραπευτικού αποτελέσματος. Αναλυτικότερα, με καταιγισμό ιδεών προσδιορίζεται η προεγχειρητική αξιολόγηση, η σωματική και ψυχολογική προετοιμασία ασθενούς με έμφαση στη διαχείριση του χειρουργικού στρες. Στη συνέχεια, προτείνεται κατανομή των εκπαιδευομένων σε ομάδες και πραγματοποίηση διαδικτυακής έρευνας για τα καθήκοντα του/της βοηθού νοσηλευτικής στην προετοιμασία και διενέργεια προεγχειρητικών εξετάσεων. Ταυτόχρονα, εντοπίζεται η σημασία της ενημέρωσης ασθενούς και οικείων στην προεγχειρητική και μετεγχειρητική πορεία. Παράλληλα, σκιαγραφείται η ολοκλήρωση της προεγχειρητικής φάσης με την προνάρκωση, την ένδυση του/της ασθενούς, τη διευθέτηση του θαλάμου και το στρώσιμο χειρουργικής κλίνης. Ακολούθως, αναλύεται η διεγχειρητική φάση από την εισαγωγή στη χειρουργική αίθουσα έως τη μεταφορά στη μονάδα ανάνηψης. Με συζήτηση αναφέρονται οι ενέργειες πρόληψης λοιμώξεων, τα μέσα ατομικής προστασίας, η χρήση άσηπτης τεχνικής στο χειρουργείο, στην αναισθησία και στην αγγειακή προσπέλαση. Ακόμα, με αξιοποίηση εποπτικών μέσων και εισήγηση, αναδεικνύεται η επίβλεψη ζωτικών σημείων, η χορήγηση υγρών, φαρμάκων και αίματος για εξασφάλιση της ομοιόστασης του/της ασθενούς. Έπειτα περιγράφεται η μετεγχειρητική φάση, που περιλαμβάνει παραλαβή ασθενούς από το χειρουργείο, τοποθέτηση σε ειδική θέση στο κρεβάτι, λήψη και καταγραφή ζωτικών σημείων, αντιμετώπιση μετεγχειρητικού πόνου και παρακολού-

θηση για εμφάνιση επιπλοκών. Συνιστάται η προβολή βίντεο με θέμα τη φροντίδα χειρουργικού τραύματος με άσηπτη τεχνική και αλλαγή σάκων παροχετεύσεων. Συγχρόνως, αναπτύσσονται νοσηλευτικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση μετεγχειρητικών επιπλοκών, την έγερση και την κινητοποίηση του/της ασθενούς.

2.2.B.5 | ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΟΙΛΙΑΣ

Η υποενότητα αυτή περιέχει στοιχεία για τις παθήσεις του πεπτικού και των οργάνων της κοιλιάς που χρήζουν χειρουργικής επέμβασης. Αρχικά, οι εκπαιδευτές/-τριες, με εισήγηση και χρήση ψηφιακών μέσων, αναφέρονται στα κλινικά συμπτώματα, τις επιπλοκές και τη χειρουργική ή συντηρητική αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών του περιτοναίου. Ειδικότερα, παρουσιάζεται η κλινική εικόνα και η αντιμετώπιση της φλεγμονής της σκληροκοειδούς απόφυσης, της οξείας κοιλιάς, της περιτονίτιδας, του ειλεού, της εκκολπωματίτιδας, των εντεροστομιών και των κακώσεων της κοιλιάς. Συνιστάται, για την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία, η κατανομή τους σε δύο ομάδες και η ανάθεση εργασιών, οι οποίες παρουσιάζονται στην τάξη. Στην πρώτη ομάδα ανατίθεται εργασία με θέμα τα αίτια πρόκλησης και τις επιπλοκές της περιτονίτιδας και του ειλεού και στη δεύτερη ομάδα ανατίθεται εργασία με θέμα τη χειρουργική αντιμετώπιση της περιτονίτιδας και του ειλεού, καθώς και τη φροντίδα των εντεροστομιών. Στη συνέχεια, αναλύονται το απόστημα ήπατος, η φλεγμονή των χοληφόρων, η χολολιθίαση, ο αποφρακτικός ίκτερος, η σπληνεκτομή και η οξεία παγκρεατίτιδα. Παράλληλα, με ταυτόχρονη έρευνα στο διαδίκτυο, εξηγούνται οι παθήσεις του ουροποιητικού που χρήζουν χειρουργικής αντιμετώπισης. Ακολούθως, ερμηνεύονται τα αίτια πρόκλησης και τα συμπτώματα των αιμορροΐδων, των ραγάδων ορθού, των περιεδρικών αποστημάτων και των συριγγίων και η αντιμετώπισή τους. Με καταιγισμό ιδεών γίνεται αναφορά στα συμπτώματα, τη φροντίδα και την αντιμετώπιση της διαπηθθείσας κύστης κόκκυγα μετά από χειρουργικό καθαρισμό. Ακόμα, προβάλλεται η χειρουργική αντιμετώπιση του καρκίνου σε όργανα της κοιλιάς και του πεπτικού. Τέλος, διατυπώνεται με εισήγηση ο μηχανισμός δημιουργίας κήλης και προβάλλονται με την εκπαιδευτική μέθοδο της μελέτης περίπτωσης τα συμπτώματα και η αντιμετώπιση των συνηθέστερων κηλών, όπως η βουβωνοκήλη, η ομφαλοκήλη και η διαφραγματοκήλη. Στη συγκεκριμένη υποενότητα εισάγεται σημαντική επιστημονική ορολογία του επαγγέλματος, που είναι απαραίτητη για την εργασία σε υγειονομικό εργασιακό περιβάλλον.

2.2.B.6 | ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΘΩΡΑΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΥΠΤΗΡΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στην τελευταία υποενότητα παρουσιάζονται επιμέρους παθήσεις και κακώσεις του θώρακα και του καλυπτηρίου συστήματος που αντιμετωπίζονται χειρουργικά. Η μαθησιακή ενότητα ολοκληρώνεται με την υποενότητα αυτή, που περιέχει γνώσεις απαιτούμενες στο επάγγελμα του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας». Ειδικότερα, με εισήγηση εξηγούνται επιστημονικοί όροι όπως εμπύημα, πνευμοθώρακας,

αιμοθώρακας, συλλογή πλευριτικού υγρού, θωρακοτομή και εντοπίζονται τα αίτια πρόκλησής τους. Προτείνεται ως διδακτική μέθοδος ενεργοποίησης των εκπαιδευομένων η έρευνα στο διαδίκτυο και η παρουσίαση των συμπτωμάτων του πνευμοθώρακα και του αιμοθώρακα, της χειρουργικής αντιμετώπισής τους με τοποθέτηση θωρακικής παροχέτευσης (Bülau) και της νοσηλευτικής φροντίδας ασθενούς με Bülau. Παράλληλα, αναφέρονται παθήσεις που χρήζουν θωρακοτομής, όπως όγκοι πνεύμονα, αντικατάσταση καρδιακής βαλβίδας και αορτοστεφανιαία παράκαμψη. Συνιστάται η προβολή ανάλογων βίντεο με καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις στις οποίες χρησιμοποιείται ρομποτική χειρουργική. Πρόσθετα, διακρίνεται η χειρουργική αντιμετώπιση σε ανευρύσματα θωρακικής και κοιλιακής αορτής και αποφράξεις αγγείων. Ταυτόχρονα, ταυτοποιούνται οι μετεγχειρητικές επιπλοκές, όπως η αιμορραγία, η πνευμονική εμβολή και οι λοιμώξεις, σε σχέση με τις χειρουργικές επεμβάσεις στον θώρακα, καθώς και οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις για την πρόληψη και φροντίδα τους. Επιπρόσθετα, εξετάζονται τύποι αιμορραγιών και καταπληξίας (shock), καθώς και η αντιμετώπισή τους. Ακόμα, με καταιγισμό ιδεών για αξιοποίηση πρότερων γνώσεων, γίνεται αναφορά στις καλοήθειες παθήσεις και στα νεοπλάσματα του μαστού. Με μελέτη περίπτωσης γυναίκας με χειρουργημένο καρκίνο μαστού, εξηγείται η αναγκαιότητα της έγκαιρης διάγνωσης και διενέργειας προληπτικού ή προσυμπτωματικού ελέγχου σύμφωνα με τα ισχύοντα πρωτόκολλα. Ακολούθως, στις παθήσεις του καλυπτηρίου συστήματος αναγνωρίζεται η σημασία της εκτίμησης της βαρύτητας των εγκαυμάτων και ταξινομούνται οι βαθμοί των εγκαυμάτων και παρουσιάζονται η χειρουργική αντιμετώπισή τους, η πρόληψη των επιπλοκών και η νοσηλευτική φροντίδα. Επιπλέον, καθορίζονται οι επιπλοκές, ο χειρουργικός καθαρισμός και η καθημερινή νοσηλευτική φροντίδα των κατακλίσεων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Σουμίλας, Α.-Γ. (1997). *Χειρουργική νοσηλευτική* (τόμοι Α'-Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Λίτσα.
2. Peate, I. (2020). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική με μια ματιά*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Συμπληρωματικές

1. Κανέλλος, Ι. (2021). *Γενική χειρουργική* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Ροτόντα.
2. Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής πρακτικής* (τόμοι Α'-Γ'), (επιμ. ελλ. έκδοση Χ. Λεμονίδου & Ε. Πατηράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Κύριος σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων από τους/τις καταρτιζόμενους/-ες στο πεδίο της παθολογίας και η εφαρμογή νοσηλευτικών πράξεων. Η λήψη ορθού ατομικού και οικογενειακού ιστορικού και η λήψη ζωτικών σημείων με ακρίβεια εκ μέρους των καταρτιζομένων αναδεικνύονται ως σημαντικά στοιχεία άσκησης του νοσηλευτικού έργου, σε συσχέτιση με τις συνδεόμενες παθολογικές καταστάσεις. Αναλύεται η αιτιολογία εμφάνισης των παθήσεων στο ειδικό πεδίο της ειδικότητας, όπως τα ιογενή λοιμώδη νοσήματα του αναπνευστικού συστήματος, οι νευρολογικές ασθένειες και η βασική κατηγοριοποίηση λοιμώξεων ως προς την εμφάνιση παθολογικής συμπτωματολογίας. Οι παθολογικές καταστάσεις που εμφανίζονται ανά σύστημα, καθώς και οι συχνότερες παθήσεις των οργάνων του ανθρωπίνου σώματος, εξηγούνται ως προς το θεωρητικό μέρος και συνδέονται με αποκτηθείσες γνώσεις και αναγκαίες νοσηλευτικές παρεμβάσεις.

Περαιτέρω, κύριες έννοιες, όπως η σηψαιμία και η σηπτική καταπληξία, καθώς και θέματα όπως οι διαγνωστικές δοκιμασίες, οι φλεγμονώδεις καταστάσεις, τα καρδιολογικά νοσήματα, τα συμπτώματα καρδιακών παθήσεων, οι διαγνωστικές εξετάσεις και οι παθήσεις του πεπτικού και των οργάνων του πεπτικού συστήματος, αναλύονται και εξηγούνται με έμφαση στην παροχή αποτελεσματικής νοσηλευτικής φροντίδας στις ανωτέρω καταστάσεις.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αντιλαμβάνονται την παθογένεια και τους βασικούς μηχανισμούς πρόκλησης των συχνότερων παθήσεων,
- Εκτιμούν τις ανάγκες των ασθενών, βάσει της κλινικής τους εικόνας, με σκοπό την ποιοτική νοσηλευτική φροντίδα,
- Εντοπίζουν τις βασικές εκδηλώσεις και τα συμπτώματα των κυριότερων παθήσεων,
- Αντιμετωπίζουν εγκαίρως νέα συμπτωματολογία πιθανών επιπλοκών παρεμβαίνοντας προληπτικά,
- Εκπαιδεύουν τον/την ασθενή και τα μέλη της οικογένειάς του/της,
- Προετοιμάζουν τον/την ασθενή για τις αναγκαίες εργαστηριακές και απεικονιστικές εξετάσεις,
- Αναγνωρίζουν τη σημασία της καταγραφής του νοσηλευτικού ιστορικού και τη συνεισφορά της λήψης πληροφοριών στην τελική διάγνωση,
- Προσεγγίζουν ξεχωριστά κάθε οργανικό σύστημα του/της ασθενούς, με σκοπό τη διερεύνηση της κατάλληλης νοσηλευτικής φροντίδας σε παθολογικές διαταραχές,

- Εφαρμόζουν την ενδεικνυόμενη νοσηλευτική παρέμβαση και φροντίδα στις κατά περίπτωση εντοπισμένες παθολογικές καταστάσεις,
- Ετοιμάζουν τον/την ασθενή για την έξοδο του/της από το νοσοκομείο,
- Σχεδιάζουν την κατ' οίκον νοσηλεία του/της ασθενούς που εξέρχεται από νοσοκομειακή μονάδα – εφόσον αυτή απαιτείται – σε συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Παθογένεια / Αιτιολογικοί παράγοντες / Εκλυτικοί παράγοντες / Μηχανισμός βλάβης / Σημεία και συμπτώματα / Θεραπευτική αντιμετώπιση / Διαφορική διάγνωση / Σταδιοποίηση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΡΙΣΜΟΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ, ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ – ΛΗΨΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
2	ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ – ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
3	ΖΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ
4	ΤΡΟΠΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ – ΕΝΔΟΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΕΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
5	ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΙΟΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΒΙΑΚΕΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
6	ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ, ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
7	ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΚΡΙΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Γ.1 | ΟΡΙΣΜΟΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ, ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ – ΛΗΨΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες που σχετίζονται άμεσα με τον μηχανισμό δημιουργίας βλάβης στον οργανισμό. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω επεξεργασίας εννοιών και κλινικών παραδειγμάτων, θα είναι σε θέση να προσδιορίζουν τους παράγοντες που επιδρούν στην ανθρώπινη υγεία και να παρεμβαίνουν υποστηρικτικά για τη διασφάλισή της. Αρχικά, περιγράφονται αναλυτικά οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εμφανίζεται η νόσος. Δίνεται έμφαση στην έννοια της φλεγμονής ως μηχανισμού αντίδρασης του σώματος και στις φάσεις της εξέλιξής της, με κύριο στόχο τον έγκαιρο εντοπισμό της από τους/τις βοηθούς νοσηλευτικής ψυχικής υγείας, ώστε να αντιμετωπιστεί με τα

κατάλληλα μέσα. Στη συνέχεια, γίνεται συσχέτιση με τη γενικότερη κατάσταση υγείας του ατόμου και τις τυχόν χρόνιες παθήσεις που αντιμετωπίζει. Επεξηγούνται οι τεχνικές άντλησης πληροφοριών που αφορούν τον/την ασθενή και αιτιολογούν τα συμπτώματά του/της. Ακολούθως, περιγράφονται τα στοιχεία που πρέπει να περιέχει ένα ιστορικό ασθενούς που αφορούν τον/την ίδιο/-α και την οικογένειά του/της. Τα στοιχεία αυτά συνεκτιμώνται, προκειμένου να γίνει σωστή διάγνωση, η οποία θα οδηγήσει στη σωστή πρόγνωση και την κατάλληλη θεραπεία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις δεξιότητες προσέγγισης των βοηθών νοσηλευτικής ψυχικής υγείας κατά τη διαδικασία λήψης του ιστορικού και άντλησης περαιτέρω πληροφοριών, σε συνεργασία με τον υπεύθυνο ιατρό, με σκοπό τη διευκόλυνση της δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης με τον/την ασθενή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση εικόνων και διαγραμμάτων, μπορούν να σχηματίζουν ομάδες εργασίας, στις οποίες θα συσχετίζουν τα συμπτώματα με το πιθανό νόσημα σε εστιασμένα παραδείγματα και ασκήσεις πρακτικής εφαρμογής.

2.2.Γ.2 | ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ – ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται η ιατρική εξέταση και η συμβολή του/της βοηθού νοσηλευτικής ψυχικής υγείας στη διαδικασία. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να σχεδιάζουν την κατάλληλη προετοιμασία για την πραγματοποίηση των εξετάσεων και θα περιγράφουν τα υλικά που θα χρειαστούν για τη διεξαγωγή τους. Στην εισαγωγή της υποενότητας διατυπώνονται οι έννοιες «σύμπτωμα» και «σημείο» και επεξηγούνται με παραδείγματα. Γίνεται επίδειξη των μέσων και των τεχνικών της κλινικής εξέτασης, ώστε να γίνει κατανοητή η διαδικασία και να αναδειχθεί ο ρόλος του/της βοηθού νοσηλευτικής ψυχικής υγείας. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται εκτεταμένη αναφορά στις εργαστηριακές διαγνωστικές εξετάσεις που πλαισιώνουν την κλινική εξέταση και επιβεβαιώνουν τη διάγνωση. Ακολούθως, τονίζεται ο ρόλος του/της βοηθού νοσηλευτικής ψυχικής υγείας στην πραγματοποίηση εργαστηριακών εξετάσεων, όπως μικροβιολογικές, αιματολογικές, βιοχημικές κ.ά. Συμπληρωματικά, αναφέρονται τα είδη των απεικονιστικών διαγνωστικών εξετάσεων και δίνεται έμφαση στην προστιθέμενη αξία τους στην τελική διάγνωση. Περιγράφεται ο ρόλος των βοηθών νοσηλευτικής ψυχικής υγείας στην προετοιμασία και στην υποστήριξη του/της ασθενούς, με ιδιαίτερη επισήμανση στο γεγονός ότι οι εξετάσεις αυτές ερμηνεύονται συνδυαστικά και συμπληρώνουν την κλινική εικόνα. Τέλος, περιγράφονται οι ενέργειες νοσηλευτικής φροντίδας για την προετοιμασία των ασθενών για τις εργαστηριακές, διαγνωστικές και απεικονιστικές εξετάσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συγκροτούν ομάδες εργασίας και μέσω μελετών κλινικών περιπτώσεων μπορούν να ανακαλούν στη μνήμη τους τα είδη των ιατρικών διαγνωστικών εξετάσεων που απαιτούνται ανά περίπτωση και να αναγνωρίζουν τη σημασία των αποτελεσμάτων τους για τη νοσηλευτική φροντίδα.

2.2.Γ.3 | ΖΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα αναλύονται τα ζωτικά σημεία του/της ασθενούς, τα οποία αφορούν τον έλεγχο των βασικών λειτουργιών του/της και περιλαμβάνουν τη θερμοκρασία, τον σφυγμό, την αναπνοή και την αρτηριακή πίεση. Επισημαίνεται η σημασία της ορθής λήψης τους, με στόχο τον εντοπισμό των παθολογικών καταστάσεων και την έγκαιρη αντιμετώπισή τους. Γίνεται περιγραφή των φυσιολογικών τιμών και παρουσιάζονται οι διακυμάνσεις που μπορούν να χαρακτηριστούν ως φυσιολογικές κατά περίπτωση. Πιο συγκεκριμένα, επεξηγούνται οι έννοιες πυρετικό δέκατο, πυρετός, υπερπυρεξία και παρουσιάζονται οι λόγοι που συντρέχουν για την εμφάνιση πυρετού. Ακολούθως, δίνεται ο ορισμός του σφυγμού, διασαφηνίζονται οι έννοιες ταχυσφυγμία, βραδυσφυγμία, αρρυθμία και τονίζεται η αξιολόγηση της συχνότητας του σφυγμού, η οποία διαφέρει ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα που μελετάται. Περιγράφεται η λειτουργία της αναπνοής και παρουσιάζονται οι φυσιολογικές τιμές στις διαφορετικές ηλικίες. Επεξηγούνται οι τύποι των παθολογικών αναπνοών και αναλύονται οι έννοιες δύσπνοια, ορθόπνοια, βήχας, κυάνωση, απόχρεμψη, αιμόπτυση, θωρακικό άλγος. Στη συνέχεια, δίνεται ο ορισμός της αρτηριακής πίεσης και διευκρινίζονται οι έννοιες υπέρταση, υπόταση και ορθοστατική υπόταση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επίδειξη των υλικών και των εργαλείων που χρησιμοποιούνται στη λήψη ζωτικών σημείων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στον ορθό τρόπο χρήσης των υλικών και των εργαλείων, προκειμένου να προχωρούν στη λήψη ζωτικών σημείων με ακριβή και αξιόπιστο τρόπο. Στο τέλος, γίνεται επίδειξη καταγραφής των ζωτικών σημείων σε νοσηλευτικά διαγράμματα και οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν σε αυτά τις μετρήσεις που έχουν ληφθεί.

2.2.Γ.4 | ΤΡΟΠΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ – ΕΝΔΟΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΕΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα αρχικά, γίνεται αναφορά σε βασικές έννοιες, όπως το λοιμώδες ή μεταδοτικό νόσημα, ο ξενιστής, ο φορέας, ο/η ασθενής, η μόλυνση, η λοίμωξη, ο χρόνος επώασης, η περίοδος μεταδοτικότητας και το μέσο μεταφοράς. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν τη νοσηλευτική παρέμβαση σε περιπτώσεις λοίμωξης και να αξιοποιούν τα ευρήματα των μελετών τους, για να προτείνουν μέτρα πρόληψης που πρέπει να ληφθούν. Επιχειρείται εκτενής ανάλυση των συνθηκών που επικρατούν κατά την εμφάνιση των λοιμωδών νοσημάτων, καθώς και του τρόπου μετάδοσής τους. Επισημαίνεται ο τρόπος μεταφοράς του λοιμογόνου παράγοντα από την πηγή μόλυνσης στον άνθρωπο, που μπορεί να χαρακτηριστεί ως άμεσος ή έμμεσος. Τονίζεται ότι η μετάδοση των λοιμωδών νοσημάτων μπορεί να γίνεται μέσω άλλων ανθρώπων, ζώων ή και άψυχων αντικειμένων. Περιγράφονται με λεπτομέρεια τα γενικά και ειδικά συμπτώματα που εμφανίζονται σε διαφορετικές περιπτώσεις. Ένα ιδιαίτερος σημαντικό τμήμα του περιεχομένου της μαθησιακής υποενότητας καταλαμβάνουν

οι ενδονοσοκομειακές λοιμώξεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους παράγοντες που συντελούν στην εμφάνισή τους, στις μορφές που απαντώνται στον χώρο του νοσοκομείου, στις συνθήκες που ευνοούν τη μετάδοσή τους και στις ορθές πρακτικές που εφαρμόζονται για την αποφυγή τους. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετώντας κλινικά παραδείγματα και πρακτικές ασκήσεις προσομοίωσης εντοπίζουν τις πηγές και τον τρόπο μετάδοσης ενός λοιμώδους νοσήματος και καταγράφουν τις πιθανές βλάβες που προκαλεί το λοιμώδες νόσημα στον ανθρώπινο οργανισμό.

2.2.Γ.5 | ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΙΟΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΒΙΑΚΕΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται τα πιο συχνά ιογενή λοιμώδη νοσήματα, όπως η γρίπη και το κοινό κρυολόγημα, και λοιμώξεις του νευρικού συστήματος, όπως η εγκεφαλίτιδα και ο έρπητας ζωστήρας.

Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να συσχετίζουν τα συμπτώματα με τις ασθένειες και να ιεραρχούν τις ενέργειες για τη νοσηλευτική φροντίδα του/της ασθενούς με λοιμώδες νόσημα. Παράλληλα, θα είναι σε θέση να συζητούν τη θεραπευτική αντιμετώπιση που ενδείκνυται σε κάθε σχετική περίπτωση. Επιπροσθέτως, στην υποενότητα μελετώνται τα εξανθηματικά και τα μη εξανθηματικά νοσήματα της παιδικής ηλικίας, όπως η ιλαρά, η ερυθρά, η ανεμοβλογιά, η παρωτίτιδα και η λοιμώδης μονοπυρήνωση. Ακολούθως, αναφέρονται τα νοσήματα που οφείλονται σε βακτήρια ή παράσιτα, όπως η μηνιγγίτιδα, ο τέτανος, ο κοκκύτης, οι στρεπτοκοκκικές και σταφυλοκοκκικές λοιμώξεις, οι σαλμονελλώσεις, η ελονοσία, η εχινοκοκκίαση κ.ά. Γίνεται εκτενής αναφορά στα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, όπως η σύφιλη, η βλεννόρροια, ο έρπητας των γεννητικών οργάνων, το AIDS κ.ά. Στη συνέχεια, αναλύονται διεξοδικά οι συχνότερες λοιμώξεις που εμφανίζονται σε ανοσοκατεσταλμένα άτομα, καθώς και ο μηχανισμός δημιουργίας της σήψης. Ακολούθως, εξετάζονται οι τρόποι παρέμβασης για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να αναλάβουν να παρουσιάσουν ένα περιστατικό, δίνοντας έμφαση στην κλινική εικόνα του/της ασθενούς. Με βάση αυτό το παράδειγμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω εννοιολογικών χαρτών, διαγραμμάτων ροής και μελετών περίπτωσης μπορούν να ταξινομήσουν τα συμπτώματα σε κατηγορίες με σκοπό την κατανόηση των συγκεκριμένων ασθενειών που μελετώνται.

2.2.Γ.6 | ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ, ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Στη μαθησιακή υποενότητα γίνεται αναφορά στην ανατομία και τη φυσιολογία του αναπνευστικού, του πεπτικού και του καρδιακού συστήματος του ανθρώπου, καθώς και στις διαγνωστικές εξετάσεις που πλαισιώνουν τη διάγνωση των παθήσεων των συστημάτων αυτών. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαμορφώνουν το νοσηλευτικό πλάνο φροντίδας του/της ασθενούς, λαμβάνο-

ντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν, καθώς και τις αναδυόμενες ανάγκες των ασθενών. Στην αρχή της υποεπνότητας, επεξηγείται ο μηχανισμός πρόκλησης βλάβης, που οδηγεί στις συνηθέστερες ασθένειες, και γίνεται ομαδοποίηση αυτών των ασθενειών με βάση την παθογένειά τους. Επιπρόσθετα, γίνεται περιγραφή των καταστάσεων που ορίζονται ως αλλεργικές αντιδράσεις και επαγγελματικές ασθένειες. Τονίζονται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εμφανίζονται οι παθήσεις των συστημάτων αυτών και γίνεται εκτενής περιγραφή των σημείων και συμπτωμάτων που συνδέονται άμεσα με αυτές. Πιο συγκεκριμένα, για παθήσεις που σχετίζονται με νεφροπλασίες στα όργανα αυτών των συστημάτων, εντοπίζονται τα πρώιμα και τα όψιμα συμπτώματα, ώστε να σκιαγραφείται το μέγεθος του προβλήματος. Με αφορμή αυτή τη διαδικασία, μελετάται η σταδιοποίηση του όγκου και οι αναμενόμενες επιπλοκές. Τα στοιχεία που θα προκύψουν θα καθορίσουν την ενδεδειγμένη αντιμετώπιση και την εξειδικευμένη νοσηλευτική φροντίδα, η οποία θα παρασχεθεί από τους/τις βοηθούς νοσηλευτικής ψυχικής υγείας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω χρήσης ανατομικών χαρτών και βιβλιογραφικής ανασκόπησης θα συμμετέχουν σε συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες, κατά τις οποίες θα παρουσιάζεται μια κλινική περίπτωση και, αφού διακρίνουν τα κυριότερα προβλήματα, θα αναγνωρίζονται οι βασικοί άξονες θεραπείας. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να ορίζουν με σαφήνεια τους παράγοντες που έχουν καθοριστικό ρόλο σε μια ασθένεια.

2.2.Γ.7 | ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΚΡΙΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Στην τελευταία μαθησιακή υποεπνότητα γίνεται αναφορά στην ανατομία και τη φυσιολογία του ουροποιητικού συστήματος του ανθρώπου. Στο τέλος της μαθησιακής υποεπνότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να αναγνωρίζουν τους παράγοντες που οδηγούν σε βλάβη των συστημάτων τα οποία μελετώνται και να σχεδιάζουν το κατάλληλο νοσηλευτικό πλάνο φροντίδας για τον/την ασθενή. Αρχικά, μελετάται ο ρόλος των νεφρών στο σώμα, ο οποίος σχετίζεται με την αποβολή των άχρηστων προϊόντων και τον καθαρισμό του αίματος. Τονίζεται η σημασία της υγείας των νεφρών, ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν τις προαναφερόμενες λειτουργίες. Παρουσιάζονται οι εργαστηριακές εξετάσεις του ουροποιητικού συστήματος, όπως η εξέταση ούρων, οι αιματολογικές εξετάσεις και ο απεικονιστικός έλεγχος, και αναλύονται τα συμπτώματα που οφείλονται σε δυσλειτουργίες του. Ακολούθως, αναγνωρίζονται οι κυριότερες παθήσεις που σχετίζονται με τη λειτουργία των νεφρών και συζητούνται οι τρόποι αντιμετώπισής τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης της οξείας και της χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας, καθώς και της νεφρολιθίασης. Παράλληλα, αναδεικνύεται ο ρόλος των βοηθών νοσηλευτικής ψυχικής υγείας σε διαδικασίες, όπως η αιμοκάθαρση και η μεταμόσχευση νεφρού. Αναφορικά με τις παθήσεις των ενδοκρινών αδένων, γίνεται περιγραφή των κυριότερων αδένων και οργάνων του ενδοκρινικού συστήματος, δη-

λαδή του παγκρέατος, του θυρεοειδούς αδένος, της υπόφυσης και των επινεφριδίων, και επεξηγείται η συμμετοχή τους στην εύρυθμη λειτουργία του σώματος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω χρήσης ανατομικών χαρτών και βιβλιογραφικής ανασκόπησης θα συμμετέχουν σε συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες, κατά τις οποίες, αφού μελετήσουν μια κλινική περίπτωση, θα εντοπίζουν τα κυριότερα προβλήματα και θα συζητούν τους βασικούς άξονες της θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Σαχίνη, Α. & Πάνου, Μ. (2011). *Παθολογική και χειρουργική νοσηλευτική: Νοσηλευτικές διαδικασίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Αθανάτου, Ε. (2007). *Παθολογική και χειρουργική κλινική νοσηλευτική* (8η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Συμπληρωματικές

1. Osborn, K. S., Wraa, C. E. & Watson, A. (2011). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική Ι* (τόμοι Α'–Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδης.
2. Αναγνωστόπουλος, Π. (2023). *Παθολογία: Βασικές γνώσεις στην κλινική πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Ροτόντα.

2.2.Δ • ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων και η κατάρτιση σε θέματα νοσηλευτικής φροντίδας στη γυναικολογία και στην παιδιατρική. Παρουσιάζονται και αναλύονται στοιχεία μαιευτικής φυσιολογίας, τα όργανα του γεννητικού συστήματος της γυναίκας, η νοσηλευτική φροντίδα σε φλεγμονές των γεννητικών οργάνων, η φυσιολογία της κύησης, η γονιμοποίηση, οι μεταβολές στην εγκυμοσύνη και η παρακολούθηση της εγκυμοσύνης. Αναλύονται οι συχνότερες παθολογικές γυναικολογικές καταστάσεις, με ιδιαίτερες αναφορές στην επίπτωση και τον επιπολασμό καρκίνων του μαστού και των γεννητικών οργάνων κ.ά., και συνδέονται με τις αναγκαίες νοσηλευτικές παρεμβάσεις, τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο θεραπευτικής αντιμετώπισης. Στο μέρος της ενότητας που αφορά την παιδιατρική εξετάζονται στοιχεία εμβρυολογίας και νεογνολογίας σε συνδυασμό με τις νοσηλευτικές τεχνικές περιποίησης του νεογνού. Αναδεικνύονται η σημασία της αντικειμενικής εξέτασης του νεογνού, η αύξηση και η ανάπτυξη, οι διατροφικές ανάγκες κατά τη βρεφική και παιδική ηλικία, καθώς και η σημασία της εφαρμογής του εθνικού προγράμματος εμβολιασμών. Ως προς τη νοσηλευτική φροντίδα, ιδιαίτερη έμφαση

δίνεται στην αντιμετώπιση λοιμώξεων του ανώτερου και κατώτερου αναπνευστικού συστήματος, καθώς και των λοιπών συστημάτων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/ες να:

- Αναλύουν τις κυριότερες φλεγμονές και λοιμώξεις του γεννητικού συστήματος της γυναίκας,
- Εφαρμόζουν νοσηλευτικές παρεμβάσεις στις παθήσεις που μπορεί να εμφανιστούν στη γυναίκα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της,
- Αναγνωρίζουν τις παθολογικές καταστάσεις που ενδέχεται να εμφανιστούν στη γυναίκα και στο έμβρυο, τόσο κατά τη διάρκεια της κύησης και του τοκετού όσο και της λοχείας,
- Συμμετέχουν ενεργά στην πρόληψη και αντιμετώπιση των γυναικολογικών και παιδιατρικών παθήσεων,
- Αξιοποιούν τις πληροφορίες που λαμβάνουν κατά τη λήψη νοσηλευτικού ιστορικού για την παροχή ολοκληρωμένης νοσηλευτικής φροντίδας,
- Ιεραρχούν τα προβλήματα, προκειμένου να συμβάλουν στον σχεδιασμό της νοσηλευτικής φροντίδας,
- Επισημαίνουν τις παρεκκλίσεις στη γυναικολογία και στην παιδιατρική,
- Παρέχουν εξατομικευμένη νοσηλευτική φροντίδα στα παιδιά,
- Υποστηρίζουν την εφαρμογή του εθνικού προγράμματος εμβολιασμών,
- Προάγουν τη νεογνολογική νοσηλευτική φροντίδα σε συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα,
- Βρίσκονται σε ετοιμότητα να παρέμβουν σε επείγουσες καταστάσεις στην παιδιατρική.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Λοιμογόνοι παράγοντες / Προσυμπτωματικός έλεγχος / Γυναικολογικός έλεγχος / Προεκλαμψία και εκλαμψία / Σακχαρώδης διαβήτης / Προγεννητικός έλεγχος / Παιδική θνησιμότητα / Εμβολιασμός / Πρόληψη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
2	ΚΥΗΣΗ – ΤΟΚΕΤΟΣ – ΛΟΧΕΙΑ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
3	ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ – ΦΛΕΓΜΟΝΕΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
4	ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
5	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ
6	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΕΟΓΝΟΥ ΚΑΙ ΒΡΕΦΟΥΣ – ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ
7	ΛΟΙΜΩΔΗ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Δ.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα γίνεται αναφορά στην ανατομία και τη φυσιολογία του ανθρώπινου σώματος, με έμφαση στην περιγραφή των οργάνων και των λειτουργιών του γυναικείου γεννητικού συστήματος. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να περιγράψουν τον μηχανισμό, μέσω του οποίου ωριμάζει το αναπαραγωγικό σύστημα της γυναίκας και το σώμα της γίνεται ικανό να φέρει εις πέρας μια εγκυμοσύνη. Έννοιες όπως η έμμηνος ρύση, ο ωοθηκικός κύκλος, ο γεννητικός κύκλος, η κύηση, ο τοκετός και η λοχεία αποσαφηνίζονται με τρόπο που καθιστά εμφανή τον συσχετισμό μεταξύ τους. Στο πλαίσιο της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας, οι βοηθοί νοσηλευτικής ψυχικής υγείας θα συμμετέχουν, κατόπιν σχετικής ανάθεσης από τους/τις νοσηλευτές/-τριες, σε ενέργειες που θα περιλαμβάνουν την υποδοχή του/της ασθενούς στο γυναικολογικό τμήμα, την προετοιμασία της για τον τακτικό γυναικολογικό έλεγχο, τη βοήθεια στη διενέργεια ειδικών γυναικολογικών εξετάσεων, τη λήψη δείγματος για περαιτέρω έλεγχο, τη διαχείριση αυτού του δείγματος και την ασφαλή μεταφορά του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρησιμοποίηση προπλασμάτων, χαρτών και έντυπου υλικού, προτείνεται να σχηματίζουν ομάδες εργασίας και, ως αποτέλεσμα των διεργασιών αυτών, να περιγράφουν αναλυτικά τις περιοχές του γεννητικού συστήματος, τις οποίες μελετούν, και να παρεμβαίνουν με τις ενέργειές τους. Όσον αφορά την εγκυμοσύνη, παρουσιάζονται τα όργανα και οι δομές που υποδέχονται και προωθούν το γονιμοποιημένο ωάριο, οι δομές που φιλοξενούν το κύημα, καθώς και οι περιοχές από τις οποίες περνά το έμβρυο κατά τον τοκετό.

2.2.Δ.2 | ΚΥΗΣΗ – ΤΟΚΕΤΟΣ – ΛΟΧΕΙΑ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Το περιεχόμενο της παρούσας μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στη νοσηλευτική φροντίδα κατά τις φάσεις της εγκυμοσύνης, της γέννησης και της λοχείας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να εφαρμόζουν αποτελεσματικές παρεμβάσεις νοσηλευτικής φροντίδας κατά τη διάρκεια των ανωτέρω διαδικασιών. Στην έναρξη της υποενότητας γίνονται αναφορές στη λειτουργία της μήτρας και των ωοθηκών, τη φάση της ωορρηξίας και τον σχηματισμό του εμβρύου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλούν στη μνήμη τους, μέσω χρήσης χαρτών, εικόνων και προπλάσμάτων, τις βασικές γνώσεις ανατομίας και φυσιολογίας των οργάνων του γυναικείου αναπαραγωγικού συστήματος. Παρουσιάζονται η φυσιολογική εγκυμοσύνη και οι αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα της γυναίκας, καθώς και οι παρεμβάσεις που απαιτούνται για την υποστήριξη της μητέρας και του εμβρύου. Στη συνέχεια, αναλύεται η παθολογία της κύησης με τη μελέτη των συχνότερων παθολογικών καταστάσεων που επηρεάζουν την εγκυμοσύνη, όπως η προεκλαμψία – εκλαμψία, ο διαβήτης της κύησης και η υπέρταση. Ακολούθως, περιγράφεται η διαδικασία του τοκετού και επισημαίνονται οι ενδείξεις διενέργειας καισαρικής τομής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παρουσίαση ειδικών περιπτώσεων, επιπλοκών και συναισθηματικών διακυμάνσεων που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της κύησης ή της λοχείας για τη γυναίκα, σε συσχέτιση με την παρεχόμενη νοσηλευτική φροντίδα, τόσο στις υπηρεσίες δευτεροβάθμιας όσο και στις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Τονίζεται επίσης η σημασία της υποβοήθησης του έργου των ιατρών και νοσηλευτών/-τριών κατά την κλινική εξέταση της εγκύου, καθώς και η αξία της νοσηλευτικής φροντίδας κατά τη διάρκεια της κύησης και του τοκετού. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω κλινικών ασκήσεων συζητούν τις κατάλληλες νοσηλευτικές παρεμβάσεις για τη φροντίδα της μητέρας κατά τη διάρκεια της παραμονής της στην κλινική.

2.2.Δ.3 | ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ – ΦΛΕΓΜΟΝΕΣ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη μελέτη και στην κατανόηση των παθολογικών καταστάσεων και φλεγμονών που αφορούν το γυναικείο αναπαραγωγικό σύστημα. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να προβαίνουν στις ενδεδειγμένες νοσηλευτικές ενέργειες για την αντιμετώπιση των παθολογικών γυναικολογικών καταστάσεων. Αρχικά, περιγράφονται οι φλεγμονές που σχετίζονται με την κύηση και τον τοκετό και οι κύριες γυναικολογικές παθήσεις, όπως η κύστη ωοθήκης, οι πολυκυστικές ωοθήκες, η ενδομητρίωση, η υπογονιμότητα, η μητρορραγία, η πρόπτωση της μήτρας, τα ινομύματα, τα κονδυλώματα, η τραχηλίτιδα, η ερυθροπλασία, οι μυκητιάσεις και η ακράτεια ούρων. Επιπροσθέτως, αναφέρονται οι συνήθεις χειρουργικές επεμβάσεις στο γυναικείο αναπαραγωγικό σύστημα και ο σημαντικός νοσηλευτικός ρόλος ως προς την προετοιμασία για το χειρουργείο, αλλά και ως προς την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης και τη διαχείριση του πόνου. Ιδιαίτερες επισημάνσεις γίνονται στα αίτια, στη διάγνωση και

στην αντιμετώπιση της εξωμήτριας κύησης, καθώς και στα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Ακολουθώντας, αναλύεται ο γυναικολογικός καρκίνος, δηλαδή οι κακοήθειες του γυναικείου γεννητικού συστήματος, όπως ο καρκίνος του ενδομητρίου, του τραχήλου της μήτρας, των ωοθηκών, του κόλπου και του αιδοίου. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον καρκίνο του μαστού, δεδομένου ότι παρατηρείται κυρίως στο γυναικείο φύλο, ενώ σύμφωνα με τα επιδημιολογικά δεδομένα είναι ο συχνότερος καρκίνος στις γυναίκες. Τονίζεται, σε αυτό το θεματικό πεδίο, η σπουδαιότητα της νοσηλευτικής φροντίδας στις περιπτώσεις του γυναικολογικού καρκίνου στα πρώτα στάδια της νόσου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών ασκήσεων, ενισχύουν τις δεξιότητες παρέμβασης στη νοσηλευτική αντιμετώπιση των γυναικολογικών παθήσεων και των ογκολογικών περιστατικών.

2.2.Δ.4 | ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι εξετάσεις για την πρόληψη και την προστασία της γυναικείας υγείας. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίζουν την αξία της εφαρμογής των προληπτικών εξετάσεων και πρακτικών για την αποτροπή ή έγκαιρη αντιμετώπιση της εμφάνισης προβλημάτων ή ασθενειών. Αρχικά, περιγράφεται ο κυτταρολογικός έλεγχος, γνωστός ως Pap test, για την ανίχνευση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα τρέχοντα επιδημιολογικά δεδομένα για την εμφάνιση του καρκίνου του μαστού και τους γυναικολογικούς καρκίνους. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της σύγκρισης διαγραμμάτων, μπορούν να ερμηνεύουν τα αποτελέσματα των δεικτών επιπολασμού και επίπτωσης σε συσχέτιση με την αξία της έγκαιρης παρέμβασης. Τονίζεται η σημασία του τακτικού αυτοελέγχου για την πρόληψη και ανίχνευση του καρκίνου του μαστού και η συμβολή των διαγνωστικών εργαλείων της ψηφιακής τεχνολογίας στην έγκαιρη διάγνωση. Επιπλέον, αναφέρεται το σύνολο των λοιπών γυναικολογικών εξετάσεων για την ανίχνευση προβλημάτων, όπως τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, οι φλεγμονές του γεννητικού συστήματος, οι ορμονικές διαταραχές κ.ά. Ακολουθώντας, επισημαίνεται η σπουδαιότητα του εθνικού προγράμματος εμβολιασμού κατά του ιού των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV) και η αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού για την προστασία από τον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας. Εκτενής αναφορά γίνεται στα θέματα του οικογενειακού προγραμματισμού, στις μεθόδους αντισύλληψης, στον έλεγχο της γονιμότητας και στην πρόληψη της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω συζητήσεων και πρακτικών ασκήσεων, αξιοποιούν τις προληπτικές εξετάσεις και τις τελευταίες εξελίξεις στον τομέα της προαγωγής της υγείας των γυναικών, προκειμένου να συμβάλλουν στην εφαρμογή του πλάνου της νοσηλευτικής φροντίδας.

2.2.Δ.5 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ

Σκοπός της παρούσας μαθησιακής υποενότητας είναι η εισαγωγή των εκπαιδευόμενων στην παρουσίαση των βασικών εννοιών της παιδιατρικής νοσηλευτικής και η προετοιμασία τους για την περαιτέρω εμβάθυνση στη θεματολογία που ακολουθεί. Προσδιορίζεται ο κλάδος της νοσηλευτικής που εστιάζεται στη φροντίδα και την υγεία των παιδιών από τη γέννηση έως την εφηβεία. Στο τέλος της συγκεκριμένης υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενισχύουν τις δεξιότητες της παιδιατρικής νοσηλευτικής φροντίδας, προκειμένου να διασφαλίσουν την ομαλή ανάπτυξη και την καλή υγεία των παιδιών στο πλαίσιο της διασύνδεσης των ιατρικών και νοσηλευτικών ειδικοτήτων. Το περιεχόμενο περιλαμβάνει τα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού, την αντιμετώπιση τραυματισμών από ατυχήματα και τη μελέτη παθολογικών καταστάσεων, όπως προβλήματα του αναπνευστικού, του αιμοποιητικού, του νευρικού και του κυκλοφορικού συστήματος κ.ά. Ειδικότερα, θα συζητηθούν τα θέματα που αφορούν την πρόληψη των ασθενειών, τη διεξαγωγή προληπτικών εξετάσεων και την προαγωγή της υγείας μέσω εμβολιασμών και εκπαίδευσης παιδιών, εφήβων και γονέων. Στη συνέχεια, εξετάζονται και συζητούνται τα θέματα της φροντίδας των παιδιών που νοσηλεύονται στο νοσοκομείο, οι παρεμβάσεις των βοηθών νοσηλευτικής ψυχικής υγείας στην προετοιμασία των παιδιών για το χειρουργείο και η ψυχολογική υποστήριξη του παιδιού και των μελών της οικογένειας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάλυση των κύριων διαταραχών της ψυχικής υγείας των παιδιών και των εφήβων, με αναφορές στο περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας «Ειδικά θέματα στην ψυχιατρική», που ακολουθεί στο εξάμηνο Δ'. Για τον λόγο αυτόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω μελέτης κλινικών περιστατικών και ασκήσεων, εξασκούνται στην αναγνώριση και διαχείριση των συναισθηματικών αντιδράσεων των παιδιών και των οικογενειών τους σε περιπτώσεις νοσηλείας ή άλλων δύσκολων καταστάσεων.

2.2.Δ.6 | ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΕΟΓΝΟΥ ΚΑΙ ΒΡΕΦΟΥΣ – ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ

Στην παρούσα υποενότητα περιγράφονται δύο κύριες θεματικές κατηγορίες, η παρακολούθηση του παιδιού αμέσως μετά τη γέννηση και η διενέργεια εμβολιασμών. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να γνωρίζουν τους τρόπους περιποίησης του νεογνού και να βοηθούν στην πρώτη ιατρική εξέτασή του. Παράλληλα, θα μπορούν να αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αξία των εμβολίων ως αποτελεσματικού εργαλείου για την πρόληψη ασθενειών στην παιδική ηλικία. Στο πρώτο θεματικό πεδίο περιγράφεται λεπτομερώς η φροντίδα του νεογνού και ο έλεγχος λειτουργίας των οργάνων και συστημάτων του. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι βασικές παράμετροι παρακολούθησης της ανάπτυξης, δηλαδή οι μετρήσεις βάρους, μήκους και περιμέτρου κεφαλής, καθώς και η οδοντοφυΐα. Ακολούθως, ελέγχεται η φυσιολογική ανάπτυξη των συστημάτων, όπως του μυοσκελετικού, του νευρικού, του αναπνευστικού, του πεπτικού και του ουροποιητικού συστήματος. Συμπληρωματικά, ελέγχεται η κινητική, η αισθητηριακή και η πνευματική ανάπτυξη του παιδιού. Επιση-

μαίνεται ότι οι ανωτέρω μετρήσεις και έλεγχοι εξετάζονται για τη διαπίστωση τυχόν αποκλίσεων από την αναμενόμενη φυσιολογική ανάπτυξη, προκειμένου να ληφθούν άμεσα τα αναγκαία μέτρα αντιμετώπισης.

Στο δεύτερο θεματικό πεδίο της υποεπάρκειας παρουσιάζεται το εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών για την πρόληψη των λοιμωδών νοσημάτων της παιδικής ηλικίας και συνδέεται άμεσα με τη φροντίδα του νεογνού. Τονίζεται η αξία του εμβολιασμού ως προληπτικού μέσου προστασίας, ιδιαίτερα για τους ευπαθείς πληθυσμούς, όπως τα βρέφη και τα παιδιά. Ειδικότερα, θα γίνουν επισημάνσεις, με αναφορές παραδειγμάτων, για την εξάλειψη ή τη μείωση σοβαρών νοσημάτων στην κοινότητα, όπως η πολιομυελίτιδα, η ευλογιά κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω διαγραμμάτων, πινάκων και μελετών περίπτωσης, περιγράφουν τα στάδια της φυσιολογικής εξέλιξης ενός παιδιού και συμμετέχουν επικουρικά στη διενέργεια εμβολιασμών.

2.2.Δ.7 | ΛΟΙΜΩΔΗ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια περιλαμβάνει την κατανόηση των μηχανισμών μετάδοσης των λοιμώξεων στην παιδική ηλικία. Στο τέλος της μαθησιακής υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να ερμηνεύουν τις επιδράσεις των λοιμωδών νοσημάτων στα παιδιά. Στην εισαγωγή της υποεπάρκειας, περιγράφονται τα λοιμώδη νοσήματα, τα οποία αφορούν ασθένειες που προκαλούνται από παθογόνους μικροοργανισμούς, όπως ιοί, βακτήρια, παράσιτα ή μύκητες, και μεταδίδονται από ένα άτομο σε άλλο. Ειδικότερα, περιγράφονται λοιμώδη νοσήματα που οφείλονται σε ιούς και μικρόβια, όπως η ιλαρά, η ερυθρά, η παρωτίτιδα, η ανεμοβλογιά, η μηνιγγίτιδα, οι ηπατίτιδες, ο κοκκύτης, οι στρεπτοκοκκικές και σταφυλοκοκκικές λοιμώξεις του αναπνευστικού, η λοιμώδης μονοκυρήνωση, η φυματίωση, ο τέτανος κ.ά. Παρουσιάζονται παραδείγματα και μελέτες περίπτωσης, στα οποία αναλύονται τα αίτια, ο τρόπος μετάδοσης, τα συμπτώματα, η κλινική εικόνα, η πρόληψη και η αντιμετώπιση, με αποτέλεσμα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διακρίνουν τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των λοιμωδών νοσημάτων. Στη συνέχεια, εξηγείται η αυξημένη μεταδοτικότητα των λοιμογόνων παραγόντων στην παιδική ηλικία, η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ευαισθησία του ανοσοποιητικού συστήματος των παιδιών, αλλά και στη δυσκολία λήψης αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης από τα παιδιά. Ιδιαίτερη επισήμανση γίνεται στη θεμελιώδη σημασία της πρόληψης και προφύλαξης των λοιμωδών νοσημάτων, η οποία συχνά περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή βασικών κανόνων υγιεινής, τον εμβολιασμό, τον περιορισμό της επαφής με μολυσμένα άτομα, αλλά και την ενίσχυση του οργανισμού των παιδιών με την κατάλληλη διατροφή, τη λήψη βιταμινών και την ενυδάτωση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω δημιουργίας ομάδων εργασίας και πρακτικών ασκήσεων, αναγνωρίζουν τους λοιμογόνους παράγοντες ως σημαντικούς κινδύνους για την υγεία των παιδιών.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Pappas, A., Hollingsworth, A. & Livingston, J. (2006). *Μαιευτική και γυναικολογική νοσηλευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
2. McKinney, E. S., James, S. R., Murray, S. S., Nelson, K. A. & Ashwill, J. W. (2020). *Παιδιατρική νοσηλευτική: Θεμελιώδεις αρχές της φροντίδας υγείας του παιδιού*. Λευκωσία: Broken Hill Publishers.

Συμπληρωματικές

1. Σαχίνη, Α. & Πάνου, Μ. (2011). *Παθολογική και χειρουργική νοσηλευτική: Νοσηλευτικές διαδικασίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Μπαρμπούνη, Α. (2022). *Εμβόλια και εμβολιασμοί: Ένα αγαθό απαραίτητο για τη δημόσια υγεία*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
3. Υπουργείο Υγείας. (2023). *Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών παιδιών και εφήβων 2023*. Αθήνα: Υπουργείο Υγείας. Ανακτήθηκε από: <https://www.moh.gov.gr/articles/health/dieythynsh-dhmosias-ygieinhs/emboliasmoi/ethniko-programma-emboliasmwn-epe-paidiwn-efhbwn/11252-programma-emboliasmwn-paidiwn-efhbwn-2023>

2.2.Ε • ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑ – ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η εξοικείωση των καταρτιζομένων με τις διαγνωστικές κατηγορίες παθήσεων και τις νοσηλευτικές παρεμβάσεις στη νευρολογία. Οι θεωρητικές γνώσεις ως προς τη δομή και τη λειτουργία του νευρικού συστήματος, την κλινική εξέταση, τις λοιμώξεις του νευρικού συστήματος και τους τραυματισμούς (κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, κακώσεις νωτιαίου μυελού, περιφερικών νεύρων) μελετώνται σε άμεση συσχέτιση με τις τεκμηριωμένες ενδείξεις άσκησης των νοσηλευτικών παρεμβάσεων. Η εκτίμηση της νοσηλευτικής κατάστασης του/της νευρολογικού/-ής ασθενούς, ως προς την αισθητικότητα και την κινητική του/της λειτουργία, η αντιμετώπιση λοιμώξεων του νευρικού συστήματος, καθώς και η ενημέρωση και η υποστήριξη κατά τη διενέργεια διαγνωστικών εξετάσεων εμπεριέχονται στην ύλη της ενότητας και εξετάζονται στο πλαίσιο της ολιστικής φροντίδας. Τέλος, ειδικές νοσηλευτικές παρεμβάσεις και συνήθειες πρακτικές, όπως στις παθήσεις του εγκεφάλου, στα αγγειακά εγκεφαλικά επεισόδια, στις χρόνιες νευρολογικές διαταραχές, στις παθήσεις των νευρικών ριζών και των περιφερικών νεύρων, καθώς και στις διαταραχές των μηνίγγων, της παρεγκεφαλίδας, του νωτιαίου μυελού, των νεύρων και των μυών, παρουσιάζονται και αναλύονται.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Εξοικειώνονται με τα νευρολογικά νοσήματα,
- Διακρίνουν τη συμπτωματολογία των νευρολογικών διαταραχών και παθήσεων,
- Διαφοροποιούν, βάσει της κλινικής εικόνας, τα νευρολογικά από τα ψυχιατρικά περιστατικά,
- Ευαισθητοποιούνται σε θέματα προσέγγισης ασθενών με νευρολογικά προβλήματα,
- Αναγνωρίζουν τη σημασία των θεραπευτικών παρεμβάσεων σε ασθενείς με νευρολογικές παθήσεις,
- Αξιολογούν ασθενείς με νευρολογικές διαταραχές,
- Επαναπροσδιορίζουν τις διαφορετικές ανάγκες φροντίδας των ασθενών με νευρολογικές παθήσεις,
- Προετοιμάζουν κατάλληλα τους ασθενείς για τη διενέργεια των διαγνωστικών εξετάσεων,
- Εφαρμόζουν συνήθεις νοσηλευτικές πρακτικές σε ασθενείς με νευρολογικές παθήσεις,
- Επιλέγουν εξειδικευμένες νοσηλευτικές παρεμβάσεις,
- Παρέχουν ολοκληρωμένη και εξατομικευμένη νοσηλευτική φροντίδα στους/στις ασθενείς με νευρολογικές διαταραχές ή παθήσεις.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νευρικό σύστημα / Νευρολογικές διαταραχές / Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις / Αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο / Επιληψία / Νόσος Alzheimer / Σκλήρυνση κατά πλάκας / Νόσος Parkinson / Μυασθένεια.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
2	ΑΓΓΕΙΑΚΑ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ
3	ΕΠΙΛΗΨΙΑ
4	ΚΡΑΝΙΟΕΓΚΕΦΑΛΙΚΕΣ ΚΑΚΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
5	ΕΚΦΥΛΙΣΤΙΚΕΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ
6	ΝΟΣΟΣ ΤΟΥ PARKINSON ΚΑΙ ΜΥΑΣΘΕΝΕΙΑ

2.2.E.1 | ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές γνώσεις για τη δομή και τη λειτουργία του νευρικού συστήματος. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζει το νευρικό σύστημα στον συντονισμό των λειτουργιών όλων των συστημάτων του οργανισμού. Αναπτύσσονται βασικές γνώσεις ανατομίας και φυσιολογίας του νευρικού συστήματος. Επιπλέον, παρέχονται βασικές γνώσεις για την εκτίμηση της νευρικής λειτουργίας και των προβλημάτων που προκύπτουν στις νευρολογικές διαταραχές και ιδιαίτερα στο επίπεδο συνείδησης του/της ασθενούς, καθώς και σε διαταραχές κινητικότητας, αισθητικότητας, βάδισης, ομιλίας, κατάποσης και γνωστικής λειτουργίας. Παρέχονται γνώσεις για την ορθή νοσηλευτική αξιολόγηση των προβλημάτων των ασθενών με νευρολογικές διαταραχές και δεξιότητες για τις αντίστοιχες νοσηλευτικές παρεμβάσεις. Ταυτόχρονα, γίνεται αδρή διάκριση της συμπτωματολογίας των νευρολογικών διαταραχών από αυτή των ψυχιατρικών. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι εξειδικευμένες διαγνωστικές εξετάσεις που αφορούν αυτή τη μαθησιακή ενότητα και αναδεικνύεται ο ρόλος του/της βοηθού νοσηλεύτη/-τριας σε αυτές. Ιδιαίτερα, αναλύονται η ενημέρωση του/της ασθενούς, η προετοιμασία, η κατάλληλη θέση, η υποστήριξη κατά τη διάρκεια της εξέτασης, η σωστή χρήση αποστειρωμένων υλικών, η ορθή αποστολή των δειγμάτων, η παρακολούθηση μετά την εξέταση για πιθανές παρενέργειες και η φροντίδα του/της ασθενούς που υποβάλλεται σε οσφυονωτιαία παρακέντηση. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι κατάλληλες οδηγίες που απαιτούνται και για άλλες εξετάσεις, όπως το ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, το ηλεκτρομυογράφημα, το σπινθηρογράφημα, η αξονική και η μαγνητική τομογραφία, η αγγειογραφία, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εξέταση, ώστε αυτές να γίνονται με ασφάλεια. Για την καλύτερη εμπέδωση και αφομοίωση αυτών των γνώσεων και δεξιοτήτων προτείνεται να χρησιμοποιηθούν προπλάσματα και οι εκπαιδευόμενοι/-ες να πραγματοποιήσουν ομαδικές εργασίες.

2.2.E.2 | ΑΓΓΕΙΑΚΑ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο ορισμός του αγγειακού εγκεφαλικού επεισοδίου και η διάκριση των ειδών του ανάλογα με το αίτιο που το προκαλεί. Αρχικά, αναλύονται οι αιτιολογικοί παράγοντες, αλλά και οι παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με την εμφάνιση της νόσου. Στη συνέχεια, ακολουθούν οι διαγνωστικές εξετάσεις που γίνονται, όπως αυτές αναφέρθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα, για την τελική διάγνωση της νόσου. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι κλινικές εκδηλώσεις του αγγειακού επεισοδίου ανάλογα με το αγγείο που έχει υποστεί βλάβη και οι επιπλοκές από τα διάφορα συστήματα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε κλινικές εκδηλώσεις, οι οποίες χρήζουν ιδιαίτερης νοσηλευτικής φροντίδας, όπως η ημιπληγία, η ημιπάρεση, η αφασία, η ημιανοψία, οι διαταραχές αποβολής ούρων και κοπράνων, οι

διαταραχές επιπέδου συνείδησης και συμπεριφοράς. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του/της ασθενούς που έχει υποστεί αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο. Συγκεκριμένα, αναλύονται η σωστή θέση του/της ασθενούς με συχνή εναλλαγή, η καταγραφή προσλαμβανόμενων και αποβαλλομένων υγρών για τη διατήρηση της οξεοβασικής ισορροπίας, η τακτική λήψη και αξιολόγηση των ζωτικών σημείων, η βελτίωση της κινητικότητας με ενεργητικές και παθητικές κινήσεις, η βοήθεια και η εκπαίδευση του/της ασθενούς για το έλλειμμα αυτοφροντίδας του/της, η εκπαίδευση της κύστης του/της ασθενούς με ασκήσεις Kegel και συγκεκριμένο πρόγραμμα ούρησης, η βοήθεια στη διαταραχή της λεκτικής επικοινωνίας, η κατοχύρωση της ασφάλειας του/της ασθενούς κατά τη σίτιση λόγω της πιθανής διαταραχής κατάποσης και η ακριβής χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην αποκατάσταση του/της ασθενούς με ενθάρρυνση για την αυτοφροντίδα, αλλά και για τη συμμετοχή των μελών της οικογένειας σε αυτήν.

2.2.Ε.3 | ΕΠΙΛΗΨΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζονται ο ορισμός της επιληψίας, η διάκρισή της από ψυχιατρικές διαταραχές, καθώς και η επιδημιολογία και η αιτιολογία της νόσου. Επιπλέον, αναφέρονται και διαχωρίζονται οι σπασμοί σε εστιακούς και γενικευμένους. Η επιληψία μπορεί να εκδηλώνεται με αφαιρέσεις (*petit mal*), τονικοκλονικούς σπασμούς ή γενικευμένες επιληπτικές κρίσεις, ενώ μπορεί να εξελιχθεί σε επιληπτική κατάσταση (*status epilepticus*). Στη συνέχεια, αναλύονται οι διαγνωστικές εξετάσεις που γίνονται, όπως αυτές αναφέρθηκαν σε προηγούμενη υποενότητα, για τη διάγνωση της νόσου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, που συμβάλλει στη διάγνωση της νόσου, και στον ρόλο του/της βοηθού νοσηλευτικής ψυχικής υγείας σε αυτή την εξέταση. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι κλινικές εκδηλώσεις της επιληψίας και οι κίνδυνοι που προκύπτουν από αυτές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη νοσηλευτική φροντίδα κατά τη διάρκεια των σπασμών, όπως στη διατήρηση της βατότητας του αεραγωγού, στην προφύλαξη από πτώσεις και τραυματισμούς και στην κατάλληλη θέση για αποφυγή εισρόφησης. Επισημαίνεται ο ρόλος της παρατήρησης της επιληπτικής κρίσης ως προς την ύπαρξη αύρας, τη διάρκεια των σπασμών, την ύπαρξη κραυγών, την εκροή σιέλου ή αφρού από το στόμα. Στη συνέχεια, δίνονται σαφείς οδηγίες που αφορούν την εκπαίδευση του/της ασθενούς όσον αφορά τη συστηματική λήψη της φαρμακευτικής του/της αγωγής, την αποφυγή του αλκοόλ, των μοναχικών δραστηριοτήτων και τη χρήση ειδικού ιατρικού βραχιολιού ή μενταγιόν. Επιπλέον, δίνονται οδηγίες για τη διατήρηση καταλόγου με τα φάρμακα της αγωγής που λαμβάνει, καθώς και με τα ονόματα και τα τηλέφωνα του/της ιατρού και των συγγενών. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ανάγκη μείωσης του άγχους του/της ασθενούς και στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των μελών της οικογένειας στη φροντίδα αυτή.

2.2.E.4 | ΚΡΑΝΙΟΕΓΚΕΦΑΛΙΚΕΣ ΚΑΚΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο ορισμός των κρανιοεγκεφαλικών κακώσεων και οι διάφοροι μηχανισμοί με τους οποίους προκαλούνται, καθώς και οι τύποι των κακώσεων (κακώσεις κρανίου, κακώσεις εγκεφάλου και ενδοκρανικές αιμορραγίες). Αρχικά, αναλύονται οι αιτιολογικοί παράγοντες, κυρίως, όμως, επισημαίνεται η πρόληψη με έμφαση στην εκπαίδευση του κοινού γενικά για την ασφαλή οδήγηση. Στη συνέχεια, ακολουθούν οι διαγνωστικές εξετάσεις που γίνονται, όπως αυτές αναφέρθηκαν σε προηγούμενη υποενότητα, για την τελική διάγνωση της βλάβης του εγκεφάλου. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι κλινικές εκδηλώσεις ανάλογα με το σημείο εντοπισμού της βλάβης. Στη συνέχεια, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του/της ασθενούς που έχει υποστεί εγκεφαλική κάκωση. Συγκεκριμένα, αναλύονται η σωστή θέση του/της ασθενούς με κεφαλή και αυχένα ακινητοποιημένα, η καταγραφή προσλαμβανομένων και αποβαλλομένων υγρών για τη διατήρηση της οξεοβασικής ισορροπίας, η τακτική λήψη και αξιολόγηση των ζωτικών σημείων, ο αποτελεσματικός καθαρισμός των αεραγωγών και, σε περίπτωση αναποτελεσματικής αναπνευστικής λειτουργίας, η διασωλήνωση και η μηχανική υποστήριξη, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση της ενδοκρανικής πίεσης. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι λοιμώξεις του κεντρικού νευρικού συστήματος, η αιτιολογία και οι κλινικές εκδηλώσεις των συχνότερων λοιμώξεων και ιδιαίτερα της μηνιγγίτιδας, της εγκεφαλίτιδας και του εγκεφαλικού αποστήματος. Αυτές οι γνώσεις βοηθούν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν τη σημασία της σωστής λήψης και αξιολόγησης των ζωτικών σημείων και ιδιαίτερα της θερμοκρασίας για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι απαιτούμενες νοσηλευτικές παρεμβάσεις, όπως η παρακολούθηση του επιπέδου συνείδησης, η εκτίμηση εκδήλωσης επιληπτικής δραστηριότητας, ο έλεγχος για έλλειμμα υγρών και η ορθή και συστηματική λήψη της φαρμακευτικής αγωγής. Τέλος, επισημαίνεται η ανάγκη υποστήριξης του/της ασθενούς με έλλειμμα αυτοφροντίδας και ο τρόπος παροχής της.

2.2.E.5 | ΕΚΦΥΛΙΣΤΙΚΕΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τις συνήθεις εκφυλιστικές νευρολογικές διαταραχές, οι οποίες είναι η νόσος Alzheimer και η σκλήρυνση κατά πλάκας. Αρχικά, αναλύεται η νόσος Alzheimer και παρουσιάζονται οι αιτιολογικοί παράγοντες, οι παράγοντες κινδύνου και τα προειδοποιητικά σημεία. Γίνεται αναφορά στην επιδημιολογία της νόσου. Απαραίτητη θεωρείται η ψυχομετρική εκτίμηση για την αξιολόγηση του βαθμού απώλειας της μνήμης και των άλλων γνωσιακών δεξιοτήτων με την πάροδο του χρόνου. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι κλινικές εκδηλώσεις της νόσου Alzheimer στο στάδιο Ι, στο στάδιο ΙΙ και στο στάδιο ΙΙΙ. Έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις για την εξατομικευμένη ικανοποίηση των αναγκών του/της ασθενούς και ιδιαίτερα σε παρεμβάσεις ασφάλειας για μείωση του κινδύνου πτώ-

σεων και μείωση των ατυχημάτων που σχετίζονται με διαταραχές αντίληψης. Ακόμη, απαιτείται η γνώση παρεμβάσεων προσανατολισμού στον χώρο, στον χρόνο και στο πρόσωπο και ιδιαίτερων τεχνικών επικοινωνίας με τον/τη συγκεκριμένο/-η ασθενή. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά για τον/τη φροντιστή/-τρια του/της ασθενούς και τις ανάγκες του/της. Στη συνέχεια, ακολουθεί η χρόνια απομυελινωτική νόσος, η σκλήρυνση κατά πλάκας. Γίνεται διάκριση στους τέσσερις τύπους της νόσου. Παρουσιάζονται οι κλινικές εκδηλώσεις που εμφανίζονται σχεδόν σε όλα τα συστήματα του οργανισμού, ενώ η νόσος χαρακτηρίζεται από υφέσεις και εξάρσεις. Ακολουθούν νοσηλευτικές διαγνώσεις και παρεμβάσεις που σχετίζονται με την αδυναμία του/της ασθενούς να επιτελέσει καθημερινές δραστηριότητες. Έμφαση δίνεται στην κόπωση του/της ασθενούς, η οποία επηρεάζει κάθε πλευρά της ζωής του/της, με την επίμονη αίσθηση εξάντλησης και τη μειωμένη ικανότητα για σωματική και πνευματική εργασία. Η κόπωση επηρεάζει την ικανότητά του/της να παραμένει ανεξάρτητος/-η και να καλύπτει τις προσωπικές του/της ανάγκες, τη σεξουαλική του/της λειτουργία, την κινητικότητα, τη βατότητα του αεραγωγού και, τέλος, την εικόνα για τον εαυτό του/της.

2.2.E.6 | ΝΟΣΟΣ ΤΟΥ PARKINSON ΚΑΙ ΜΥΑΣΘΕΝΕΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τη νόσο του Parkinson, τις επιπτώσεις, τα επιδημιολογικά δεδομένα και τα στάδια της νόσου. Στη συνέχεια, αναλύονται οι κλινικές εκδηλώσεις της νόσου του Parkinson, σχετιζόμενες με την κινητική δυσλειτουργία, με τη δυσλειτουργία του αυτόνομου νευρικού συστήματος και με τη νοητική και ψυχολογική δυσλειτουργία. Δίνεται έμφαση σε συμπτώματα χαρακτηριστικά της νόσου, όπως ο τρόμος ηρεμίας, η δυσκαμψία, η ανώμαλη στάση του σώματος, τα μικρά και γρήγορα βήματα, η κατάθλιψη και η άνοια, η σύγχυση και ο αποπροσανατολισμός, οι διαταραχές του ύπνου και της θρέψης και η κοινωνική απομόνωση. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις ανεπιθύμητες ενέργειες της φαρμακευτικής αγωγής. Ακολουθούν η νοσηλευτική αξιολόγηση, οι νοσηλευτικές διαγνώσεις και οι παρεμβάσεις που απαιτούνται. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στη διαταραχή της κινητικότητας που συνδέεται με αδυναμία κινητοποίησης του/της ασθενούς, αλλά και τον κίνδυνο πτώσεων με άλλες συνέπειες για τον/την ασθενή. Επισημαίνονται παρεμβάσεις όπως η εξατομικευμένη μέθοδος επικοινωνίας που μειώνει το άγχος και την απομόνωση, η κάλυψη των αναγκών του οργανισμού σε διαταραχές της θρέψης, η εκτίμηση των συνθηκών που επηρεάζουν τον ύπνο και, τέλος, η εκτίμηση του/της ασθενούς ως προς τον πόνο. Στη συνέχεια, αναπτύσσεται η μυασθένεια gravis, μια χρόνια διαταραχή που χαρακτηρίζεται από κόπωση και σοβαρή μυϊκή αδυναμία των σκελετικών μυών. Έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις που σχετίζονται με την κόπωση, ιδίως στους μυς της μάσησης, στον αναποτελεσματικό καθαρισμό των αεραγωγών και στον κίνδυνο λοιμώξεων, στη διατήρηση της ενυδάτωσης και στην αποφυγή της αφυδάτωσης, αλλά και στη διαταραχή της κατάποσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον χειρισμό Heimlich και στις τεχνικές αναρρόφησης για την αποτελεσματική αντίδραση σε πνιγμονή ή εισρόφηση.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. DeWit, S. (2009). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική: Έννοιες και πρακτική* (επιμ. ελληνικής έκδοσης Α. Λαμπρινού & Χ. Λεμονίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
2. Αθανάτου, Ε. (2007). *Παθολογική και χειρουργική κλινική νοσηλευτική*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Συμπληρωματικές

1. LeMone, P. & Burke, K. (2004). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική: Κριτική σκέψη κατά τη φροντίδα του ασθενούς* (επιμ. ελληνικής έκδοσης Η. Πανανουδάκη-Μπροκαλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Λαγού.
2. Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής απόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

2.2.ΣΤ • ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η πρακτική άσκηση σε μονάδες δευτεροβάθμιας περίθαλψης αποτελεί σημαντικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας των καταρτιζομένων, γιατί συνδέει την απόκτηση των θεωρητικών γνώσεων και δεξιοτήτων με την κλινική τους εφαρμογή στην πράξη. Στην πρακτική άσκηση επιδιώκεται, μεταξύ άλλων, η εφαρμογή μεθόδων και τεχνικών νοσηλευτικών παρεμβάσεων στα διδαχθέντα πεδία. Η διαδικασία της εισαγωγής του/της ασθενούς, η νοσηλεία και η έκδοση εξιτηρίου των ασθενών, η ανάπτυξη τεχνικών και διοικητικών δεξιοτήτων, η οριοθέτηση επαγγελματικής ταυτότητας, η προετοιμασία του/της ασθενούς για εργαστηριακές και απεικονιστικές διαγνωστικές εξετάσεις, η χορήγηση φαρμάκων, η διαχείριση υλικών και ιματισμού, η λήψη καρδιογραφήματος, η χρήση εξοπλισμού παρακολούθησης παραμέτρων και η παροχή ολοκληρωμένης νοσηλευτικής φροντίδας περιλαμβάνονται στις βασικές αρχές άσκησης των νοσηλευτικών καθηκόντων. Πραγματοποιείται εξάσκηση στον καθαρισμό εργαλείων, στην αποστείρωση, στη φροντίδα χειρουργικού και παθολογικού ασθενούς και, γενικώς, στην παροχή ολιστικής και εξατομικευμένης νοσηλευτικής φροντίδας σε νοσηλευόμενους/-ες ασθενείς που δύνανται να αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα σε ευρύ φάσμα συστημάτων, όπως το καρδιαγγειακό, το ουροποιητικό, το νευρικό και το ψυχικό σύστημα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Προσδιορίζουν τη σκοπιμότητα συγκεκριμένων νοσηλευτικών ενεργειών ως προς το αντίστοιχο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα,
- Συγκεντρώνουν τα δεδομένα σχετικά με την κατάσταση της υγείας των ασθενών με απώτερο στόχο τη βέλτιστη νοσηλευτική αξιολόγηση,
- Αποκτούν δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας με τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας, καθώς και με τους/τις ασθενείς σε πραγματικές συνθήκες εργασίας,
- Εφαρμόζουν νοσηλευτικές παρεμβάσεις με αποτελεσματικότητα και ασφάλεια,
- Χορηγούν με ασφάλεια και ακρίβεια την προτεινόμενη φαρμακευτική αγωγή,
- Αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής μέσω του ανθρωπιστικού μοντέλου προσέγγισης,
- Αναλαμβάνουν την ευθύνη των παρεχόμενων νοσηλευτικών παρεμβάσεων,
- Αναγνωρίζουν τα όρια του πεδίου πρακτικής και των δεξιοτήτων που απορρέουν από το επαγγελματικό καθηκοντολόγιο,
- Ευαισθητοποιούνται στην εφαρμογή νοσηλευτικών ενεργειών που βασίζονται σε τεκμηριωμένες ενδείξεις στο πλαίσιο συνεργασίας με τη διεπιστημονική ομάδα,
- Παρέχουν εξατομικευμένη και ολοκληρωμένη νοσηλευτική φροντίδα ανά παθολογική κατάσταση,
- Υποστηρίζουν με σεβασμό τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαφορετικότητα του ατόμου, μέσω της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νοσηλευτικό τμήμα / Παθολογική κλινική / Χειρουργική κλινική / Ψυχιατρική κλινική / Νοσοκομειακό εισιτήριο και εξιτήριο / Παρακέντηση / Νοσοκομειακές λοιμώξεις / Εργαστηριακές εξετάσεις / Ολιστική φροντίδα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
2	ΑΤΟΜΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ
3	ΓΕΝΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
4	ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
5	ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
6	ΠΕΡΙΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Κείμενο αναφοράς

2.2.ΣΤ.1 | ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Στην εισαγωγική υποενότητα προσδιορίζεται ότι οι νοσηλευτικές δεξιότητες που αναπτύσσονται στη μαθησιακή ενότητα εφαρμόζονται σε ασθενείς παθολογικών και χειρουργικών τομέων που αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα σε ευρύ φάσμα συστημάτων. Πρωτίστως, αναφέρεται ο ρόλος, η ιστορία και η λειτουργία του νοσοκομείου στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση. Κατόπιν, προβάλλεται το οργανόγραμμα, οι αρμοδιότητες της νοσηλευτικής υπηρεσίας και οι παρεμβάσεις στην πρόληψη της ασθένειας και στην ολιστική φροντίδα των ασθενών. Στη συνέχεια, συνιστάται η κατανομή των εκπαιδευόμενων σε ομάδες δύο ατόμων και η τοποθέτησή τους στα χειρουργικά και παθολογικά τμήματα του νοσοκομείου. Η λειτουργία και οι χώροι του νοσηλευτικού τμήματος παρουσιάζονται μέσω ξενάγησης στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα γραφεία ιατρών και νοσηλευτών/-τριών, οι χώροι νοσηλείας, οι θάλαμοι ασθενών, ο εξοπλισμός και οι βοηθητικοί χώροι. Ακόμη, ορίζονται οι διοικητικές λειτουργίες του τμήματος, όπως η διευθέτηση εισιτηρίου, η εισαγωγή και η παραλαβή του/της ασθενούς. Ταυτόχρονα, διευκρινίζονται οι διαδικασίες εσωτερικής και εξωτερικής διακομιδής και έκδοσης εξιτηρίου του/της ασθενούς. Επιδεικνύεται και πραγματοποιείται η συμπλήρωση διοικητικών και νοσηλευτικών εντύπων, όπως ο ατομικός φάκελος, το νοσηλευτικό ιστορικό, η ενημερωμένη συναίνεση και τα συστήματα αναφοράς, καταγραφής και τεκμηρίωσης που χρησιμοποιούνται σε κάθε εργασιακό χώρο. Επιδίδεται παράλληλα η σταδιακή συμμετοχή των εκπαιδευόμενων, μετά από επίδειξη, στην εισαγωγή και υποδοχή του/της ασθενούς στην κλινική και δίνεται έμφαση στην προσωπική παρουσίαση στον/στην ασθενή. Προτείνεται η εφαρμογή τεχνικών επικοινωνίας, όπως η ενεργητική ακρόαση, ως τρόπος συλλογής πληροφοριών από τον/την ασθενή και τους/τις οικείους/-ες για τη συμπλήρωση των εντύπων. Πρόσθετα, επισημαίνεται η τήρηση της δεοντολογίας του επαγγέλματος και του νοσηλευτικού απορρήτου για την προστασία των ασθενών και των εργαζομένων. Συνιστάται η ανάθεση εργασίας με θέμα τη διαχείριση του/της ασθενούς με διαφορετικό πολιτισμικό και θρησκευτικό υπόβαθρο. Η υποενότητα εξασφαλίζει την κατανόηση της οργάνωσης και της λειτουργίας του νοσηλευτικού τμήματος, γνώση απαραίτητη σε μονάδες δευτεροβάθμιας περίθαλψης.

2.2.ΣΤ.2 | ΑΤΟΜΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην εφαρμογή δεξιοτήτων υγιεινής στον/στην ασθενή σε πραγματικές συνθήκες στα παθολογικά και χειρουργικά τμήματα του νοσοκομείου. Προτείνεται η κατανομή των εκπαιδευόμενων ανά ζεύγη σε θαλάμους ασθενών για τη διευθέτηση κλινών με χρήση μέσων ατομικής προστασίας για την πρόληψη μετάδοσης λοιμώξεων. Αναλυτικότερα, συγκεντρώνεται το απαιτούμενο υλικό, λαμβάνονται μέτρα για αερισμό του θαλάμου, απομακρύνονται

οι επισκέπτες και εξασφαλίζεται η ιδιωτικότητα των ασθενών. Ακολούθως, στρώνονται κενές κλίνες και πραγματοποιείται αλλαγή ιματισμού σε περιπατητικούς/-ές και κλινήρεις ασθενείς σε ύπτια ή πλάγια θέση, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Προτείνεται η άσκηση των εκπαιδευομένων στην τοποθέτηση ασθενών στις ειδικές θέσεις στην κλίνη και στην έγερση, με σκοπό τη μείωση επιπλοκών από την παρατεταμένη κατάκλιση. Ταυτόχρονα, εκπαιδεύονται στη διδασκαλία και ενθάρρυνση των ασθενών για άσκηση και κινητοποίηση. Παράλληλα, επιδεικνύονται τεχνικές σωστής στάσης και αρχές μηχανικής του ανθρωπίνου σώματος για την προστασία από την καταπόνηση κατά την παροχή νοσηλευτικής φροντίδας στους/στις ασθενείς. Επιπλέον, ασκούνται στη διαχείριση και απομάκρυνση μολυσμένου ιματισμού σε ξεχωριστούς υδατοδιαλυτούς σάκους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανέμονται σε ομάδες μαζί με το προσωπικό του νοσηλευτικού τμήματος και παρέχεται πρωινή φροντίδα και ατομική υγιεινή στους/στις ασθενείς, όπως περιποίηση στοματικής κοιλότητας, περιποίηση προσώπου και λαιμού, λούσιμο κεφαλής, λουτρό σώματος, ποδόλουτρο. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην τοποθέτηση και αφαίρεση σκωραμίδας ή ουροδοχείου και στην τοπική φροντίδα του περινέου. Συνιστάται η ανάθεση εργασίας με θέμα τη λήψη νοσηλευτικού ιστορικού σε κατακεκλιμένο/-η ασθενή με νευρολογικά προβλήματα. Οι νοσηλευτικές δεξιότητες της δεύτερης υποενότητας συνδέονται με τις μαθησιακές ενότητες της ειδικότητας, που περιλαμβάνουν αξιολόγηση, σχεδιασμό και παρέμβαση στη φροντίδα του/της ασθενούς, και εφαρμόζονται σε όλες τις δομές νοσηλείας.

2.2.ΣΤ.3 | ΓΕΝΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στην τρίτη υποενότητα περιέχονται νοσηλευτικές πράξεις που χρησιμοποιούνται ευρέως στην άσκηση του επαγγέλματος, τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών, υλοποιούν στην πρακτική άσκηση. Πρωτίστως, ενθαρρύνεται η συμμετοχή στη διεπιστημονική ομάδα για τη φροντίδα των ασθενών. Αναλυτικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στον προγραμματισμό των κλινικών παρεμβάσεων, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης ιατρών και νοσηλευτών/-τριών στους/στις ασθενείς, και εξοικειώνονται με την προετοιμασία και την πραγματοποίηση της κλινικής εξέτασης του/της ασθενούς. Επίσης, προτείνεται η ενεργοποίησή τους κατά τον προγραμματισμό και την προετοιμασία των διαγνωστικών απεικονιστικών εξετάσεων και κατά τη λήψη βιολογικών δειγμάτων για εργαστηριακό έλεγχο, καθώς και τριχοειδικού αίματος για μέτρηση σακχάρου. Ακόμη, συνιστάται η εκπαίδευση στη σύνδεση των ηλεκτροδίων σε ασθενή με καρδιολογικά προβλήματα για λήψη ηλεκτροκαρδιογραφήματος. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται λήψη και καταγραφή ζωτικών σημείων στο θερμομετρικό διάγραμμα, στις ώρες που προβλέπονται σε κάθε κλινική. Συγχρόνως, συμπληρώνονται τα πεδία ιατρικών οδηγιών και νοσηλευτικών παρεμβάσεων με τα σύμβολα απεικόνισής τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες στην κλινική εξασκούνται στη λήψη ατομικών μέτρων προστασίας, όπως πλύσιμο και αντισηψία χεριών, και στη χρήση ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού (μάσκες, ποδιές, γά-

ντια), στο πλαίσιο της πρόληψης και μείωσης της μετάδοσης ενδονοσοκομειακών λοιμώξεων. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τη διαχείριση μολυσματικού υλικού, αιχμηρών αντικειμένων, ακάθαρτων εργαλείων και σωματικών υγρών. Πρόσθετα, γίνεται επίδειξη στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, οι οποίοι/-ες εξασκούνται στην εφαρμογή και αφαίρεση αποστειρωμένων γαντιών. Συνιστάται η παρακολούθηση και εφαρμογή της διαδικασίας απολύμανσης επιφανειών, εργαλείων, εξοπλισμού, προκειμένου να αποτραπεί η μετάδοση παθογόνων μικροοργανισμών. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται στην προετοιμασία χειρουργικού πεδίου και στη διαχείριση αποστειρωμένου υλικού, εργαλείων, ιματισμού και οργάνων με άσηπτη τεχνική και προετοιμάζουν σετ αλλαγής για αποστείρωση.

2.2.ΣΤ.4 | ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Στην υποενότητα αυτή, η εξάσκηση των εκπαιδευομένων εστιάζεται στην ετοιμασία και χορήγηση φαρμάκων και ενδοφλέβιων υγρών, η οποία υλοποιείται ανάλογα με τις ανάγκες και την κλινική κατάσταση του/της ασθενούς. Αναλυτικότερα, υπό την επίβλεψη του/της εκπαιδευτή/-τριας και του/της υπεύθυνου/-ης νοσηλεύτη/-τριας, συνιστάται η συμμετοχή στη διαδικασία προετοιμασίας και χορήγησης φαρμάκων στους/στις ασθενείς, ακολουθώντας τις αρχές ασφαλούς χορήγησής τους. Ειδικότερα, χορηγούνται φάρμακα, όπως σιρόπια, δισκία και κάψουλες, από το στόμα (PO) ή μέσω του ρινογαστρικού καθετήρα. Κατόπιν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη χορήγηση φαρμάκων με υποδόρια και ενδομυϊκή ένεση (SC, IM) στα κατάλληλα ανατομικά σημεία του σώματος. Πραγματοποιείται τοπική χορήγηση φαρμάκων διαδερμικά, με αλοιφές, καθώς και ενστάλαξη οφθαλμικών και ωτικών σταγόνων κατά περίπτωση. Στη συνέχεια, καταγράφονται οι νοσηλευτικές πράξεις στην κάρτα νοσηλείας του/της ασθενούς. Επιδιώκεται η παρακολούθηση και συμμετοχή των εκπαιδευομένων στη διαδικασία φλεβοκέντησης για τοποθέτηση φλεβοκαθετήρα. Συγχρόνως, διενεργείται αλλαγή ορού σε ασθενείς που λαμβάνουν υγρά με ενδοφλέβια έγχυση, αφού προηγηθεί εμπλουτισμός του ορού με ηλεκτρολύτες, ιχνοστοιχεία και φάρμακα. Συνιστάται η μελέτη περίπτωσης και η καταγραφή αναγκών ασθενούς με ψυχιατρικά προβλήματα. Πρόσθετα επιδεικνύεται ο εξοπλισμός της κλινικής για οξυγονοθεραπεία. Συνιστάται η επίδειξη και η εξάσκηση στις αρχές και τα μέτρα ασφαλείας χορήγησης οξυγόνου με ρινικό καθετήρα, με απλή μάσκα και με μάσκα Venturi. Χορηγούνται σε ασθενείς εισπνεόμενα φάρμακα με μάσκες νεφελοποίησης. Προτείνεται η ανάθεση εργασίας με θέμα την καταγραφή και παρουσίαση μέτρων ασφαλείας που λαμβάνονται κατά την οξυγονοθεραπεία. Ενδείκνυται η ανάλυση της νοσηλευτικής φροντίδας του/της ασθενούς που υποβάλλεται σε μετάγγιση και η εκπαίδευση σε δεξιότητες μετάγγισης αίματος ή παραγώγων του. Παράλληλα, περιγράφεται η αντιμετώπιση πιθανών παρενεργειών κατά τη μετάγγιση και οι αντίστοιχες νοσηλευτικές ενέργειες. Η υποενότητα περιλαμβάνει μεγάλο φάσμα νοσηλευτικών παρεμβάσεων που απαιτούνται για την άσκηση του επαγγέλματος.

2.2.ΣΤ.5 | ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στην πέμπτη υποενότητα περιγράφονται νοσηλευτικές πράξεις που εφαρμόζονται για την κάλυψη διατροφικών και απεκκριτικών αναγκών του/της ασθενούς και τη διατήρηση της ακεραιότητας του δέρματος. Ειδικότερα, επιδιώκεται η παρακολούθηση της διαμόρφωσης διαιτολογίου, σύμφωνα με τις ειδικές ανάγκες θρέψης των ασθενών, όπως των ασθενών με νεφρολογικά προβλήματα, και τις οδηγίες της διεπιστημονικής ομάδας. Παράλληλα, ενθαρρύνεται η συμμετοχή των εκπαιδευμένων στη σίτιση ασθενών από το στόμα, από ρινογαστρικό καθετήρα ή στομία. Ακόμη, προτείνεται άσκηση στην προετοιμασία και εφαρμογή παρεντερικής σίτισης ασθενών μέσω κεντρικών γραμμών ενδοφλέβιας έγχυσης. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με επίβλεψη του/της εκπαιδευτή/-τριας, συγκεντρώνουν απαιτούμενα υλικά και συνεισφέρουν στην τοποθέτηση ρινογαστρικού καθετήρα. Κατόπιν, μελετώνται περιπτώσεις ασθενών με νηστιδοστομία, διερευνώνται οι λόγοι δημιουργίας της και γίνεται αναφορά στα είδη στομιών. Προτείνεται παροχή φροντίδας σε ασθενείς με γαστροστομία, ειλεοστομία, νηστιδοστομία, κολοστομία και ουρητηροστομία. Στο πλαίσιο της διατήρησης της ακεραιότητας του δέρματος του/της ασθενούς πραγματοποιούνται νοσηλευτικές παρεμβάσεις πρόληψης κατακλίσεων, καθώς και φροντίδας ελκών πίεσης για την αποκατάστασή τους. Εκτελούνται χαμηλοί και υψηλοί υποκλυσμοί για διευκόλυνση της απεκκριτικής λειτουργίας του/της ασθενούς. Ακόμη, για την κινητοποίηση του εντερικού σωλήνα λόγω παρατεταμένης κατάκλισης τοποθετείται σωλήνας αερίων και χορηγείται υπόθετο για θεραπευτικούς ή απεκκριτικούς λόγους. Συνιστάται η συμμετοχή στη συγκέντρωση απαιτούμενου υλικού και στη διαδικασία θωρακικής, κοιλιακής, ηπατικής και οσφυονωτιαίας παρακέντησης. Προετοιμάζεται το αναγκαίο υλικό για τοποθέτηση καθετήρα ουροδόχου κύστεως και λαμβάνεται δείγμα ούρων με άσηπτη τεχνική για καλλιέργεια. Στη συνέχεια, παρέχεται νοσηλευτική φροντίδα κατά την πλύση της ουροδόχου κύστης. Οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις σχεδιάζονται, εκτελούνται και αξιολογούνται σύμφωνα με τις νόσους και τις ανάγκες των νοσηλευόμενων. Οι νοσηλευτικές πράξεις που διενεργούνται στην πρακτική στο νοσοκομείο συνδέονται με γνώσεις και δεξιότητες που εφαρμόζονται σε κάθε επαγγελματικό περιβάλλον εργασίας.

2.2.ΣΤ.6 | ΠΕΡΙΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η τελευταία υποενότητα επικεντρώνεται στην προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα του/της ασθενούς, με έμφαση στη διαχείριση του χειρουργικού στρες. Αρχικά, συνιστάται η ενασχόληση με την προεγχειρητική αξιολόγηση και με τη σωματική και ψυχολογική προετοιμασία του/της ασθενούς για το χειρουργείο. Αναλυτικότερα, προτείνεται η συμμετοχή των εκπαιδευμένων στην προεγχειρητική φροντίδα ασθενών, κατά τον προγραμματισμό και την πραγματοποίηση των εργαστηριακών και απεικονιστικών εξετάσεων. Υπό την επίβλεψη των εκπαιδευτών/-τριών και των υπεύθυνων νοσηλευτών/-τριών της κλινικής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρακολουθούν τη δι-

αδικασία της προνάρκωσης και τη διευθέτηση του θαλάμου για την υποδοχή του/της ασθενούς από το χειρουργείο. Ακόμη, συνιστάται η ετοιμασία χειρουργικής κλίνης για την υγιεινή και την ασφάλεια του/της χειρουργημένου/-ης ασθενούς. Ταυτόχρονα, ο/η ασθενής και οι οικείοι ενημερώνονται για τις προγραμματισμένες προεγχειρητικές και μετεγχειρητικές ενέργειες. Ακολούθως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη μετεγχειρητική φροντίδα του/της ασθενούς. Ειδικότερα, εφαρμόζεται η παραλαβή του/της ασθενούς από το χειρουργείο και η διαχείριση των ειδικών αναγκών του/της, όπως η τοποθέτησή του/της στην ορθή θέση στην κλίνη, ανάλογα με την επέμβαση. Πραγματοποιείται μέτρηση και καταγραφή ζωτικών παραμέτρων και καθορίζονται οι ώρες λήψης τους. Αξιολογείται και αντιμετωπίζεται ο μετεγχειρητικός πόνος και παρακολουθείται ο/η ασθενής για εμφάνιση επιπλοκών. Εφαρμόζονται οι κατάλληλες νοσηλευτικές ενέργειες σε περιπτώσεις αιμορραγίας από το χειρουργικό τραύμα και τις παροχετεύσεις. Επίσης, αλλάζονται οι σάκοι παροχετεύσεων και καταγράφεται η ποσότητα και η χροιά των παροχετευόμενων υγρών. Στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ανατίθεται η μέτρηση και καταγραφή των προσλαμβανομένων και αποβαλλομένων υγρών για την παρακολούθηση του ισοζυγίου υγρών εικοσιτετραώρου. Στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες επιδεικνύονται τρόποι έγερσης του/της ασθενούς από την κλίνη και ασκήσεις για την κινητοποίησή του/της, εφαρμόζοντας τις αρχές μηχανικής του σώματος. Η ενότητα αυτή αξιοποιεί γνώσεις και δεξιότητες από όλες τις μαθησιακές ενότητες της ειδικότητας, απαραίτητες για την άσκηση του επαγγέλματος.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μπαλτόπουλος, Γ. Ι. (επιμ.). (2013). *Βασικές, ανώτερες και εξειδικευμένες νοσηλευτικές δεξιότητες*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Φασόη, Γ., Κελέση, Μ. & Παπαγεωργίου, Ε. Δ. (2019). *Αρχές και κλινικές δεξιότητες στη νοσηλευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντάρα.

Συμπληρωματικές

1. Nicol, M., Bavin, C., Bedford-Turner, S., Cronin, P. & Rawling-Anderson, K. (2004). *Βασικές νοσηλευτικές διαδικασίες* (επιμ. Γ. Μπίτση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
2. Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής πρακτικής* (τόμοι Α'-Γ'), (επιμ. ελλ. έκδοσης Χ. Λεμονίδου & Ε. Πατηράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

2.3 • ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄

2.3.A • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων από τους/τις καταρτιζόμενους/-ες της ειδικότητας στο πεδίο της ψυχιατρικής επιστήμης. Ειδικότερα, στην ενότητα αυτή διασαφηνίζεται η έννοια της ψυχικής νόσου, γίνονται αναφορές στην ιστορική εξέλιξη της ψυχιατρικής, στη σύνδεσή της με τις κοινωνικές επιστήμες, στη δεοντολογία, στην ταξινόμηση των ψυχικών διαταραχών, στη βιολογία των ψυχικών νοσημάτων και στην ψυχοφαρμακολογία. Ιδιαίτερες επισημάνσεις αφορούν τη γενετική των ψυχικών διαταραχών, την ψυχιατρική συνέντευξη και το ιστορικό, καθώς και την επισήμανση της σχέσης μεταξύ της επιστήμης της ψυχολογίας και της ψυχιατρικής. Οι λειτουργίες της συνείδησης, της προσοχής και της μνήμης, της μάθησης, οι ενορμήσεις, οι ανώτερες ψυχικές και νοητικές λειτουργίες παρουσιάζουν αναμφίβολα σημαντικό ενδιαφέρον για τους/τις επαγγελματίες ψυχικής υγείας και, για τον λόγο αυτόν, εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας μαθησιακής ενότητας. Τέλος, παρουσιάζονται και αναλύονται διεξοδικά τα κίνητρα και οι τάσεις, οι διαταραχές προσωπικότητας, η ανθρώπινη επικοινωνία, οι μηχανισμοί άμυνας, οι συναισθηματικές και οι οργανικές ψυχικές διαταραχές, η σχιζοφρένεια, καθώς και οι ψυχωτικές και αγχώδεις διαταραχές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Συνοψίζουν ορισμούς και έννοιες της ψυχιατρικής,
- Διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ ψυχιατρικής και ψυχολογίας,
- Εξηγούν το υπόβαθρο των ψυχικών νοσημάτων,
- Αναγνωρίζουν τις κυριότερες ψυχικές διαταραχές (συναισθηματικές, οργανικές, ψυχωτικές, αγχώδεις, προσωπικότητας κ.ά.),
- Περιγράφουν τη συμπτωματολογία των ψυχιατρικών καταστάσεων,
- Διακρίνουν τις θεραπευτικές προσεγγίσεις που ακολουθούνται από τη θεραπευτική ομάδα ανάλογα με το περιστατικό,
- Ερμηνεύουν τη συμπεριφορά των ατόμων με ψυχικές παθήσεις σύμφωνα με τη διάγνυσή τους και το περιβάλλον τους,
- Ενισχύουν την αποδοχή των ατόμων με ψυχικές παθήσεις από το κοινωνικό σύνολο,
- Επικοινωνούν με σεβασμό και διακριτικότητα με τους/τις πάσχοντες/-ουσες και τις οικογένειές τους,
- Προσδιορίζουν τον ρόλο τους στο πλαίσιο της θεραπευτικής παρέμβασης,
- Συμβάλλουν στην άρση του στίγματος που συνοδεύει τα άτομα με ψυχικές παθήσεις.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ψυχιατρική / Ψυχώσεις / Άγχος / Κατάθλιψη / Διαταραχές προσωπικότητας / Μηχανισμοί άμυνας / Άρση στίγματος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ
2	ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ
3	ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ
4	ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΑΜΥΝΑΣ
5	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
6	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΑ ΑΣΘΕΝΕΙΣ
7	ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.A.1 | ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ

Η υποενότητα αυτή είναι εισαγωγική στη μαθησιακή ενότητα «Εισαγωγή στην ψυχιατρική» και σκοπός της είναι η παρουσίαση της ορολογίας και η επεξήγηση των βασικών εννοιών που θα συναντήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες στη μελέτη του αντικειμένου της ψυχιατρικής στον χώρο της υγείας. Οι έννοιες ψυχική υγεία, ψυχική ασθένεια, ψύχωση και ψυχικές διαταραχές αναλύονται αρχικά στην παρούσα υποενότητα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ορισμό και τις κατηγορίες των ψυχικών και συναισθηματικών διαταραχών, στις γνωστικές διαταραχές, καθώς και σε αυτές που σχετίζονται με τη συνύπαρξη σωματικών νοσημάτων. Επίσης, μελετώνται οι έννοιες ψυχολογία, ψυχιατρική και ψυχανάλυση. Επιπρόσθετα, στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ της ιατρικής ειδικότητας της ψυχιατρικής και της εφαρμοσμένης επιστήμης της ψυχολογίας, που εστιάζεται στη μελέτη της συμπεριφοράς του ατόμου. Συμπληρωματικά, γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη των ανθρωπιστικών επιστημών και των επιστημών της δημόσιας υγείας, μέσα από τη διεπιστημονική προσέγγιση της μελέτης των ψυχοκοινωνικών αναγκών του ατόμου σε σχέση με το κοινωνικό του περιβάλλον. Η υποενότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της ιστορικής εξέλιξης της ψυχιατρικής από τα προχριστιανικά χρόνια και την αρχαία Ελλάδα έως τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση. Ακολούθως, περιγράφονται τα βήματα της ψυχιατρικής από τον 17ο αιώνα έως και σήμερα, με έμφαση στην εισαγωγή της ψυχοφαρμακολογίας, την ανάπτυξη της κοινωνικής και κοινοτικής ψυχιατρικής και τις μεταρρυθμίσεις

στην ψυχιατρική περίθαλψη, τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς. Ολοκληρώνοντας αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν το γνωστικό υπόβαθρο, ώστε να διακρίνουν τις έννοιες και τους ορισμούς της ψυχιατρικής, να αντιλαμβάνονται τις διαφορές ψυχιατρικής και ψυχολογίας και να περιγράφουν τους βασικούς σταθμούς στην εξέλιξη της ψυχιατρικής επιστήμης.

2.3.A.2 | ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται τα πρότυπα προσέγγισης για την ανάδειξη των αιτιών των ψυχικών νοσημάτων με σκοπό να γίνει κατανοητό το υπόβαθρό τους. Αρχικά, αναλύονται οι επικρατούσες μορφές προσέγγισης της ψυχικής νόσου και στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κατηγορίες των ερμηνευτικών θεωριών των ψυχικών διαταραχών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο βιολογικό υπόβαθρο των διαταραχών, στις ψυχοδυναμικές και στις κοινωνιολογικές θεωρίες που επιχειρούν να αναδείξουν και να ερμηνεύσουν σε βάθος τις συσχετίσεις της ψυχικής διαταραχής με κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές παραμέτρους. Επεξηγούνται οι γενετικοί, ψυχοκοινωνικοί και νευροβιολογικοί αιτιολογικοί παράγοντες εμφάνισης των νοσημάτων. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι οργανικές και λειτουργικές ψυχώσεις, οι νευρώσεις, οι ψυχοσωματικές ασθένειες και οι διαταραχές της προσωπικότητας, που αποτελούν τις κυριότερες ψυχιατρικές διαταραχές. Επιπλέον, η υποενότητα εστιάζεται στις διασχιστικές διαταραχές, στις διαταραχές πρόσληψης τροφής καθώς και στις γνωστικές διαταραχές. Συμπληρωματικά, μελετώνται οι αναπτυξιακές διαταραχές σε παιδιά και εφήβους, οι ψυχικές διαταραχές κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και της λοχείας, καθώς και οι διαταραχές στα άτομα της τρίτης ηλικίας. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις αγχώδεις και καταθλιπτικές διαταραχές που αποτελούν τις συχνότερα εμφανιζόμενες διαταραχές της διάθεσης. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση παραδειγμάτων και μελετών περίπτωσης, θα είναι σε θέση να κατατάσσουν σε κατηγορίες τις ψυχικές διαταραχές, να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά τους και να περιγράφουν τους πιθανούς αιτιολογικούς παράγοντες εμφάνισής τους.

2.3.A.3 | ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται τα βασικά συμπτώματα των ψυχιατρικών νοσημάτων και των διαταραχών που θα συναντήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες στο εργασιακό τους περιβάλλον. Με δεδομένη την ενασχόλησή τους με ασθενείς με ψυχικά νοσήματα, κατά τη διδασκαλία προτείνεται η αναλυτική περιγραφή των χαρακτηριστικών συμπτωμάτων των ψυχικών διαταραχών. Στην υποενότητα περιγράφονται τα συμπτώματα της σχιζοφρένειας που περιλαμβάνουν διαταραχή της σκέψης, της αντίληψης, του συναισθήματος, της αίσθησης του εαυτού, της βούλησης, της διαπροσωπικής λειτουργικότητας, της ψυχοκοινωνικότητας και της σχέσης του ατόμου με τον εξωτερικό κόσμο. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα συμπτώματα των διαταραχών της διάθεσης, τα οποία ομαδοποιούνται σε συμπτώματα από το συναίσθημα, το

αυτόνομο νευρικό σύστημα, την κινητοποίηση, τη σκέψη, την αντίληψη και τα σωματικά ενοχλήματα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις διπολικές διαταραχές και στη διάκριση μεταξύ της συμπτωματολογίας στην κατάθλιψη και των συμπτωμάτων στη φάση της μανίας, η οποία παρουσιάζεται με προεξάρχοντα συμπτώματα την ευφορία, την ευερεθιστότητα, τη διάσπαση της προσοχής και τη συναισθηματική αστάθεια. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση παραδειγμάτων εμπεδώνουν τη συμπτωματολογία των διπολικών διαταραχών και είναι σε θέση να διακρίνουν και να κατατάσσουν τα συμπτώματα στην αντίστοιχη ψυχική διαταραχή. Ακολουθώντας, επεξηγούνται οι φοβικές και αγχώδεις διαταραχές και ο τρόπος που αυτές εκδηλώνονται με συνοδό σωματική συμπτωματολογία. Η υποενότητα ολοκληρώνεται με την περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών συμπτωμάτων των διαταραχών της προσωπικότητας, που παρουσιάζονται με ανεπάρκεια στις διαπροσωπικές σχέσεις, επιζήτηση της προσοχής και δυσκολία ελέγχου των συναισθημάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από ασκήσεις και μελέτες περίπτωσης, θα μπορούν να κατανοούν τη συμπεριφορά των ατόμων με ψυχικές παθήσεις και να διατυπώνουν τα βασικά χαρακτηριστικά συμπτώματα των ψυχικών διαταραχών.

2.3.A.4 | ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΑΜΥΝΑΣ

Στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι η παρουσίαση των τύπων συναισθημάτων, σκέψεων ή συμπεριφορών που εμφανίζονται ως αντίδραση στην αντίληψη της ύπαρξης ψυχικού κινδύνου. Το περιεχόμενο της υποενότητας εστιάζεται στους αμυντικούς μηχανισμούς που θέτονται σε λειτουργία για την ελάττωση ή εξουδετέρωση του άγχους του ατόμου, προστατεύοντάς το από συναισθήματα ανεπάρκειας και μειωμένης αυτοεκτίμησης. Κατά τη διδασκαλία της υποενότητας συνιστάται η αναλυτική παρουσίαση των κυριότερων μηχανισμών άμυνας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταστούν ικανοί/-ές να τους διακρίνουν και να περιγράφουν τον τρόπο εκδήλωσής τους στο πλαίσιο του εργασιακού τους περιβάλλοντος. Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των αμυντικών μηχανισμών που λειτουργούν ασυνείδητα, δημιουργούν κάποιον βαθμό παρερμηνείας ή παραμόρφωσης της πραγματικότητας και ελαττώνουν τη συναισθηματική συμμετοχή στην απειλητική για το άτομο κατάσταση. Στη συνέχεια, αναλύονται η αναπλήρωση, η προβολή, η άρνηση, η μετάθεση, η εκλογίκευση, η απώθηση, η μόνωση, η εξιδανίκευση, η παλινδρόμηση και η αντιστάθμιση, που αποτελούν ορισμένους από τους πιο συχνά χρησιμοποιούμενους αμυντικούς μηχανισμούς. Επιπλέον, περιγράφεται η διάκριση των μηχανισμών άμυνας σε ώριμους ή προσαρμοστικούς και ανώριμους ή δυσπροσαρμοστικούς, ανάλογα με τον βαθμό που παραποιείται η πραγματικότητα ως αποτέλεσμα της λειτουργίας των συγκεκριμένων μηχανισμών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση ασκήσεων και παραδειγμάτων, εμπεδώνουν ότι η ανελαστική και υπερβολική χρήση των αμυντικών μηχανισμών για την κάλυψη υποκείμενων προβλημάτων ελαττώνει την αυτοσυνειδησία, προκαλεί διαστρέβλωση της πραγματικότητας και έκπτωση της διαπροσωπικής,

κοινωνικής ή και επαγγελματικής λειτουργίας του ατόμου. Αντίθετα, η περιστασιακή και ελαστική χρήση ποικιλίας μηχανισμών από ένα άτομο δεν θεωρείται νοσηρή, όταν διατηρείται η αυτοσυνειδησία και η θετική προσαρμογή στις καταστάσεις της καθημερινότητας.

2.3.A.5 | ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Το περιεχόμενο της μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στην παρουσίαση των θεραπευτικών προσεγγίσεων που ακολουθούνται για την αντιμετώπιση των ψυχιατρικών διαταραχών, με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταστούν ικανοί/-ές να διατυπώνουν τα βασικά στοιχεία των θεραπευτικών μεθόδων και να διακρίνουν το είδος της παρέμβασης. Στην παρούσα υποενότητα για τη διδασκαλία προτείνεται η χρήση παραδειγμάτων και μελετών περίπτωσης, για την εμπέδωση των διαφορών μεταξύ σωματικών και ψυχοκοινωνικών θεραπευτικών προσεγγίσεων στην ψυχιατρική και του απαιτούμενου συνδυασμού τους, καθώς το άτομο αποτελεί μια ενιαία βιοψυχοκοινωνική ενότητα. Ακολούθως, περιγράφεται η φαρμακοθεραπεία με ψυχοτρόπα φάρμακα που επηρεάζουν τις ψυχικές λειτουργίες ή τη συμπεριφορά του ατόμου και ο τρόπος χορήγησής τους. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις ανεπιθύμητες ενέργειες των αντιψυχωσικών φαρμάκων και παρουσιάζονται τα συμπτώματα της καταστολής, της δυστονίας, της ακαθισίας και της ακινησίας, του παρκινσονισμού, της όψιμης δυσκινησίας και των εξωπυραμιδικών εκδηλώσεων, που αποτελούν τις συχνότερες ανεπιθύμητες ενέργειες. Συμπληρωματικά, μελετώνται οι ανεπιθύμητες ενέργειες των αντικαταθλιπτικών και αγχολυτικών φαρμακευτικών σκευασμάτων, έτσι ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταστούν ικανοί/-ές να διακρίνουν και να αναφέρουν σωματικές και συμπεριφορικές δυσλειτουργίες των ασθενών στο μετέπειτα εργασιακό τους περιβάλλον. Στη συνέχεια της υποενότητας, περιγράφονται οι ψυχοκοινωνικές θεραπευτικές προσεγγίσεις και παρουσιάζονται τα είδη της ψυχοθεραπείας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της δημιουργίας ομάδων εργασίας και με τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων αναφοράς, θα μπορούν να αναγνωρίζουν τις ψυχολογικές και οργανικές αντιδράσεις των ασθενών, καθώς και τις αντιδράσεις που οφείλονται σε ανεπιθύμητες ενέργειες των φαρμάκων.

2.3.A.6 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΑ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στη διαδικασία της θεραπευτικής επικοινωνίας με τους/τις ψυχικά ασθενείς ή και το περιβάλλον τους, στο πλαίσιο του ρόλου τους ως μέλη της διεπαγγελματικής ομάδας υγείας. Η επικοινωνία έχει διαπροσωπικό προσανατολισμό και επικεντρώνεται στις ανάγκες υγείας και στην παροχή νοσηλευτικής φροντίδας στον/στην ψυχικά πάσχοντα/-ουσα. Στην υποενότητα παρουσιάζονται οι σκοποί που μπορούν να επιτευχθούν μέσω της θεραπευτικής επικοινωνίας και αφορούν την παροχή πληροφοριών, την ενίσχυση της εξωτερίκευσης συναισθημάτων, σκέψεων και ιδεών και τη διευκρίνιση αναγκών

και προβλημάτων των ψυχικά ασθενών. Αναδεικνύεται η συμβολή των εκπαιδευόμενων, ως βοηθών νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις, στο εργασιακό τους περιβάλλον, στη διασφάλιση της συνέχειας της φροντίδας του/της ασθενούς και στην ενημέρωση της θεραπευτικής διεπιστημονικής ομάδας. Ακολουθώντας, γίνεται αναφορά στα στοιχεία της θεραπευτικής επικοινωνίας που μεταβιβάζονται μεταξύ του/της επαγγελματία υγείας και του/της ψυχικά ασθενούς και ειδικότερα στην αποδοχή, το ενδιαφέρον, τον σεβασμό και την ετοιμότητα για παροχή βοήθειας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση ασκήσεων προσομοίωσης εμπεδώνουν τον ρόλο της σιωπής, της ενεργητικής ακρόασης, της τοποθέτησης σε χρονική σειρά των γεγονότων, της παρουσίασης της πραγματικότητας και της ενθάρρυνσης ως βασικές τεχνικές της θεραπευτικής επικοινωνίας. Στη συνέχεια, περιγράφεται η συμβολή της επικοινωνίας στην άντληση πληροφοριών για το νοσηλευτικό ιστορικό, καθώς και τις συμπεριφορές που πρέπει να αποφεύγονται στη διαπροσωπική σχέση μεταξύ των επαγγελματιών υγείας, των ψυχικά πασχόντων και των οικογενειών τους. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της δημιουργίας ομάδων εργασίας, αναπτύσσουν επικοινωνιακές δεξιότητες και αντιλαμβάνονται τη σημασία της διάθεσης χρόνου για την ακρόαση των προβλημάτων και την παρατήρηση της μη λεκτικής συμπεριφοράς των ψυχικά ασθενών.

2.3.A.7 | ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

Η υποενότητα αυτή είναι η τελευταία στη μαθησιακή ενότητα «Εισαγωγή στην ψυχιατρική» και το περιεχόμενό της εστιάζεται αφενός στην παρουσίαση των αρχών της δεοντολογίας στον χώρο της ψυχικής υγείας και αφετέρου στην άρση του στίγματος και τη βελτίωση των κοινωνικών στάσεων απέναντι σε ασθενείς με ψυχική νόσο. Επεξηγούνται οι αρχές της αυτονομίας, της δικαιοσύνης, της ωφέλειας, της ισοτιμίας και της εχεμύθειας που αποτελούν τις δεοντολογικές προϋποθέσεις για την παροχή επικοινωνιακού νοσηλευτικού έργου στον χώρο της ψυχικής υγείας. Συμπληρωματικά, μελετώνται η ενημερωμένη συναίνεση του/της ασθενούς ή του/της κηδεμόνα του/της, όταν απαιτείται λόγω συνύπαρξης διαταραχής ή μειωμένης κριτικής ικανότητας, και η τήρηση της ανωνυμίας σε περίπτωση χειρισμού εμπιστευτικών πληροφοριών. Εξαιρέσεις στην τήρηση της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας αποτελούν η αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και ο κίνδυνος βλάβης άλλων. Στη συνέχεια της υποενότητας, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην απαξίωση, η οποία συνοδεύεται από αρνητικά στερεότυπα, απόρριψη και έντονες κοινωνικές και ατομικές διακρίσεις απέναντι σε ασθενείς με ψυχική νόσο και στις οικογένειές τους. Αναλύεται ο όρος «στίγμα», ο οποίος περιγράφει το φαινόμενο της εξάρσεως κάποιων ατόμων ή ομάδων από το κοινωνικό σύνολο, λόγω ορισμένων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω επεξηγήσεων, παραδειγμάτων και ασκήσεων, είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται και να περιγράφουν τις τρεις αλληλένδετες συνιστώσες του στίγματος της ψυχικής νόσου, δηλαδή τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις. Ολοκληρώνο-

ντας αυτή την υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν το γνωστικό υπόβαθρο, ώστε στο μετέπειτα εργασιακό τους περιβάλλον να συμβάλουν θετικά στην άρση των προκαταλήψεων και την καταπολέμηση του στίγματος, με σκοπό την αύξηση της κοινωνικής κατανόησης και την προβολή θετικών συμπεριφορών των ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ραγιά, Α. (2009). *Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Κούκια, Ε. (2014). *Ψυχιατρική νοσηλευτική: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.

Συμπληρωματικές

1. Παπαδημητρίου, Γ. Ν., Λεμπέση, Ε., Μπέρκ, Α., Σταθαρού, Α. & Γκόννη, Μ. (2015). *Η συμβολή της νοσηλευτικής στην ψυχιατρική θεραπευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
2. Κούκια, Ε. (2018). *Αρχές ψυχιατρικής νοσηλευτικής: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Broken Hill Publishers.
3. Μάνος, Ν. (1997). *Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

2.3.B • ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΘΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων σχετικά με το πλαίσιο των εξαρτήσεων και την αντιμετώπισή τους, με έμφαση στη νοσηλευτική φροντίδα και στη συμβολή του/της επαγγελματία ψυχικής υγείας στα κέντρα απεξάρτησης μέσω νοσηλευτικών παρεμβάσεων. Εξετάζεται ο νοσηλευτικός ρόλος στη φροντίδα ατόμων με εξάρτηση και στις οικογένειές τους, η σημασία της θεραπευτικής ομάδας, η υποτροπή, τα ειδικά θέματα εξαρτήσεων και η νοσηλευτική παρέμβαση σε ζητήματα εγκυμοσύνης, διαπολιτισμικής φροντίδας, εμποδίων πρόσβασης στη φροντίδα και στίγματος. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι δεξιότητες διαχείρισης του/της βοηθού νοσηλεύτη/-τριας στην πρόληψη, στην κοινωνική υποστήριξη, στη θεραπεία, στην κοινωνική επανένταξη και στη φροντίδα ατόμων που κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. Τέλος, η επεξήγηση των ορισμών και η διασαφήνιση των αλληλοσυνδεόμενων εννοιών στα θέματα εθισμού ή εξάρτησης, η παρουσίαση των ιστορικών και κοινωνικοπολιτισμικών στοιχείων, το νομικό πλαίσιο και η κατηγοριοποίηση, καθώς και οι νέες τάσεις διαμόρφωσης δομών στην Ευρώπη, με ειδικές αναφορές στο πα-

ραγόμενο έργο των δομών υποστήριξης και απεξάρτησης, συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση του θεωρητικού πλαισίου της ενότητας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Διατυπώνουν τα χαρακτηριστικά των ουσιών εξάρτησης,
- Σκιαγραφούν το πλαίσιο του εθισμού και της εξάρτησης,
- Προσδιορίζουν τους παράγοντες που προδιαθέτουν στην εμφάνιση εθισμών και εξαρτήσεων,
- Αξιολογούν άτομα που βρίσκονται σε δυνητικό κίνδυνο ανάπτυξης ή ύπαρξης εθισμού ή εξάρτησης,
- Εξηγούν τις συνέπειες της εξάρτησης στις σχέσεις του ατόμου με τους άλλους και με το περιβάλλον του,
- Συνεργάζονται με τη θεραπευτική ομάδα,
- Διαφοροποιούν τις ενέργειές τους ανάλογα με το άτομο και τον εθισμό ή την εξάρτησή του,
- Παρεμβαίνουν, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες, στη φροντίδα ατόμων με εθισμό ή εξάρτηση,
- Υποστηρίζουν τις οικογένειες,
- Αναδεικνύουν τους φορείς και τις δομές βοήθειας,
- Αξιολογούν κριτικά τις κοινωνικές αναπαραστάσεις της εξάρτησης και του εθισμού,
- Ελέγχουν προσεκτικά τα φαρμακευτικά σκευάσματα που διαχειρίζονται, προκειμένου να επαληθεύουν την ακριβή ποσότητα,
- Παρεμβαίνουν αποτελεσματικά στη διαδικασία αυτοφροντίδας του ατόμου με εθισμό,
- Υποστηρίζουν την εφαρμογή των θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης,
- Συμβάλλουν στην άρση του στίγματος.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εθισμός / Εξάρτηση / Ψυχοδραστικές ουσίες / Αλκοόλ / Τυχερά παιχνίδια / Κάπνισμα / Συναισθηματική νοημοσύνη / Δεξιότητες διαχείρισης / Απεξάρτηση / Προγράμματα επανένταξης.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΘΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΗ
2	ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
3	ΔΟΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
4	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
5	ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
6	ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
7	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.B.1 | ΕΘΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΗ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις συνέπειες του εθισμού και της εξάρτησης, με σκοπό την ανάπτυξη δεξιοτήτων πρόληψης και αντιμετώπισης. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση, μέσω συζητήσεων και μελετών περίπτωσης, να προσδιορίζουν με σαφήνεια τα αίτια και τις συνέπειες του εθισμού και της εξάρτησης. Το περιεχόμενο της υποενότητας εστιάζεται στην ερμηνεία των όρων «εθισμός» και «εξάρτηση» και πραγματεύεται τις διαφορές μεταξύ φυσικής και ψυχολογικής εξάρτησης, καθώς και τους παράγοντες πρόκλησης. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι ουσίες που συνήθως σχετίζονται με τον εθισμό και περιλαμβάνουν τα ναρκωτικά, το αλκοόλ, τον καπνό, τα φάρμακα και άλλες ψυχοτρόπες ουσίες, καθώς και οι συναφείς συμπεριφορές, όπως τα τυχερά παιχνίδια, η χρήση του διαδικτύου και οι διατροφικές διαταραχές. Αναλύεται η φυσιολογία της εξάρτησης και οι επιδράσεις του εθισμού και της εξάρτησης στον εγκέφαλο, ως κατάσταση στην οποία ο ανθρώπινος οργανισμός προσαρμόζεται στη συνεχή παρουσία μιας ουσίας ή στην επανάληψη μιας συμπεριφοράς, ώστε πλέον να λειτουργεί φυσιολογικά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξέταση των επιπτώσεων του εθισμού και της εξάρτησης στην υγεία, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την επαγγελματική επίδοση και την ποιότητα ζωής των ατόμων που αντιμετωπίζουν εθισμό ή εξάρτηση. Ειδικότερα, μελετώνται οι μηχανισμοί μέσω των οποίων ασκείται αρνητική επίδραση, καθώς και οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του εθισμού ή της εξάρτησης, οι οποίοι είναι ποικίλοι και περιλαμβάνουν το γενετικό υπόβαθρο, το περιβάλλον, την ψυχολογική κατάσταση και τις κοινωνικές παραμέτρους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να σχηματίζουν ομάδες εργασίας σε εστιασμένα θέματα που καταδεικνύουν τη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εθισμού ή εξάρτησης, με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης.

2.3.B.2 | ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα αναλύεται η σημασία της εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου στα θέματα διακίνησης απαγορευμένων ουσιών και τις παραβατικές συμπεριφορές που σχετίζονται με τον εθισμό και την εξάρτηση. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντοπίζουν τα καίρια ζητήματα που σχετίζονται με την εξάρτηση και την εθιστική συμπεριφορά. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι γενικές αρχές που επηρεάζουν τη νομοθεσία περί εθισμού ή εξάρτησης και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των κρατών για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Ιδιαίτερη αναφορά στο θεματικό αυτό πεδίο γίνεται στην κύρωση της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης εμπορίας ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, η οποία έχει ενσωματωθεί τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο εθνικό νομικό μας πλαίσιο. Έμφαση δίνεται στην επεξήγηση των νόμων που προστατεύουν τα δικαιώματα των ατόμων με εξάρτηση και επιδιώκουν την παροχή θεραπευτικής βοήθειας και υποστήριξης. Ιδιαίτερες αναφορές γίνονται στις ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας για την απαγόρευση ή τον περιορισμό της διάθεσης και χρήσης ουσιών που αποδεδειγμένα προκαλούν εθισμό ή εξάρτηση, όπως συμβαίνει με τα ναρκωτικά, το κάπνισμα και το αλκοόλ. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για τις παραβάσεις αυτών των διατάξεων, οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με τη σοβαρότητα κάθε παράβασης και το νομικό πλαίσιο κάθε χώρας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να σχηματίζουν ομάδες και μέσω συγκριτικών ασκήσεων και προσομοιώσεων να αναλύουν τις νομικές παραβάσεις, όπως αλκοόλ και ανήλικοι, ναρκωτικά και εμπορία, ναρκωτικά και χρήση. Η εξάσκηση σε αυτή τη δεξιότητα είναι σημαντική ως προς τον προσδιορισμό των παρεμβάσεων τους στη συνέχεια.

2.3.B.3 | ΔΟΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι δομές υποστήριξης και απεξάρτησης ατόμων από εξαρτησιογόνες ουσίες, μέσα από μια ολοκληρωμένη διαδικασία προσέγγισης για την αντιμετώπιση της εξάρτησης. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω ασκήσεων πρακτικής εφαρμογής, θα είναι σε θέση να οριοθετούν την επαγγελματική τους ταυτότητα στις ανωτέρω υποστηρικτικές δομές. Αρχικά, παρουσιάζονται οι κύριες δομές παροχής υπηρεσιών υποστήριξης και αποκατάστασης για τον εθισμό και την εξάρτηση. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να παρέχονται από το δημόσιο σύστημα υγείας, από ιδιωτικούς οργανισμούς ή από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Πιο συγκεκριμένα περιγράφονται οι λειτουργίες των κλινικών αποτοξίνωσης και των κέντρων απεξάρτησης, οι ομάδες υποστήριξης, οι οποίες παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον, καθώς και τα ολοκληρωμένα προγράμματα αποκατάστασης. Μελετώνται τα οργανωτικά μοντέλα που διευκολύνουν την υποστήριξη και την απεξάρτηση στο πλαίσιο της κοινωνίας και περιλαμβάνουν τις κοινωνικές πολιτικές παροχής υπηρεσιών. Αναλύεται το παρεχόμενο έργο των δομών υποστήριξης, το οποίο επιτρέπει στα άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα εθι-

σμού ή εξάρτησης να αναπτύσσουν αυτονομία και αυτοσυνείδηση και να οδηγούνται σε σταθμισμένη λήψη αποφάσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους/στις επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οι οποίοι/-ες παρέχουν θεραπευτική συμβουλευτική για την αντιμετώπιση των αιτιών και των συνεπειών του εθισμού και της εξάρτησης, κυρίως στις μονάδες απεξάρτησης και στα κοινωνικά προγράμματα επανένταξης, ενώ επισημαίνεται η αξία της ιατρονοσηλευτικής παρέμβασης στις περιπτώσεις αντιμετώπισης των φυσικών συνεπειών του εθισμού και της εξάρτησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση διαγραμμάτων διάρθρωσης υπηρεσιών και οπτικών απεικονίσεων ταξινομούν τις δομές υποστήριξης και απεξάρτησης ανά κατηγορία και εξηγούν τις παρεχόμενες υπηρεσίες ανά κατηγορία δομής.

2.3.B.4 | ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι πολυδιάστατες θεραπευτικές προσεγγίσεις στα σύνθετα προβλήματα του εθισμού και της εξάρτησης. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω τεχνικών εξάσκησης και μελετών περίπτωσης, θα είναι σε θέση να παρέχουν βασική συμβουλευτική υποστήριξη σε άτομα που αντιμετωπίζουν εθιστικές συμπεριφορές. Στην υποενότητα περιγράφονται οι κύριες θεραπευτικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση του εθισμού και της εξάρτησης και οι οποίες συνδυάζουν την ψυχολογική, σωματική και κοινωνική πτυχή του προβλήματος. Αναλύονται οι παρεμβάσεις της ψυχοθεραπείας, της φαρμακοθεραπείας, της συμπεριφορικής θεραπείας και της συμβουλευτικής, με επισήμανση της αναγκαιότητας επίτευξης της αποτοξίνωσης πριν από την έναρξη της θεραπείας. Ειδικότερα, επεξηγούνται τα θεματικά πεδία κάθε παρέμβασης, όπως η ατομική ψυχοθεραπεία ως μέσο ανάπτυξης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της εξάρτησης, οι ομαδικές συνεδρίες υποστήριξης και η χρήση ειδικών φαρμακευτικών ουσιών στο πλαίσιο της φαρμακοθεραπείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αξία της παροχής νοσηλευτικής φροντίδας σε ασθενείς που νοσηλεύονται σε ειδικά κέντρα ή κλινικές λόγω εθισμού ή εξάρτησης, για τη διαμόρφωση ενός υποστηρικτικού και ασφαλούς περιβάλλοντος. Ακολουθώντας, αναλύονται τεχνικές της συμπεριφορικής προσέγγισης, όπως η ανάπτυξη δεξιοτήτων αντιμετώπισης του στρες, η επίτευξη στόχων αποχής και η ενίσχυση της θετικής συμπεριφοράς, οι οποίες συνδέονται με τις νοσηλευτικές παρεμβάσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να δημιουργούν ομάδες εργασίας και με ασκήσεις προσομοίωσης να αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και διαχείρισης συγκρούσεων, με σκοπό τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τη νοσηλευτική παρέμβαση και τη θεραπεία.

2.3.B.5 | ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα εξετάζονται αναλυτικά οι διάφορες μορφές εθισμού ή εξάρτησης, σε συνάρτηση με τις μεθόδους πρόληψης και παρέμβασης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων εθισμού ή

εξάρτησης. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω συζητήσεων ανταλλαγής απόψεων και επισήμανσης διασυνδέσεων, θα είναι σε θέση να υποστηρίζουν τα άτομα που αντιμετωπίζουν στρεσογόνες καταστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν στη χρήση ουσιών ή σε εθιστικές συμπεριφορές. Επισημαίνεται ότι ως προαπαιτούμενα στοιχεία για την εμβάθυνση στο περιεχόμενο της μαθησιακής υποενότητας κρίνεται σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τις γνώσεις και τις δεξιότητες στα πεδία των παραγόντων που επηρεάζουν τον εθισμό και την εξάρτηση, όπως η φυσιολογία της εξάρτησης και οι επιδράσεις στον εγκέφαλο, καθώς και τους παράγοντες κινδύνου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους παράγοντες κοινωνικής επίδρασης, όπως τα πρότυπα συμπεριφοράς ή η πίεση που ασκεί η ομάδα στα μέλη της, κυρίως κατά την εφηβική ηλικία. Στη συνέχεια, περιγράφεται η σημασία της ευαισθητοποίησης του πληθυσμού στα ζητήματα εθισμού ή εξάρτησης με αναφορές σε παραδείγματα εκπαιδευτικών εκστρατειών και ενημερώσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τονίζεται η σημασία της ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση του εθισμού και της εξάρτησης, όπως η εκμάθηση τεχνικών διαχείρισης του άγχους και της πίεσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να δημιουργούν ομάδες εργασίας και μέσω συζητήσεων να διακρίνουν τα πρώτα στάδια εθισμού στις μελέτες περίπτωσης και να προτείνουν κατάλληλα μέτρα πρόληψης, όπως η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των ατόμων που εμφανίζουν εθιστικές συμπεριφορές.

2.3.B.6 | ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Το περιεχόμενο της μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στη διαχείριση περιστατικών εθισμού ή εξάρτησης, η οποία απαιτεί την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων και προσεγγίσεων από την πλευρά των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της δημιουργίας ομάδων εργασίας πάνω σε συγκεκριμένα παραδείγματα αναφοράς, θα μπορούν να επεξεργάζονται συναφείς έννοιες στα θέματα εθισμού ή εξάρτησης. Στην παρούσα υποενότητα περιγράφονται οι δεξιότητες επικοινωνίας, οι οποίες είναι αναγκαίες για την αλληλεπίδραση με άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης και οι οποίες περιλαμβάνουν την ακρόαση, την ενθάρρυνση και την εμπιστοσύνη. Εξετάζονται οι εσωτερικές διεργασίες που επηρεάζουν την απεξάρτηση και την αυτονομία, όπως η ανάπτυξη της αυτοσυνείδησης και η αυτοαξιολόγηση. Αναλύονται οι έννοιες της συναισθηματικής νοημοσύνης, της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης του ατόμου και της ανάπτυξης μιας επαγγελματικής θεραπευτικής σχέσης, οι οποίες αποτελούν δεξιότητες και προσεγγίσεις υψηλής προτεραιότητας για την αποτελεσματική διαχείριση περιστατικών εθισμού ή εξάρτησης κατά την εφαρμογή της συστηματικής νοσηλευτικής φροντίδας. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα οφέλη της αυξημένης αυτοεπίγνωσης, της διαχείρισης του στρες, της αυξημένης συναισθηματικής ευαισθησίας και της βελτίωσης των σχέσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη συμβουλευτικών δεξιοτήτων, οι οποίες εμπεριέχουν την αναγνώριση των προβλημάτων ασθενών με εθισμό

ή ατόμων με εθιστικές συμπεριφορές, την ανάπτυξη στρατηγικών αντιμετώπισης και την επιδίωξη της αποκατάστασης. Ακολουθώντας, γίνεται αναφορά στους τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η αποτελεσματική συνεργασία των εκπαιδευομένων με άλλους επαγγελματίες υγείας για την παροχή ολοκληρωμένης φροντίδας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της ανάδειξης της σημασίας αυτών των συνεργασιών, αναπτύσσουν σημαντικές επικοινωνιακές δεξιότητες και εξετάζουν τις εσωτερικές διεργασίες που επηρεάζουν την απεξάρτηση και την αυτονομία.

2.3.B.7 | Ο ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Στην τελευταία μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται ο πολυσύνθετος νοσηλευτικός ρόλος σε όλο το φάσμα της φροντίδας ατόμων με εθιστικές συμπεριφορές και εξαρτήσεις, από την πρόληψη και την εκπαίδευση μέχρι την παροχή άμεσης φροντίδας και υποστήριξης. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω των ομαδικών διεργασιών, των συζητήσεων και των πρακτικών ασκήσεων, θα είναι σε θέση να οριοθετούν την επαγγελματική τους ταυτότητα στην κοινότητα και στα κέντρα απεξάρτησης για τη διαχείριση καταστάσεων εθιστικής συμπεριφοράς και εξαρτήσεων. Επισημαίνεται ότι στο πεδίο αυτό γίνονται οι αναγκαίες αναφορές στα απορρέοντα επαγγελματικά δικαιώματα των νοσηλευτών/-τριών και βοηθών νοσηλευτών/-τριών, όπως αυτά προσδιορίζονται από το ισχύον νομικό πλαίσιο. Στην υποενότητα περιγράφονται τα καθήκοντα των νοσηλευτών/-τριών και βοηθών νοσηλευτών/-τριών στα κέντρα απεξάρτησης, στο πλαίσιο της παροχής ολοκληρωμένης φροντίδας και υποστήριξης στα άτομα που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την εξάρτηση από ουσίες, όπως οι ψυχοδραστικές ουσίες ή το αλκοόλ. Ειδικότερα, αναδεικνύονται οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις σε ειδικές καταστάσεις, όπως οι εθιστικές συμπεριφορές γυναικών κατά την εγκυμοσύνη, για την πρόληψη ή και την αντιμετώπιση των επιπλοκών. Ιδιαίτερες αναφορές γίνονται στις γενικότερες νοσηλευτικές τεχνικές που ακολουθούνται για την πρόληψη των κινδύνων της εξάρτησης και για τις στρατηγικές αποφυγής, με έμφαση στη νοσηλευτική εκτίμηση της κατάστασης των ατόμων με εξάρτηση και για την υποστήριξη κατά τη διαδικασία της αποτοξίνωσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να σχηματίζουν ομάδες εργασίας και, μέσω επαναλαμβανόμενων ασκήσεων και προσομοιώσεων σε αυθεντικές καταστάσεις, να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεών τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Φλωρά, Κ. (2018). *Εξαρτήσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Γερμανού.
2. Κούκια, Ε. (2018). *Αρχές ψυχιατρικής νοσηλευτικής: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Broken Hill Publishers.

Συμπληρωματικές

1. Σιώμος, Κ., Σφακιανάκης, Ε. & Φλώρος, Γ. (2012). *Εθισμός στο διαδίκτυο*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
2. Μάτσα, Α. (2008). *Τέχνη και ψυχοθεραπεία στην απεξάρτηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.

2.3.Γ • ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων σε θέματα ψυχικής υγείας και νοσηλευτικής, παράλληλα με την εφαρμογή ορθών πρακτικών. Στη μαθησιακή ενότητα διασαφηνίζονται οι έννοιες της ψυχικής υγείας και της ψυχικής νόσου, παρουσιάζονται χρήσιμες πληροφορίες για τις θεωρίες προσωπικότητας, τη σημασία της επίδρασης της οικογένειας στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου και την κρίση στην οικογένεια, ενώ ταυτόχρονα επισημαίνονται ενδεδειγμένοι τρόποι νοσηλευτικής προσέγγισης σε περιπτώσεις που απαιτούν παρεμβάσεις. Εξετάζονται η δομή και η λειτουργία ψυχιατρικών και κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και η ανάγκη ευαισθητοποίησης σε θέματα ψυχικών παθήσεων, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η αναγκαιότητα ανάπτυξης επαγγελματικής-θεραπευτικής σχέσης των βοηθών νοσηλευτών/-τριών (ως μελών της διεπιστημονικής ομάδας) με τον/την ασθενή. Οι γνώσεις εμπλουτίζονται με τη γνωριμία με τα διαγνωστικά και στατιστικά εγχειρίδια ψυχικών διαταραχών, τη θεωρία κινήτρων και τις θεωρίες προσωπικότητας. Συγκεκριμένες θεματικές κατηγορίες, όπως οι μηχανισμοί άμυνας του εγώ, το άγχος και οι αγχώδεις διαταραχές, οι διαταραχές προσωπικότητας και συμπεριφοράς, οι νευρώσεις και ψυχώσεις, η νοητική αναπηρία, οι διατροφικές διαταραχές και καταστάσεις που σχετίζονται με τη σεξουαλική υγεία, αναλύονται με εμβάθυνση στις τεχνικές νοσηλευτικής παρέμβασης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις πιο σημαντικές ψυχιατρικές παθήσεις,

- Ευαισθητοποιούνται σε θέματα προαγωγής της ψυχικής υγείας στην κοινότητα,
- Περιγράφουν το θεωρητικό πλαίσιο της ολιστικής προσέγγισης στην ψυχική υγεία,
- Περιγράφουν τα βασικά μοντέλα θεραπευτικής προσέγγισης,
- Ταξινομούν τις ψυχικές νόσους σύμφωνα με τα διαγνωστικά και στατιστικά εγχειρίδια ψυχικών διαταραχών,
- Δίνουν παραδείγματα μηχανισμών άμυνας του εγώ,
- Χρησιμοποιούν αποτελεσματικές δεξιότητες επικοινωνίας,
- Εμβαθύνουν στις προσωπικές αναζητήσεις αυτογνωσίας και αυτοκριτικής,
- Διαχειρίζονται τα συναισθήματα (π.χ. θυμού, απογοήτευσης, ματαίωσης κ.ά.),
- Αμφισβητούν τις απόψεις ή συμπεριφορές που βασίζονται στην αναπαραγωγή στερεοτύπων,
- Ενισχύουν επιθυμητές συμπεριφορές από την πλευρά των ασθενών,
- Διαφοροποιούν τις έννοιες φυσιολογικής και παθολογικής συμπεριφοράς,
- Συνοψίζουν τις κυριότερες θεωρίες προσωπικότητας που έχουν διδαχθεί.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ψυχική υγεία / Ψυχική νόσος / Ολιστική προσέγγιση / Θεραπευτικό περιβάλλον / Θεραπευτική επικοινωνία / Διαταραχές προσωπικότητας / Άγχος / Πανικός / Αγχώδεις διαταραχές.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΝΟΣΟΣ
2	ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΟΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ
3	ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
4	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
5	ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ
6	ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΝΟΣΟΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τι είναι η ψυχική υγεία και τι η ψυχική νόσος. Αναγνωρίζουν ότι η ψυχική υγεία δεν περιορίζεται στην απουσία ψυχικής διαταραχής, αλλά περιλαμβάνει την κατάσταση συναισθηματικής ευεξίας, όπου το άτομο μπορεί να ζει και να εργάζεται μέσα στην κοινότητα, να αντεπεξέρ-

χεται στις δυσκολίες που προκύπτουν από την καθημερινότητα και να ικανοποιείται από τα προσωπικά του επιτεύγματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τους δείκτες καλής ψυχικής υγείας, στους οποίους περιλαμβάνονται η ανθεκτικότητα, η ισορροπημένη διάθεση, η καθαρότητα της σκέψης και η ικανότητα οικοδόμησης και διατήρησης σχέσεων. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν ότι η ψυχική ασθένεια είναι μια έννοια που υποδηλώνει την ύπαρξη συναισθηματικής διαταραχής, διαταραχής της σκέψης ή διαταραχής της προσωπικότητας, η οποία επηρεάζει αρνητικά την ψυχική ευεξία, την υγεία και την ασφάλεια του ατόμου. Ορισμένοι από τους δείκτες επιβαρυμένης ψυχικής υγείας είναι η αυξημένη ευαλωτότητα, το αίσθημα απελπισίας, οι έντονες αλλαγές της διάθεσης και οι αυτοκαταστροφικές και ετεροκαταστροφικές συμπεριφορές. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στην έννοια της φυσιολογικότητας. Το τι είναι «φυσιολογικό» και τι όχι, όσον αφορά την ανθρώπινη συμπεριφορά, είναι, εξάλλου, ένα ερώτημα με το οποίο ασχολούνται και επιστήμες όπως η φιλοσοφία, η κοινωνιολογία και η βιολογία κ.ά. Στην ίδια την ψυχιατρική, οι απόψεις ποικίλλουν. Ένα σημαντικό κριτήριο που ορίζει τη φυσιολογικότητα είναι το στατιστικό κριτήριο ή το κριτήριο της μέσης συμπεριφοράς. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, ως μη υγιές θεωρείται το άτομο που η συμπεριφορά του αποκλίνει από τη συνήθη συμπεριφορά της πλειοψηφίας των μελών μιας κοινωνίας. Είναι, όμως, ένα κριτήριο ανεπαρκές, αφού δεν ορίζει σαφή όρια μεταξύ φυσιολογικού και παθολογικού.

2.3.Γ.2 | ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΟΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στο θεωρητικό πλαίσιο της ολιστικής προσέγγισης του ανθρώπου. Η ολιστική υγεία αναγνωρίζει ότι η ευζωία εκτείνεται πέρα από την απουσία ασθένειας ή σωματικών συμπτωμάτων. Υιοθετεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση που εξετάζει διάφορες πτυχές της ζωής ενός ατόμου, συμπεριλαμβανομένων των σωματικών, συναισθηματικών, νοητικών, κοινωνικών και πνευματικών διαστάσεων. Στόχος είναι η επίτευξη ισορροπίας και αρμονίας μεταξύ αυτών των διαστάσεων για την υποστήριξη της συνολικής υγείας και ζωτικότητας. Στις διαστάσεις της ολιστικής προσέγγισης περιλαμβάνεται η βελτίωση της σωματικής υγείας. Η ολιστική ευεξία, μέσω πρακτικών όπως η υγιεινή διατροφή, η τακτική άσκηση και η διαχείριση του άγχους, μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της σωματικής υγείας. Εξίσου σημαντική είναι η ενισχυμένη νοητική και συναισθηματική ευημερία, όπου δίνεται έμφαση στη σημασία της ψυχικής και συναισθηματικής υγείας. Πρακτικές όπως η ενσυνειδητότητα και η θεραπεία μπορούν να προωθήσουν την αυτογνωσία, τη συναισθηματική ρύθμιση και την ανθεκτικότητα, οδηγώντας σε βελτιωμένη ψυχική ευεξία. Ακόμη, ενισχύονται οι σχέσεις και οι κοινωνικές διασυνδέσεις, καθώς η ολιστική προσέγγιση αναγνωρίζει τον αντίκτυπο των κοινωνικών συνδέσεων στη συνολική ευημερία. Προωθώντας υγιείς σχέσεις, επικοινωνιακές δεξιότητες και τη συμμετοχή στην κοινότητα, οι ολιστικές προσεγγίσεις υποστηρίζουν την αίσθηση

του ανήκειν και της κοινωνικής υποστήριξης. Ακολουθεί η πνευματική ανάπτυξη και η εσωτερική γαλήνη, διάσταση η οποία αναγνωρίζει τη σημασία της πνευματικής ευημερίας. Πρακτικές όπως ο στοχασμός, η αυτογνωσία και η αυτοκριτική μπορούν να εμβαθύνουν τη σύνδεση του ατόμου με τον εαυτό του και τους/τις άλλους/-ες, προωθώντας την εσωτερική γαλήνη και την αίσθηση του σκοπού. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται την ανάγκη για εξατομικευμένη φροντίδα του/της ψυχικά ασθενούς, μετά την ολιστική προσέγγιση της κατάστασής του/της.

2.3.Γ.3 | ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν την επικοινωνία ως μια από τις σημαντικότερες δεξιότητες που έχουν στη διάθεσή τους για την ολιστική φροντίδα των ψυχικά ασθενών. Αποκτούν τις θεωρητικές γνώσεις για τα είδη της επικοινωνίας και, πιο συγκεκριμένα, για τις λεκτικές και μη λεκτικές τεχνικές επικοινωνίας. Αναλύονται οι τεχνικές της λεκτικής επικοινωνίας, όπως οι ανοιχτές ερωτήσεις, η επανάληψη, η αντανάκλαση, η επικέντρωση, η ενθάρρυνση, η διευκρίνιση και η εξέταση εναλλακτικών λύσεων για τα προβλήματα. Επίσης, αναλύονται οι τεχνικές της μη λεκτικής επικοινωνίας, όπως η κινησιολογία, που αφορά τις κινήσεις, τη στάση του σώματος και τις χειρονομίες, οι εκφράσεις του προσώπου, τα φυσικά χαρακτηριστικά, ο τρόπος ενδυμασίας και η ατομική υγιεινή. Επίσης, έμφαση δίνεται σε δύο χαρακτηριστικά της μη λεκτικής επικοινωνίας, που είναι το άγγιγμα και ο προσωπικός χώρος. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται και στα εμπόδια της επικοινωνίας. Αναλύονται τα εμπόδια επικοινωνίας εκ μέρους του/της επαγγελματία υγείας, όπως ο ψεύτικος καθησυχασμός, η υπερβολική επιδοκιμασία ή αποδοκιμασία, η υποτίμηση των συναισθημάτων, η διακοπή ή αλλαγή θέματος, το ψέμα, η ειρωνεία, αλλά και η υπερβολική ομιλία. Στη συνέχεια, αναλύονται τα εμπόδια επικοινωνίας που σχετίζονται με τον/την ασθενή και τη νόσο του/της, όπως οι διαταραχές σκέψης, οι ψευδαισθήσεις, οι παραισθήσεις, η άνοια, η σοβαρότητα της κατάστασής του/της και η εναισθησία του/της. Ακόμη, αναφέρονται και εξωγενή εμπόδια στην επικοινωνία, όπως οι περιβαλλοντικοί παράγοντες και ο χώρος της δομής όπου πραγματοποιείται η επικοινωνία. Επισημαίνεται ότι λαμβάνονται υπόψη οι πολιτισμικές αξίες του/της ασθενούς, η εθνότητά του/της, τα ήθη και τα έθιμα και οι συνήθειές του/της, ώστε να μην προκύψουν προβλήματα κατά την επικοινωνία.

2.3.Γ.4 | ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στην έννοια του θεραπευτικού περιβάλλοντος, το οποίο αποτελεί προσέγγιση για την αντιμετώπιση συμπεριφορικών ή ψυχικών ζητημάτων. Δίνεται έμφαση στην ανατροφοδότηση από τους/τις άλλους/-ες ασθενείς και στην προσωπική ευθύνη στο πλαίσιο ενός εξαιρετικά δομημένου περιβάλλοντος. Βασίζεται στη φιλοσοφία ότι κάθε αλληλεπίδραση με άλλους έχει τη δυνατότητα για κοινωνική μάθηση και προσωπική ανάπτυξη, επειδή

οι ψυχολογικές δυσκολίες ενός ατόμου αναπόφευκτα εκφράζονται στο πλαίσιο των ανθρωπίνων σχέσεων. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να εφαρμοστεί σε ιατρικές θεραπείες, καθώς και σε ημερήσια θεραπεία, σε ομάδες εξωτερικών ασθενών και σε άλλα ψυχιατρικά περιβάλλοντα. Για τα άτομα με ψυχική νόσο, ένα θεραπευτικό περιβάλλον αποτελεί έναν ασφαλή χώρο για να μάθουν και να εξασκηθούν σε νέες δεξιότητες στην ανθρώπινη αλληλεπίδραση. Η δομημένη οργάνωση του θεραπευτικού περιβάλλοντος επιτρέπει τόσο στο προσωπικό όσο και στους/στις ασθενείς να παρακολουθούν τις προσωπικές αλληλεπιδράσεις των ασθενών, καθώς και να παρέχουν άμεση ανατροφοδότηση και κοινωνική υποστήριξη. Το προσωπικό εκπαιδεύεται σε τεχνικές αποκλιμάκωσης, όπως η λεκτική ανακατεύθυνση, που επιτρέπουν στους/στις ασθενείς να ανακτήσουν τον αυτοέλεγχο σε περίπτωση εκδήλωσης επικίνδυνων συμπεριφορών εντός της δομής ή της κοινότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τους στόχους του θεραπευτικού περιβάλλοντος. Ενδεικτικοί στόχοι ενός θεραπευτικού περιβάλλοντος είναι η μείωση των συμπτωμάτων μιας ψυχιατρικής διαταραχής, η εκμάθηση δεξιοτήτων για ανεξάρτητη διαβίωση ή η ανάπτυξη δεξιοτήτων αντιμετώπισης. Οι δομημένες δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε ένα θεραπευτικό περιβάλλον μπορεί να είναι η συμμετοχή σε θεραπευτικές ομάδες και κοινωνικές συναντήσεις, καθώς και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

2.3.Γ.5 | ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο όρος «διαταραχή προσωπικότητας» και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται αυτή τη διαταραχή ως νοσολογική οντότητα. Στη συνέχεια, αναλύονται οι τύποι των διαταραχών προσωπικότητας, όπως η παρανοειδής, η σχιζοειδής, η σχιζότυπη, η αντικοινωνική, η μεταιχμιακή, η ναρκισσιστική, η ιστριονική, η εξαρτητική, η ψυχαναγκαστική και η αποφευκτική. Ακολουθούν επιδημιολογικά στοιχεία, η αιτιολογία των διαταραχών αυτών και η συμπτωματολογία για την καθεμία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές διαγνώσεις που τίθενται από τους/τις υπεύθυνους/-ες νοσηλευτές/-τριες, όπως το άγχος, ο φόβος, η κοινωνική απομόνωση, η επικινδυνότητα για αυτοκαταστροφική ή ετεροκαταστροφική συμπεριφορά, ο κίνδυνος για αυτοκτονία, οι αυτοτραυματισμοί, οι διαταραχές των οικογενειακών σχέσεων, η χρόνια χαμηλή αυτοεκτίμηση, η μη συμμόρφωση στις θεραπευτικές διαδικασίες και η διαταραχή επικοινωνίας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις, με ιδιαίτερη προσοχή σε αυτές που μπορούν να εφαρμόσουν οι βοηθοί νοσηλευτές/-τριες, διότι οι ασθενείς με διαταραχές προσωπικότητας μπορεί να εκδηλώνουν χειριστικές συμπεριφορές και απαιτείται σημαντική εμπειρία από μέρους των επαγγελματιών υγείας, για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες των ασθενών. Γίνεται εκτίμηση της πραγματικής κατάστασης του/της ασθενούς, διότι ο/η ασθενής μπορεί να διαστρεβλώνει την αντίληψη των καταστάσεων. Η αναγνώριση της πραγματικής κατάστασης και η έκφραση των συναισθημάτων μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της κατάστασης. Επιπλέον, η στάση ενσυναίσθησης από

την πλευρά του/της βοηθού νοσηλεύτη/-τριας θα βοηθήσει στην αλλαγή δυσλειτουργικών συμπεριφορών. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην οριοθέτηση των συμπεριφορών αυτών των ασθενών. Με τη θέσπιση σταθερών ορίων και κανόνων και με τη θετική ανατροφοδότηση, ο/η επαγγελματίας υγείας θα μπορέσει να ενισχύσει τον/την ασθενή σε αυτές τις δύσκολες καταστάσεις.

2.3.Γ.6 | ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο όρος «άγχος» και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τα χαρακτηριστικά και τα συμπτώματα του άγχους και πώς αυτά επηρεάζουν στη λειτουργικότητα και την καθημερινότητα του ατόμου. Αναλύονται τα επίπεδα άγχους σε ελαφρό, μέτριο, έντονο και πανικό. Επιπλέον, δίνονται οι απαραίτητες γνώσεις ως προς τις τεχνικές αντιμετώπισης του άγχους και τη χρήση των μηχανισμών άμυνας. Οι αγχώδεις διαταραχές περιλαμβάνουν ένα σύνολο ψυχιατρικών διαγνώσεων, όπως η διαταραχή πανικού, η γενικευμένη αγχώδης διαταραχή, η ψυχαναγκαστική-καταναγκαστική διαταραχή, η κοινωνική φοβία, η διαταραχή μετατραυματικού στρες και οι φοβίες. Όπως συμβαίνει και με τις άλλες ψυχικές ασθένειες, οι αγχώδεις διαταραχές μπορεί να έχουν χρόνια πορεία και να επιδεινωθούν με την πάροδο του χρόνου, εάν δεν αντιμετωπιστούν κατάλληλα. Τα άτομα που πάσχουν από αυτές μπορεί να παρουσιάζουν επεισόδια πανικού, παράλογες σκέψεις και φόβους, καταναγκαστικές συμπεριφορές ή τελετουργίες, εφιάλτες ή πολυάριθμα τρομακτικά σωματικά συμπτώματα. Άλλες καταστάσεις, όπως η κατάχρηση ουσιών και η κατάθλιψη, συχνά συνοδεύουν τις αγχώδεις διαταραχές. Και ενώ δεν υπάρχει μία αποκλειστική, ριζική και αιτιολογική θεραπεία των αγχωδών διαταραχών, εντούτοις υπάρχουν πολλές θεραπευτικές προσεγγίσεις ικανές να ανακουφίσουν τα συμπτώματα και να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής. Δυστυχώς, μεγάλο ποσοστό όσων υποφέρουν δεν λαμβάνουν ποτέ κατάλληλη διάγνωση και θεραπεία εξαιτίας του κοινωνικού στίγματος που συνοδεύει τις αγχώδεις διαταραχές και γενικότερα τα ψυχικά νοσήματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τις αγχώδεις διαταραχές και ενθαρρύνουν τα άτομα που πάσχουν από αυτές να αναζητήσουν την κατάλληλη θεραπεία, η οποία συνήθως είναι συνδυασμός ψυχοθεραπείας και φαρμακοθεραπείας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κούκια, Ε. (2014). *Ψυχιατρική νοσηλευτική: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Kneisl, C., Wilson, H. & Trigoboff, E. (2009). *Σύγχρονη νοσηλευτική ψυχικής υγείας* (επιμ. Μ. Καρανικόλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Κακούρη, Β., Μάτζιου, Β. & Σγουροπούλου, Μ. (2000). *Πρακτική άσκηση στο νοσοκομείο*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
2. Ραγιά, Α. (2009). *Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
3. Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

2.3.Δ • ΚΛΙΝΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η πρακτική πραγματοποιείται σε ψυχιατρικά νοσοκομεία, ψυχιατρικές κλινικές νοσοκομείων, κέντρα ψυχικής υγείας, μονάδες ημερήσιας νοσηλείας ψυχικής υγείας κ.ά. Σκοπός της πρακτικής είναι η ευαισθητοποίηση των καταρτιζομένων στο πεδίο της νοσηλευτικής ψυχικής υγείας και ο συνδυασμός των θεωρητικών γνώσεων με την εφαρμογή των παρεμβάσεων στην πράξη. Μεταξύ άλλων, η πρακτική στις νοσοκομειακές μονάδες εμπεριέχει την εξοικείωση με τους τρόπους προσέγγισης των ασθενών με ψυχικές παθήσεις ή ατόμων που εμφανίζουν συνοδή συμπτωματολογία και την ενημέρωση σε θέματα νομοθεσίας σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχική νόσο. Η κλινική άσκηση επικεντρώνεται στην εφαρμογή δεξιοτήτων που αφορούν την αποτελεσματική επικοινωνία με τον/την ασθενή και τους/τις οικείους/-ες, τη νοσηλευτική φροντίδα που απορρέει από την παροχή εξατομικευμένης προσέγγισης, τη φροντίδα ασθενών που εμφανίζουν ειδική συμπτωματολογία ψυχικών παθήσεων και την απόκτηση εμπειρίας από τη συμμετοχή στη διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ενεργούν με σεβασμό της προσωπικότητας του/της ασθενούς,

- Εγκαθιστούν σχέση εμπιστοσύνης με τον/την ασθενή,
- Αναγνωρίζουν τα συναισθήματα και τις αντιδράσεις του/της ασθενούς,
- Εφαρμόζουν στον/στην ασθενή τεχνικές προσέγγισης που έχουν διδαχθεί,
- Ενθαρρύνουν την έκφραση των συναισθημάτων και σκέψεων,
- Δρουν εξατομικευμένα και ανθρωποκεντρικά,
- Διατηρούν σαφή επαγγελματικά όρια,
- Παρατηρούν τη συμπεριφορά του/της ασθενούς με στόχο τον εντοπισμό δυσλειτουργικών ή επικίνδυνων συμπεριφορών,
- Ενημερώνουν τον/την υπεύθυνο/-η νοσηλεύτη/-τρια για τις αλλαγές που εντοπίζουν στη συμπεριφορά του/της ασθενούς,
- Συμμετέχουν στις συναντήσεις της διεπιστημονικής ομάδας για τον σχεδιασμό των θεραπευτικών παρεμβάσεων στους/στις ασθενείς,
- Παρέχουν βοήθεια στην ατομική φροντίδα του/της ασθενούς,
- Συμμετέχουν στην ασφαλή χορήγηση και λήψη της φαρμακευτικής αγωγής,
- Ενισχύουν την κοινωνική αλληλεπίδραση του/της ασθενούς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θεραπευτική σχέση / Παρατήρηση / Εξατομικευμένη φροντίδα / Φαρμακευτική αγωγή / Διεπιστημονική ομάδα / Κοινωνική αλληλεπίδραση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (13), Σύνολο (13).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ
2	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ
3	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ
4	ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
5	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
6	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Δ.1 | ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν τεχνικές και δεξιότητες στην πράξη. Θεωρητικές γνώσεις που απέκτησαν στις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες εφαρμόζονται στον χώρο εξάσκησης των εκπαιδευομένων. Η εγκαθίδρυση θεραπευτικής σχέσης και οι τεχνικές της αποτελούν βασικό εργαλείο για τον βοηθό νο-

σηλευτικής ψυχικής υγείας, ώστε να προσφέρει ολοκληρωμένη φροντίδα στον/στην ασθενή με ψυχική νόσο. Γίνονται διακριτές οι φάσεις της θεραπευτικής σχέσης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Στην πρώτη φάση, πριν από την επαφή με τον/την ασθενή και κατά τη λήψη των αρχικών πληροφοριών, δίνεται έμφαση στα συναισθήματα και τη στάση του/της εκπαιδευομένου/-ης ως προς τον/την ασθενή. Ακολουθεί η φάση του προσανατολισμού, όπου γίνεται η γνωριμία του/της εκπαιδευομένου/-ης με τον/την ασθενή, με τις αντίστοιχες συστάσεις, και τίθενται τα επαγγελματικά όρια συνεργασίας. Έμφαση δίνεται στον τρόπο προσέγγισης του/της ασθενούς από τον/την εκπαιδευόμενο/-η. Στη συνέχεια, ακολουθεί η φάση της συνεργασίας, στην οποία εδραιώνεται η θεραπευτική σχέση και το κλίμα εμπιστοσύνης και κατά την οποία αντιμετωπίζονται προβλήματα του/της ασθενούς και επιτυγχάνονται οι εφικτοί στόχοι που έχουν τεθεί. Στην τελευταία φάση, γίνεται η λήξη της θεραπευτικής σχέσης, αφού έχει αξιολογηθεί η επιτυχία των στόχων που έχουν τεθεί και η προετοιμασία του/της ασθενούς για την έξοδο από τη δομή ψυχικής υγείας στην οποία βρίσκεται. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη σημασία και στη σχέση που αναπτύσσεται με το οικογενειακό περιβάλλον του/της ασθενούς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν την εγκαθίδρυση της θεραπευτικής σχέσης ως ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία της μελλοντικής εργασίας τους ως βοηθοί νοσηλευτές/-τριες ψυχικής υγείας.

2.3.Δ.2 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται στην προσεκτική παρατήρηση του/της ασθενούς. Ταυτόχρονα, με τη θεραπευτική σχέση της προηγούμενης υποενότητας αναπτύσσουν και τη δεξιότητα της παρατήρησης στην πράξη. Αναγνωρίζουν τη δύναμη της ενεργητικής ακρόασης. Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τη σιωπή και να παρατηρούν τον/την ασθενή τόσο σε λεκτικό όσο και σε μη λεκτικό επίπεδο. Η στάση και οι κινήσεις του σώματος, καθώς και οι εκφράσεις του προσώπου, δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τον/την ασθενή. Οι πληροφορίες που λαμβάνονται από την παρατήρηση είναι αυτές που θα οδηγήσουν στη σωστή αξιολόγηση του/της ασθενούς και στην εκτίμηση των αναγκών του/της. Αναγνωρίζουν τα συναισθήματα του/της ασθενούς, καθώς και τις δικές τους σκέψεις και αντιδράσεις. Με την παρατήρηση θα είναι σε θέση να διαπιστώσουν αλλαγές στη συμπεριφορά του/της ασθενούς, σημαντικές για την πορεία της νόσου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, μέσω της παρατήρησης, στην πρόληψη υποτροπών, με την αναγνώριση σημείων που δηλώνουν την επερχόμενη υποτροπή και στη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την αποφυγή της. Επιπλέον, με την παρατήρηση είναι δυνατόν να προληφθούν και άλλες ακραίες ενέργειες, όπως η επιθετικότητα, η αυτοκτονικότητα και η απόδραση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να παρατηρούν με διακριτικότητα και διατηρώντας την ατομικότητα και την αυτονομία του/της ασθενούς. Σέβονται το δικαίωμα του/της ασθενούς όσον αφορά το απόρρητο της πληροφορίας, ταυτόχρονα, όμως, ενημερώνουν τη διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα, ώστε να ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις

για τη λύση των προβλημάτων του/της. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται την παρατήρηση ως μια συνεχή διεργασία αξιολόγησης του/της ασθενούς καθ' όλη τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης, αλλά και της επαγγελματικής τους πορείας ως επαγγελματιών ψυχικής υγείας.

2.3.Δ.3 | ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται στην παροχή εξατομικευμένης φροντίδας σε ασθενείς με ψυχική νόσο. Αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της εξατομικευμένης φροντίδας για κάθε ασθενή, ακόμη και όταν αυτοί κατατάσσονται στην ίδια διαγνωστική κατηγορία. Κατά την πρακτική τους άσκηση εξοικειώνονται με την ατομική αξιολόγηση του/της ασθενούς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και για τα οποία χρειάζεται φροντίδα. Αυτή η αξιολόγηση γίνεται με τις δεξιότητες που έχουν αναπτυχθεί στις δύο προηγούμενες υποενότητες. Κατά την κλινική αξιολόγηση γίνεται εντοπισμός των προβλημάτων, των κινήτρων, των δυνατών σημείων και των αποθεμάτων του/της ασθενούς. Επιπλέον, εντοπίζονται όλοι οι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που παρεμποδίζουν την εφαρμογή του θεραπευτικού σχεδίου. Στη συνέχεια, καθορίζεται το εξατομικευμένο θεραπευτικό σχέδιο με τις κατάλληλες παρεμβάσεις, θέτοντας πάντα ρεαλιστικούς στόχους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στην εφαρμογή των εξατομικευμένων νοσηλευτικών σχεδίων και εκπαιδεύονται στη συνεχή αξιολόγηση για τον εντοπισμό των σημείων στα οποία χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στο αρχικό σχέδιο. Η αξιολόγηση είναι μια δυναμική διαδικασία και οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν όλες τις αισθήσεις και τις δεξιότητές τους. Η παροχή εξατομικευμένης φροντίδας βασίζεται στην παρακολούθηση της καθημερινής πορείας των ασθενών, των ελλειμμάτων που πιθανόν παρουσιάζουν, των καθημερινών δραστηριοτήτων και των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων που χρειάζονται αντίστοιχες παρεμβάσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην εκπαίδευση των ασθενών και των οικογενειών τους. Τονίζεται ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν υπό εποπτεία στην παροχή εξατομικευμένης νοσηλευτικής φροντίδας, για να αναπτύξουν τις απαραίτητες εκείνες δεξιότητες που χαρακτηρίζουν έναν επαγγελματία ψυχικής υγείας.

2.3.Δ.4 | ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται στη χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής σε ασθενείς με ψυχική νόσο. Αρχικά, εκπαιδεύονται και συμμετέχουν στη χορήγηση των φαρμάκων από όλες τις ενδεικνυόμενες οδούς χορήγησης που εφαρμόζονται γενικότερα στις ειδικότητες βοηθών νοσηλευτικής. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στις ιδιαιτερότητες που υπάρχουν σε ασθενείς με ψυχική νόσο. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει το σχετικό βραχιολάκι ταυτοποίησης με το ονοματεπώνυμο του/της ασθενούς χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, ώστε να δοθεί το σωστό φάρμακο στον/στη σωστό/-ή ασθενή. Πολλές φορές οι ασθενείς μπορεί να δώσουν

λανθασμένες πληροφορίες ή να μην απαντούν σε σχετική ερώτηση, γι' αυτό βασικό μέλημα των εκπαιδευομένων είναι η άμεση γνωριμία με τους/τις ασθενείς. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ασθενών που λαμβάνουν ψυχοτρόπα φάρμακα δεν τηρούν συστηματικά τη φαρμακευτική αγωγή. Επομένως, δίνεται έμφαση κατά την κλινική πρακτική στην εφαρμογή σχεδίου για την ενίσχυση της τήρησης της φαρμακευτικής αγωγής του/της ασθενούς. Συμμετέχουν στην ενημέρωση του/της ασθενούς για τη λήψη του φαρμάκου και επεξηγούν τους λόγους που καθιστούν απαραίτητη τη λήψη του. Κατά την ώρα λήψης του φαρμάκου, παρατηρούν τον/την ασθενή για πιθανή απόκριση του φαρμάκου. Σε περίπτωση που αντιληφθούν τη μη λήψη του φαρμάκου, ενημερώνουν τη διεπιστημονική ομάδα, ώστε να χορηγηθεί το φάρμακο από άλλη οδό. Ακόμη, μία δεξιότητα στην οποία ασκούνται οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι η παρατήρηση για τις πιθανές παρενέργειες των ψυχοτρόπων φαρμάκων. Από προηγούμενες μαθησιακές ενότητες έχουν αποκτήσει τις θεωρητικές γνώσεις για τις παρενέργειες των φαρμάκων, τις οποίες εφαρμόζουν στην κλινική άσκηση. Συμμετέχουν στην εκπαίδευση του/της ασθενούς και της οικογένειάς του/της σε σχέση με τη φαρμακευτική αγωγή του/της.

2.3.Δ.5 | ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Σε αυτή την υποενότητα, στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες αποσαφηνίζεται ο όρος «διεπιστημονική ομάδα», η οποία περιλαμβάνει τη συνεργασία επαγγελματιών υγείας με διαφορετικό επιστημονικό υπόβαθρο και διαφορετικές επαγγελματικές δεξιότητες και συμβάλλει στην αναβάθμιση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών στον/στην ασθενή. Επίσης, σε αυτή την υποενότητα καλλιεργείται η δεξιότητα της συνεργατικής δράσης. Απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία της ομάδας είναι η επικοινωνία μεταξύ των μελών της και ο κοινός στόχος. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων επαγγελματιών μέσα στη διεπιστημονική ομάδα έχει ως αποτέλεσμα τη σφαιρική θεώρηση των αναγκών του/της ασθενούς, τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της φροντίδας του/της, καθώς και την καλύτερη υλοποίηση των στόχων προς όφελος του/της ασθενούς. Επίσης, μεταξύ των επαγγελματιών επιτυγχάνεται η αποτελεσματική ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, η κατανόηση της εργασίας των άλλων επαγγελματιών και ο προσδιορισμός του ρόλου του καθενός. Εάν οι ρόλοι μεταξύ των μελών δεν είναι σαφείς και υπάρχουν επικαλύψεις, μπορεί να προκύψουν ανταγωνισμοί και συγκρούσεις, θέτοντας εμπόδια στην αποτελεσματική συνεργασία και την ομαδικότητα. Καμιά ειδικότητα από μόνη της δεν διαθέτει τις γνώσεις και τα μέσα για μια ολιστική παρέμβαση σε όλες τις παραμέτρους της καθημερινότητας του/της ασθενούς. Η λειτουργία της διεπιστημονικής ομάδας απαιτεί εκπαίδευση, ιδιαίτερα σε κλινικό επίπεδο, ώστε να είναι αποτελεσματική, πάντοτε προς όφελος του/της ασθενούς. Τα άτομα με ψυχική νόσο αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα με περίπλοκα προβλήματα, των οποίων η φροντίδα απαιτεί περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι αποτελεσματική και ποιοτική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, συμμετέχοντας

στη διεπιστημονική ομάδα, αποκτούν δεξιότητες συνεργασίας και ομαδικής δράσης, ικανότητες απαραίτητες για την αποτελεσματική λειτουργία τους ως επαγγελματίες ψυχικής υγείας.

2.3.Δ.6 | ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται η έννοια της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Η κοινωνική αλληλεπίδραση είναι ένα θεμελιώδες χαρακτηριστικό της ζωής, αφού όλα τα άτομα αλληλεπιδρούν καθημερινά με τους άλλους. Για την εύρυθμη λειτουργία μιας κοινωνίας, βασικός κανόνας είναι η αποτελεσματική κοινωνική αλληλεπίδραση. Τα άτομα με ψυχική νόσο συχνά εμφανίζουν κοινωνική απομόνωση και οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στη διαχείριση αυτής της κατάστασης. Αφιερώνουν χρόνο στους/στις ασθενείς με συχνές επαφές και υποστηρίζουν τους/τις ασθενείς στην ανάπτυξη κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Προτρέπουν τους ασθενείς σε ομαδικές δραστηριότητες, επισημαίνοντας τη σημασία τους. Σε περίπτωση μη συμμετοχής τους, ενθαρρύνουν τους ασθενείς για την αναγκαιότητα της συμμετοχής τους. Κατά την επιτυχημένη συμμετοχή τους στην αλληλεπίδραση, παρέχουν θετική ανατροφοδότηση και τους επιβραβεύουν για την επιτυχία τους. Η ενισχυμένη συμπεριφορά τείνει να επαναλαμβάνεται. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στον σχεδιασμό καθημερινών δραστηριοτήτων των ασθενών. Οι στόχοι είναι εφικτοί και ρεαλιστικοί, ώστε οι ασθενείς να μην απογοητεύονται, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε απόσυρση και απομόνωση, ενώ η επιτυχής συμμετοχή μπορεί να αυξήσει την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή τους. Η επιτυχία των στόχων οδηγεί στην επανάκτηση του ελέγχου και στην επίλυση των προβλημάτων. Οι ασθενείς ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε δομημένες δραστηριότητες με εστιασμένη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών μιας ομάδας ανθρώπων που έχουν κοινό στόχο. Στη συνέχεια, συμμετέχουν σε ομάδες στις οποίες η αλληλεπίδραση μπορεί να είναι λιγότερο εστιασμένη. Βασικό χαρακτηριστικό της υποενότητας είναι η αποδοχή, η υποστήριξη και η ενθάρρυνση του/της ασθενούς από τον/την επαγγελματία ψυχικής υγείας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κούκια, Ε. (2014). *Ψυχιατρική νοσηλευτική: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Kneisl, C., Wilson, H. & Trigoboff, E. (2009). *Σύγχρονη νοσηλευτική ψυχικής υγείας* (επιμ. Μ. Καρανικόλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Κακούρη, Β., Μάτζιου, Β. & Σγουροπούλου, Μ. (2000). *Πρακτική άσκηση στο νοσοκομείο*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
2. Ραγιά, Α. (2009). *Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
3. Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

2.4 • ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2.4.A • ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην ενότητα αυτή, οι καταρτιζόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις στη νοσηλευτική φροντίδα στον τομέα της ψυχικής υγείας. Εκπαιδεύονται να ενεργούν με ακεραιότητα, ειλικρίνεια και να προάγουν το νοσηλευτικό επάγγελμα. Οι καταρτιζόμενοι/-ες, χρησιμοποιώντας τις γνώσεις που απέκτησαν στο προηγούμενο εξάμηνο, έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν εξατομικευμένες τεχνικές νοσηλευτικής παρέμβασης που κρίνονται κατάλληλες σε κάθε περίπτωση και ανά θεματικό πεδίο (παρεμβάσεις σε ασθενείς με συμπτωματολογία ψυχικών παθήσεων, συναισθηματικές διαταραχές, ψυχώσεις, νευρώσεις κ.ά.). Επιπροσθέτως, η εφαρμογή νοσηλευτικών πράξεων, βάσει κλινικών κατευθυντήριων οδηγιών (πρωτόκολλα για εξειδικευμένες νοσηλευτικές πράξεις στην αντιμετώπιση των ψυχικών παθήσεων), ενισχύει το γνωστικό υπόβαθρο. Επιπλέον, με την εξέταση και την ανάλυση της ολιστικής προσέγγισης στην αντιμετώπιση των ψυχικών παθήσεων, της νοσηλευτικής φροντίδας και της δημιουργίας θεραπευτικού περιβάλλοντος, των ψυχοδυναμικών μοντέλων προσέγγισης στο πλαίσιο της διεπιστημονικής ομάδας, των ειδικών νοσηλευτικών προσεγγίσεων στην αντιμετώπιση ψυχικών διαταραχών σε ενήλικες, παιδιά, εφήβους και άτομα τρίτης ηλικίας, διευρύνεται το πεδίο της θεωρητικής κατάρτισης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναπτύσσουν επαγγελματική-θεραπευτική σχέση με τον/την ασθενή, ως μέλη της διεπιστημονικής ομάδας με διακριτά όρια,
- Επιδεικνύουν κριτική σκέψη μέσω της ανθρωπιστικής προσέγγισης,
- Αναγνωρίζουν το δικαίωμα του/της ασθενούς στην εμπιστευτικότητα,
- Ενδυναμώνουν με κατάλληλες προσεγγίσεις την αυτοεικόνα και την αυτοεκτίμηση του/της ασθενούς,
- Ενεργοποιούν τεχνικές ενθάρρυνσης με στόχο την αυτοφροντίδα του/της ασθενούς,
- Λειτουργούν υποστηρικτικά προς τον/την ασθενή και τα μέλη της οικογένειας,
- Επιλέγουν κατάλληλους ενισχυτικούς παράγοντες για την προαγωγή επιθυμητής συμπεριφοράς εκ μέρους του/της ασθενούς,
- Συμμετέχουν στον συντονισμό ομάδων με ψυχαγωγικό και θεραπευτικό χαρακτήρα (βελτίωσης δεξιοτήτων ασθενών, θεατρικές, μαγειρικής, αθλητικού περιεχομένου κ.ά.),
- Διαχειρίζονται καταστάσεις κρίσης με ψυχραιμία και σύμφωνα με το προβλεπόμενο πρωτόκολλο,

- Συμμετέχουν στην εφαρμογή στοχευμένων θεραπευτικών παρεμβάσεων που βασίζονται σε ψυχοδυναμικά μοντέλα προσέγγισης,
- Επαναξιολογούν τα δεδομένα των παρεμβάσεων κατά τη διάρκεια συναντήσεων με τα μέλη της νοσηλευτικής ομάδας,
- Συμβάλλουν στην προαγωγή της ψυχικής υγείας στην κοινότητα με τη συμμετοχή τους σε ψυχοκοινωνικά προγράμματα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ενδυνάμωση / Χρήστης υπηρεσιών υγείας / Ψυχώσεις / Συναισθηματικές διαταραχές / Κατάθλιψη / Μανία / Ασθενής με αυτοκτονικό ιδεασμό / Διατροφικές διαταραχές / Ψυχογενής ανορεξία / Ψυχογενής βουλιμία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
2	ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
3	ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
4	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΜΕ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΚΟ ΙΔΕΑΣΜΟ
5	ΔΙΠΟΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
6	ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Κείμενο αναφοράς

2.4.A.1 | ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στην έννοια της ενδυνάμωσης των χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Η ενδυνάμωση αναφέρεται στον βαθμό που το άτομο συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορά την υγεία του, αφού προηγουμένως έχει όλες τις σχετικές πληροφορίες από τους/τις επαγγελματίες υγείας. Ουσιαστικά, ενδυνάμωση σημαίνει εμπλοκή του/της ασθενούς στη θεραπευτική διαδικασία. Στο πεδίο της ψυχικής υγείας, ιστορικά, το άτομο με ψυχική νόσο είχε περιορισμένη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Το ίδιο ίσχυε και για τις οικογένειες των ατόμων αυτών. Οι αποφάσεις λαμβάνονταν μόνο από τους/τις επαγγελματίες υγείας. Τα χαρακτηριστικά της ενδυνάμωσης των ασθενών με ψυχική νόσο είναι τα εξής: πρόσβαση στην πληροφόρηση, ώστε ο/η ασθενής να λαμβάνει πληροφορίες για την ασθένειά του/της· προσφορά εναλλακτικών επιλογών, ώστε να γνωρίζει πού μπορεί να απευθυνθεί· συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων

για την υγεία του/της. Η λήψη αποφάσεων, όπου δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής του/της ασθενούς στις αποφάσεις για την υγεία του/της. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εισαγωγή του/της ασθενούς με ψυχικό νόσημα στο νοσοκομείο, όπου το άτομο απογυμνώνεται από τα στοιχεία της ταυτότητάς του, καθίσταται «περιστατικό» του νοσοκομείου, αφαιρούνται τα προσωπικά του αντικείμενα και καταλύεται η ιδιωτικότητα του. Η ενδυνάμωση περιλαμβάνει την παροχή πληροφοριών, την επικοινωνία και την υποστήριξη του/της ασθενούς, όπου του/της δίνεται η δυνατότητα να εκφράσει τους φόβους και τις ανησυχίες του/της. Το αποτέλεσμα της ενδυνάμωσης πρέπει να καθιστά το άτομο υπεύθυνο και ικανό να λάβει αποφάσεις που αφορούν την υγεία του και τη ζωή του.

2.4.A.2 | ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο όρος σχιζοφρένεια και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται αυτή τη διαταραχή ως νοσολογική οντότητα. Στη συνέχεια, αναλύονται οι τύποι της σχιζοφρένειας, όπως η παρανοειδής, η αποδιοργανωτική, η κατατονική, η αδιαφοροποίητη και η υπολειμματική. Ακολουθούν επιδημιολογικά στοιχεία, η αιτιολογία της διαταραχής αυτής και η συμπτωματολογία καθεμίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές διαγνώσεις που τίθενται από τους/τις υπεύθυνους/-ες νοσηλευτές/-τριες μετά τη νοσηλευτική εκτίμηση, όπως οι διαταραχές σκέψης, οι διαταραχές συναισθήματος, η κοινωνική απομόνωση, η ελλειμματική αυτοφροντίδα, η μη τήρηση της θεραπευτικής αγωγής, η διαταραχή συμπεριφοράς, ο κίνδυνος επιθετικότητας, οι διαταραχές διαπροσωπικών σχέσεων κ.ά. Ακολουθούν οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε αυτές που μπορούν να συμμετέχουν οι βοηθοί νοσηλευτικής ψυχικής υγείας ως μέλη της διεπιστημονικής ομάδας. Παραδείγματα αυτών των νοσηλευτικών παρεμβάσεων είναι τα εξής: διακριτική παρατήρηση του/της ασθενούς για την ύπαρξη πρώιμων σημείων εκδήλωσης επιθετικότητας, απομάκρυνση όλων των επικίνδυνων αντικειμένων, θέσπιση ορίων στη μη αποδεκτή συμπεριφορά, αποφυγή διαφωνίας με τον/την ασθενή για τις παραισθήσεις ή τις ψευδαισθήσεις του/της, παρακολούθηση του/της ασθενούς για συμπεριφορές που υποδηλώνουν την ύπαρξη παραισθήσεων, θέσπιση δομημένων δραστηριοτήτων, αποφυγή του αγγίγματος, του γέλιου και του ψιθυρίσματος παρουσία του/της ασθενούς, έλεγχος των διατροφικών συνθηκών του/της, παροχή βοήθειας σε θέματα υγιεινής, αν χρειάζεται κ.λπ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιπλέον μαθαίνουν ότι σημαντικό ρόλο στην πορεία του/της ασθενούς με ψύχωση έχει και η ύπαρξη υποστηρικτικού οικογενειακού περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο των νοσηλευτικών παρεμβάσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στην εκπαίδευση και υποστήριξη της οικογένειας στους τρόπους χειρισμού των συμπτωμάτων, στην αναγνώριση των πρώιμων σημείων της υποτροπής, σε τεχνικές αντιμετώπισης του άγχους και ενθαρρύνουν την έκφραση συναισθημάτων και σκέψεων.

2.4.A.3 | ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο όρος καταθλιπτικές διαταραχές και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται αυτές τις διαταραχές ως νοσολογική οντότητα. Στη συνέχεια, αναλύονται οι τύποι των καταθλιπτικών διαταραχών, όπως η μείζων καταθλιπτική διαταραχή και η δυσθυμική διαταραχή. Ακολουθούν επιδημιολογικά στοιχεία, η αιτιολογία των διαταραχών αυτών και η συμπτωματολογία για καθεμία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές διαγνώσεις που τίθενται από τους/τις υπεύθυνους/-ες νοσηλευτές/-τριες μετά τη νοσηλευτική εκτίμηση, όπως η καταθλιπτική διάθεση, η μείωση ενδιαφέροντος για τις καθημερινές δραστηριότητες, η κοινωνική απομόνωση, η ανεπαρκής αυτοφροντίδα, η διαταραχή βάρους, η αύπνια, η κόπωση, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, το αίσθημα αναξιοσύνης, οι επίμονες σκέψεις θανάτου και ο αυτοκτονικός ιδεασμός. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε αυτές που μπορούν να κάνουν οι βοηθοί νοσηλευτικής ψυχικής υγείας ως μέλη της διεπιστημονικής ομάδας. Παραδείγματα αυτών των νοσηλευτικών παρεμβάσεων είναι: προτροπή του/της ασθενούς να αναλάβει την αυτοφροντίδα του/της, παρότρυνση του/της ασθενούς να παραμένει εκτός κρεβατιού στη διάρκεια της ημέρας, μείωση των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων πριν από την κατάκλιση, περιορισμός στη λήψη καφεϊνούχων ροφημάτων, αφιέρωση χρόνου με σύντομες και συχνές επαφές, θετική ανατροφοδότηση για τους στόχους που επιτυγχάνει, προτροπή να συμμετέχει σε ομαδικές δραστηριότητες και να θέτει ρεαλιστικούς στόχους, επεξεργασία συναισθημάτων θυμού και ενοχής. Σε μερικές περιπτώσεις ανθεκτικής καταθλιπτικής διαταραχής, απαιτείται η χρήση ηλεκτροσπασμοθεραπείας. Σε αυτή την περίπτωση παρέχεται ιδιαίτερη φροντίδα πριν και μετά τη θεραπεία, όπως: ο/η ασθενής δεν λαμβάνει τροφή 6-8 ώρες πριν από τη θεραπεία, αφαιρούνται τα προσωπικά αντικείμενα που φέρει και του/της χορηγείται ατροπίνη. Μετά τη θεραπεία, παρακολουθείται για παρενέργειες και υποστηρίζεται κατά τη σύγχυσή του/της, ενώ διευκολύνεται ο επαναπροσανατολισμός του/της στην πραγματικότητα.

2.4.A.4 | ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΜΕ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΚΟ ΙΔΕΑΣΜΟ

Σε αυτή την υποενότητα αναλύονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τα προβλήματα και οι παρεμβάσεις σε ασθενή με αυτοκτονικό ιδεασμό. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα πρώιμα σημεία στη συμπεριφορά ή στην κλινική εικόνα του/της ασθενούς που μπορεί να υποδηλώνουν αυξημένο κίνδυνο αυτοκτονικής συμπεριφοράς. Γι' αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εκτιμούν τους παράγοντες επικινδυνότητας για αυτοκτονική συμπεριφορά, μερικοί από τους οποίους είναι οι εξής: η ύπαρξη ψυχιατρικής ασθένειας, το φύλο (συνχότερα οι άνδρες), η ηλικία, το ιστορικό προηγούμενης απόπειρας, η ύπαρξη οργανωμένου σχεδίου, η έλλειψη υποστηρικτικού περιβάλλοντος, η πρόσφατη απώλεια αγαπημένου προσώπου, οι θρησκευτικές ή πολιτισμικές πεποιθήσεις, η κοινωνική απομόνωση, το αίσθημα αναξιοσύνης, η έλλειψη

οικονομικών πόρων. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις που εφαρμόζονται σε ασθενή με αυτοκτονικό ιδεασμό. Δημιουργείται ασφαλές περιβάλλον με την απομάκρυνση όλων των επικίνδυνων αντικειμένων, εφαρμόζεται στενή παρακολούθηση του/της ασθενούς και αξιολογείται η ύπαρξη συγκεκριμένου αυτοκτονικού σχεδίου. Ενισχύεται η λεκτική έκφραση των συναισθημάτων και ο/η ασθενής παροτρύνεται να εκφράζει τον θυμό, τους φόβους και τις σκέψεις του/της. Παράλληλα, εφαρμόζονται τεχνικές προσανατολισμού στην πραγματικότητα, παραμονή δίπλα στον/στην ασθενή και τακτική παρακολούθησή του/της τουλάχιστον κάθε 15 λεπτά. Ενισχύεται, επίσης, η εμπλοκή, η στήριξη και η εκπαίδευση της οικογένειας του/της ασθενούς.

Πολλές ψυχιατρικές κλινικές τηρούν πρωτόκολλο για την πρόληψη της αυτοκτονικής συμπεριφοράς, το οποίο πρέπει να ακολουθεί και ο/η βοηθός νοσηλευτικής ψυχικής υγείας. Το πρωτόκολλο αυτό συνίσταται σε στενή παρακολούθηση, με αναλογία ένα προς ένα μεταξύ ασθενούς και επαγγελματία υγείας, αξιολόγηση του/της ασθενούς κάθε 15 λεπτά και γραπτή καταγραφή των παρατηρήσεων. Αν κριθεί αναγκαία η εφαρμογή περιοριστικών μέτρων, γίνεται ταυτόχρονη επεξήγηση στον/στην ασθενή των διαδικασιών που ακολουθούνται. Οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις εφαρμόζονται διότι το ασφαλές περιβάλλον μειώνει την πιθανότητα αυτοκαταστροφικής ενέργειας και, ταυτόχρονα, παρέχει στον/στην ασθενή υποστηρικτικές δυνατότητες για την ανακούφιση από την ένταση.

2.4.A.5 | ΔΙΠΟΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Σε αυτή την υποενότητα αποσαφηνίζεται ο όρος «διπολική διαταραχή» και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται ότι οι διπολικές διαταραχές περιλαμβάνουν επεισόδια μανίας που εναλλάσσονται με μείζονα κατάθλιψη. Στη συνέχεια, αναλύονται οι τύποι των διπολικών διαταραχών, όπως η διπολική διαταραχή Ι, η διπολική διαταραχή ΙΙ και η κυκλοθυμία. Ακολουθούν επιδημιολογικά στοιχεία, η αιτιολογία των διαταραχών αυτών και η συμπτωματολογία για καθεμία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις νοσηλευτικές διαγνώσεις για μανιακό επεισόδιο, που τίθενται από τους/τις υπεύθυνους/-ες νοσηλευτές/-τριες μετά τη νοσηλευτική εκτίμηση. Τα αρχικά συμπτώματα στην έναρξη της μανίας είναι η ευφορική διάθεση, η αυξημένη δραστηριότητα και η μείωση του ύπνου. Οι νοσηλευτικές διαγνώσεις είναι: κίνδυνος αυτοτραυματισμού (λόγω έλλειψης τροφής και αφυδάτωσης και λόγω έλλειψης ύπνου), κίνδυνος επιθετικότητας, διαταραχή επικοινωνίας, διαταραχή κοινωνικών σχέσεων και συμπεριφοράς. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις νοσηλευτικές παρεμβάσεις. Παραδείγματα αυτών των νοσηλευτικών παρεμβάσεων είναι: συμμετοχή στη χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής, λήψη τροφών υψηλής θερμιδικής αξίας, συχνή υπενθύμιση του/της ασθενούς για λήψη υγρών και φαγητού, προσφορά εύληπτης τροφής, παραμονή δίπλα στον/στην ασθενή όσο τρώει, καθοδήγηση σε ήπιες δραστηριότητες, παρότρυνση να ξεκουράζεται, αποφυγή καφεϊνούχων ποτών, εφαρ-

μογή τεχνικών χαλάρωσης, ανταπόκριση στα λογικά αιτήματα του/της ασθενούς. Ένα επιπλέον πρόβλημα των ασθενών σε μανιακό επεισόδιο είναι η χειριστική συμπεριφορά τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν νοσηλευτικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της χειριστικής συμπεριφοράς, θέτοντας όρια στον/στην ασθενή, αποφεύγοντας την αντιπαράθεση μαζί του/της, δίνοντας θετική ανατροφοδότηση όταν παρουσιάζει μη χειριστικές συμπεριφορές, αποθαρρύνοντας τον/την ασθενή από την απόδοση ευθυνών σε άλλους, ενθαρρύνοντάς τον/την να αναγνωρίσει τις θετικές πλευρές του χαρακτήρα του/της. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν για τη φαρμακευτική αγωγή και παρακολουθούν την εμφάνιση παρενεργειών που πιθανόν προκύψουν από τη χορήγησή της.

2.4.A.6 | ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τις διατροφικές διαταραχές, οι οποίες είναι η ψυχογενής ανορεξία και η ψυχογενής βουλιμία. Και οι δύο χαρακτηρίζονται από διαταραχές στη διατροφή, διαταραχή της εικόνας του σώματος, χαμηλή αυτοεκτίμηση και άρνηση του προβλήματος. Η ψυχογενής ανορεξία χαρακτηρίζεται από άρνηση λήψης τροφής και η ψυχογενής βουλιμία χαρακτηρίζεται από επαναλαμβανόμενα επεισόδια υπερφαγίας που ακολουθούνται από πρόκληση εμέτου ή κατάχρηση διουρητικών και καθαρτικών φαρμάκων. Λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ότι η θνησιμότητα αυτών των διαταραχών είναι 10-15%. Οι συνήθεις νοσηλευτικές διαγνώσεις είναι: η διαταραχή στη λήψη τροφής, η διαταραχή της εικόνας του σώματος, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, το άγχος, η κοινωνική απομόνωση. Μερικές από τις νοσηλευτικές παρεμβάσεις που οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν είναι: βοήθεια του/της ασθενούς να αναπτύξει ρεαλιστική εντύπωση για το σώμα της, θετική ανατροφοδότηση σε επιθυμητές συμπεριφορές, στήριξη, ώστε να ανακαλύψει τις θετικές πλευρές της και να αποδεχθεί τις αρνητικές, συζήτηση για τους μη ρεαλιστικούς στόχους της, καθορίζεται, σε συνεργασία με τον/την διαιτολόγο, ο αριθμός των θερμίδων που απαιτούνται, ζύγιση του/της ασθενούς, τήρηση αυστηρού ισοζυγίου υγρών και στερεών, συχνή αξιολόγηση δέρματος και στοματικής κοιλότητας, παραμονή κοντά στον/στην ασθενή κατά τα γεύματα και τουλάχιστον μία ώρα μετά το γεύμα. Επιπλέον, η ασθενής πρέπει να υιοθετήσει υγιείς τρόπους αντιμετώπισης των στρεσογόνων καταστάσεων. Γι' αυτό η στάση του προσωπικού πρέπει να είναι ενσυναίσθητική, να υπάρχει αποδοχή του/της ασθενούς, να εξηγείται στον/στην ασθενή η σύνδεση μεταξύ προσπάθειας ελέγχου της ζωής και του φαγητού και να ενθαρρύνεται η συμμετοχή του/της σε δραστηριότητες και η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες λαμβάνουν υπόψη την υποστήριξη και την εκπαίδευση της οικογένειας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κούκια, Ε. (2014). *Ψυχιατρική νοσηλευτική: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Kneisl, C., Wilson, H. & Trigoboff, E. (2009). *Σύγχρονη νοσηλευτική ψυχικής υγείας* (επιμ. Μ. Καρανικόλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Κακούρη, Β., Μάτζιου, Β. & Σγουροπούλου, Μ. (2000). *Πρακτική άσκηση στο νοσοκομείο*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
2. Ραγιά, Α. (2009). *Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
3. Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

2.4.B • ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες της ειδικότητας σχετικά με την ψυχιατρική. Παρουσιάζονται και αναλύονται οι παρεμβάσεις στο ψυχιατρικό περιστατικό, οι βιολογικές θεραπείες, η ενδεκνυόμενη φαρμακοθεραπεία και οι κυριότεροι τύποι ψυχοθεραπειών, όπως η ψυχαναλυτική, η υπαρξιακή, η οικογενειακή ψυχοθεραπεία που βασίζεται στη συστημική θεωρία, η γνωσιακή-συμπεριφορική, η θεραπεία Gestalt κ.ά. Ερευνώνται οι θεωρίες προσωπικότητας, οι θεωρίες κοινωνικής αιτιολογίας, οι ανάγκες, τα ένστικτα και οι ορμές, τα άτομα και οι ανθρώπινες ομάδες, ο ρόλος της οικογένειας, η διασυνδεδετική ψυχιατρική, τα ψυχικά προβλήματα και οι κοινωνικές διαστάσεις της ψυχικής νόσου. Επιπροσθέτως, ειδικές προσεγγίσεις εξετάζονται σε θέματα των μειζόνων ψυχικών διαταραχών της τρίτης ηλικίας και σε ζητήματα που αφορούν την ψυχογηριατρική, την παιδοψυχιατρική και τις αναπτυξιακές διαταραχές στα παιδιά, τον αυτισμό και τις ψυχικές διαταραχές των εφήβων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Εντοπίζουν το κατάλληλο πλαίσιο ψυχιατρικής θεραπείας,
- Επιλέγουν την ενδεδειγμένη παρέμβαση στο έκτακτο περιστατικό,

- Συνοψίζουν τα κυριότερα σημεία κάθε είδους ψυχιατρικής θεραπείας,
- Διατυπώνουν τα πεδία άσκησης της ψυχιατρικής,
- Αναγνωρίζουν τα είδη ψυχοθεραπείας και τα προσδοκώμενα αποτελέσματά τους,
- Αλλάζουν τη στάση τους απέναντι στα άτομα με αυτισμό και ψυχικές παθήσεις,
- Διακρίνουν τις προσεγγίσεις της διασυνδεδετικής ψυχιατρικής ανάλογα με το περιστατικό,
- Ερμηνεύουν τη συμπεριφορά των ατόμων με ψυχικές παθήσεις σύμφωνα με τη διάγνωσή τους και το περιβάλλον τους,
- Επικοινωνούν με σεβασμό και διακριτικότητα με τους/τις πάσχοντες/-ουσες και τις οικογένειές τους,
- Άρουν το στίγμα που ακολουθεί τα άτομα με ψυχικές παθήσεις,
- Εξηγούν τη σημασία της σύγχρονης ψυχιατρικής στα νέα κοινωνικοπολιτισμικά πεδία εφαρμογής της.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη / Προσωπικότητα / Διαχείριση κρίσης / Διάγνωση / Ψυχοθεραπεία / Συμπεριφορισμός / Ψυχοφαρμακολογία / Προγράμματα / Θεραπευτικό περιβάλλον / Διεπιστημονική ομάδα / Τρίτη ηλικία Ηθικά διλήμματα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ
2	ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ, ΔΙΑΣΥΝΔΕΤΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ
3	ΟΙ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ
4	ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ
5	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ
6	ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ
7	ΝΟΜΙΚΑ, ΗΘΙΚΑ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.B.1 | ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Σκοπός της αρχικής μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τις βασικές έννοιες της ψυχιατρικής, με σκοπό να εμβαθύνουν στη συνέχεια στις ειδικές θεματικές κατηγορίες. Περιγράφονται οι ψυχικές

λειτουργίες, ως διαδικασίες που εμπλέκονται στην ανθρώπινη συνείδηση και σκέψη, όπως η προσοχή, η μάθηση, η μνήμη, η αντίληψη, η σκέψη και τα συναισθήματα. Επιχειρείται η σύνδεση αυτών των λειτουργιών με τη συμπεριφορά, τα συμπτώματα και τις παθήσεις που σχετίζονται με την ψυχική υγεία και γίνεται αναφορά στις κυριότερες θεωρίες ανάπτυξης της προσωπικότητας. Ειδικότερα, αναλύονται η ψυχαναλυτική θεωρία του Sigmund Freud, η προσωποκεντρική θεωρία του Carl Rogers και η γνωστική-συμπεριφορική θεωρία των Bandura και Mischel. Ακολούθως, σκιαγραφείται το περιεχόμενο των σημαντικότερων κοινωνιολογικών προσεγγίσεων, οι οποίες έχουν καθοριστική σημασία για την κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας και της συμπεριφοράς των ανθρώπων. Στη συνέχεια, υπενθυμίζεται η αξία της κλινικής διάγνωσης στην ψυχιατρική, ως σημαντικό μέρος της διαδικασίας αξιολόγησης για τις προτεινόμενες θεραπείες, στις οποίες γίνονται εκτεταμένες αναφορές στις υπόλοιπες υποενότητες. Επισημαίνεται εκ νέου ότι η συνολική κατανόηση των ψυχικών παθήσεων απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει τη γενετική, τη νευροβιολογική, την περιβαλλοντική και την ψυχολογική έρευνα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να συγκροτούν ομάδες εργασίας στις οποίες συζητούν τις βασικές έννοιες των θεωριών προσωπικότητας με τη χρησιμοποίηση εννοιολογικών χαρτών και συγκριτικών διαγραμμάτων στα οποία εμφανίζονται τα σημαντικά στάδια σε κάθε θεωρία.

2.4.B.2 | ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ, ΔΙΑΣΥΝΔΕΤΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι βασικές αρχές και πρακτικές στα επείγοντα ψυχιατρικά περιστατικά, καθώς και τα αποτελέσματα της ολιστικής προσέγγισης που επιτυγχάνεται με τη συνεργασία διαφορετικών ειδικοτήτων και επαγγελματιών. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν το επείγον ψυχιατρικό περιστατικό και τη σπουδαιότητα της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών ειδικοτήτων για την αντιμετώπιση του ψυχιατρικού περιστατικού. Στην εισαγωγή της υποενότητας περιγράφεται η θεματολογία της επείγουσας ψυχιατρικής, η οποία περιλαμβάνει την επισκόπηση των συνηθέστερων ψυχιατρικών περιστατικών που απαιτούν άμεση παρέμβαση. Πιο αναλυτικά, παρέχονται στοιχεία για πρακτικές παρεμβάσεις στη διαχείριση κρίσεων ψυχικής υγείας, τεχνικές αξιολόγησης για τον προσδιορισμό της σοβαρότητας και της κατηγορίας της ψυχικής διαταραχής, τρόπους αντιμετώπισης αυτοκτονικής συμπεριφοράς, προσεγγίσεις υποστήριξης των οικογενειών που αντιμετωπίζουν επείγουσες ψυχιατρικές καταστάσεις, καθώς και για την αντιμετώπιση περιστατικών επιθετικότητας και απειλών. Στη συνέχεια, περιγράφεται η διασυνδεδετική ψυχιατρική ως σύγχρονη μορφή θεραπευτικής προσέγγισης. Αναλύεται ο βασικός της στόχος, που είναι να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο αξιολόγησης και αγωγής για τους ασθενείς. Ιδιαίτερες επισημάνσεις γίνονται στις επιδιωκόμενες συνεργασίες μεταξύ ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, νοσηλευτών/-τριών, ιατρών άλλων ειδι-

κοτήτων και λοιπών επαγγελματιών υγείας, με στόχο τη συνεκτίμηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ψυχική υγεία, όπως οι σωματικές παθήσεις, η διατροφή, οι κοινωνικές συνθήκες κ.ά. Παράλληλα, επιχειρείται η ανάδειξη της σημασίας της διασυνδεδετικής ψυχιατρικής, ειδικότερα στην αντιμετώπιση των επειγόντων ψυχιατρικών περιστατικών. Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συμμετέχουν σε περιπτώσεις μελέτης και πρακτικές ασκήσεις, οι οποίες συνδυάζονται με την αντιμετώπιση ρεαλιστικών καταστάσεων κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης.

2.4.B.3 | ΟΙ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα εξετάζονται οι κύριες μορφές θεραπείας στην ψυχιατρική και αναλύονται οι σημαντικές έννοιες που εμπεριέχονται στις κατηγορίες των θεραπειών. Στο τέλος της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να εξηγούν τις θεραπευτικές παρεμβάσεις στην ψυχιατρική. Αρχικά, γίνεται εισαγωγή στις ψυχιατρικές θεραπείες με την παρουσίαση της εξέλιξης των θεραπευτικών προσεγγίσεων υπό μορφή ιστορικής αναδρομής. Στη συνέχεια, περιγράφονται λεπτομερώς οι βασικές κατηγορίες των θεραπειών και αναλύεται το περιεχόμενο καθεμίας από αυτές. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι βιολογικές θεραπείες, οι οποίες περιλαμβάνουν τις φαρμακευτικές αγωγές στην ψυχιατρική και την ηλεκτροσπασμοθεραπεία. Επισημαίνεται η σημασία των συνταγογραφούμενων φαρμάκων, όπως των αντιψυχωσικών, αντικαταθλιπτικών κ.ά., στη βελτίωση των συμπτωμάτων και της ποιότητας ζωής των ψυχικά ασθενών. Στο δεύτερο μέρος αναλύονται οι ψυχοθεραπείες, η ψυχανάλυση, οι ψυχαναλυτικές ψυχοθεραπείες, οι συμπεριφορικές και γνωσιακές θεραπείες, η ομαδική ψυχοθεραπεία, η θεραπεία της οικογένειας και η συμβουλευτική. Στο τρίτο μέρος αναφέρονται οι θεραπείες εξαρτήσεων, παιδικών και εφηβικών διαταραχών, τραύματος και σωματικής εικόνας, οι θεραπείες ψυχοσωματικών διαταραχών και οι θεραπείες κατά τη διάρκεια κρίσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περιγραφή της ψυχοθεραπείας και των διαφορετικών σχολών της οικογενειακής θεραπείας, όπως η συστημική προσέγγιση. Ειδικότερα, εξηγούνται οι στόχοι της θεραπείας, η σημασία της αναγνώρισης των συναισθημάτων, των σκέψεων και των συμπεριφορών, καθώς και η σημασία της ανάπτυξης και εγκαθίδρυσης μιας επαγγελματικής-θεραπευτικής σχέσης μεταξύ των επαγγελματιών υγείας και των ασθενών. Η εμπέδωση των εκπαιδευόμενων στο περιεχόμενο της υποενότητας επιτυγχάνεται με διαλέξεις, επιδείξεις κλινικών περιστατικών, εργαστήρια και συζητήσεις.

2.4.B.4 | ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται το περιεχόμενο της ψυχιατρικής παιδιών και εφήβων, η οποία εξετάζεται ως ξεχωριστή θεματική κατηγορία και ειδικότητα στον κλάδο της ιατρικής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στο τέλος της υποενότητας, θα είναι ικανοί/-ές να παρέχουν αποτελεσματική ψυχιατρική φροντίδα σε παιδιά και εφήβους. Στην εισαγωγή περιγράφονται οι μέθοδοι αξιολόγησης της ψυχικής υγείας

παιδιών και εφήβων, στις οποίες περιλαμβάνονται η συνέντευξη, η παρατήρηση και τα κλινικά εργαλεία αξιολόγησης, παράγοντες που συμβάλλουν καθοριστικά στην τελική διάγνωση και ταξινόμηση. Ειδική αναφορά μπορεί να γίνει στις δύο διεθνείς ταξινομήσεις που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση και διάγνωση ψυχικών διαταραχών και άλλων ιατρικών καταστάσεων, δηλαδή το DSM-5 (Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Ψυχικών Διαταραχών) και το ICD-10 (Διεθνής Ταξινόμηση των Ασθενειών). Στη συνέχεια, κρίνεται απαραίτητο να παρουσιαστεί η ψυχосоυνασθηματική ανάπτυξη και η διαμόρφωση της προσωπικότητας, η γονεϊκή φροντίδα, η ψυχολογική εκτίμηση της νοητικής λειτουργίας και οι χρόνιες σωματικές παθήσεις των παιδιών και των εφήβων. Ακολούθως, αναφέρονται οι κύριες διαταραχές που παρουσιάζονται στην παιδική και εφηβική ηλικία, όπως οι διαταραχές του φάσματος του αυτισμού, η διαταραχή ελλειμματικής προσοχής, οι μαθησιακές δυσκολίες, οι διαταραχές ομιλίας και λόγου, οι νευρώσεις, η κατάθλιψη, η αυτοκτονική συμπεριφορά των εφήβων, οι καταστάσεις κακοποίησης και παραμέλησης, οι διαταραχές διατροφής, οι παιδικές ψυχώσεις κ.ά. Στη συνέχεια, επιχειρούνται εκτενείς αναφορές στις θεραπευτικές παρεμβάσεις και κυρίως στις ψυχαναλυτικές και συμπεριφορικές προσεγγίσεις, τη συμβουλευτική, την οικογενειακή θεραπεία και την υποστηρικτική χρήση των φαρμάκων. Τέλος, για την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευόμενων στα θέματα ψυχιατρικής νοσηλευτικής φροντίδας παιδιών και των εφήβων, μπορεί να γίνει, ενδεικτικά, προβολή εικόνων και γραφικών, κλινικών ασκήσεων και συζητήσεων περιστατικών στην τάξη.

2.4.B.5 | ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ

Το περιεχόμενο της παρούσας μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στην ανάλυση της προσέγγισης για την προστασία και προαγωγή της ψυχικής υγείας στην κοινότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας, θα είναι σε θέση να αξιολογούν τις ανάγκες των ατόμων με ψυχικά προβλήματα και να υιοθετούν πρακτικές πρόληψης και προαγωγής της ψυχικής υγείας. Στην εισαγωγή της υποενότητας παρουσιάζεται το πλαίσιο των λειτουργιών του θεματικού αντικειμένου της Κοινοτικής Ψυχικής Υγιεινής (ΚΨΥ). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται η παροχή ψυχολογικής στήριξης ή εξειδικευμένης ψυχιατρικής υποστήριξης στον γενικό πληθυσμό, η αντιμετώπιση ενός επείγοντος περιστατικού και η δρομολόγηση της διαδικασίας για έγκαιρη διάγνωση και θεραπεία, η παροχή συμβουλευτικής, οι θεραπευτικές προσεγγίσεις σε άτομα ή οικογένειες και η δημιουργία ομάδων θεραπείας, αποκατάστασης ή επανένταξης. Χρήσιμη, στην εισαγωγή της υποενότητας, είναι η αναφορά ερευνητικών και στατιστικών δεδομένων σύμφωνα με τα διεθνή στοιχεία σχετικά με τους δείκτες εμφάνισης συμπτωματολογίας ψυχικής υγείας. Εκτενής αναφορά γίνεται στην υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με γενική ή ειδική στόχευση στην κοινότητα. Επιπλέον, αναλύονται τα σύγχρονα θέματα της οργάνωσης των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, η δημόσια πολιτική υγείας που αφορά την πρόληψη των

ψυχικών προβλημάτων, η δημιουργία ασφαλούς θεραπευτικού περιβάλλοντος από τη διεπιστημονική ομάδα ενός κέντρου ψυχικής υγιεινής, η αξιοποίηση του εθελοντισμού και η ανάδειξη της σημασίας της συνεργασίας με την οικογένεια και τους/τις φροντιστές/-τριες. Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συμμετέχουν σε συζητήσεις κλινικών περιστατικών και πρακτικές ασκήσεις, οι οποίες συνδυάζονται με την αντιμετώπιση ρεαλιστικών καταστάσεων κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης, προκειμένου να οριοθετούν τον επαγγελματικό τους ρόλο στην κοινότητα.

2.4.B.6 | ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Στη μαθησιακή υποενοότητα αυτή, παρουσιάζεται το περιεχόμενο του κλάδου που περιλαμβάνει την αναγνώριση των αναγκών, τη διάγνωση, την αξιολόγηση και τη θεραπευτική αντιμετώπιση των ψυχιατρικών διαταραχών της τρίτης ηλικίας. Στο τέλος της μαθησιακής υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις ειδικές παρεμβάσεις στην ψυχιατρική φροντίδα που παρέχεται σε άτομα άνω των 65 ετών. Περιγράφονται οι κοινές ψυχικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι, οι οποίες συνήθως είναι η κατάθλιψη, οι ψυχώσεις, οι αγχώδεις διαταραχές, η κατάχρηση αλκοόλ και ουσιών, οι διαταραχές ύπνου καθώς και άλλες ψυχικές διαταραχές. Γίνονται επισημάνσεις για τα προβλήματα παθολογικής φύσεως που σχετίζονται με τη γήρανση και προκαλούν έντονη ανησυχία και άγχος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις άνοιες και τη νόσο του Alzheimer, κατά την οποία παρατηρείται έκπτωση των γνωστικών λειτουργιών, χωρίς την παρουσία διαταραχών στο επίπεδο της συνείδησης. Εξηγείται ότι οι επαγγελματίες υγείας που εργάζονται με άτομα της τρίτης ηλικίας θα πρέπει να έχουν εξειδικευμένη γνώση και εμπειρία για να διαχειριστούν τις ιδιαίτερες ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι θεραπευτικές παρεμβάσεις, οι οποίες συνήθως περιλαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, ατομική ή ομαδική ψυχοθεραπεία και ψυχοκοινωνική στήριξη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με πρακτικές ασκήσεις σε ομάδες εργασίας, αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας για την αναγνώριση των αναγκών των ηλικιωμένων. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω μελέτης κλινικών περιπτώσεων, αντιλαμβάνονται τη σημασία της ολιστικής προσέγγισης των ασθενών, στην οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η συνεργασία των μελών της διεπιστημονικής ομάδας.

2.4.B.7 | ΝΟΜΙΚΑ, ΗΘΙΚΑ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Στην τελευταία μαθησιακή υποενοότητα αναλύονται τα πολλαπλά νομικά, ηθικά και δεοντολογικά θέματα που αφορούν την παροχή ψυχιατρικής φροντίδας και την αντιμετώπιση ασθενών με ψυχικές διαταραχές. Στο τέλος της συγκεκριμένης υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να προστατεύουν τα δικαιώματα των ασθενών και να εξασφαλίζουν φροντίδα υψηλής ποιότητας. Στην εισαγωγή αναφέρονται τα κύρια θέματα μελέτης που περιλαμβάνουν την ενημερωμένη συναίνεση, τη διασφάλιση της αυτονομίας του/της ασθενούς, την εμπιστευτικότητα, τη νόμιμη

συναίνεση ή εξουσιοδότηση για την παροχή ψυχιατρικής φροντίδας και τις θεμελιώδεις ηθικές αξίες της νοσηλευτικής, όπως η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια, η ισότητα μεταξύ των ασθενών, η αυτονομία και η ιδιωτικότητα. Ακολουθως, περιγράφονται οι έννοιες της ιατροδικαστικής και εγκληματολογικής ψυχιατρικής και οι διαδικασίες που ακολουθούνται σε περιπτώσεις αναγκαστικής νοσηλείας μέσω εισαγγελικής παραγγελίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εφαρμογή της ηθικής στην κλινική άσκηση της ψυχιατρικής από τους/τις επαγγελματίες υγείας, με την ανάλυση των βασικών αξιών και κανόνων ηθικής και δεοντολογίας, όπως η αρχή της δικαιοσύνης, της ευεργεσίας και της μη βλάβης. Προσδιορίζονται στη συνέχεια οι έννοιες των προτύπων συμπεριφοράς και των κωδικοποιημένων κανόνων που παραπέμπουν στις αρχές δεοντολογίας και επεξηγούνται οι συγκρούσεις αξιών και αρχών ηθικής κατά τη διάρκεια της θεραπείας, οι οποίες μπορούν να δημιουργούν ηθικά διλήμματα. Τέλος, ειδική αναφορά γίνεται στον Κώδικα Νοσηλευτικής Δεοντολογίας και στην ανάλυση των εννοιών της νοσηλευτικής ευθύνης και υπευθυνότητας. Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σχηματίζουν ομάδες και, μέσω συγκριτικών ασκήσεων και προσομοιώσεων, να αναλύουν τους νόμους, τους κανονισμούς και τις δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές, προκειμένου να παρέχουν φροντίδα που ενσωματώνει τις θεμελιώδεις ηθικές αξίες της νοσηλευτικής.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Παπαδημητρίου, Γ., Λιάππας, Ι. & Λύκουρας, Λ. (2012). *Σύγχρονη ψυχιατρική*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Παπαδημητρίου, Γ. Ν., Λεμπέση, Ε., Μπέρκ, Α., Σταθαρού, Α. & Γκόννη, Μ. (2015). *Η συμβολή της νοσηλευτικής στην ψυχιατρική θεραπευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Συμπληρωματικές

1. Boland, R., Verduin, M. & Ruiz, P. (2022). *Kaplan & Sadock's σύνοψη ψυχιατρικής* (12η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Λίτσα.
2. Τσιαντής, Γ. (2001). *Εισαγωγή στην παιδοψυχιατρική*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
3. Stern, T., Fricchione, G., Cassem, N., Jellinek, M. & Rosenbaum, J. (2020). *Εγχειρίδιο της ψυχιατρικής στο νοσοκομείο* (5η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες της ειδικότητας σχετικά με τη γεροντολογική και γηριατρική νοσηλευτική φροντίδα. Ειδικότερα, στην ενότητα αυτή δίνονται ορισμοί συναφείς με την τρίτη ηλικία (γεροντολογία, ενεργός γήρανση, γηριατρική ευπάθεια κ.ά.) και παρουσιάζονται οι θεωρίες γήρατος, τα χαρακτηριστικά του γήρατος, οι ψυχοκοινωνικές και φυσιολογικές μεταβολές, η ενδεδειγμένη γηριατρική νοσηλευτική φροντίδα, καθώς και οι πολιτικές και υπηρεσίες φροντίδας σε Ελλάδα και Ευρώπη. Εξετάζεται θεματολογία σχετικά με το κόστος και την αποδοτικότητα, την ηθική και τη δεοντολογία, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των ηλικιωμένων, τους οργανισμούς και τις υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων, τις ηλικιακές διακρίσεις και την κακοποίηση. Σημαντικό τμήμα της ενότητας αποτελεί η προαγωγή της υγείας των ηλικιωμένων μέσω της νοσηλευτικής εκτίμησης και της παρεχόμενης ολοκληρωμένης νοσηλευτικής φροντίδας. Επισημαίνεται η σημασία της νοσηλευτικής επαγρύπνησης για την προστασία των ηλικιωμένων σε δομές φιλοξενίας (πτώσεις, ατυχήματα κ.ά.) και αναλύεται η σκοπιμότητα των νοσηλευτικών παρεμβάσεων ανά θεματική κατηγορία πάθησης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν την επίδραση του υπάρχοντος πολιτισμικού και ψυχοκοινωνικού πλαισίου στην υποστήριξη του γήρατος,
- Παρακολουθούν τις φυσιολογικές και παθολογικές μεταβολές που εμφανίζονται στην τρίτη ηλικία,
- Κατηγοριοποιούν δυνητικούς κινδύνους που σχετίζονται με την κινητικότητα και τις πτώσεις,
- Προσδιορίζουν τις εξατομικευμένες ανάγκες των ηλικιωμένων,
- Επιλέγουν την ενδεδειγμένη νοσηλευτική παρέμβαση με σκοπό τη μέγιστη ανεξαρτησία και αξιοπρέπεια κατά τη διάρκεια της γήρανσης,
- Διακρίνουν την επίδραση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων στην τρίτη ηλικία,
- Υποστηρίζουν τον/την ηλικιωμένο/-η και την οικογένειά του/της,
- Λαμβάνουν μέτρα πρόληψης για την αποφυγή ατυχημάτων,
- Αλλάζουν τη στάση τους απέναντι στους/στις ηλικιωμένους/-ες,
- Επιλέγουν την κατάλληλη νοσηλευτική φροντίδα τελικού σταδίου,
- Συμμετέχουν σε κοινωνικά προγράμματα παροχής φροντίδας σε ηλικιωμένους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Γεροντολογική νοσηλευτική / Φροντίδα στην τρίτη ηλικία / Νοσήματα ηλικιωμένων / Ατυχήματα στην τρίτη ηλικία / Φροντίδα στο τελικό στάδιο της ζωής / Υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων / Υγιής γήρανση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΓΗΡΑΝΣΗ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
2	ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΗΡΑΤΟΣ
3	ΥΓΙΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗ
4	ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ
5	ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ
6	ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Γ.1 | ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΓΗΡΑΝΣΗ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Η μαθησιακή ενότητα «Γεροντολογική και γηριατρική νοσηλευτική φροντίδα» συνδέεται με τις μαθησιακές ενότητες «Βασική νοσηλευτική» και «Ψυχική υγεία και νοσηλευτική φροντίδα», μαθησιακές ενότητες που εισάγουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες την ολιστική φροντίδα του ανθρώπου. Στην πρώτη υποενότητα εντοπίζονται οι δημογραφικές αλλαγές στον παγκόσμιο πληθυσμό, με κύριο χαρακτηριστικό την τάση για προοδευτική γήρανση. Η άνοδος του πληθυσμού των ηλικιωμένων ατόμων δημιουργεί αυξημένες ανάγκες για φροντίδα, η κάλυψη των οποίων αποτελεί αντικείμενο της γεροντολογικής νοσηλευτικής. Αναλυτικότερα, γίνεται αναφορά στην κατάσταση υγείας του ελληνικού πληθυσμού και εξετάζεται το υψηλό προσδόκιμο ζωής κατά φύλο, σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ακολουθώντας, επισημαίνονται τα συστηματικά χαμηλά ποσοστά γεννήσεων, τα οποία επιφέρουν δημογραφική γήρανση στην Ελλάδα. Επίσης, περιγράφονται οι θεωρίες που εξηγούν τη διαδικασία της γήρανσης. Παράλληλα, εξετάζεται η δημιουργούμενη ανάγκη παροχής μακροχρόνιας φροντίδας που αποτελεί πεδίο επαγγελματικής ενασχόλησης του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας». Η παροχή φροντίδας στους/στις ηλικιωμένους/-ες διακρίνεται σε άτυπη, η οποία παρέχεται από το οικείο περιβάλλον, και τυπική, η οποία παρέχεται από ειδικευμένο προσωπικό σε δημόσια ή ιδιωτική δομή. Παρουσιάζονται υπηρεσίες φροντίδας ατόμων της τρίτης ηλικίας στην Ελλάδα και την Ευρώπη που αποτελούν και χώρους επαγγελματικής αποκατάστασης. Πρόσθετα,

προσδιορίζονται η νοσηλευτική διεργασία και οι παρεμβάσεις κατά την αξιολόγηση της κατάστασης υγείας και στην εφαρμογή ολιστικής φροντίδας των υπερηλίκων. Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών μεθόδων προτείνονται η εισήγηση, ο καταιγισμός ιδεών και η συζήτηση με θέμα την υπογεννητικότητα και τη θέση των ηλικιωμένων στην ελληνική οικογένεια. Η τεχνική της χιονοστιβάδας προτείνεται για τη διερεύνηση και τον προβληματισμό στο ζήτημα της κατ' οίκον φροντίδας υπερηλίκων. Εκπαιδευτικό μέσο που αξιοποιείται είναι η προβολή οπτικοακουστικού υλικού για την τρίτη ηλικία.

2.4.Γ.2 | ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΗΡΑΤΟΣ

Στην υποενότητα αυτή προβάλλονται τα χαρακτηριστικά του γήρατος και αναλύονται οι διαφορετικές μορφές με τις οποίες εμφανίζονται στο ευρύτερο πλέγμα της καθημερινότητας. Παρουσιάζονται σωματικές, ανατομικές και ψυχολογικές δυσκολίες που εμφανίζονται με την πάροδο του χρόνου και οι κοινωνικές δυσκολίες που επιβαρύνουν την υγεία των ατόμων. Περιγράφονται οι παράγοντες που προδιαθέτουν στην εμφάνιση προβλημάτων ψυχικής υγείας στον πληθυσμό αυτόν, αλλά και προβλημάτων σχετικών με τις γνωστικές λειτουργίες και τη μνήμη. Στη συνέχεια, αναλύονται προκλήσεις σχετιζόμενες με τη σωματική υγεία των ατόμων ως απόρροια της φυσιολογικής φθοράς του χρόνου. Εξηγούνται οργανικές αλλαγές, όπως η εξασθένηση των αισθήσεων, οι πιθανοί πόνοι, η δυσκαμψία των μυών, ακόμη και η δυσκολία εκτέλεσης καθημερινών δραστηριοτήτων χωρίς βοήθεια. Ακόμη, αναδεικνύονται προβλήματα υγείας με ηπιότερα συμπτώματα, όπως η δυσφαγία, η μειωμένη ενυδάτωση και οι διαταραχές ύπνου. Ακολούθως, σκιαγραφούνται οι δυσκολίες στην υγειονομική και φαρμακευτική κάλυψη που αντιμετωπίζουν υπερήλικες με διαφορετική κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική ή και εθνοτική προέλευση. Αναδεικνύεται η οικογενειακή και ιδρυματική κακοποίηση ηλικιωμένων με μελέτες περίπτωσης ανάλογων περιστατικών. Παράλληλα, προκαλείται συζήτηση για την ηλικιακή διάκριση και κοινωνική περιθωριοποίηση που δέχεται η τρίτη ηλικία. Η εκπαιδευτική μέθοδος που προτείνεται για την ανάπτυξη του θέματος είναι η χρήση σεναρίου προσομοίωσης με θέμα την άρνηση πώλησης προϊόντων με δόσεις σε συνταξιούχο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να παρουσιάσουν παρόμοια περιστατικά από την πραγματικότητα. Η υποενότητα αυτή συνδέεται με την άσκηση του επαγγέλματος «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» και ιδιαίτερα με τη φροντίδα ηλικιωμένων. Για τη διδασκαλία προτείνονται η εισήγηση με χρήση εποπτικών μέσων και η συζήτηση για την αξιοποίηση πρότερων γνώσεων και την παρουσίαση ομαδικών εργασιών που αναπτύσσουν τη συνεργασία των εκπαιδευομένων.

2.4.Γ.3 | ΥΓΙΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗ

Στην τρίτη υποενότητα ορίζεται η έννοια της υγιούς και ενεργού γήρανσης με θεματολογία τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των ηλικιωμένων, την ηθική και τη δεοντολογία του/της γηριατρικού νοσηλευτή/-τριας, το κόστος και την αποδοτικότητα στη

φροντίδα, την προαγωγή υγείας καθώς και τους οργανισμούς και τις υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων. Αναλυτικότερα, παρουσιάζεται το δικαίωμά τους στην ευζωία με αξιοπρέπεια, στη σωματική και πνευματική ακεραιότητα, στην ελευθερία, στην ισότητα και στην ασφάλεια. Παράλληλα, εντοπίζονται οι υποχρεώσεις των υπερηλίκων απέναντι στην κοινότητα και στα δικαιώματα και τις ανάγκες των ανθρώπων που ζουν και εργάζονται κοντά τους. Ακολούθως, αναλύονται ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα που συναντά ο/η επαγγελματίας «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» που εργάζεται κοντά σε ηλικιωμένους/-ες και αφορούν την υγεία, την ασθένεια, τη ζωή και τον θάνατο. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον καθορισμό στόχων για τη διασφάλιση της νοσηλευτικής φροντίδας με αξιοπρέπεια και σεβασμό. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στην κοινωνική αξία των ποιοτικών γηριατρικών υπηρεσιών υγείας. Ταυτόχρονα, προβάλλεται το υψηλό κόστος που απαιτείται για τις υπηρεσίες αυτές και εξηγείται η δυνατότητα κάλυψης του κόστους τους από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς. Κατόπιν, ταξινομούνται οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας για την τρίτη ηλικία, που αφορούν το Εθνικό Σύστημα Υγείας, τους δήμους, τα θρησκευτικά ιδρύματα, τον ιδιωτικό τομέα και τις άτυπες υπηρεσίες εθελοντών, οικείων και οικογένειας. Επιπλέον, αναδεικνύεται η αξία της αυτοφροντίδας, της σωστής διατροφής, της άσκησης και της συμμετοχής των ηλικιωμένων σε προγράμματα προαγωγής υγείας με σενάρια προσομοίωσης. Προτείνεται, για συζήτηση και προβληματισμό των εκπαιδευομένων, μελέτη περίπτωσης με θέμα την πλημμελή φροντίδα υγιεινής υπερηλίκου/-ης και τις ψυχολογικές και σωματικές επιπτώσεις στην υγεία του/της. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες που παρέχονται στην υποενότητα εφαρμόζονται σε όλες τις μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων.

2.4.Γ.4 | ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Η υποενότητα αυτή παρουσιάζει νοσήματα της τρίτης ηλικίας με ήπια συμπτώματα, καθώς και οξείες και χρόνιες παθήσεις. Ειδικότερα, σκιαγραφούνται η απώλεια και η εξασθένηση των αισθήσεων, η αδυναμία του μυοσκελετικού συστήματος, η εξασθένηση του ανοσοποιητικού, αλλά και οι παρενέργειες εξαιτίας της πολυφαρμακευτικής αγωγής των ασθενών. Ακόμη, αναφέρεται η σημασία της σωστής επικοινωνίας μεταξύ νοσηλευτικού και ιατρικού προσωπικού και υπερηλίκων, αφού συχνά προκύπτουν φαινόμενα παρανοήσεων, εξαιτίας της ύπαρξης πολλών συμπτωμάτων και της δυσκολίας στην περιγραφή τους από τον/την ασθενή. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα πιο κοινά νοσήματα που εμφανίζονται στους/στις ηλικιωμένους/-ες, όπως τα ουρολογικά, καρδιολογικά, νευρολογικά και αναπνευστικά νοσήματα, και αναλύεται η σκοπιμότητα των νοσηλευτικών παρεμβάσεων. Ακόμη, εξηγούνται χρόνιες παθήσεις όπως η αρθρίτιδα, ο καρκίνος, η χοληστεριναιμία, ο διαβήτης, η οστεοπόρωση, το εγκεφαλικό, η άνοια, η νόσος Alzheimer και η νόσος Parkinson και επισημαίνονται τα νοσηλευτικά καθήκοντα. Περιγράφονται ακόμη δερματοπάθειες που εμφανίζονται συχνά σε αυτές τις ηλικίες και η νοσηλευτική φροντίδα. Επίσης, περιγράφονται γαστρεντερικές παθήσεις και νοσηλευτικές παρεμβάσεις. Ακολούθως, αναγνωρίζεται

η συμβολή του/της βοηθού νοσηλευτικής στην προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα υπερηλίκων. Παρουσιάζονται η κατάθλιψη, η μελαγχολία και άλλες ψυχικές παθήσεις που εμφανίζονται συχνά στον πληθυσμό αυτόν, ενώ επισημαίνεται η σημασία των νοσηλευτικών ενεργειών στην πρόληψη και αντιμετώπιση. Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που προτείνονται για την ενεργοποίηση των εκπαιδευόμενων είναι η εισήγηση και η συζήτηση. Παράλληλα, υποβάλλονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μελέτες περίπτωσης για τη φροντίδα διαβητικού ποδιού σε γυναίκα 75 ετών. Ακόμη, ορίζονται ομάδες και ανατίθενται εργασίες με θέμα την ανάπτυξη νοσηλευτικής δι-εργασίας σε άνδρα 80 ετών με καρδιακή ανεπάρκεια, τις οποίες θα παρουσιάσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες. Με την υποενότητα αυτή επιτυγχάνεται η διασύνδεση γνώσε-ων των μαθησιακών ενοτήτων της ειδικότητας. Ο/Η «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» καλείται να φροντίσει ασθενείς τρίτης ηλικίας σε όλες τις δομές εργασίας.

2.4.Γ.5 | ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Στην πέμπτη υποενότητα αναφέρονται τραυματισμοί στην τρίτη ηλικία, πιθανά μα-κροπρόθεσμα προβλήματα που προκύπτουν από αυτά και πρακτικές πρόληψης. Ανα-λυτικά περιγράφονται οι συνήθεις μορφές ατυχημάτων σε αυτές τις ηλικίες, όπως ατυχήματα στο μπάνιο εξαιτίας πτώσης, αστάθειας, λιποθυμίας ή ακόμη και καρδια-κού επεισοδίου λόγω του ζεστού νερού. Με εισήγηση αναλύονται ατυχήματα κατά την οδήγηση και τη βάδιση λόγω μειωμένων αντανakλαστικών. Ακόμη, αναφέρονται ατυχήματα εντός της οικίας, όπως πτώση σε σκάλες ή εξαιτίας αντικειμένων του σπι-τιού, που μπορούν να επιφέρουν σοβαρούς τραυματισμούς, όπως κατάγματα ισχίου ή καρπού, ή ακόμη και θάνατο. Παρουσιάζονται τα μακροπρόθεσμα προβλήματα υγείας εξαιτίας των ατυχημάτων. Διαπιστώνεται η σημασία της άμεσης αντιμετώπι-σης του ατυχήματος και διακρίνονται οι επιπτώσεις του, καθώς στα ηλικιωμένα άτο-μα που ζουν μόνα καθυστερεί η παροχή βοήθειας. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση της οικογένειας για τη σημασία της συντρο-φιάς και της προστασίας των υπερηλίκων. Πρόσθετα, αναφέρονται το ψυχολογικό στρες, το αίσθημα ανασφάλειας και φόβου που μπορεί να οδηγήσει σε νέα ατύχημα-τα ή κατάθλιψη. Γίνεται επίσης αναφορά στη δυσκολία ανάρρωσης μετά το ατύχημα με πιθανές αναπηρίες ή δυσλειτουργίες, ιδίως στις γυναίκες, εξαιτίας νόσων όπως η οστεοπόρωση. Τέλος, προτείνονται καλές πρακτικές πρόληψης ατυχημάτων, όπως συχνές αξιολογήσεις φυσικής κατάστασης, τήρηση ιστορικού πτώσεων, εξατομικευ-μένα προγράμματα φυσικοθεραπείας ή φυσικής άσκησης. Επισημαίνεται επίσης η σημασία της παροχής οδηγιών διαμόρφωσης του περιβάλλοντος της οικίας, για την αποφυγή ατυχημάτων, και προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εκπονήσουν σχετι-κή εργασία. Προκαλείται συζήτηση με θέμα τη νυχτερινή ακινητοποίηση ηλικιωμένων στο κρεβάτι, για προστασία από πτώση, και επισημαίνονται δεοντολογικά διλήμμα-τα. Τα συμπεράσματα της συζήτησης συνδέονται με την τρίτη υποενότητα και με τη σημασία της νοσηλευτικής επαγρύπνησης για την προστασία των ηλικιωμένων.

2.4.Γ.6 | ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Στην τελευταία υποενότητα αναλύονται βασικές έννοιες της γεροντολογικής νοσηλευτικής φροντίδας και αναδεικνύεται η σκοπιμότητα της νοσηλευτικής διεργασίας στην αξιολόγηση της υγείας των ηλικιωμένων. Ενεργοποιούνται τεχνικές επικοινωνίας με τον/την ηλικιωμένο/-η ή με την οικογένεια, για τη λήψη νοσηλευτικού ιστορικού, οι οποίες περιγράφονται στη μαθησιακή ενότητα «Εισαγωγή στη νοσηλευτική». Ειδικότερα, επισημαίνεται ο ρόλος του/της «Βοηθού Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» στην καθημερινή φροντίδα της ατομικής υγιεινής και του δέρματος, στην εκπλήρωση των αναγκών διατροφής και πρόσληψης υγρών, στη δραστηριότητα και την κινητοποίηση, στη λειτουργία του εντέρου και της ουροδόχου κύστης. Παράλληλα, εξηγείται η συνδρομή του/της νοσηλευτή/-τριας στην ικανοποίηση αναγκών ασφάλειας, ύπνου, ανάπαυσης, στην αντίληψη του φύλου και της σεξουαλικότητας, στην αντιμετώπιση του αισθήματος μοναξιάς και της αίσθησης του ανήκειν, στην εξάσκηση της μνήμης και της συγκέντρωσης. Κατόπιν, αναπτύσσονται στρατηγικές ενίσχυσης της αυτοαντίληψης και αυτοεκτίμησης και αντιμετώπισης του στρες. Επιπλέον, προβάλλεται η μέριμνα του/της νοσηλευτή/-τριας στη χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής, στην επαγρύπνηση για κατάχρηση φαρμάκων, στην εκπαίδευση για τη σωστή χρήση τους, ειδικά σε άτομα με συννοσηρότητα και πολυφαρμακία. Πρόσθετα, αναφέρεται ότι η εξατομικευμένη νοσηλευτική φροντίδα, προσαρμοσμένη στις ανάγκες ατόμων προχωρημένης ηλικίας, παρέχεται σε νοσοκομείο, ιδρυματικές δομές ή κατ' οίκον. Στη συνέχεια, εντοπίζεται η συμμετοχή του/της βοηθού νοσηλευτικής στις παρεμβάσεις για την υγιή γήρανση, την πρόληψη, τη θεραπεία και την αποκατάσταση υπερηλίκων, αλλά και στην παρηγορητική φροντίδα τελικού σταδίου. Για τη διδασκαλία προτείνονται η εισήγηση και η χρήση σεναρίου προσομοίωσης με θέμα την πολυφαρμακία σε ηλικιωμένο/-η ασθενή. Ακόμη, αναπτύσσεται η κατ' οίκον νοσηλεία μέσω μελέτης περίπτωσης ασθενούς με συννοσηρότητα. Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις στη διεργασία της γήρανσης και τη γεροντολογική νοσηλευτική, χρήσιμες σε κάθε εργασιακό χώρο.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Χριστοδούλου, Γ. & Κονταξάκης, Β. (2000). *Η τρίτη ηλικία*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Williams, P. A. (2021). *Βασική γηριατρική νοσηλευτική* (7η έκδοση), (επιμ. Φ. Π. Μπαμπάτσικου). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Συμπληρωματικές

1. Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής πρακτικής* (τόμοι Α΄-Γ΄), (επιμ. ελλ. έκδοσης Χ. Λεμονίδου & Ε. Πατηράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
2. Redfern, S. J. & Ross, M. F. (2011). *Νοσηλευτική φροντίδα ηλικιωμένων* (επιμ. Β. Ραφτόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
3. AGE Platform Europe. (2010). *European Charter of the Rights and Responsibilities of Older People in Need of Long-Term Care and Assistance/Ευρωπαϊκός Χάρτης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ηλικιωμένων που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα και βοήθεια*. Ανακτήθηκε στις 21 Ιουλίου 2023 από: https://www.age-platform.eu/sites/default/files/European%20Charter_EL.pdf

2.4.Δ • ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην τελευταία μαθησιακή ενότητα της ειδικότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασκούνται στην κλινική φροντίδα των ψυχικά ασθενών, καθώς και των ατόμων που φιλοξενούνται σε δομές ψυχικής υγείας. Συνδυάζουν τις θεωρητικές γνώσεις με την κλινική πράξη σε πραγματικές συνθήκες λειτουργίας ψυχιατρικών δομών ή υπηρεσιών. Συμμετέχουν στον σχεδιασμό παρεμβάσεων που αφορούν τον/την ασθενή, την οικογένεια και το ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό πλαίσιο. Η κλινική άσκηση σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και η συνεργασία με επαγγελματίες υγείας λειτουργούν υποστηρικτικά για την ενδυνάμωση των βοηθών νοσηλευτών/-τριών και την ανάδειξη του πολυδιάστατου ρόλου τους. Σημαντικές έννοιες στον τομέα της νοσηλευτικής ψυχικής υγείας, όπως η εμπιστευτικότητα, ο σεβασμός, η αποδοχή της ιδιαιτερότητας του ατόμου, η πρόσπωση των δικαιωμάτων του/της ασθενούς, η διατήρηση της αξιοπρέπειας και η αναγνώριση των αναγκών, αναδεικνύονται και θεμελιώνονται στο τελικό στάδιο της πρακτικής άσκησης. Με βάση τα ανωτέρω και την έως τώρα θεωρητική και κλινική τους κατάρτιση, στο τελευταίο μέρος της πρακτικής τους οι καταρτιζόμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να εμπεδώσουν τον ρόλο τους ως βοηθοί νοσηλευτές/-τριες στην ψυχική υγεία με στόχο την απόκτηση της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Επιδεικνύουν σεβασμό στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπτώματα της ψυχικής νόσου,
- Συμμετέχουν στην επιλογή της ενδεδειγμένης στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων,
- Παρέχουν αποτελεσματική φροντίδα,
- Συμμετέχουν στον σχεδιασμό των νοσηλευτικών θεραπευτικών παρεμβάσεων,
- Ασκούν τις δεξιότητες που διδάχθηκαν στη θεωρητική τους κατάρτιση,
- Υιοθετούν ενσυναισθητική στάση απέναντι στον/στην ασθενή,
- Βοηθούν τον/την ασθενή στην ατομική του/της φροντίδα και περιποίηση,
- Φροντίζουν για την ορθή λήψη της φαρμακευτικής αγωγής του/της ασθενούς,
- Παρατηρούν καθημερινά ενδείξεις βελτίωσης της ψυχικής κατάστασης του/της ασθενούς,
- Εντοπίζουν έγκαιρα τυχόν ανησυχητική τροποποίηση της συμπεριφοράς του/της ασθενούς,
- Ενημερώνουν τον/την υπεύθυνο/-η νοσηλευτή/-τρια για τις αλλαγές που εντοπίζουν στη συμπεριφορά του/της ασθενούς,
- Λειτουργούν υποστηρικτικά μέσω των παρεμβάσεών τους προς τον/την ασθενή,
- Εκπαιδεύουν τους/τις ασθενείς σε κοινωνικές δεξιότητες και νέες συμπεριφορές αντιμετώπισης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νοσηλευτική διεργασία / Δικαιώματα των ασθενών με ψυχικές διαταραχές / Διαπολιτισμική επικοινωνία / Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση / Δομές αποκατάστασης / Οικοτροφεία / Ξενώνες / Αποκλιμάκωση / Διεπιστημονική ομάδα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (13), Σύνολο (13).

Διάρθρωση της μαθησιακής ενότητας σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
2	ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ
3	ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
4	ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
5	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
6	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΒΟΗΘΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

2.4.Δ.1 | ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν στην πράξη, υπό την εποπτεία των νοσηλευτών/-τριών, τη νοσηλευτική διεργασία. Η νοσηλευτική διεργασία είναι μια συστηματική μέθοδος που επιτρέπει στον/στη νοσηλευτή/-τρια και στον/στην ασθενή να συναποφασίσουν ως προς τις ανάγκες νοσηλευτικής φροντίδας (αξιολόγηση και διάγνωση) και στη συνέχεια να σχεδιάσουν, να εφαρμόσουν και να εκτιμήσουν τα αποτελέσματά της. Μέσω της νοσηλευτικής διεργασίας ο/η νοσηλευτής/-τρια μπορεί να διαχειριστεί τον/την ασθενή με επιστημονικό, ολιστικό και δημιουργικό τρόπο. Τα στάδια της νοσηλευτικής διεργασίας είναι η αξιολόγηση, η νοσηλευτική διάγνωση, ο σχεδιασμός των νοσηλευτικών παρεμβάσεων, η εφαρμογή του πλάνου και η εκτίμηση των αποτελεσμάτων. Τα στάδια της νοσηλευτικής διεργασίας αλληλοσυνδέονται. Κάθε στάδιο εξαρτάται από την ορθότητα του προηγούμενου και επηρεάζει τα υπόλοιπα. Έτσι, διακρίνονται τα εξής: προβλήματα υψηλής προτεραιότητας, δηλαδή προβλήματα που προκύπτουν από καταστάσεις που απειλούν τη ζωή· προβλήματα μεσαίας προτεραιότητας είναι τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από επιβαρυντικές σωματικές ή συναισθηματικές μεταβολές. Προβλήματα χαμηλής προτεραιότητας είναι τα προβλήματα που μπορεί να διευθετήσει ή να αντιμετωπίσει ο/η ασθενής με ελάχιστη βοήθεια από μέρους του/της νοσηλευτή/-τριας. Τα προβλήματα υγείας του/της ασθενούς μπορεί να είναι τα εξής: υπαρκτά (το πρόβλημα είναι παρόν), δυνητικά (το πρόβλημα μπορεί να εμφανιστεί στο μέλλον). Οι πηγές συλλογής των δεδομένων είναι οι εξής: η συνέντευξη για τη λήψη του νοσηλευτικού ιστορικού, η αντικειμενική εξέταση, οι πληροφορίες από το υποστηρικτικό δίκτυο του/της ασθενούς, ο ιατρικός φάκελος (ιατρικό ιστορικό, φυσική εξέταση, συμβουλευτικές γνωματεύσεις, αποτελέσματα διαγνωστικών εξετάσεων), οι πληροφορίες από όλους/-ες τους/τις επαγγελματίες υγείας και από τον/τη βοηθό νοσηλευτικής ψυχικής υγείας. Ο/Η βοηθός νοσηλευτικής ψυχικής υγείας συμμετέχει τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή της νοσηλευτικής διεργασίας, υπό την εποπτεία του/της νοσηλευτή/-τριας.

2.4.Δ.2 | ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τα δικαιώματα των ασθενών με ψυχικές διαταραχές. Η απόφαση 46/119 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών αφορά την προστασία των προσώπων με ψυχική νόσο και τη βελτίωση της φροντίδας για την ψυχική υγεία. Στην απόφαση αυτή ορίζεται ένα σύνολο βασικών δικαιωμάτων που θεωρούνται διεθνώς απαραβίαστα και συνδέονται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που συνιστούν τον Διεθνή Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα των ασθενών με ψυχικές διαταραχές είναι τα εξής: το δικαίωμα στην αξιοπρεπή

περίθαλψη. Αποτελεί δικαίωμα κάθε προσώπου για το οποίο γίνεται διάγνωση ψυχικής νόσου να απευθυνθεί στους φορείς παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, λαμβάνοντας τις πλέον κατάλληλες υπηρεσίες για την ασθένειά του/της. Το δικαίωμα στην ισότητα: η αρχή της ισότητας επιβάλλει την ίση μεταχείριση προσώπων που για λόγους υγείας αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Το δικαίωμα στην ενημέρωση: η ενημέρωση του/της ψυχικά ασθενούς, καθώς και του συγγενικού περιβάλλοντός του/της, για την κατάσταση της υγείας του/της αποτελεί βασικό δικαίωμα του/της ιδίου/-ας και μία από τις βασικές υποχρεώσεις των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων του/της ψυχικά ασθενούς αποτελεί βασική νομική υποχρέωση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Κατ' εξαίρεση, σε κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις, επιτρέπεται η άρση του ιατρικού απορρήτου. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται να συντρέχει κίνδυνος για τη ζωή του/της ασθενούς ή τη ζωή άλλων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τη σημασία της τήρησης των δικαιωμάτων των ασθενών με ψυχικές διαταραχές και τον ρόλο τους ως μελλοντικοί/-ές επαγγελματίες ψυχικής υγείας.

2.4.Δ.3 | ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Στην υποενότητα αυτή αναλύονται οι βασικές αρχές της διαπολιτισμικής επικοινωνίας στο πλαίσιο της νοσηλευτικής ψυχικής υγείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επαφή με άτομα διαφορετικής πολιτισμικής κουλτούρας, όπου απαιτείται προσεκτική διαχείριση της επικοινωνίας και σεβασμός στους ιδιαίτερους τρόπους έκφρασης και αλληλεπίδρασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν ότι η επιτυχία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας προϋποθέτει τρεις βασικές δεξιότητες που πρέπει να διαθέτουν ως βοηθοί νοσηλευτικής ψυχικής υγείας στη φροντίδα των ψυχικά ασθενών, για να προσεγγίσουν το «διαφορετικό»: την αποδοχή, την ενσυναίσθηση και την ενσυναίσθητική κατανόηση. Ο/Η βοηθός νοσηλευτικής ψυχικής υγείας αποδέχεται και σέβεται άνευ όρων τον/την ψυχικά ασθενή που έχει διαφορετικό πολιτιστικό κεφάλαιο από το κυρίαρχο, προσεγγίζει και κατανοεί τον δικό του/της κόσμο, δηλαδή «μπορεί να βλέπει με τα μάτια του άλλου και να ακούει με τα αυτιά του άλλου». Αυτό μπορεί να το πετύχει ο/η βοηθός νοσηλευτικής ψυχικής υγείας με τις παρακάτω τεχνικές: α) την προσεκτική παρακολούθηση και την ενεργητική ακρόαση, δηλαδή ακούει, παρακολουθεί, παρατηρεί, διευκολύνει, βοηθά, κατανοεί, β) τη χρήση ανοικτών και κλειστών ερωτήσεων, λεκτικά ουδέτερων και απαλλαγμένων από τα στερεότυπα της κυρίαρχης κουλτούρας, γ) την ενθάρρυνση με αντανάκλαση συναισθήματος, ώστε να διευκολύνεται ο/η ψυχικά ασθενής στην έκφραση των σκέψεων και των συναισθημάτων, δ) την υιοθέτηση συνεργατικών και ομαδοκεντρικών μεθόδων, ώστε να έρθουν σε επαφή οι ψυχικά ασθενείς μεταξύ τους και να ενεργοποιηθούν όλοι. Συνολικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τις παραπάνω τεχνικές, θα εφαρμόζουν στην καθημερινότη-

τα το άνοιγμα και την ανεκτικότητα των ατόμων με ψυχική νόσο απέναντι στην άλλη άποψη, στην άλλη σκέψη, πίστη, χρώμα και κουλούρα, γενικά απέναντι στο «διαφορετικό». Η διαπολιτισμική επικοινωνία, επομένως, εναντιώνεται καθημερινά σε κάθε είδους διάκριση (κοινωνική, πολιτισμική, φύλου, γλωσσική, θρησκευτική), σε κάθε είδους στερεοτυπική ιεράρχηση της διαφορετικότητας.

2.4.Δ.4 | ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση αποτελεί μια διαδικασία η οποία ενισχύει τις ευκαιρίες των ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας να επιτύχουν το καλύτερο δυνατό επίπεδο ανεξάρτητης λειτουργίας τους στην κοινότητα. Η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση συνεπάγεται τόσο τη βελτίωση των ικανοτήτων των ατόμων όσο και την εισαγωγή αλλαγών στο ευρύτερο περιβάλλον, ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μια ποιοτική ζωή για ανθρώπους που έχουν βιώσει μια ψυχική διαταραχή. Στόχο της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης αποτελεί η ανάπτυξη του καλύτερου δυνατού επιπέδου λειτουργικότητας των ατόμων, αλλά και η μείωση των προβλημάτων που προέρχονται είτε από την ψυχική νόσο είτε από τον κοινωνικό περίγυρο. Βασικός, λοιπόν, στόχος της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης είναι η μείωση του στίγματος και των διακρίσεων σε βάρος των ψυχικά πασχόντων καθώς και η προαγωγή της ισότητας και των ευκαιριών τους. Ο/Η ψυχικά ασθενής μπορεί να κάνει χρήση στεγαστικών δομών και να λαμβάνει παράλληλη υποστήριξη στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, με την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών καθημερινής ζωής. Οι στεγαστικές δομές είναι οι ξενώνες (βραχείας, μέσης και μακράς διάρκειας παραμονής), τα οικοτροφεία και τα προστατευόμενα διαμερίσματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στη λειτουργία των δομών αποκατάστασης και εκπαιδεύονται στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση. Εκπαιδεύονται στην υποστήριξη και εκπαίδευση των ενοίκων και διαμορφώνουν, ανάλογα με τη λειτουργικότητα του κάθε ενοίκου, έναν κύκλο καθημερινών δραστηριοτήτων με επίκεντρο το οίκημα που στεγάζει τη δομή και την ευρύτερη περιοχή στην οποία εντάσσεται. Μερικές φορές υπάρχουν αντιστάσεις από την κοινότητα στην ύπαρξη αυτών των δομών, οι οποίες έχουν τις ρίζες τους στο στίγμα και τις προκαταλήψεις.

2.4.Δ.5 | ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν στην πράξη τη συνεργασία με επαγγελματίες υγείας με διαφορετικό επιστημονικό υπόβαθρο και διαφορετικές επαγγελματικές δεξιότητες, η οποία αυξάνει την ποιότητα παροχής υπηρεσιών στον/στην ασθενή. Επίσης, σε αυτή την υποενότητα καλλιεργείται η δεξιότητα της συνεργατικής δράσης. Απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία της ομάδας είναι η επικοινωνία μεταξύ των μελών της και το κοινό όραμα. Η ομάδα συ-

ναντιέται σε τακτά χρονικά διαστήματα για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των επαγγελματιών, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τη σφαιρική θεώρηση των αναγκών του/της ασθενούς, τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της φροντίδας του/της, καθώς και την καλύτερη υλοποίηση των στόχων προς όφελος του/της ασθενούς. Επίσης, μεταξύ των επαγγελματιών επιτυγχάνεται η αποτελεσματική ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, η κατανόηση της εργασίας του άλλου και ο προσδιορισμός του ρόλου του καθενός. Εάν οι ρόλοι μεταξύ των μελών δεν είναι σαφείς και υπάρχουν επικαλύψεις, μπορεί να προκύψουν ανταγωνισμοί και συγκρούσεις, θέτοντας εμπόδια στην αποτελεσματική συνεργασία και την ομαδικότητα. Καμιά ειδικότητα από μόνη της δεν διαθέτει τις γνώσεις και τα μέσα για μια ολιστική παρέμβαση σε όλες τις παραμέτρους της καθημερινότητας του/της ασθενούς. Η λειτουργία της διεπιστημονικής ομάδας απαιτεί εκπαίδευση και εμπειρία, ιδιαίτερα σε κλινικό επίπεδο, ώστε αυτή να είναι αποτελεσματική, πάντοτε προς όφελος του/της ασθενούς. Τα άτομα με ψυχική νόσο αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα με περίπλοκα προβλήματα, των οποίων η φροντίδα απαιτεί περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι αποτελεσματική και ποιoτική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, συμμετέχοντας στη διεπιστημονική ομάδα, αποκτούν δεξιότητες συνεργασίας και ομαδικής δράσης, ικανότητες απαραίτητες για την αποτελεσματική λειτουργία τους ως βοηθοί νοσηλευτικής ψυχικής υγείας.

2.4.Δ.6 | Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΒΟΗΘΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Με υπόβαθρο τις γνώσεις όλων των προηγούμενων υποενοτήτων και την πρακτική εφαρμογή τους, ο ρόλος του/της βοηθού νοσηλευτικής ψυχικής υγείας είναι ιδιαίτερα σημαντικός στη φροντίδα των ψυχικά ασθενών. Συμμετέχει στη φροντίδα ασθενών με οξύ ή χρόνιο ψυχικό νόσημα, υπό την εποπτεία του/της νοσηλευτή/-τριας. Οι ασθενείς μπορεί να είναι παιδιά, έφηβοι, ενήλικες ή ηλικιωμένοι. Μπορεί να προσφέρει υπηρεσίες σε ψυχιατρικά νοσοκομεία, ψυχιατρικές κλινικές, κέντρα ψυχικής υγείας, γενικά νοσοκομεία, κοινοτικές δομές, δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και οικίες. Ο/Η βοηθός νοσηλευτικής ψυχικής υγείας συμμετέχει στο θεραπευτικό πλαίσιο, ως μέλος της διεπιστημονικής ομάδας. Δημιουργεί θεραπευτική σχέση με τον/την ασθενή και βοηθά στην εγκαθίδρυση θεραπευτικού περιβάλλοντος. Προσφέρει φροντίδα στις καθημερινές ανάγκες του/της ασθενούς. Παρατηρεί τυχόν φαρμακευτικές παρενέργειες ή αλλαγές στη συμπεριφορά του/της ασθενούς και ενημερώνει τον/τη νοσηλευτή/-τρια. Καλύπτει τις σωματικές ανάγκες του/της ασθενούς και είναι σε θέση να προσφέρει πρώτες βοήθειες σε οποιοδήποτε έκτακτο γεγονός που μπορεί να προκύψει. Εφαρμόζει έκτακτα μέτρα σε περίπτωση κρίσης, όπως τα περιοριστικά μέτρα, τηρώντας το σχετικό πρωτόκολλο και κατόπιν οδηγίας του/της ιατρού. Χρησιμοποιεί τεχνικές αποκλιμάκωσης όταν υπάρχει ένταση. Καλεί προσωπικό άλλων ειδικοτήτων, αν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Προετοιμάζει τον/την ασθενή για την έξοδο του/της και την ομαλή επανένταξή του/της στην κοινότητα. Διδάσκει τον/την ασθενή και την οικογένειά του/της να αναγνωρίζουν πρώιμα σημεία υποτροπής ή παρε-

νέργειες από τα φάρμακα και τρόπους αντιμετώπισής τους. Τονίζει τη σημασία της λήψης της φαρμακευτικής αγωγής για την πορεία της νόσου. Τέλος, καθοδηγεί τον/την ασθενή και την οικογένειά του/της ως προς το πού μπορούν να απευθυνθούν σε περίπτωση ανάγκης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κούκια, Ε. (2014). *Ψυχιατρική νοσηλευτική: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Kneisl, C., Wilson, H. & Trigoboff, E. (2009). *Σύγχρονη νοσηλευτική ψυχικής υγείας* (επιμ. Μ. Καρανικόλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Κακούρη, Β., Μάτζιου, Β. & Σγουροπούλου, Μ. (2000). *Πρακτική άσκηση στο νοσοκομείο*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
2. Ραγιά, Α. (2009). *Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
3. Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

3 | Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και η βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων και τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η Εκπαιδευτής/-τρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/-τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές, αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Την υποστήριξη ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος μάθησης ενισχύει η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών όπως είναι ο καταγιγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις-απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, η μελέτη της εκάστοτε περίπτωσης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας και τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, υγείας και ασφάλειας κ.λπ. προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας, δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων (projects), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων, υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/-τριών ή ακόμη και η δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Το σύνολο των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορεί να αξιοποιηθεί και αυτόνομα, ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

Η ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευομένων και η καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης με τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συντελούν στη δημιουργία μιας *κοινότητας μάθησης*, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση των διεργασιών μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και μετά από αυτήν, σε περιόδους μελέτης ή/και προετοιμασίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης/πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης είναι δυνατόν να επηρεάσει και τον τρόπο μελέτης των εκπαιδευομένων προς μια πιο ενεργητική, δημιουργική στάση διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γνώση. Η τήρηση προσωπικών σημειώσεων και η ανταλλαγή τους μεταξύ των εκπαιδευομένων, η μελέτη πρόσθετων βιβλιογραφικών –ελληνόφωνων και ξενόγλωσσων– πηγών, η αναζήτηση συμπληρωματικών ερεθισμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον (παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού και επαγγελματικών περιοδικών, της εξέλιξης θεσμικού πλαισίου κ.λπ.), σχετικών με την επαγγελματική ειδικότητα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικά συστατικά για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής σχέσης με την εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση και τις δεξιότητες που απαιτεί το επάγγελμα.

Η παρακολούθηση ενός εντατικού προγράμματος κατάρτισης μεγάλης διάρκειας αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων. Η αποδοτική διαχείριση του καθημερινού χρόνου απαιτεί προσωπικό προγραμματισμό και φροντίδα. Η συστηματική πρόβλεψη ενός χρονικού διαστήματος μελέτης, καθημερινά, όπως και η τήρηση ενός ημερολογίου μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταγράφουν την καθημερινή τους πρόοδο και ενδεχομένως θα σημειώνουν και ερωτήματα ή παρατηρήσεις, σχετικά με την κάθε μαθησιακή ενότητα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες και πολύ δημιουργικές πρακτικές ενίσχυσης των διαδικασιών μάθησης.

Η φοίτηση στη Σχολή Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι περίοδος διαμόρφωσης μιας μελλοντικής επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι η αρχή μιας νέας προσωπικής ιστορίας και μιας διαρκούς εξέλιξης μπροστά σε απαιτήσεις και αναγκαιότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε επαγγελματική ειδικότητα. Είναι η ευκαιρία διασύνδεσης του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που είναι κοινές στην επαγγελματική κοινότητα στην οποία σταδιακά θα ενταχθεί.

4 | Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στους εργαστηριακούς χώρους της ΣΑΕΚ όσο και στις επιχειρήσεις που επισκέπτονται για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις για τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και στο επάγγελμα, αλλά και ευρύτερα, όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει,
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. ΠΔ 3046/304/1989, ΦΕΚ 59/Δ/3-2-1989), όπως ισχύει,
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318/Β/2015), όπως ισχύει,
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει,
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας, καθώς και ο σχετικός αναγκαίος ατομικός εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας:

4.1 • Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Οι γενικές αρχές αναφέρονται στην πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου, την προστασία της υγείας και της ασφάλειας, την εξάλειψη των παραγόντων κινδύνου και την πρόληψη των ατυχημάτων και των ασθενειών που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την εργασία.

Η εκπαιδευτική μονάδα πρέπει να διαθέτει τεχνικό ασφαλείας και να τηρεί γραπτή εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου, η οποία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία για την αποτελεσματική διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας. Εμπιρεύει το σύνολο των ενεργειών πληροφόρησης, τεκμηρίωσης και καταγραφής των συνθηκών εκπαίδευσης και εργασίας, από τη φάση της απλής περιγραφής της εκπαιδευτικής και εργαστηριακής διαδικασίας μέχρι και τις τελικές φάσεις προσδιορισμού των βλαπτικών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων και των πληροφοριών σχετικά με την επίδραση των δημιουργούμενων συνθηκών του περιβάλλοντος στην ανθρώπινη υγεία.

Στις κτιριολογικές απαιτήσεις λαμβάνονται υπόψη και οι προδιαγραφές του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων (Οδηγός μελετών για διδακτήρια όλων των βαθμίδων

εκπαίδευσης, ΟΣΚ, Αθήνα 2008), στις οποίες προβλέπονται οι βασικοί κανόνες προστασίας από τους κινδύνους που σχετίζονται με την κατάσταση και τη συντήρηση των χώρων εργασίας (δάπεδα, παράθυρα, πύλες, οροφές, στέγες, κλιμακοστάσια, κελιμμένα επίπεδα κ.ά.).

Η καταλληλότητα του ηλεκτρολογικού και μηχανολογικού εξοπλισμού, η πυρασφάλεια, η πρόβλεψη για την αντιμετώπιση των βιολογικών παραγόντων με την τήρηση της καθαριότητας στους χρησιμοποιούμενους χώρους, η μέριμνα για την αποφυγή έκθεσης σε χημικούς κινδύνους και επιβαρυντικούς εργονομικούς παράγοντες συμπεριλαμβάνονται στα γενικά προληπτικά μέτρα για τη διατήρηση της υγείας και ασφάλειας των καταρτιζομένων, των εκπαιδευτών/-τριών και τρίτων.

Οι διαστάσεις των εκπαιδευτικών χώρων και του εργαστηρίου θα πρέπει, τέλος, να είναι ανάλογες με το είδος της παραγωγικής διαδικασίας και τον αριθμό των καταρτιζομένων. Σε κάθε θέση εργασίας πρέπει να προβλέπεται ελεύθερη επιφάνεια, ώστε οι καταρτιζόμενοι να μπορούν να κινούνται ανεμπόδιστα κατά την εκπαίδευσή τους. Στο εργαστήριο, για κάθε διαρκώς παρευρισκόμενο άτομο, ο ελάχιστος χώρος υπολογίζεται ως εξής: α) 12 κυβικά μέτρα για ως επί το πλείστον καθιστική απασχόληση, β) 15 κυβικά μέτρα για ως επί το πλείστον ελαφρά σωματική απασχόληση.

4.2 • Μέσα ατομικής προστασίας

Οι κανόνες ατομικής υγιεινής και καθαριότητας, καθώς και η λήψη προληπτικών και προστατευτικών μέτρων για την αποφυγή λοιμωδών νοσημάτων από βιολογικούς παράγοντες κινδύνου (ιοί, βακτήρια, μύκητες κ.ά.) σε εργασιακούς και εκπαιδευτικούς χώρους, έχουν μεγάλη σημασία για τον περιορισμό των βλαβερών επιπτώσεων. Η τήρηση των ατομικών μέτρων προφύλαξης για τον περιορισμό της διασποράς λοιμωδών νοσημάτων (όπως λ.χ. του κορωνοϊού SARS-CoV-2 και της νόσου COVID-19) συμβάλλει καθοριστικά στην προστασία της δημόσιας υγείας.

Ο εξοπλισμός ατομικής προστασίας πρέπει να επιλέγεται με βάση τις επικρατούσες συνθήκες εργασίας και να προσαρμόζεται στον/στη χρήστη/-τρια. Τα μέσα ατομικής προστασίας πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις των σχετικών κοινοτικών και εθνικών διατάξεων, όσον αφορά τον σχεδιασμό και την κατασκευή τους. Η χρήση γαντιών, μασκών, ειδικών γυαλιών, αντιολισθητικών υποδημάτων και λοιπών ατομικών μέσων προστασίας κατά την εκτέλεση νοσηλευτικών πράξεων, αλλά και κατά τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών ή/και εργαστηριακών μαθημάτων, κρίνεται αναγκαία ανά περίπτωση για την εγγύηση της υγείας και ασφάλειας των καταρτιζομένων.

Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης

1 | Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού κατά τη διάρκεια της οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή γνώση για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να αντεπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, στην ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και την προετοιμασία των εκπαιδευομένων για την παραγωγική διαδικασία, μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των ΣΑΕΚ και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Στη συνέχεια, αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία³, και αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησής της.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8), ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκούμενου/-ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

3 Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Μέρος Δ΄ του εκπαιδευτικού εγχειριδίου και που αφορούν τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, τους όρους υλοποίησης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πρακτικά ασκούμενων προέρχονται από το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση δύναται να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται:

- α) Φορείς προσωρινής απασχόλησης
- β) Νυχτερινά κέντρα
- γ) Φορείς παροχής καθαριότητας και φύλαξης
- δ) Πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών
- ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η ΣΑΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον/την εργοδότη/-τρια, η οποία θεωρείται από τη ΣΑΕΚ φοίτηση. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας, ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκουμένων. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο/η εργοδότης/-τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με αυτήν του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

Η παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης γίνεται μέσω του βιβλίου πρακτικής άσκησης. Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η ίδιος/-α ο/η ασκούμενος/-η κατά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε, αλλά και τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώρηση ελέγχεται και υπογράφεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας.

2 | Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η

2.1 • Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση της Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το εξάμηνο Δ' φοίτησης στις ΣΑΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν πλέον να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής άσκησης της ειδικότητάς τους.

2.2 • Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία. Στη συνέχεια, παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων.

Δικαιώματα πρακτικά ασκουμένων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης,
2. Δυνατότητα αποζημίωσης, η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά, αν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του/της εργοδότη/-τριας να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές,
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλισή του/της καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 2217/1994 (Α' 83) ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότης/-τρια) στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση,

4. Δικαίωμα αναφοράς στη ΣΑΕΚ της μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης,
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και σχετική δήλωση στη ΣΑΕΚ εποπτείας,
6. Αλλαγή εργοδότη/-τριας, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.
7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

Υποχρεώσεις πρακτικά ασκουμένων

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του/της εργοδότη/-τριας.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του/της εργοδότη/-τριας.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του/της εργοδότη/-τριας.
5. Προσκόμιση, όπου απαιτείται, όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στη ΣΑΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης, αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση, σε περίπτωση απουσίας του/της ασκουμένου/-ης, της επιχείρησης και της ΣΑΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από τη ΣΑΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/-ες κατά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στη ΣΑΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για σχετικό έλεγχο.
10. Υποβολή, μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης, του βιβλίου πρακτικής άσκησης στη ΣΑΕΚ φοίτησης, συμπληρωμένου με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας και την επίδοσή του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένου, υπογεγραμμένου και σφραγισμένου από τον/την εργοδότη/-τρια-νόμιμο/-η εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/-η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση της ΣΑΕΚ φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρακτικής άσκησης και του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/-η την πρακτική άσκηση, για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος, στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη/-τρια), θα πρέπει να ακολου-

θηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής άσκησης. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον/την εργοδότη/-τρια, τότε οφείλει ο/η τελευταίος/-α να ενημερώσει άμεσα τη ΣΑΕΚ φοίτησης του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

2.3 • Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/-η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα προς την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπεύθυνου/-ης του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής του/της

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τομείς που σχετίζονται με την ψυχική υγεία, σε φορείς/επιχειρήσεις όπως ψυχιατρικά νοσοκομεία, ψυχιατρικές κλινικές γενικών νοσοκομείων, δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, κέντρα ψυχικής υγείας, καθώς και σε θέσεις εργασίας ως βοηθοί νοσηλευτές/-τριες ψυχικής υγείας.

3 | Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/Η εργοδότης/-τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με αυτήν του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης ως «εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των πρακτικά ασκουμένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών/-τριών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια είναι το συνδεδετικό πρόσωπο του/της εργοδότη/-τριας της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (ΣΑΕΚ) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος του/της αφορά την παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση, το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκουμένων.

4 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των καταρτιζομένων ΣΑΕΚ, με στόχο την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στον χώρο εργασίας, υπό πραγματικές συνθήκες εργασίας. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι ασκούμενοι/-ες καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης, αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική και την επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης δίνεται η δυνατότητα στον/στην ασκούμενο/-η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την ασκούμενο/-η.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες και ειδικές προδιαγραφές ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/-ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
A. «Φροντίδα περιβάλλοντος και υλικών»	• Σχεδιασμός ασφαλούς περιβάλλοντος φροντίδας, • Ταξινόμηση όλου του υλικού στους χώρους αποθήκευσης, • Έλεγχος ποιότητας και λειτουργικότητας εργαλείων, οργάνων και συσκευών, • Μέριμνα για την προετοιμασία οργάνων, υλικών, θεραπευτικών μέσων, καθώς και για τον έλεγχο της αποστείρωσης των εργαλείων, • Προγραμματισμός της καταμέτρησης και της προετοιμασίας των χρησιμοποιημένων εργαλείων, του επιδεσμικού υλικού και του ιματισμού για αποστείρωση ή απόρριψη.	• Υλικά αποστείρωσης, απολύμανσης και αντισηψίας, • Κλίβανος, • Ειδικό χαρτί αποστείρωσης διαφόρων μεγεθών, • Ειδικές θήκες με ενσωματωμένη αυτοκόλλητη ταινία για αποστείρωση, • Γάζες διαφόρων μεγεθών, • Γάζες ακτινοσκοιερές, • Χώροι αποθήκευσης, • Έντυπα καταγραφής βλαβών εργαλείων, οργάνων και συσκευών, • Έντυπα τεκμηρίωσης αποστείρωσης.
B. «Υποστήριξη και άνεση ασθενούς» συνέχεια >>	• Υποστήριξη της γενικής και ατομικής υγιεινής και εμφάνισης του/της ασθενούς, • Οργάνωση της κινητοποίησης του/της ασθενούς, της τοποθέτησής του/της σε ειδικές θέσεις και της πρόληψης των πτώσεων, • Διευθέτηση της κλίνης ανάλογα με την περίπτωση, • Εφαρμογή φυσικών μέσων για την αντιμετώπιση της θερμοκρασίας του σώματος,	• Ιματισμός (σεντόνια, κουβέρτες, ημισέντονα, αδιάβροχα, μαξιλάρια, πετσέτες), • Τροχήλατο ιματισμού με κάδο για ακάθαρτα, • Ειδικό κρεβάτι με τροχαλίες, αναρτήρα και ζώνη, • Κιγκλιδώματα,

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Β. «Υποστήριξη και άνεση ασθενούς»	• Άσκηση νοσηλευτικής φροντίδας για την πρόληψη και αντιμετώπιση των κατακλίσεων.	• Φυσικά μέσα – επιθέματα (θερμοφόρα, παγοκύστη), • Αερόστρωμα, κρίκοι, κουλουράκια, • Σετ περιποίησης κατακλίσεων, • Έντυπο αξιολόγησης κατακλίσεων.
Γ. «Παρακολούθηση βασικών ενδείξεων και κάλυψη αναγκών» συνέχεια >>	• Διευκόλυνση των φυσικών αναγκών κένωσης και ούρησης του/της ασθενούς, • Ικανοποίηση των διατροφικών αναγκών του/της ασθενούς, • Αξιολόγηση των ζωτικών σημείων, • Μέριμνα για τη μέτρηση προσλαμβανομένων και αποβαλλομένων υγρών και τη συλλογή δειγμάτων εκκρίσεων, • Εποπτεία της καλής λειτουργίας όλων των παροχετεύσεων και των καθετήρων.	• Σκωραμίδες, ουροδοχεία, συσκευή υψηλού υποκλυσμού, • Ρινογαστρικός σωλήνας Levin και υλικά για όλες τις στομίες, • Πιεσόμετρα, στηθοσκοπία, έντυπο καταγραφής ζωτικών σημείων, • Συσκευές ορών, ουροσυλλέκτες, ειδικά δοχεία συλλογής δειγμάτων, • Σωλήνες παροχετεύσεων, κλειστή παροχέτευση θώρακα (Bülau), καθετήρες κύστεως, καθετήρες αναρρόφησης, συσκευές παροχής οξυγόνου, σωλήνες αερίων,

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Γ. «Παρακολούθηση βασικών ενδείξεων και κάλυψη αναγκών»		• Έντυπα τεκμηρίωσης προσλαμβανομένων και αποβαλλομένων υγρών, • Έντυπα τεκμηρίωσης συλλογής δειγμάτων, • Έντυπα τεκμηρίωσης λειτουργίας παροχετεύσεων και καθετήρων.
Δ. «Συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα»	• Πραγματοποίηση νοσηλευτικών πράξεων που ανατίθενται από τον/την υπεύθυνο/-η νοσηλευτή/-τρια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, • Αναγνώριση της αξίας της αξιόπιστης και εχέμυθης εργασίας σύμφωνα με τους κανόνες δεοντολογίας του επαγγέλματος, • Αναφορά παρατηρήσεων συμπτωμάτων και συμπεριφορών ασθενών, • Συνεργασία με την υπόλοιπη ομάδα σε επείγοντα συμβάντα, • Χρήση των κατάλληλων δεξιοτήτων και τεχνικών επικοινωνίας.	• Τεχνικές και δεξιότητες επικοινωνίας, • Τεχνικές αποκλιμάκωσης, • Έντυπα καταγραφής και αξιολόγησης.
Ε. «Συμμετοχή στις κλινικές διεργασίες» συνέχεια >>	• Διαχείριση της τοπικής προεγχειρητικής προετοιμασίας, • Συμβολή σε απλές επιδέσεις και στην εφαρμογή νάρθηκα, • Ιεράρχηση των ενεργειών παροχής πρώτων βοηθειών, • Υιοθέτηση μέτρων πρόληψης των νοσοκομειακών λοιμώξεων, τηρώντας τα νοσηλευτικά πρωτόκολλα,	• Γάντια μιας χρήσεως, • Αποστειρωμένα γάντια, • Χειρουργικός ιματισμός, • Επίδεσμοι διαφόρων ειδών και μεγεθών,

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Ε. «Συμμετοχή στις κλινικές διεργασίες»	• Συμμόρφωση με τη νομοθεσία της υγειονομικής περίθαλψης.	• Νάρθηκες διαφόρων ειδών, • Γυψοταινίες, • Ορθοπάν, • Σακίδιο έκτακτης ανάγκης, • Kit πρώτων βοηθειών, • Απινιδωτής, • Πληροφοριακό υλικό πρόληψης νοσοκομειακών λοιμώξεων, • Πληροφοριακό υλικό νομοθεσίας.
Στ. «Διαχείριση ασθενών με ψυχικά νοσήματα»	• Παρέμβαση στην ψυχολογική κρίση με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του/της ασθενούς, • Αποδοχή των αναγκών του/της ασθενούς, • Φροντίδα του/της ασθενούς ανάλογα με τις ανάγκες του/της, • Συμμετοχή στην διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα, • Εκπαίδευση του/της ασθενούς και της οικογένειάς του/της για την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη.	• Πρωτόκολλα, • Κατευθυντήριες οδηγίες, • Κλίμακες αξιολόγησης, • Κλίμακες λειτουργικότητας, • Έντυπα εκπαίδευσης, • Τεχνικές και δεξιότητες επικοινωνίας.

συνέχεια »

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
Ζ. «Παρέμβαση στην κοινότητα»	• Στήριξη της πρόληψης και προαγωγής της ψυχικής υγείας στην κοινότητα, • Συνεισφορά στην άρση του στίγματος της ψυχικής νόσου, • Ενδυνάμωση του/της ασθενούς και της οικογένειάς του/της, • Υποστήριξη της αποκατάστασης και της φροντίδας των ασθενών στην κατ'οίκον νοσηλεία, • Συμμετοχή στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των ασθενών σε δομές της κοινότητας.	• Ατομικό δελτίο φροντίδας, • Έντυπο λειτουργικότητας, • Έντυπο εκπαίδευσης, • Έντυπο-κατάλογος επικοινωνίας με διάφορους φορείς.

5 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης

5.1.A • ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΩΝ

Στην ενότητα Α', «Φροντίδα περιβάλλοντος και υλικών», οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στο νοσοκομείο εμπλέκονται σε νοσηλευτικές παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην ύπαρξη ασφαλούς περιβάλλοντος παροχής φροντίδας και χρήσης υλικού. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες εντάσσονται σε ομάδες μαζί με τους εργαζομένους στο νοσηλευτικό τμήμα και συμμετέχουν στην οργάνωση υλικού στους χώρους αποθήκευσης, ταξινομώντας το ανάλογα με τον προορισμό του. Αρχικά, πριν από την έναρξη των εργασιών, λαμβάνουν μέτρα ατομικής προστασίας και παρακολουθούν τη διαδικασία σχεδιασμού ασφαλούς περιβάλλοντος για ασθενείς και προσωπικό. Αναλυτικότερα, διενεργούν τακτικούς ελέγχους ποιότητας και λειτουργικότητας εργαλείων, οργάνων και συσκευών, με έμφαση στη σωστή συντήρησή τους. Προετοιμαζουν όργανα και θεραπευτικά μέσα, εφαρμόζοντας μεθόδους ελέγχου για τη διασφάλιση της ποιότητας αποστείρωσης εργαλείων και υλικών. Ακολουθώντας, συμβάλλουν στον προγραμματισμό καταμέτρησης, καθαρισμού και προετοιμασίας των χρησιμοποιημένων εργαλείων, υλικών και ιματισμού για αποτελεσματική αποστείρωση ή απόρριψη, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόληψη λοιμώξεων. Με συζήτηση περίπτωσης ασθενούς της κλινικής με ενδοноσοκομειακή λοίμωξη, αναλύεται η αναγκαιότητα και η διαδικασία αποστείρωσης οργάνων, μηχανημάτων, εργαλείων, ιματισμού και υλικών, με χημικές και φυσικές μεθόδους. Γίνεται χρήση ειδικών υλικών για αποστείρωση, απολύμανση και αντισηψία. Αναλυτικότερα, επιδεικνύονται υλικά που χρησιμοποιούνται για τη συσκευασία προς αποστείρωση, όπως ειδικά φύλλα χαρτιού, πλαστικοποιημένες θήκες με ταινία, δοχεία αποστείρωσης, ταινίες αποστείρωσης, δείκτες αποστείρωσης, και ακολουθεί εφαρμογή στην πράξη. Στη συνέχεια, γίνεται επίδειξη τρόπου και μέσων αποστείρωσης, καθώς και των κλιβάνων που χρησιμοποιούνται, ανάλογα με το μέσο και τον όγκο του υλικού προς αποστείρωση. Επίσης, εξηγείται η χρησιμότητα των γαζών διαφόρων μεγεθών στον καθαρισμό και την επίδεση των τραυμάτων και η χρήση των ακτινοσκοπιών γαζών στο χειρουργείο. Επιδεικνύεται η συμμετοχή των ασκούμενων στη διαδικασία ετοιμασίας πακέτων υλικού για αποστείρωση. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ενημερώνονται για την αναγκαιότητα διασφάλισης κατάλληλων χώρων αποθήκευσης για τη διατήρηση του εξοπλισμού και των υλικών στην κλινική. Αναλύεται η χρήση εντύπων καταγραφής βλαβών εργαλείων, οργάνων και συσκευών, καθώς και εντύπων τεκμηρίωσης αποστείρωσης, για να διατηρηθεί ο έλεγχος και η ιχνηλασιμότητα των διαδικασιών.

5.1.B • ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΕΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Στην ενότητα Β', «Υποστήριξη και άνεση ασθενούς», οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στο νοσοκομείο εμπλέκονται σε νοσηλευτικές παρεμβάσεις που συμβάλλουν στη φροντίδα των ασθενών και στη διασφάλιση της υγιεινής και άνεσής τους. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες εντάσσονται σε ομάδες μαζί με τους εργαζομένους στο νοσηλευτικό τμήμα και υποστηρίζουν τη γενική και ατομική υγιεινή, καθώς και την εμφάνιση του/της ασθενούς. Αρχικά, πριν από την είσοδο στους θαλάμους ασθενών, λαμβάνουν μέτρα ατομικής προστασίας για την πρόληψη μετάδοσης λοιμώξεων σε ασθενείς και προσωπικό. Ακολούθως, πραγματοποιούν πρωινή φροντίδα ασθενών, όπως περιποίηση της στοματικής κοιλότητας, του προσώπου και του λαιμού, λούσιμο κεφαλής, λουτρό σώματος και ποδόλουτρο, που εντάσσεται στην καθημερινή υγιεινή του/της ασθενούς. Στη συνέχεια, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες συμμετέχουν στη διευθέτηση κλινών. Ειδικότερα, συγκεντρώνουν σε τροχήλατο ιματισμό με κάδο για ακάθαρτα τον απαιτούμενο ιματισμό (σεντόνια, κουβέρτες, ημισέντονα, αδιάβροχα, μαξιλάρια, πετσέτες), διασφαλίζουν τον καλό αερισμό του θαλάμου και απομακρύνουν τους επισκέπτες, εξασφαλίζοντας ιδιωτικότητα στους/στις νοσηλευόμενους/-ες. Ακόμη, πραγματοποιούν το στρώσιμο κενής κλίνης και αλλαγή του ιματισμού σε περιπατητικούς και κλινήρεις ασθενείς σε ύπτια ή πλάγια θέση, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Επιπλέον, απομακρύνουν τον μολυσματικό ιματισμό σε υδατοδιαλυτούς σάκους. Παράλληλα, εφαρμόζουν νοσηλευτικές παρεμβάσεις πρόληψης κατακλίσεων για την προστασία της ακεραιότητας του δέρματος των ασθενών. Πρόσθετα, τοποθετούν τους/τις ασθενείς σε αναπαυτική θέση, χρησιμοποιώντας ειδικά στρώματα εναλλακτικής πίεσης, κουλούρες και υποπτέρνια κατακλίσεων. Ταυτόχρονα, παρέχουν με άσηπτη τεχνική φροντίδα ελκών πίεσης, χρησιμοποιώντας σεντ περιποίησης κατακλίσεων και τροχήλατο αλλαγών. Κατόπιν, ενημερώνουν το έντυπο αξιολόγησης κατακλίσεων στον φάκελο του/της ασθενούς. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες μεριμνούν για έγερση και τοποθέτηση ασθενών σε ειδικές θέσεις στην κλίνη με σκοπό τη μείωση επιπλοκών από παρατεταμένη κατάκλιση και την προστασία από πτώσεις. Ακόμη, βοηθούν τους/τις ασθενείς και τους/τις συνοδούς για τη χρήση των ειδικών κρεβατιών με τροχαλίες, αναρτήρα και προστατευτικά κιγκλιδώματα. Επιπλέον, ενθαρρύνουν την άσκηση και κινητοποίηση των ασθενών. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες αντιμετωπίζουν τις διακυμάνσεις της θερμοκρασίας του σώματος των ασθενών, εφαρμόζοντας φυσικά μέσα όπως ψυχρά ή θερμά επιθέματα (θερμοφόρα, παγοκύστη).

5.1.Γ • ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΓΚΩΝ

Στην ενότητα Γ', «Παρακολούθηση βασικών ενδείξεων και κάλυψη αναγκών», οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στο νοσοκομείο εμπλέκονται σε νοσηλευτικές παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην κάλυψη των αναγκών του/της ασθενούς. Αναλυτικότερα,

εντάσσονται σε ομάδες μαζί με τους εργαζομένους και συμμετέχουν στη λήψη και καταγραφή ζωτικών σημείων ασθενών, τηρώντας τα πρωτόκολλα του νοσηλευτικού τμήματος. Χρησιμοποιώντας τα όργανα μέτρησης, όπως πιεσόμετρο, θερμομέτρο, στηθοσκόπιο και οξύμετρο, πραγματοποιούν μετρήσεις και συμπληρώνουν το έντυπο καταγραφής ζωτικών σημείων. Επίσης, ενημερώνουν τον/την υπεύθυνο/-η νοσηλευτή/-τρια και παρεμβαίνουν, ακολουθώντας ιατρικές οδηγίες, σε περίπτωση πιθανής απόκλισης από τις φυσιολογικές τιμές. Ακολουθώντας, μεριμνούν για την ικανοποίηση των διατροφικών αναγκών και της απεκκριτικής λειτουργίας του/της ασθενούς. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, τηρώντας το προγραμματισμένο διαιτολόγιο, συμμετέχουν στην εντερική σίτιση ασθενούς από το στόμα ή μέσω ρινογαστρικού καθετήρα ή στομίας, ανάλογα με την κατάσταση του/της ασθενούς. Ακόμη, βοηθούν στην εφαρμογή και παρακολούθηση παρεντερικής σίτισης. Παράλληλα, συμμετέχουν στην τοποθέτηση και αφαίρεση ρινογαστρικού σωλήνα Levin. Επίσης, ετοιμάζουν τα απαιτούμενα υλικά και μετέχουν στην παροχή νοσηλευτικής φροντίδας στομίων. Ακόμη, στο πλαίσιο διευκόλυνσης των φυσικών αναγκών κένωσης και ούρησης του/της ασθενούς, τοποθετούν σωλήνα αερίων, διενεργούν χαμηλό ή υψηλό υποκλυσμό, κατά περίπτωση, και χορηγούν υπόθετο. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες μεριμνούν για την απολύμανση του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για την απεκκριτική λειτουργία του/της ασθενούς, όπως οι σκωραμίδες, τα ουροδοχεία και οι συσκευές υψηλού υποκλυσμού. Παράλληλα, βοηθούν στην τοποθέτηση ή αφαίρεση καθετήρα ουροδόχου κύστεως. Επιπλέον, λαμβάνουν μέριμνα για την τήρηση του ισοζυγίου υγρών, μετρώντας τα προσλαμβανόμενα και αποβαλλόμενα υγρά. Ειδικότερα, καταγράφουν στα έντυπα τεκμηρίωσης προσλαμβανομένων υγρών τις ποσότητες των ενδοφλεβίως χορηγούμενων υγρών, φαρμάκων, αλλά και των πόσιμων υγρών. Στα έντυπα τεκμηρίωσης αποβαλλομένων υγρών καταγράφουν τις ποσότητες του περιεχομένου από ουροσυλλέκτη, παροχετεύσεις, κλειστή παροχέτευση θώρακα (Bülau), αλλά και τυχόν διαρροϊκές κενώσεις. Ταυτόχρονα, εποπτεύουν την καλή λειτουργία των καθετήρων και παροχετεύσεων. Επιπρόσθετα, συμμετέχουν στη συλλογή δειγμάτων εκκρίσεων, χρησιμοποιώντας ειδικά δοχεία συλλογής δειγμάτων και καταγράφοντας τη λήψη στα έντυπα τεκμηρίωσης συλλογής δειγμάτων. Κατόπιν, ελέγχουν την απολύμανση και την ορθή λειτουργία των συσκευών αναρρόφησης και παροχής οξυγόνου.

5.1.Δ • ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Στην ενότητα Δ', «Συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα», οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στο νοσοκομείο εμπλέκονται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας στο πλαίσιο των αναγκαίων συνεργασιών με τη διεπιστημονική ομάδα και τη λειτουργία της διασυνδεδετικής ψυχιατρικής. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα όρια και τους περιορισμούς κάθε επαγγελματικής ομάδας, καθώς και με τη σημασία

της διαφορετικής προσέγγισης κάθε ειδικότητας στην ολιστική φροντίδα του/της ασθενούς. Μέσω της συμμετοχής τους στη διεπιστημονική ομάδα, η οποία στοχεύει στην παροχή ολιστικής περίθαλψης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες αναπτύσσουν ειδικές επικοινωνιακές δεξιότητες με επαγγελματίες υγείας διαφορετικών ειδικοτήτων, όπως η ενσυναίσθηση, η οποία ενισχύει την αποτελεσματική επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να ενισχύσουν το αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης που νιώθουν για τον εαυτό τους και να εξοικειωθούν με τη διαχείριση συγκρούσεων και αντιφάσεων, που ενδέχεται να προκύψουν από τις διαφορετικές προσεγγίσεις και απόψεις των μελών της διεπιστημονικής ομάδας στο πραγματικό περιβάλλον κλινικής φροντίδας. Η συμμετοχή των πρακτικά ασκουμένων σε κλινικές περιπτώσεις, όπου απαιτείται συνεργασία με τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας, η παρακολούθηση και παρατήρηση των διαφορετικών επαγγελματικών ρόλων και η συμμετοχή σε διεπιστημονικές συναντήσεις για τις περιπτώσεις των ασθενών λειτουργούν υποστηρικτικά για τη βελτίωση των δεξιοτήτων επικοινωνίας των ασκουμένων. Η συνεργασία με τα μέλη της ομάδας εντός και εκτός του νοσηλευτικού τμήματος για τη διαχείριση των περιστατικών ενδυναμώνει το αίσθημα της επαγγελματικής επάρκειας των πρακτικά ασκουμένων. Προτείνεται οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες να συμμετάσχουν στη σύνταξη σχεδίων φροντίδας των ασθενών, στα οποία η ανταλλαγή ιδεών και γνώσεων μεταξύ των μελών της ομάδας και η αξιοποίηση διαφορετικών προσεγγίσεων και τεχνικών θεραπείας δύνανται να ενισχύσουν την επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων για τους ασθενείς. Τέλος, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, μέσω της ανταλλαγής απόψεων και συζητήσεων στο κλινικό περιβάλλον, έχουν ευκαιρίες για περαιτέρω εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη στον τομέα της ψυχικής υγείας.

5.1.E • ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

Στην ενότητα Ε', «Συμμετοχή στις κλινικές διεργασίες», οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στο νοσοκομείο εμπλέκονται σε μια σειρά διεργασιών που αφορούν βασικές αρχές παρέμβασης στην κλινική αντιμετώπιση των ασθενών. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες συμμετέχουν στις επιδέσεις ορθοπαιδικών και χειρουργικών τραυμάτων, που αναφέρονται συνήθως στην τοποθέτηση ειδικών στηριγμάτων ή συσκευών για τη στήριξη, προστασία ή ανακούφιση μερών του σώματος που έχουν υποστεί τραυματισμό. Η συμβολή στις παρεμβάσεις αυτές περιλαμβάνει την κατανόηση των αναγκών του/της ασθενούς, την ορθή επιλογή και εφαρμογή της κατάλληλης επίδεσης ή νάρθηκα και την παροχή οδηγιών σχετικά με τη φροντίδα και τη σωστή χρήση τους. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες συμμετέχουν στη διαχείριση της προεγχειρητικής προετοιμασίας, η οποία απαιτεί προσεκτική παρακολούθηση, ενημέρωση και συνεργασία με τον/την ασθενή και τη νοσηλευτική και ιατρική ομάδα πριν από την εισαγωγή του/της ασθενούς στο χειρουργείο. Κατά την πρακτική τους άσκηση, οι ασκούμενοι/-ες έχουν την

ευκαιρία να εξοικειωθούν με την αντιμετώπιση του επείγοντος περιστατικού και την παροχή πρώτων βοηθειών, καθώς και να εκπαιδευτούν στην ιεράρχηση των ενεργειών παροχής πρώτων βοηθειών, η οποία ακολουθεί ένα συγκεκριμένο πρωτόκολλο. Η πρακτική άσκηση στον χώρο των κλινικών παρέχει τη δυνατότητα στους/στις ασκούμενους/-ες να γνωρίσουν το συνήθες υγειονομικό υλικό που κυρίως χρησιμοποιείται στη νοσηλευτική, όπως το επιδεσμικό υλικό, το υλικό αποστείρωσης, τις γυψοταινίες και τα μέσα ατομικής προστασίας. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες χρησιμοποιούν, με επίβλεψη και κατόπιν προηγούμενης εκπαίδευσης, ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό, όπως στηθοσκόπιο, ηλεκτροκαρδιογράφο, αντλίες χορήγησης υγρών, μηχανήματα παροχής οξυγόνου και αναρρόφησης κ.ά. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ενημερώνονται για τα σημαντικά ιατρονοσηλευτικά πρωτόκολλα που μπορεί να αποτυπώνονται αναλυτικά στους εσωτερικούς κανονισμούς των νοσοκομείων και, μεταξύ άλλων, αφορούν την τήρηση μέτρων για την πρόληψη των ενδοноσοκομειακών λοιμώξεων. Σημειώνεται, τέλος, ότι η εμπλοκή των πρακτικά ασκούμενων στην εφαρμογή των νοσηλευτικών πρωτοκόλλων αποτελεί σημαντικό μέρος της εκπαίδευσής τους σε θέματα υλοποίησης των μέτρων πρόληψης και η τήρησή τους είναι ζωτικής σημασίας για τη μείωση του κινδύνου μετάδοσης των ενδοноσοκομειακών λοιμώξεων.

5.1.ΣΤ • ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στην ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας» καλούνται να διαχειριστούν τους/τις ασθενείς με ψυχικά νοσήματα και διαταραχές και να εφαρμόσουν συγκεκριμένα πρωτόκολλα και κατευθυντήριες οδηγίες στη διαδικασία υποστήριξής τους. Αρχικά, πρέπει να αποδεχτούν τις ιδιαίτερες ανάγκες του/της κάθε ασθενούς και να παρεμβαίνουν στην αντιμετώπιση των ψυχολογικών κρίσεων με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους (το δικαίωμα στην αξιοπρεπή περίθαλψη –εκούσια και ακούσια–, το δικαίωμα στην ισότητα, το δικαίωμα στην ενημέρωση του/της ψυχικά ασθενούς καθώς και του συγγενικού του/της περιβάλλοντος για την κατάσταση της υγείας του/της και την ψυχοφαρμακευτική αγωγή που πρέπει να λάβει, το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, το δικαίωμα στην αποκατάσταση, το δικαίωμα στη διεκδίκηση αξιώσεων και το δικαίωμα στη ζωή στο περιβάλλον της κοινότητας, στο πλαίσιο της εφαρμογής των πολιτικών αποασυλοποίησης και αποϊδρυματισμού των ατόμων με ψυχικά νοσήματα και διαταραχές). Η παρεχόμενη φροντίδα πρέπει να είναι εξατομικευμένη και, για την επίτευξη των στόχων φροντίδας, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται οι σχετικές κλίμακες αξιολόγησης και λειτουργικότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν στην διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα, που αποτελείται από δύο ή περισσότερα άτομα/επαγγελματίες υγείας, τα οποία αλληλεπιδρούν και βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση, προκειμένου να επιτύχουν συγκεκριμένους στόχους. Προέχει το όφελος της περίθαλψης των ασθενών και οι εκπαιδευόμενοι/-ες βοηθοί νοσηλευτι-

κής ψυχικής υγείας λαμβάνουν μέρος στην αλληλουχία των απαραίτητων εργασιών φροντίδας των ψυχικά ασθενών, εφαρμόζοντας τις κατάλληλες τεχνικές και δεξιότητες επικοινωνίας που έχουν διδαχθεί στο θεωρητικό μέρος της εκπαίδευσής τους. Καθώς η οικογένεια αποτελεί το πρωταρχικό δίκτυο υποστήριξης του/της ψυχικά πάσχοντος/-ουσας, είναι σημαντικό, εκτός από τις ανάγκες του/της ψυχικά ασθενούς, να αξιολογούνται και οι ανάγκες της οικογένειας ως δικτύου υποστήριξης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου φροντίδας, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, ως μέλη της ομάδας υγείας, συνεπικουρούν τόσο στις διαδικασίες για την αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη του/της ασθενούς όσο και στις διαδικασίες εκπαίδευσης και υποστήριξης της οικογένειάς του/της.

5.1.Z • ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες στις δομές παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, που δύνανται να αποτελούν το εργασιακό περιβάλλον διεξαγωγής της πρακτικής τους, καλούνται να εργαστούν ως μέλη της ομάδας υγείας και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες στήριξης της πρόληψης και προαγωγής της ψυχικής υγείας στο περιβάλλον της κοινότητας. Στο πλαίσιο της εργασίας τους θα συμβάλουν στα προγράμματα και τις ενέργειες ενδυνάμωσης των ασθενών και των οικογενειών τους. Οι ασκούμενοι/-ες καλούνται να συμμετέχουν στην υποστήριξη της αποκατάστασης των ασθενών και της παροχής φροντίδας στις κατ' οίκον νοσηλευτικές παρεμβάσεις, ακολουθώντας τις οδηγίες του/της υπεύθυνου/-ης νοσηλεύτη/-τριας, και να τηρούν ατομικό δελτίο φροντίδας, όπου θα περιγράφεται η κλινική κατάσταση του/της ασθενούς, οι ενδεδειγμένες και οι πραγματοποιηθείσες παρεμβάσεις, το πλάνο φροντίδας και τυχόν επιπλοκές ή δυσχέρειες που ανακύπτουν. Είναι σημαντικό να τηρείται επίσης έντυπο καταγραφής των ικανοτήτων και των ελλειμμάτων λειτουργικότητας του/της ασθενούς, καθώς και έντυπο εκπαίδευσης, στο οποίο θα αναγράφονται οι στόχοι φροντίδας και τα βήματα προόδου. Ειδικά για την παρέμβαση στην κοινότητα και την κατ' οίκον φροντίδα, είναι βασικό να γνωρίζουν τις διαδικασίες της απολύμανσης και της αντισηψίας και να έχουν δεξιότητες διαχείρισης υλικών/αντικειμένων σε αποστειρωμένο πεδίο με βάση τις αρχές της άσηπτης τεχνικής και τη χρήση κατάλληλου επαγγελματικού ρουχισμού. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους, είναι σημαντικό οι ασκούμενοι/-ες να εστιάσουν στην άρση του στίγματος της ψυχικής νόσου και στην αύξηση της κοινωνικής κατανόησης και αποδοχής προς τους ανθρώπους με ψυχικά προβλήματα. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από τη σωστή ενημέρωση του κοινού για θέματα ψυχικής υγείας και την προβολή θετικών στοιχείων και συμπεριφορών των ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Επίσης, μέσα από τη διανομή ειδικών εντύπων και καταλόγων επικοινωνίας με φορείς και οργανώσεις υποστήριξης (κοινοτικά κέντρα ψυχικής υγείας, υπηρεσίες τηλεφωνικής υποστήριξης, προγράμματα μερικής νοσηλείας, λέσχες ασθενών, προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτι-

σης, ομάδες αυτοβοήθειας), οι ασκούμενοι/-ες θα μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των ασθενών σε δομές της κοινότητας.

5.2 • Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης απαιτείται συνέργεια των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας, αλλά και συνεργασία του συνόλου του ανθρωπίνου δυναμικού που εμπλέκεται στη μαθησιακή διαδικασία και περιλαμβάνει τον/την εργοδότη/-τρια που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης, τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας, τους/τις εργαζόμενους/-ες στην επιχείρηση, καθώς και τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τον/την επόπτη/-τρια από την πλευρά της εκπαιδευτικής δομής. Η εν λόγω συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας του τρόπου εφαρμογής της πρακτικής άσκησης και για την πραγμάτωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ειδικότητας.

Στο πλαίσιο της μάθησης στον χώρο εργασίας, ο/η ασκούμενος/-η έρχεται σε επαφή με πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα, ασκείται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και συνεργάζεται με επαγγελματίες της ειδικότητας ή άλλων ειδικοτήτων που εργάζονται στην ίδια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτόν, η ύπαρξη κουλτούρας μάθησης αποτελεί προαπαιτούμενο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αναλυτικότερα, κομβικός είναι ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης, ο/η οποίος/-α καλείται να λειτουργήσει ως μέντορας, να υποστηρίξει τον/την εκπαιδευόμενο/-η στη διερεύνηση των επαγγελματικών του/της στόχων, να ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων, να εμπλέκει τον/την εκπαιδευόμενο/-η σε νέες εμπειρίες και να τον/την εισαγάγει στον κόσμο της πραγματικής εργασίας, αποτελώντας επαγγελματικό πρότυπο. Επομένως, καλείται να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας που παρέχει στον/στην εκπαιδευόμενο/-η τη δυνατότητα δοκιμής και λάθους μέσω της ενθάρρυνσης της ατομικής πρωτοβουλίας. Απαραίτητα μεθοδολογικά βήματα από την πλευρά του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευομένων στο εργασιακό περιβάλλον και την προώθηση της συνεργασίας με το υφιστάμενο προσωπικό της επιχείρησης είναι η περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο προσανατολισμός στο έργο και η εναλλαγή εργασιακών ρόλων/θέσεων.

Ειδικότερα, ως προς την περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια καλείται να λάβει υπόψη τη συνοπτική περιγραφή της ειδικότητας και τις αρμοδιότητες/καθήκοντα, όπως αποτυπώνονται στον οδηγό κατάρτισης, γεγονός που προϋποθέτει τη συνεργασία με την εκπαιδευτική δομή. Καλείται να τροφοδοτήσει τους/τις ασκούμενους/-ες με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν την εκτελούμενη εργασία, τις ευθύνες, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση που απαιτούνται, τις συνθήκες υπό τις οποίες γίνεται η εργασία και τις σχέσεις της με άλλες εργασίες.

Παράλληλα, απαραίτητος κρίνεται και ο προσανατολισμός στο έργο με στόχο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται, να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, να γνωρίσουν το προσωπικό της και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν. Στο πλαίσιο του προσανατολισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την ιστορία της επιχείρησης, την πολιτική της, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, την κτιριακή υποδομή, τη γενική δομή, τους κανόνες συμπεριφοράς, την πολιτική προαγωγών, τα συστήματα αξιολόγησης κ.λπ.

Τέλος, προτείνεται η εναλλαγή των εργασιακών θέσεων (job rotation) κατά την οποία ο/η εκπαιδευόμενος/-η περνά διαδοχικά από όλες τις συναφείς ή συσχετιζόμενες θέσεις εργασίας μέχρι να ασκηθεί σε όλο τον κύκλο της εργασίας. Η συγκεκριμένη πρακτική μειώνει τη μονοτονία, την κούραση και κατά συνέπεια τα σφάλματα, ενώ αυξάνει την απόδοση και την ικανοποίηση. Ωστόσο, δεν συνίσταται για ειδικότητες που απαιτούν υψηλή ειδίκευση, καθώς απαιτείται χρόνος και άρα ο/η εκπαιδευτής/-τρια πρέπει να λάβει υπόψη του/της το εξάμηνο υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Το μικρό μέγεθος της επιχείρησης μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

Βιβλιογραφία

Α | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αθανάτου, Ε. (2007). *Παθολογική και χειρουργική κλινική νοσηλευτική*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Αθανάτου, Ε. (2007). *Παθολογική και χειρουργική κλινική νοσηλευτική* (8η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Αναγνωστόπουλος, Π. (2023). *Παθολογία: Βασικές γνώσεις στην κλινική πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Ροτόντα.

Αντωνιάδου-Κουμάτου, Ι., Ξεκαλάκη, Α. & Πρασούλη, Α. (2018). *Πρώτες βοήθειες: Εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.
Ανακτήθηκε από: https://ich-ddsp.gr/first_aid

Barrett, K. E., Barman, S. M., Boitano, S. & Brooks, H. L. (2011). *Ganong's ιατρική φυσιολογία* (2η βελτιωμένη έκδοση), (μτφρ. Κ. Καψαμπέλη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

Boland, R., Verduin, M. & Ruiz, P. (2022). *Kaplan & Sadock's σύνοψη ψυχιατρικής* (12η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Λίτσα.

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας. (2022). *Οδηγός κατάρτισης: Ειδικότητα «Βοηθός Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας»*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

DeWit, S. (2009). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική: Έννοιες και πρακτική* (επιμ. ελληνικής έκδοσης Α. Λαμπρινού & Χ. Λεμονίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. Αθήνα: ΕΚΑΒ, Τμήμα Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από: <https://www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithies.pdf>

- ΕΛΙΝΥΑΕ. (2007). *Θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.elinyae.gr>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2013). *Κίνδυνοι για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b29abb0a-f41e-4cb4-b787-4538ac5f0238/language-el>
- Ευσταθίου, Γ. (2015). «Ασψία και πρόληψη λοιμώξεων». Στο *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη και τη φροντίδα υγείας* (σσ. 485-496). Αθήνα: Broken Hill Publishers.
- European Commission/Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). *Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027: Ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο εργασίας*. Ανακτήθηκε από: <https://osha.europa.eu/el/safety-and-health-legislation/eu-strategic-framework-health-and-safety-work-2021-2027>
- Ζυγά, Σ. (2010). *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Ζώης, Κ., Κοτσινάρη, Μ., Μούγια, Β. & Παπαδημητρίου, Π. (2022). *Οδηγός κατάρτισης ειδικότητας: Βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.
- Fox, I. S. (2013). *Φυσιολογία του ανθρώπου* (9η έκδοση), (επιμ. Κ. Μανδρούκας). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- Ιορδάνου, Π. (2001). *Βασικές νοσηλευτικές δεξιότητες και παρεμβάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταβιθά.
- Κακούρη, Β., Μάτζιου, Β. & Σγουροπούλου, Μ. (2000). *Πρακτική άσκηση στο νοσοκομείο*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Κανέλλος, Ι. (2021). *Γενική χειρουργική* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Ροτόντα.
- Katzung, B. G. & Trevor, A. J. (2021). *Βασική και κλινική φαρμακολογία* (2η έκδοση). Αθήνα: Broken Hill Publishers.

- Κελέση, Μ., Φασόη, Γ. & Παπαγεωργίου, Ε. Δ. (2016). *Εισαγωγή στην επιστήμη της νοσηλευτικής: Εννοιολογικό και φιλοσοφικό πλαίσιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντάρα.
- Kneisl, C., Wilson, H. & Trigoboff, E. (2009). *Σύγχρονη νοσηλευτική ψυχικής υγείας* (επιμ. Μ. Καρανικόλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Κούβελας, Δ. (2022). *Βασική φαρμακολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ροτόντα.
- Κούκια, Ε. (2018). *Αρχές ψυχιατρικής νοσηλευτικής: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Broken Hill Publishers.
- Κούκια, Ε. (2014). *Ψυχιατρική νοσηλευτική: Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Λαμπροπούλου, Α., Ξενίας, Π. & Τεσσερομάτη, Χ. (2015). *Φαρμακολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- LeMone, P. & Burke, K. (2004). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική: Κριτική σκέψη κατά τη φροντίδα του ασθενούς* (επιμ. ελληνικής έκδοσης Η. Πανανουδάκη-Μπροκαλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Λαγού.
- Μάνος, Ν. (1997). *Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Μάτσα, Α. (2008). *Τέχνη και ψυχοθεραπεία στην απεξάρτηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.
- McKinney, E. S., James, S. R., Murray, S. S., Nelson, K. A. & Ashwill, J. W. (2020). *Παιδιατρική νοσηλευτική: Θεμελιώδεις αρχές της φροντίδας υγείας του παιδιού*. Λευκωσία: Broken Hill Publishers.
- Moore, K. L., Dalley, A. F. & Agur, A. M. R. (2013). *Κλινική ανατομία* (2η έκδοση), (επιμ. Ν. Θαλασσινός κ.ά.). Λευκωσία: Broken Hill Publishers.
- Μπαλτόπουλος, Γ. Ι. (επιμ.). (2013). *Βασικές, ανώτερες και εξειδικευμένες νοσηλευτικές δεξιότητες*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Μπαλτόπουλος, Π. (2003). *Ανατομική του ανθρώπου: Δομή και λειτουργία* (τόμοι Α΄-Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.

- Μπαρμπούνη, Α. (2022). *Εμβόλια και εμβολιασμοί: Ένα αγαθό απαραίτητο για τη δημόσια υγεία*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Mulroney, E. S. & Myers, K. A. (2010). *Βασικές αρχές φυσιολογίας του ανθρώπου* (μτφρ. Γ. Ανωγειανάκης & Α. Ανωγειανάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
- Nicol, M., Bavin, C., Bedford-Turner, S., Cronin, P. & Rawling-Anderson, K. (2004). *Βασικές νοσηλευτικές διαδικασίες* (επιμ. Γ. Μπίτση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- Osborn, K. S., Wraa, C. E. & Watson, A. (2011). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική Ι* (τόμοι Α' - Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδη.
- Παπαδημητρίου, Γ., Λεμπέση, Ε., Μπέρκ, Α., Σταθαρού, Α. & Γκόννη, Μ. (2016). *Η συμβολή της νοσηλευτικής στην ψυχιατρική θεραπευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- Παπαδημητρίου, Γ., Λιάππας, Ι. & Λύκουρας, Λ. (2012). *Σύγχρονη ψυχιατρική*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Παπαδημητρίου, Γ. Ν., Λεμπέση, Ε., Μπέρκ, Α., Σταθαρού, Α. & Γκόννη, Μ. (2015). *Η συμβολή της νοσηλευτικής στην ψυχιατρική θεραπευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- Παπαδόπουλος, Ν. & Κατρίτσης, Ε. (2002). *Ανατομική του ανθρώπου* (τόμοι Α' - Δ'). Αθήνα: Εκδόσεις Λίτσα.
- Pappas, A., Hollingsworth, A. & Livingston, J. (2006). *Μαιευτική και γυναικολογική νοσηλευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
- Πατέστος, Δ. (2016). *Πρώτες βοήθειες*. Αθήνα: Γιατροί του Κόσμου. Ανακτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/prwtes-voitheies/>
- Peate, I. (2020). *Παθολογική – χειρουργική νοσηλευτική με μια ματιά*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- Ραγιά, Α. (2009). *Νοσηλευτική ψυχικής υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Rang, H. P., Ritter, J. M., Flower, R. & Henderson, G. (2018). *Φαρμακολογία* (8η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

- Redfern, S. J. & Ross, M. F. (2011). *Νοσηλευτική φροντίδα ηλικιωμένων* (επιμ. Β. Ραφτόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
- Σαχίνη, Α. & Πάνου, Μ. (2011). *Παθολογική και χειρουργική νοσηλευτική: Νοσηλευτικές διαδικασίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Silverthorn, D. U. (2018). *Φυσιολογία του ανθρώπου* (επιμ. Μ. Κ. Αλμπάνη κ.ά.). Λευκωσία: Broken Hill Publishers.
- Σιούρδα, Π. (χ.χ.). *Αγωγή υγείας – Πρώτες βοήθειες*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, Κέντρα Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://www.gsvetlly.minedu.gov.gr/publications/docs2023/%CE%9ACE%94CE%92CE%9C-%CE%91CE%B3%CF%89CE%B3CE%AE_%CE%A5CE%B3CE%B5CE%AFCE%B1%CF%82_%CE%A0CF%81CF%8E%CF%84CE%B5CF%82_%CE%92CE%BFCE%AECE%B8CE%B5CE%B9CE%B5CF%82.pdf
- Σιώμος, Κ., Σφακιανάκης, Ε. & Φλώρος, Γ. (2012). *Εθισμός στο διαδίκτυο*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
- Σουμίλας, Α.-Γ. (1997). *Χειρουργική νοσηλευτική* (τόμοι Α' - Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Λίτσα.
- Stern, T., Fricchione, G., Cassem, N., Jellinek, M. & Rosenbaum, J. (2020). *Εγχειρίδιο της ψυχιατρικής στο νοσοκομείο* (5η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής πρακτικής* (τόμοι Α' - Γ'), (επιμ. ελλ. έκδοσης Χ. Λεμονίδου & Ε. Πατηράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδη.
- Τσιαντής, Γ. (2001). *Εισαγωγή στην παιδοψυχιατρική*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Υπουργείο Υγείας. (2023). *Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών παιδιών και εφήβων 2023*. Αθήνα: Υπουργείο Υγείας. Ανακτήθηκε από: <https://www.moh.gov.gr/articles/health/dieythynsh-dhmosias-ygieinhs/emboliasmoi/ethniko-programma-emboliasmwn-epe-paidiwn-efhbwn/11252-programma-emboliasmwn-paidiwn-efhbwn-2023>
- Φασόη, Γ., Κελέση, Μ. & Παπαγεωργίου, Ε. Δ. (2019). *Αρχές και κλινικές δεξιότητες στη νοσηλευτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντάρα.

ΦΕΚ 4359/Β/17-8-2022. Υπουργική Απόφαση 73066/22. Έγκριση Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία 2022-2027. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Φλωρά, Κ. (2018). *Εξαρτήσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Γερμανού.

Waschke, J., Böckers, M. T. & Paulsen, F. (2021). *Sobotta ανατομία με έγχρωμο άτλαντα* (2η γερμανική έκδοση), (μτφρ. Δ. Ι. Ζερβουδάκη). Λευκωσία: Broken Hill Publishers.

Williams, P. A. (2021). *Βασική γηριατρική νοσηλευτική* (7η έκδοση), (επιμ. Φ. Π. Μπαμπάτσικου). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.

Χριστοδούλου, Γ. & Κονταξάκης, Β. (2000). *Η τρίτη ηλικία*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.

B | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Γούλας, Χρ., Θεοδωρή, Ελ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. & Νάτσης, Π. (2022). *Πρότυπος Οδηγός Κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Ανάπτυξη οριζόντιας εκπαιδευτικής μεθοδολογίας/Εκπαιδευτικός σχεδιασμός στο πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπο Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπη Τράπεζα Θεμάτων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2026 από: <https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>

Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα Δεδομένα, Προτεραιότητες και Προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ* [Εσωτερική έκδοση]. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.

Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΣΕ.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. (2021). *Νέα βίντεο παρουσίασης επαγγελμαμάτων* [Video]. Ανακτήθηκε από: <https://oasi.inegsee.gr/>

- Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf
- Λευθεριώτου, Π. (χ.χ.). *Η Εκπαιδευτική Διεργασία στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Cedefop. (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στη Ελλάδα: Συνοπτική Περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms* (2nd edition). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2018). *Skills forecast, trends and challenges to 2030*. DOI: 10.2801/4492TI-RF-18-002-EN-NISBN: 978-92-896-2712-2/12/2018.
- Kopnov, V. A., Shmurygina, O., Shchipanova, D., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). "Functional Analysis and Functional Maps of Qualifications in ECVET Context", in: *The Education and Science Journal*, 20(6), pp. 90-117. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/326242379_Functional_Analysis_and_Functional_Maps_of_Qualifications_in_ECVET_Context
- Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking Vocational Education and Training Standards and Employment Requirements: An International Manual*. European Training Foundation. Retrieved June, 9, 2020, from: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf
- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2002). *Μάνατζμεντ, θεωρητικό υπόβαθρο, σύγχρονες πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Psifidou, I. (2009). "What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers", in: *7th International Conference "Comparative Education and Teacher Training"* (June 29-July 3, 2009), vol. 7, pp. 183-188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ | Σχετική εθνική νομοθεσία

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL)

Νόμος υπ' αρ. 4763/2020 «Εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελμάτων (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020).

Υπ' αρ. ΦΒ7/108652/Κ3 Απόφαση Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας» (ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021).

Υπ' αρ. Κ5/97484 Απόφαση Υπουργών Οικονομικών – Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – Υγείας «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων» (ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021).

Υπ' αρ. Κ1/118932/2017 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης – Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων – Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας «Ρύθμιση θεμάτων επιδότησης και ασφάλισης της Μαθητείας των σπουδαστών των δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)» (ΦΕΚ 2440/Β/18-7-2017).

Υπ' αρ. Κ1/54877/2017 Απόφαση Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
«Τροποποίηση του Κανονισμού λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής
Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης
(ΓΓΔΒΜ)» (ΦΕΚ 1245/Β/11-4-2017).

Υπ' αρ. 5954/2014 Απόφαση Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων
«Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)
που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ)»
(ΦΕΚ 1807/Β/2-7-2014).

Υπ' αρ. 110998/2006 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Εθνικής
Παιδείας και Θρησκευμάτων – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
«Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων» (ΦΕΚ 566/Β/8-5-2006).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ

Συντακτική ομάδα

Ρένα Βαρβιτσιώτη

Ελένη Θεοδωρή

Κωνσταντίνος Μαρκίδης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Επιμέλεια σύνταξης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο συντάχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK)» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5069281 μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-Ε.Κ.Τ.).

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

